

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

YEREL YÖNETİMLER YASA TASLAĞI

Ocak 1997
(Yayın No. TÜSİAD-T/97 - 207)

Mesrutiyet Caddesi, No 74 80050 Tepebaşı/İstanbul
Telefon: 249 54 48 - 249 07 23 • Telefax: 249 13 50

*Bu yayının tamamı veya bir bölümü
TÜSİAD “Yerel Yönetimler Yasa Taslağı”
referansı yazılmak kaydıyla yayımlanabilir*

ISBN : 975-7249-30-0

Ajans Medya Reklamcılık A Ş

ÖNSÖZ

TÜSİAD, özel sektörü temsil eden sanayici ve işadamları tarafından 1971 yılında, Anayasamızın ve Dernekler Kanunu'nun ilgili hükümlerine uygun olarak kurulmuş, kamu yararına çalışan bir dernek olup gönüllü bir sivil toplum örgütüdür.

TÜSİAD, demokrasi ve insan hakları evrensel ilkelerine bağlı, girişim, inanç ve düşünce özgürlüklerine saygılı, yalnızca asli görevlerine odaklanmış etkin bir devletin varolduğu Türkiye'de, Atatürk'ün çağdaş uygarlık hedefine ve ilkelerine sadık toplumsal yapının gelişmesine ve demokratik sivil toplum ve laik hukuk devleti anlayışının yerleşmesine yardımcı olur. TÜSİAD, piyasa ekonomisinin hukuksal ve kurumsal altyapısının yerleşmesine ve iş dünyasının evrensel iş ahlakı ilkelerine uygun bir biçimde faaliyette bulunmasına çalışır. TÜSİAD, uluslararası entegrasyon hedefi doğrultusunda Türk sanayi ve hizmet kesiminin rekabet gücünün artırılarak, uluslararası ekonomik sistemde belirgin ve kalıcı bir yer edinmesi gerektiğine inanır ve bu yönde çalışır. TÜSİAD, Türkiye'de liberal ekonomi kurallarının yerleşmesinin yanı sıra, ülkenin insan ve doğal kaynaklarının teknolojik yeniliklerle desteklenerek en etkin biçimde kullanımını; verimlilik ve kalite yükselişini sürekli kılacak ortamın yaratılması yoluyla rekabet gücünün artırılmasını hedef alan politikaları destekler.

TÜSİAD amaç ve faaliyetlerini, ülke gündeminde bulunan ekonomik ve sosyal konulardaki görüşlerini, bilimsel çalışmalar ile destekleyerek kamuoyuna duyurur.

TÜSİAD Parlamento İşleri Komisyonu tarafından hazırlatılan bu çalışma TODAİE öğretim üyesi Dr. Selçuk Yalçındağ, İşçileri Bakanlığı Eski Müsteşarı, emekli vali Ziya Çoker ve İşçileri Bakanlığı Mahalli İdareler Eski Genel Müdürü, emekli vali Fethi Aytaç tarafından yazılmıştır. Çalışmanın koordinasyonu Komisyon üyesi Melih Çelet tarafından yapılmıştır.

ÖZGEÇMİŞLER

Dr. Selçuk Yalçındağ

Dr. Selçuk Yalçındağ Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden 1952 yılında mezun olduktan sonra 1962 yılına kadar çeşitli ilçelerde kaymakamlık, iki ilçe belediyesinde de atanmış belediye başkanlığı yaptı. 1962 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'ne (TODAİE) öğretim üyesi olarak girdi. 1964-1965 yılları arasında bir yıl süre ile ABD Pittsburgh Üniversitesi'nde öğrenim gördü. 1976 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde siyasal bilimler alanında doktora yaptı.

TODAİE'de yerel yönetimler ve yönetim hukuku derslerini veren Yalçındağ, öğretim üyeliği yanında uzun yıllar Enstitü'nün Genel Müdür Yardımcılığı, Yerel Yönetimler Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü gibi yönetsel görevleri de yürüttü. Yalçındağ, Gazi Üniversitesi'nde lisans ve lisans üstü düzeylerde dört yıl yönetim hukuku, Hacettepe Üniversitesi İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü'nde de iki yıl "Mahalli İdareler" derslerini yürüttü.

Yerel Yönetimlerle ilgili yurt içinde ve dışında birçok araştırma ve eğitim projesinde yönetici, araştırmacı ve eğitici olarak görev yapmış olan Yalçındağ'ın araştırma raporlarının yanında dört telif, üç çeviri kitabı ve otuzdan fazla makalesi yayınlanmıştır. Dr. Selçuk Yalçındağ, TÜSIAD'ın "Yerel Yönetimler: Sorunlar-Çözümler" (1992 ve 1995) raporlarının da yazarıdır.

Fethi Aytaç

1951 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olarak devlet hizmetine başladı. Çeşitli ilçelerde kaymakamlık ve bu arada kısmen belediye başkanlığı yaptı. 1964 yılı sonlarında İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Şube Müdürlüğüne atandı. Bu Genel Müdürlükte her kademedede görev yaptı ve 1980 yılında birimin Genel Müdürü oldu.

1981 yılında fiili valiliğe atandı. 1985 yılında Merkez Valiliğine alındı. Bu sıfatla çeşitli yüksekokul ve fakültelerde öğretim görevlisi olarak hizmet gördü. 1992 yılında ikinci kez atandığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nden, 1993 yılında yaş haddinden emekli oldu.

Görevi sırasında yerel yönetimlerle ilgili uygulamalara yönelik çok sayıda kitap ve mesleki dergilerde makaleler yayınladığı gibi, bu yönetimlerin yeniden yapılan-

malarına ilişkin birçok çalışmalara da katıldı. Halen de bu alanda yapılmakta olan kurs, seminer, sempozyum ve panel gibi çalışmalara katılmaktadır.

Ziya Çoker

1923 yılında doğan Ziya Çoker, 1947 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olduktan sonra çeşitli ilçelerde kaymakamlık ve Çorum, Trabzon, Bursa ve Şanlıurfa'da valilik yapmış, İçişleri Bakanlığı'nda Mülkiye Müfettişi, Genel Müdür, Müsteşar Yardımcısı ve Müsteşar olarak çalışmıştır.

Bu arada, 1961 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde üç ay ve 1964 yılında İngiltere'de bir yıl süreyle yerel yönetimler üzerinde inceleme yapmış; 1967 yılında İçişleri Bakanlığı hizmet ve teşkilatını (yerel yönetimler dahil) yeniden düzenlemek amacıyla başlayan ve dört yıl süren İÇ-DÜZEN Araştırması'nı proje müdürü olarak yönetmiş; 1971 yılında Bakanlar Kurulu'nca oluşturulan 10 kişilik İdari Reform Kurulu üyeliğine seçilerek "Devlet Kesiminin Genel Yönünü ve Stratejisini Saptama" çalışmalarına katılmıştır.

1981 yılında emekli olduktan sonra Ziya Çoker, 8 yıl İller Bankası Yönetim Kurulu Üyeliği'nde bulunmuş, bu arada ve daha sonra Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde çeşitli eğitim ve araştırma faaliyetlerine katılmış, Kamu Yönetimi Araştırma (KAYA) projesinde, Kültür Bakanlığı, Turizm Bakanlığı ve İller Bankası ile ilgili yeniden düzenleme çalışmalarında araştırmacı olarak görev yapmış ve KAYA Projesi Yerel Yönetimler Araştırma Raporu ile İller Bankası Araştırma Raporu'nun raportörlüğünü üstlenmiştir.

Ziya Çoker'in yayımlanmış sekiz eseri ve çeşitli gazete ve dergilerde çıkan, kamu yönetimi ve yerel yönetimlerle ilgili 60 kadar makalesi bulunmaktadır. Bunlar dışında, Ziya Çoker'in bildirilerinin ve makalelerinin de yer aldığı dokuz basılı kitap vardır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	11
GENEL GEREKÇE	13
ÖZET	13
Yerel Düzeyde Yönetim Reformunun Gerekliliği	13
Cesur ve Geniş Boyutlu Kapsayıcı Düzenleme Gereksinimi	15
1. Yerel Yönetim Kurumunun Niteliği	17
2. Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Merkezin Taşra Yönetimi	18
3. Yerel Yönetimlerin ve Taşra Yönetim Sisteminin Sorunları	21
4. Yerel Topluluklara Hizmet İçin Yerel Yönetimler Yasa Taslağı İle Önerilen Model	40
5. Büyükşehirlerin Sorunları ve Çözüm Önerileri	52
6. Resmi Belgelerde ve Siyasal Parti Programlarında Yerel Yönetimler	65
7. Yerel Yönetimler Yasa’sının Temel Sistematiği	85
YEREL YÖNETİMLER YASASI GEREKÇESİ	
MADDE GEREKÇELERİ	87
BİRİNCİ KİTAP - Yerel Yönetimlere İlişkin Genel ve Ortak Hükümler	89
İKİNCİ KİTAP -İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimleri	100
ÜÇÜNCÜ KİTAP - Büyükşehir Belediyesi	109
DÖRDÜNCÜ KİTAP - Belediye Yönetimi	112
YEREL YÖNETİMLER YASASI	115
BİRİNCİ KİTAP - Yerel Yönetimlere İlişkin Genel ve Ortak Hükümler	117
1. Genel Hükümler	119
1.1 Amaç, Kapsam ve Tanımlar	119
1.2 Yerel Yönetimlere İlişkin Genel İlkeler	121
1.3 Yerel Yönetimlerin Ortak Hak, Yetki, Ayrıcalık ve Bağışıklıkları	125
2. Yerel Yönetim Organlarına İlişkin Ortak Hükümler	126
2.1 Yerel Yönetim Organlarının Genel Tanımı	126
2.2 Yerel Yönetim Meclislerine İlişkin Ortak Hükümler	127
2.3 Yerel Yönetim Yürütme Kurullarına İlişkin Ortak Hükümler	133
2.4 Yerel Yönetim Başkanlarına İlişkin Ortak Hükümler	136
2.5 Yerel Yönetim Organları Hakkında Ortak Hükümler	139

3. Yerel Yönetim Örgütüne İlişkin Ortak Hükümler	140
3.1 Yerel Yönetim Genel Örgüt Yapısı	140
3.2 Yerel Yönetim Kolluğuna İlişkin Ortak Hükümler	141
3.3 Yerel Yönetim Personeline İlişkin Ortak Hükümler	142
4. Yerel Yönetim Maliyesine İlişkin Ortak Hükümler	144
4.1 Bütçe	144
4.2 Gelirler	145
4.3 Giderler, Alım-Satım Usulü ve Mali Denetim	146
4.4 Yerel Yönetim Saymanlık İşleri	147
4.5 Plan ve Program	148
5. Yerel Yönetimlerin Ceza Verme Görev ve Yetkileri	149
5.1 Genel Hükümler	149
5.2 Ceza Kararlarının Verilmesi	151
5.3 Cezaların Yerine Getirilmesi	152
6. Yerel Yönetim Birlikleri	154
7. Yerel Yönetim Personelinin Hizmet İçi Eğitimi	158
İKİNCİ KİTAP - İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimleri	161
1. Kuruluş	163
2. İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerinin Görev ve Yetkileri	165
3. İl Yerel Yönetimine İlişkin diğer Hak, Yetki, Ayrıcalık ve Bağışıklıklar	185
4. İl, İlçe ve Köy Meclislerine İlişkin Diğer Hükümler	185
5. İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerinde Yürütme Kurullarına İlişkin Diğer Hükümler	189
6. İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerinde Başkanlara İlişkin Diğer Hükümler	192
7. İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerine İlişkin Diğer Hükümler	195
ÜÇÜNCÜ KİTAP - Büyükşehir Belediyeleri	199
1. Kuruluş ve Sınır İşlemleri	201
2. Büyükşehir Belediyeleri ile Semt Belediyeleri Arasında Görev ve Yetki Dağılımı	203
3. Büyükşehir Belediyelerinin Organları	209

4. Büyükşehir Belediyesi Örgütü	216
5. Büyükşehir Belediyesi ile İlgili Diğer Hükümler	217
DÖRDÜNCÜ KİTAP - Belediye Yönetimi	219
1. Kuruluş ve Sınır İşlemleri	221
2. Belediyelerin Görevleri	226
3. Belediyelerin Diğer Hak, Yetki, Ayrıcalık ve Bağışıklıkları	231
4. Belediyelerin Organları	231
4.1 Belediye Meclislerine İlişkin Diğer Hükümler	231
4.2 Belediye Yürütme Kurullarına İlişkin Diğer Hükümler	234
4.3 Belediye Başkanlarına İlişkin Diğer Hükümler	236
5. Belediye Örgütlerine İlişkin Diğer Hükümler	240
5.1 Genel Örgüt Yapısı	240
5.2 Belediye Genel Sekreterliği	241
5.3 Yangın Söndürme Örgütü	242
BAKANLIKLARIN KURULUŞ VE GÖREV ESASLARI HAKINDAKİ 3046 SAYILI KANUNA BİR EK MADDE VE BİR GEÇİCİ MADDE EKLENMESİ HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI	244

SUNUŞ

Ülkemizde kaynak savurganlığı yapmadan topluma kamu yararı doğrultusunda etkili ve verimli hizmet sunabilen yönetim sistemine duyulan gereksinim toplumsal gündemimizin en önemli konularından birisidir.

Bunun yanında kamu yönetim sistemimizin, toplumumuzun giderek artan demokratik isteklerine yanıt veren ve insanı ön plana alan niteliklere sahip olması da toplumsal beklentiler arasında yer almaktadır.

Oysa kamu yönetim sistemimizin bu konularda önemli sorunları vardır. Bu sorunlar yönetim sistemimizin yerel topluluklara hizmet sunan kesiminde daha belirgin olarak ortaya çıkmakta ve halkı çok yakından ilgilendiren bu kesimde yeniden düzenleme gereksinimi âcil bir zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır.

Bu amaçla uzun zamandan beri çeşitli reform ve iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Bunlar içinde resmi nitelik kazanarak yasalaşma şansı olanların belirgin özelliği daha çok yerel yönetim kuruluşlarına ilişkin olarak ortaya çıkmış belli konulara çözüm bulmayı hedefleyen, münferit iyileştirme çabaları olmalarıdır.

Oysa sorun daha geniş kapsamlıdır. Ülkemizde yerel topluluklara hizmet üreten yönetim kesiminin sorunlarının istenen toplumsal amaçlar doğrultusunda çözüme kavuşturulabilmesi için, bu kesimdeki yönetim sisteminin yerel yönetimler ve merkezin taşra kuruluşları ile birlikte ele alınması ve bu yapılırken yalnız yönetsel etkililik ve verimlilik bakımından değil, sosyo-politik koşullar çerçevesinde yönetim felsefesi açısından da değerlendirilmesi, dolayısı ile reform konusunun bir bütün olarak, sistemli bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir.

Sunulmakta olan Yerel Yönetimler Yasa Taslağı bu görüş temelinde hazırlanmıştır. Taslağın dayandığı temel görüş ve yaklaşım Yasa'nın "Genel Gerekçesinde" ayrıntılı biçimde verilmektedir. TÜSİAD'ın 1995 yılında yayınlamış olduğu "Yerel Yönetimler: Sorunlar-Çözümler" başlıklı Rapor, Genel Gerekçe'yi oluşturmaktadır.

Taslak ile önerilen modelin yasama geçirilebilmesi için "Yerel Yönetimler Mali Denge ve Gelir Yasası " ile "Yerel Yönetimler Personel Yasası"nın hazırlanması da gerekmektedir.

GENEL GEREKÇE

ÖZET

Yerel Düzeyde Yönetim Reformunun Gerekliliği

Türkiye, 1990'lı yılların ortalarında ekonomik, toplumsal ve siyasal boyutları giderek belirginleşmekte olan önemli bir darboğazdan geçmektedir. Bu darboğazın aşılması için ekonomik nitelikli önlemlerin yanında, toplumsal ve siyasal içerikli geliştirmelerin de gerekliliği kamuoyunda genel kabul görmektedir.

Geliştirme hedefleri içinde, ülkenin yönetim sistemine çağın gereklerine uygun nitelikler kazandırılması konusu, özellikle son yıllarda, toplumun gündeminde önemli bir yer almış bulunuyor.

Kamu yönetim sistemlerinin ülkelerin toplumsal, ekonomik ve siyasal koşulları ile uyum içinde olması gerekliliği dikkate alındığında, bu konudaki toplumsal duyarlılığı doğal karşılamak gerekmektedir.

Çünkü, Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalmış temel özelliklerini hâlâ korumakta olan yönetim sistemimizin ülke koşullarının çok gerisinde kalmış olması gerçeği, günümüzde toplumumuzun en güncel sorunlarından birisi durumundadır.

Bu sorun, özellikle, merkezin taşra kuruluşları ve yerel yönetimlerle birlikte, kamu yönetim sistemimizin yerel topluluklara hizmet üreten kesiminde çok belirgindir. İlginç olan, bu kesimde gerekli geliştirmelerin gerçekleştirilememiş olması bir yana, zaman içinde belli bir gerilemenin ortaya çıkmış olmasıdır.

21. yüzyılın eşiğindeki Türkiye'de toplumun yönetim sisteminden beklentilerinde ise önemli değişimler olmuştur.

Toplum artık yönetim sisteminden üstlendiği hizmetleri kaynak savurmadan, kamu yararı doğrultusunda, etkililik ve verimlilikle üretmesini istemenin yanında toplumdaki demokratik, çoğulcu ve özgürlükçü yaşam özlemlerinin, yönetim sistemine somut olarak yansımaları da beklemektedir.

Oysa çeşitli araştırmaların sonuçları yönetim sistemimizin yerel topluluklara hizmet üreten kesiminin etkili ve verimli hizmet üretmekten çok uzak düşmüş olduğunu, bunun yanında geleneksel merkeziyetçi yönetim anlayışının hüküm sürdüğü bu kesimin, yerel demokrasinin sağlıklı işlemlerini kolaylaştırıcı olması bir yana, tam tersine, ülkemizde demokrasinin kökleşmesini, sağlıklı işlemlerini önleyici ve yozlaştırıcı rol yapmakta olduğunu açıkça ortaya koymuş bulunmaktadır.

Bu durumda yapılması gereken;

Yönetim sistemimizin, (merkezin taşra kuruluşlarını ve yerel yönetimleri içerecek biçimde) yerel topluluklara hizmet üreten kesimini, cesur ve köktenci bir biçimde yeniden yapılandırmaktır.

Bu yeniden yapılanmanın güçlü ve demokratik yerinden yönetim anlayışı doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Güçlü ve demokratik yerel yönetim kurumu, yerel topluluklara, temsil edici organlar aracılığı ile, yerel hizmetler üzerinde uygulanabilir kararlar alma, bunları uygulayabilmek için (vergi koymak dahil) kaynak yaratma ve örgütlenme yetkileri vererek, kendi-kendilerini özgürce yönetme olanağı sağlamaktadır.

Bu nitelikte bir kurum, bizim toplumsal yapımızda kendiliğinden oluşmuş ve gelişmiş değildir. Ara kurumları yadsıyan merkeziyetçi Osmanlı toplumsal ve siyasal yapısı, buna izin vermemiştir.

Cumhuriyet döneminde de güçlü, demokratik yerel yönetimler bir türlü kurulamamıştır. Bunun nedeni Cumhuriyet döneminde de geleneksel merkeziyetçi yönetim anlayışının egemen olmasıdır.

Oysa ülkemizin artık eski yönetim anlayışlarını bir kenara bırakıp, yerel düzeyde yönetim sistemine toplumumuzun beklentileri doğrultusunda yepyeni yaklaşımlarla bakması gerekmektedir.

Bu yeni yaklaşımda temel amaç;

- Bir yandan yerel topluluklara güçlü, özerk, demokratik yerel yönetimler aracılığı ile temsil sistemi içinde yerel hizmetleri özgürce yönetme yetkisi vermek,
- Öte yandan bu yetkilerin kamu yararı doğrultusunda ve etkili/verimli bir yönetim gerçekleştirmek amacıyla kullanılmasını sağlamak için uygun yasal ve demokratik yol ve yöntemleri gerçekleştirmek olmalıdır.

Yeniden yapılanmada;

1. Yerel düzeyde asıl hizmet birimleri yerel yönetimler olmalıdır.

2. Yerel yönetimler

Geniş alanlarda,

- il yerel yönetimi
- ilçe yerel yönetimi

Yerleşim yerlerinde

- köy yönetimi
- belediye
- Büyükşehir belediyesi

biçiminde örgütlenmelidir.

3. Yerel yönetimlere kendi alanları içinde yerel nitelikli tüm hizmetleri özgürce yürütme yetkisi ve sorumluluğu verilmelidir.

4. Üstlendikleri hizmetler için yerel yönetimler, belirli genel ilkeler çerçevesinde, iç örgüt yapılarını özgürce kurabilmelidirler.

5. Yerel yönetimler, yerel hizmetleri ilke olarak kendi yaratacakları kaynaklar ile (yerel vergiler dahil) finanse etmelidir.

6. Yerel yönetimler üzerinde etkili bir halk denetimi gerçekleştirilmelidir. Bu amaçla halkın demokratik katılım olanakları geniş ölçüde artırılmalı, yönetimde açıklık ve saydamlık gerçekleştirilmelidir.

7. Yerel yönetimlerin etkili/verimli ve hukuka uygun hizmet üretmeleri için merkez yönetimi,

- yerel yönetimlere yardım ve destek sağlamalı,
- yerel yönetimlerce uyulması gereken hedef, ilke ve standartları hukuk kurallı olarak belirlemeli,
- yerel yönetimler üzerinde etkili bir hukuka uygunluk denetimi yürütmelidir.

Denemeler, böyle bir yerel yönetim kurumunun demokratik nitelikleri yanında, yerel toplulukların etkili ve verimli hizmet beklentileri için de en uygun örgütsel ortamı yarattığını göstermektedir. Bunun nedeni, yerel yönetimin kaynaklarını, ilke olarak yerel topluluğun sağlamasıdır. Kaynağı sağlayan yerel topluluk, onun harcanmasını da etkililikle denetlemektedir.

Bir yandan toplumumuzun daha iyi hizmet beklentilerine, öte yandan çoğulcu, katılımcı, insana yönelik, kısası demokratik yönetim isteklerine cevap verecek sonuçlar yaratması amaçlanan böyle bir yeniden yapılanma, küçük-büyük yerleşim yerlerinin Türk insanı için çağdaş ve uygarca yaşanan birer mekan niteliği kazanmasına yardım etmesi yanında, kırsal alanları ekonomik ve sosyal yönlerden daha çekici duruma getireceği için, özellikle büyük kentlerimizdeki aşırı nüfus yığılmasının önlenmesine de önemli ölçüde katkıda bulunabilecektir.

Merkez yönetimi için öngörülen işlevlerin etkililikle yürütülmesi ise, ülke yönetim sisteminin bir parçası olan yerel yönetimlerin, öteki yönetsel kuruluşlar gibi, ülkenin ve yönetimin birliği ve bütünlüğü ilkeleri doğrultusunda hizmet yapmalarını sağlamak açısından önemlidir.

Cesur ve Geniş Boyutlu, Kapsayıcı Düzenleme Gereksinimi

Son yıllardaki çabalar Türkiye’de yerel yönetimler konusunda çağın gereklerine uygun güçlü ve demokratik bir yerel yönetim kurumu oluşturulması açısından

ümit verici gelişmeler olarak değerlendirilebilir.

Bununla birlikte,

Önemli olan yerel yönetim sistemimize ilişkin olarak bu Gerekçe’de açıklanmış olan sorunlara köktenci bir çözümün yaşama geçirilmesidir. Bu henüz gerçekleştirilememiştir. Bunun temel nedeni ülkemizde uzun yıllardan beri egemen olmuş olan merkeziyetçi-bürokratik yönetim geleneğinin bir türlü terkedilememiş olmasıdır. Bunun doğal sonucu olarak, yerel toplulukların kendi kentlerini, köylerini, il ve ilçelerini, kendi oluşturdıkları yerel yönetimler aracılığı ile ve özgürce yönetmelerine olanak sağlayan bir yönetim sistemi oluşturulamamıştır.

Günümüzde yerel yönetimlerin ve il sisteminin görevler, yetkiler, mali kaynaklar, insangücü, örgütlenme açılarından karşı karşıya bulundukları sorunların temelinde bu yanlış yönetim felsefesi yatmaktadır. Oysa günümüzün siyasal, toplumsal ve ekonomik koşulları ve toplumumuzun beklentileri ile tümünden ters düşen bu yanlış yönetim anlayışı, kamu yönetiminin yerel düzeyde örgütlenmesi bakımından ortaya çıkmış olan sorunlara, köktenci ve tutarlı çözümler üretilmesini önlemektedir.

Yerel yönetimlerimizin yeniden düzenlenmesi ve geliştirilmesi sözkonusu olduğunda bu doğrultudaki çabaların, örneğin, günümüzde en rahatsız edici sorunların ortaya çıktığı metropol belediye yönetimlerinin veya yalnız İstanbul metropolünün sorunlarının çözümü amacı ile sınırlandırılması da eksik ve yanlış olacaktır.

Çünkü,

Metropol alanların sorunları ile kırsal alan yönetimlerinin sorunlarının arasında doğrudan ilişki vardır. Metropol alanlara kırsal alanlardan hızlı göçün nedenleri arasında, bu alanlara hizmet götürmekle görevli yönetim birimleri olan köy, il özel idaresi, küçük belediyeler ve merkezin taşra kuruluşlarının hizmet üretmekteki başarısızlıklarının rolü ve etkisi azımsanmamalıdır.

Aynı şekilde, reform çalışmalarında yalnız, belediye, il özel idaresi ve köylerin, bir başka deyişle sadece yerel yönetimlerin ele alınması da yetersiz olacaktır. Çünkü, önceki bölümlerde de açıklanmış olduğu gibi, yerel topluluklara hizmet götürmenin ikinci ayağı olan il sistemi ve öteki taşra kuruluşlarına ilişkin olarak da çok önemli yönetsel ve siyasal sorunlar vardır.

Bu nedenle,

Yerel yönetimlerin geliştirilmesi çalışmaları metropol alan belediyeleri, standart belediyeler, küçük belediyeler, köyler ve il özel idarelerini kapsamalı, ayrıca yerel topluluklara götürülen hizmetlerin önemli bir kesimini üstlenmiş olan merkez yö-

netiminin taşra kuruluşlarının yerel yönetimler sistemi ve modeli kapsamında durumlarının ne olması gerektiği de birlikte ele alınmalıdır. Bu noktalar gözönünde tutulduğunda yerel yönetimlerle merkezin taşra kuruluşlarını ortak bir yönetim anlayışı içinde birlikte ele alacak ve Türk toplumunun günümüzdeki beklentilerine ve özelemlerine yanıt verecek bir yeniden yapılanmanın gerçekleştirilmesi, bu amaçla da gerekli yasal düzenlemelerin yapılması zorunluluk haline gelmiş bulunmaktadır.

1. YEREL YÖNETİM KURUMUNUN NİTELİĞİ

Genel kabul gören tanımı ile yerel yönetimler, belirli bir coğrafi alanda (kent, köy, il vb.) yaşayan yerel topluluğun bireylerine, birarada yaşamak nedeniyle kendilerini en çok ilgilendiren konularda hizmet üretmek amacı ile kurulan, karar organları (kimi durumlarda yürütme organları) yerel toplulukça seçilerek göreve getirilen, yasalarla belirlenmiş görevlere ve yetkilere, özel gelirlere, bütçeye ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurabilen, merkez yönetimi ile ilişkilerinde yönetsel özerklikten yararlanan kamu tüzel kişileridir.

Yerel yönetim kuruluşları, ülkenin yönetim sisteminin bütünlüğü içinde yer alırlar. Kuruluş ilkeleri, görev ve yetkileri, gelir sistemleri yasama organı tarafından belirlenir. Yerel yönetimler, merkezi yönetimin hiyerarşik denetimi altındadır. Merkezi yönetim, yerel yönetimler üzerinde hukuka uygunluk denetimi yürütür. Ayrıca ülke yönetiminde birlik ve bütünlüğü sağlamak amacı ile yerel yönetimlerin de uymaları gereken ulusal amaçlar, hedefler, ilkeler ve standartları belirler. Buna karşılık yerel yönetimler, yürütülmesi kendilerine bırakılmış olan kamu hizmetlerine ilişkin kararları almak, tercihleri yapmak, bunlar için, vergi salmak yetkisini de içerecek biçimde, çeşitli yollarla mali kaynak bulmak, bu kaynakları hizmetleri için kullanmak ve bu hizmetleri yürütmek için gerekli iç-örgüt yapılarını kurmak bakımından yönetsel özerklikten yararlanırlar.

Yerel yönetimlere ilişkin olarak yukarıda anılmış olan evrensel nitelikler, Türkiye tarafından da onaylanmış olan Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi ile Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) belgelerinde dile getirilmiş olan niteliklerdir.

Yerel yönetim kurumunun temelinde yerel demokrasi değerleri vardır. Bu değerler, yerel toplulukların kendilerini en çok ve yakından ilgilendiren konularda kendi kendilerini özgürce ve demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörmektedir.

Bu demokratik değerler yanında yerel yönetim kuruluşları üstlendikleri kamu hizmetlerinin yürütülüşünde, merkez yönetimine göre etkililik ve verimliliği daha üst düzeyde gerçekleştirebilen kuruluşlar olarak değerlendirilmektedir.

Yerel yönetim kurumu federatif devlet yapısına sahip olan ülkelerdeki federe devletlerle karıştırılmamalıdır. Çünkü, federatif sistemlerdeki federe devletler (eyaletler), anayasaları, yasama organları, kendileri tarafından oluşturulan yargı organları olan ve “egemenlik” yetkileri kullanan “devlet”lerdir. Oysa ister üniter, ister federatif devlet sistemlerinde olsun, yerel yönetimler, yürütmenin bir başka deyişle yönetimin örgütlenme biçimlerinden yalnızca birisidir.

Bu anlamda, örneğin merkez yönetiminin taşradaki hiyerarşik örgütsel yapılanmasından, yalnız yerel topluluğu temsil, dolayısı ile demokratik özellikleri ve merkez yönetimine hiyerarşik olarak bağlı olmama nitelikleri ile farklılık gösterirler. Buna karşılık yerel yönetimler, bütün ülkelerde tüm öteki kamu yönetim kurum ve kuruluşları gibi, ulusal parlamento tarafından kabul edilen anayasa, yasalar ve öteki bağlayıcı hukuk kuralları çerçevesinde işlev yaparlar ve ülke yönetim sisteminin bütünlüğü içinde yer alırlar.

2. TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLER VE MERKEZİN TAŞRA YÖNETİM SİSTEMİ

2.1. Yerel Yönetimler

Kendi toplumsal koşullarımızın yarattığı bir kurum olmamakla birlikte, ülkemizde yüzyılı aşkın bir yerel yönetim geleneğinin varlığından sözedilebilir.

Bugünkü belediyelerimizin temeli, XIX. yüzyılın ortalarında İstanbul’un Beyoğlu ve Galata yöresinde deneme niteliğinde bir belediye şubesi kuruluşuna kadar gitmektedir. Cumhuriyet dönemine, Osmanlı İmparatorluğu’ndan aktarılan belediye sayısı, 389’dur. Bugünkü belediyelerimizin temel yasası da 1930 yılında kabul edilmiştir. (Yasa No: 1580)

Geleneksel bir kurum olan köy’e, günümüzdeki niteliği 442 sayılı yasa ile 1924’te verilmiştir.

İl özel yönetimlerinin 1987 yılında 3360 sayılı yasa ile değiştirilmesine karşılık günümüzde de kimi maddeleri yürürlükte olan kuruluş yasası, 1913 yılında kabul edilmiştir. (İdare-i Umumiye-i Vilayat Kanun-u Muvaakkatı, 2. Bölüm)

Türkiye’de yerel yönetim, bir Anayasa kurumudur. Anayasa’ya göre;

“İdarenin kuruluş ve görevleri, merkezden yönetim ve yerinden yönetim esas-

larına dayanır” (Md.133) ve

“Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.

Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

...Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.” (Md.127)

Ülkemizde üç ayrı türde yerel yönetim kuruluşu vardır. Bunlar, kentsel yörelere hizmet eden belediyeler, kırsal topluluklar yerel yönetim kuruluşu olan köyler ve il sınırları içindeki yerel topluluğa hizmet veren il özel yönetimleridir. 1984 yılında Büyükşehir niteliğinde olan yerleşim yerleri için yeni bir belediye modeli oluşturulmuştur. Belediye modeli içinde yer alan mahalle yönetimi kimi yönden yerel yönetim kuruluşuna benzemekle birlikte, tüzel kişiliğe sahip değildir ve sistemimizde yerel yönetim birimi olarak kabul edilmemektedir. Benzer biçimde 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu’nda yer almış olan tam örgütlü bucak’ın, meclisi, komisyonu ile kırsal kesimde bir tür yerel yönetim birimine benzer işlev yapması öngörülmüş, ancak bu birim uygulamaya geçirilememiştir.

Aşağıdaki tabloda yerel yönetim kuruluşlarımızın sayısal durumu görülmektedir:

Tablo:1Yerel Yönetim Birimleri

İl Özel Yönetimi	80
Belediyeler	2.805
Büyükşehir Belediyeleri	15
Köyler	35.456

2.2.Merkezin Taşra Yönetim Sistemi

Ülkemizde, merkez yönetiminin taşrada (yerel düzeyde) örgütlenişi, il sistemine dayanmaktadır. Tanzimattan sonraki dönemde Fransız modelinden esinlenerek 1864 Vilayat Nizamnamesi ile önce denenip, sonraki düzenlemelerle Osmanlı İmparatorluğu’nca benimsenen il sistemi, Cumhuriyet döneminde geliştirilerek, 1949 yılında 5442 sayılı yasa ile yapılan düzenlemeler sonucu, temelde bugünkü tüzel statüsünü kazanmıştır.

“Güçlü Valilik Sistemi” olarak adlandırılan il sistemine göre örgütlenmenin üç temel ilkesi vardır. Bunlar ;

(a) Ülkenin belli ölçütler gözetilerek, merkezleri, alanları ve alt basamakları belirlenen illere ayrılması ve merkez yönetimine bağlı tüm (ya da tüme yakın) taşra kuruluşlarının bu ortak yönetim basamakları içinde örgütlenmeleri,

(b) Her il’in başında, merkez yönetimini (Türkiye’deki biçimi ile; Devleti, Hükümeti ve ayrı ayrı her bakanı) temsil eden bir tek genel yöneticinin (vali) bulunması, benzer düzenlemelerin alt basamak ortak yönetim alanları için de yapılması,

(c) Merkez yönetiminin il’deki adalet ve askerlik kuruluşları dışındaki tüm hizmet birimlerinin valinin denetim, gözetim ve yönetimi altında görev yapmaları, bu birimlerin başındaki yöneticilerin yürüttükleri hizmetler bakımından valiye, valinin de aynı hizmetler bağlamında merkez yönetimine sorumlu olması,

biçiminde özetlenebilir.

Türkiye’de, yerel yönetimler gibi, il sisteminin temel ilkeleri de Anayasa’da belirtilmiştir. 1982 Anayasası’na göre ;

“ Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere, iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır.

İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.

Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla, birden çok ili içine alan merkezi idare teşkilatı kurulabilir. Bu teşkilatın görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. ” (Md.126)

Ülkemizde il sistemindeki ortak yönetim basamaklarının sayısal durumu aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo : 2 İl Sisteminde Birimler ve Sayıları

İller	80
İlçeler	849
Bucaklar	689

3. YEREL YÖNETİMLERİN VE TAŞRA YÖNETİM SİSTEMİNİN SORUNLARI

3.1. Yerel Yönetimlerimizin Sorunları

Yerel yönetimlerimiz, yönetim sistemimiz içinde, sorunları en belirgin kesimi oluşturmaktadır.

Bu sorunların esas itibarı ile iki ana grupta toplandığı görülmektedir:

Bunlardan birincisi, yerel yönetimlerimizin toplumumuza istenen düzeyde kaliteli, hızlı ve aynı zamanda ekonomi ölçülerine uygun hizmet üretememekte olmalarıdır.

İkincisi, geniş ölçüde birinci sorunun da nedeni olan sorundur. Günümüzde Türk yerel yönetimleri; yerel yönetimlerin evrensel niteliklerinin en önemlisini oluşturan özerk, güçlü ve demokratik bir kurum olma niteliğinden yoksundur.

Dolayısı ile yerel yönetimlerimiz, 21. yüzyılın eşiğindeki Türk toplumunun;

- etkililik, verimlilik ve kamu yararı doğrultusunda hizmet üreten ve
- halkın etkili olduğu, katıldığı ve yön verdiği bir yönetime sahip olma özlem ve beklentisine cevap vermekten uzak bulunmaktadırlar.

3.1.1. Temel Sorun

Bu iki ana sorunun altında da yerel yönetimlerimize ilişkin olarak temel bir sorun yatmaktadır. Yerel yönetimlerimizin günümüzün gereklerine uygun bir niteliğe kavuşturulabilmesi için önce bu sorunun doğru teşhis edilmesi gerekmektedir.

Sorun şöyle özetlenebilir:

Yukarıda evrensel nitelikleri belirtilmiş olan niteliklere sahip yerel yönetimler, Batı Avrupa topluluklarının feodalizmden kapitalizme geçerken tarih sahnesine çıkardıkları özgün bir kurumdur. Anılan toplumlardaki değişmelere paralel olarak demokratik nitelikleri gelişmiş ve günümüzde kamu yönetim sisteminin ve aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmiş demokratik düzenin yapıcı, vazgeçilmez temel kurumlarından birisi olma özelliği kazanmıştır.

Bu nitelikte bir kurum, ne yazık ki bizim toplumsal yapımızda kendiliğinden oluşmuş ve gelişmiş değildir. Ara kurumları yadsıyan merkezîyetçi Osmanlı toplumsal ve siyasal yapısı, buna izin vermemiştir.

Bu nedenle yerel yönetim kurumunun Osmanlı yönetim sistemine girişi biraz zorlamayla ve ithal yoluyla olmuştur. Dolayısıyla idari vesayet aracılığı ile merkezin koyu sultanı altına konularak, güçlü demokratik yerel yönetimlerin oluşmasına geçit verilmemiştir.

Cumhuriyet döneminde de yerel yönetimlerin kaderi pek farklı olmamış, kimi parlak vaadlere karşın, güçlü, demokratik yerel yönetimlerin oluşması gerçekleşmemiştir.

Bunun nedeni Cumhuriyet döneminde de geleneksel merkeziyetçi yönetim anlayışının tekrar tekrar üretilmiş olmasıdır.

Merkeziyetçi-bürokratik yönetim anlayışı demokratik, güçlü yerel yönetimi, dolayısıyla yerel demokrasiyi dışlar. Bir başka yönüyle de yerel seçmene, yerel politika ve politikacıya, kısası yerel demokrasiye güvensizlik, inançsızlık anlamı taşır.

Ne var ki ulusal düzeyde demokrasiyi yaşattığını, işlettiğini savunan bir düzen için, bu durum kendi kendisi ile ters düşme anlamı içermektedir. Çünkü, önünde sonunda, ulusal düzeyde parlamentoyu, yürütme organını oluşturma, kısası ülkeyi yönetme yetkisi verilmiş olan aynı seçmene, aynı politikacıya, bir il'i, ilçeyi ya da kenti, kasabayı yönetmek açısından güvenmemek gibi kendi içinde açıklanması olanak dışı bir çelişkiyi de birlikte getirmektedir.

3.1.2. Öteki Sorunlar

Bu temel sorunun dışında ve çoğunluğu da ondan kaynaklanan öteki sorunlar aşağıda sıralanmıştır:

Görev - Yetki ve İdari Vesayet Sorunları

Bugünkü yerel yönetim sistemimizin en belirgin bir grup sorunu görevler, yetkiler ve idari vesayetle ilgilidir.

- Yerel yönetim kuruluşlarımız, yönetim sistemimizde kırsal ve kentsel yörelerde yerel hizmetleri yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip temel kuruluşlar değildir.

- Görevlerin merkezle yerel yönetimler arasında bölüşümü bakımından özellikle il özel idareleri ve köy yönetimleri, zaman içerisinde önemli ölçüde görev kaybına uğramış bulunmaktadır. Bu kuruluşlar için başlangıçta öngörülmüş olan ve geniş alanları kapsayan çeşitli görevler zamanla merkez yönetimine geçmiş bulunmaktadır. Dolayısı ile bu iki yerel yönetim birimi günümüzde bir bakıma adları var, kendileri yok kuruluşlar durumundadırlar.

- Belediyelerimiz görev bölüşümü açısından daha iyi durumdadırlar. Bununla birlikte belediye görevleri bakımından da kimi durumlarda belirsizlik ve merkez yönetimi ile ikilemler ve geçişimler vardır. Ayrıca belediyelerimiz, günümüzde Avrupa ve ABD belediyelerinin sorumluluğunda olan güvenlik, trafiğin düzenlenme-

si, nüfus, pasaport, tapu, eğitim, sağlık gibi en önemli görevleri yürütme yetki ve sorumluluğuna sahip değillerdir.

- Günümüzde kamu harcamalarının ortalama yalnız %15'i yerel yönetimlerce, %85'i merkez yönetimince yapılmaktadır. Avrupa ülkelerinde bu oran eşite yakın, kilmelerinde daha fazladır. Bu oranlar yerel yönetimlerimizin yerel hizmetlerin önemli bir kesiminin üzerinde yürütme yetkisinden yoksun olduğunu açıkca göstermektedir.

- Yerel yönetimlerin üstlendikleri hizmetlerin başka ülkelere göre çok sınırlı düzeyde olduğu, merkez yönetimi ile yerel yönetimlerde çalışan kamu personeli oranlarının karşılaştırılmasından da açıklıkla anlaşılmaktadır. Türkiye'de yerel yönetimler, tüm kamu personelinin %10'unu çalıştırmaktadırlar. Bu oran F. Almanya'da %31, Japonya'da %65, A. B. D'de %60, Norveç'te ve İsveç'te %70 dolayındadır.

- Büyükşehir modelinde, ilk basamak belediyeleri (ilçe belediyeleri) ile Büyükşehir belediyesi arasındaki görev bölüşümünde belirsizlikler, ikilemler ve boşluklar vardır. Bu durum hizmetleri aksatmaktadır. Ayrıca 3030 sayılı yasaya aykırı biçimde Büyükşehir belediye başkanına tanınmış olan, ilçe belediyelerinin kararlarını değiştirerek onaylama yetkisi, aşırı bir yetkidir.

- Yerel yönetimlerimizin yetkileri açısından en önemli sorunları, görev alanlarına giren hizmetler üzerinde yürütülür nitelikte karar alabilmeleri bakımından karşılaştıkları sınırlamadır.

İdari vesayet olarak adlandırılan yetki çerçevesinde merkez yönetimi, yerel yönetimlerin bütçeleri, kimi meclis kararları, personel işlemleri ve başka birçok kararları üzerinde yerindelik denetimi yapabilmektedir.

Yerindelik denetimi onaylama, önceden izin almak şartı koyma, yerel yönetimin yerine geçerek karar verme yolları ile uygulanmaktadır. Örneğin, il özel yönetimi meclis kararlarının tümü ile belediye meclis kararlarının çoğunun, merkez yönetimi ya da temsilcileri tarafından onaylanması gerekmektedir. Yönetimsel vesayet makamlarının izni olmadan yerel yönetimler motorlu taşıt aracı alamamakta, personel kadroları oluşturamamaktadır. Vesayet makamları, belediye bütçelerinde, belli durumlarda, meclis yerine geçerek, değişiklikler yapabilmektedir.

Türk yerel yönetimlerinin yönetsel özerkliğe sahip olmamasını yaratan temel neden, Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan ve Cumhuriyet döneminde de varlığını sürdürmüş olan merkeziyetçi/bürokratik yönetim geleneğidir.

1982 Anayasası ile bu alanda geliştirme yerine, örneğin 1961 Anayasası'na oranla daha olumsuz kurallar ve ilkeler getirilmiş bulunmaktadır.

1982 Anayasası'na göre (Md. 127) merkez yönetimi, yerel yönetimler üzerinde;

- yerel hizmetlerin, yönetimin bütünlüğü ilkesine göre yürütülmesi,
- kamu görevlerinde birliğin sağlanması,
- toplum yararının korunması ve
- yerel gereksinimlerin istenen biçimde karşılanması amaçlarıyla, yönetsel vesayet yetkisi kullanabilmektedir.

Yerel yönetimlerin yürüttükleri hizmetler üzerinde yalnız “hukuka uygunluk” değil, aynı zamanda “yerindelik” denetimi yapmaya olanak sağlayan, bir başka deyişle demokratik bir düzende bir hizmetin yerel yönetimlerce yapılıp yapılmamasına, yapılacaksa nasıl yapılacağına ilişkin olarak yerel toplulukça kullanılması gereken bir yetkiye karışma ve son sözü söyleme olanağını merkez yönetimine veren bu kurallardan özellikle son ikisinin yerel yönetim özerkliği ve demokrasi ilkeleri ile ters düştüğü açıktır.

1982 Anayasası’nın 1961 Anayasası’nda olmayan ve yerel yönetim özerkliği kavramı ile bağdaşmayan bir başka kuralı, yerel yönetimlerin kendi aralarında birlik kurmalarını, Bakanlar Kurulu’nun iznine bağlı kılmasıdır. (Md. 127)

Yeni bir kural olarak 1982 Anayasa’sında İçişleri Bakanı’na verilmiş olan, yerel yönetim organlarını ya da üyelerini, geçici bir önlem olarak, görevden uzaklaştırma yetkisi de, yanlış kullanmaya açık bir yetkidir. (Md. 127)

- Merkez yönetimine verilmiş olan bu yetkiler, yerel toplulukların yerel hizmetleri kendileri tarafından oluşturulan yerel yönetim kuruluşları aracılığı ile özgürce yönetmelerini önlemekte ve gerçek anlamda güçlü, etkili hizmet üreten yerel yönetim kurumunun oluşmasını ve gelişmesini önlemektedir.

- Ayrıca siyasal içerik taşıyan bu yetkinin kullanılması muhalefet ile iktidar arasında sürekli tartışmalara ve gerginliğe neden olmaktadır.

- Vesayet yetkisinin yerel düzeyde vali ve kaymakamlar tarafından kullanılması aslında işbirliği yapmaları gereken seçilmiş yöneticilerle atanmış kamu görevlileri ilişkilerini de bozabilmekte, ayrıca atanmışlar için, seçilmişler üzerinde demokrasi değerlerine ters düşen bir üstünlük sağlamaktadır.

Mali Kaynakların Yetersizliği ve Merkezi Niteliği

Yerel yönetimlerin günümüzdeki gelir sisteminin temel özellikleri şunlardır:

- Yerel yönetimlerimizin mali kaynaklarının günümüzde yaklaşık %80’i merkezce toplanan vergilerden ayrılan paylar ve çeşitli yardımlar biçiminde merkez yönetimi eliyle sağlanmaktadır. Oysa bu oran birçok Avrupa ve ABD yerel yönetimlerinde hemen hemen tersine, ender durumlarda da yarı yarıyadır.

Aşağıdaki tablo bu durumu açıkça göstermektedir.

Tablo: 3 Yerel Yönetimlerin Mali Kaynakları

		Harçlar		Yerel Vergiler
		Harçlar Resimler		Harçlar, Resimler ve Ücretlerin
	Yerel Vergiler	Ücretler	Merkez Yardımları	
	%	%	%	Toplamı %
Danimarka	39. 4	3. 7	56. 9	43. 1
İtalya	59. 7	32. 3	8. 0	92. 0
Norveç	54. 0	31. 1	14. 9	85. 1
İsveç	45. 8	29. 1	25. 1	74. 9
İngiltere	33. 8	20. 2	46. 0	54. 0
Almanya	34. 3	36. 1	29. 6	70. 4

Kaynak: L. J. Skarpio (ed.) The Local Fiscal Crises in Western Europe, Sage Pub., London, 1981, s. 12

- Son on yıl içindeki geliştirmelere karşılık, hizmetlerdeki artışın da etkisiyle, yerel yönetimlerimiz günümüzde de kaynak sıkıntısı çekmektedirler.

En önemli yerel yönetim birimimiz olan belediyelerimizin toplam gelirlerinin GSMH'a oranı 1975'de %1,3 iken, bu oran 1992'de %3'lere yükselmiştir. Ne var ki yabancı ülkelerle karşılaştırıldığında bu oranların çok düşük kaldığı görülmektedir. Örneğin Almanya'da 1975'lerde yerel yönetim harcamalarının GSMH'a oranı %10'lar dolayındaydı. Aynı yıl İngiltere'de bu oran %18, Kuzey Avrupa ülkelerinde %20'e yakındı, İtalya'da ise 1989'da (tüm yerel yönetimler harcamaları olarak) %25'in üzerindeydi. Genel eğilim birçok ülkede bu oranın artması yönündedir.

- Yerel yönetimlerin emlak vergisi ve sınırlı kimi tali vergiler dışında asıl gelir getirecek alanlarda yerel olarak vergi koyma ve kendi bölgelerinde merkezce toplanan vergilere oran ekleme yetkileri yoktur.

- Yerel yönetimlerin mali kaynak ihtiyaçlarını gerçek boyutlarında değerlendirerek, objektif ölçülerle karşılamaya olanak sağlayacak ulusal bir "Mali Dengi Sistemi" kurulamamıştır.

Gelir sisteminin bu özellikleri aşağıdaki sorunlara neden olmaktadır:

- Yerel yönetimler yerel toplulukların gereksinimi olan hizmetleri yeterince üretememektedirler.
- Yerel yönetimlerin mali bakımdan merkeze bağımlılığı, güçlü ve özerk yerel yönetim kuruluşlarının gelişmesini önlemektedir.
- Yetersiz ve merkeze bağımlı gelir sistemi yerel yönetimlerin tutarlı ve rasyonel bir mali planlama yapmasını imkansızlaştırmaktadır.
- Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının esas itibarı ile yerel topluluktan değil merkezce sağlanması, hemşehrilerin yerel yönetimlere karşı duyarlılığının, sorumluluk duygularının, katılımının ve hemşehrilik bilincinin gelişmesini önlemekte, hemşehrilerin yerel yönetimlerin harcamaları ve hizmet üretimi üzerindeki demokratik denetiminin istenen etkililiğe ulaşmasını önlemektedir.

Kaliteli Personel Sorunu

Özellikle belediyelerde bilgili ve yetenekli elemanların çalıştırılması bakımından; seçme, işe alma, değerlendirme, yükseltme ve insan-gücü planlaması gibi konularda, çağdaş insan-gücü kaynağının yönetimine ilişkin uygulamaların yetersizliği bilinmektedir. Ayrıca belediyelerde siyasal güdülerle gereksiz personel istihdamı uygulamaları da yaygındır.

Buna karşılık, yerel yönetimlerde personelin bilgi ve yetenek eksikliklerinin hizmet-içi eğitim aracılığı ile giderilmesi çok istisnai bir durumdur. Bu konuda Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü ve bazı yerel yönetim birliklerinin sınırlı programları ile birkaç kuruluşun yetersiz uygulamaları dışında yürütülen hizmet-içi eğitim programları yoktur.

Öte yandan 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Memurin Muhakematı Kanununun yerel yönetimlere uygulanması, personelden istenen verimin elde edilmesini önleyici etkiler yapmaktadır.

İdari vesayet aracılığı ile merkez yönetiminin yerel yönetimlerin kadro ihdasını manipulasyonu, insan-gücü planlaması yapılmasını önleyebilmektedir.

Çağdaş Örgütlenme ve Yönetim İlkeleri ile Tekniklerinden Yararlanmanın Sınırlılığı

Bu sorun merkez yönetiminde de etkili ve verimli hizmet üretimini engellemektedir. Sorun yerel yönetimlerimizde, özellikle belediyelerle, Büyükşehir belediyelerinde belirgin olarak ortaya çıkmaktadır.

Belediyelerimizde çağdaş yönetim biliminin geliştirdiği teknikler ve bilgilerden yararlanma çok sınırlıdır.

Bu konularda uzman özel sektör ve kamu kesimi kuruluşlarından yararlanan belediyeler vardır. Ancak bunlarda da çağdaş yönetim ilkeleri ve tekniklerinin uygulamaya yeterince yansımış olduğu söylenemez.

Belediyelerin çok büyük bir çoğunluğunda ise hizmetler nerede ise el yordamı ile örgütlenmekte ve yönetilmektedir.

Merkez yönetimi tarafından belediyeleri bu alanda çağdaş uygulamalara özendirecek ve yönlendirecek bir faaliyet de yürütülmemektedir.

Ayrıca örgütsel ve yönetsel geliştirme çalışmaları yapmak isteyen belediyeler, idari vesayet uygulamalarının sınırlayıcı etkileri ile karşılaşabilmektedirler.

Dolayısı ile yerel yönetimlerimizde (özellikle belediyelerde) kaliteli ve kaynak israf etmeden, ucuz ve verimli hizmet üretimi açısından önemli sorunlar vardır.

Hemşehrilik Bilincinin Gelişmemiş Olması

Yerel yönetimlerimizin önemli sorunlarından birisi, yerel topluluklarda hemşehrilik bilincinin yeterince gelişmemiş olmasıdır. Bunun temel nedeni yukarıda da belirtilmiş olduğu gibi, yerel yönetim kurumunun bizim toplumsal yapımızın geliştirdiği bir kurum olmamasıdır.

Hemşehrilik bilincinin yeterince gelişmemiş olması şu sorunlara neden olmaktadır:

- Hemşehriler yerel yönetimlerin yüklerine katılmak zorunda olduklarının bilinci içinde değillerdir. Genel eğilim yerel yönetimlerden yalnız hizmet istemek, hizmet yeterince üretilmezse bundan yakınmak biçimindedir.

- Hemşehri bir yerel yönetim yöresinde örneğin bir il’de, bir kentte yaşamamanın kendisi için de birçok yükler ve sorumluluklar getirdiğini düşünmemektedir. Bu bağlamda yerel yönetimin, örneğin belediyenin getirdiği kurallara uymakta titiz davranmamakta, kent varlığının korunması ve geliştirilmesinde belediye ile işbirliği yapmamaktadır. Bu olumsuz eğilim köylerde ve küçük kasabalarda az, kentlerde ve özellikle Büyükşehirlerde iyice belirgindir. Büyük kentlere yığılma biçimindeki aşırı nüfus akımı bu açıdan olumsuz sonuçlar doğurmakta, kentlileri birbirlerine ve kent yönetimine yabancılaştırarak, yerel yönetim geleneğinin köklü olmayışının yarattığı sorunların boyutunu artırmaktadır.

- Hemşehri bilincinin yetersizliği, yerel yönetim kuruluşunun kendisinin doğrudan ve en yakın demokratik kuruluşu olduğunun yerel toplulukça algılanmasın-

da ve yerel yönetimleri sahiplenmesinde yetersizlikler yaratmaktadır. Bu algılamaya yetersizliği yerel toplulukların, yerel yönetimleri seçimler arasındaki dönemlerde etkili biçimde denetlemelerini ve sorgulamalarını, yerel hizmetlerin yürütülüşü ile ilgili isteklerini ve dileklerini sivil toplum örgütleri aracılığı ile yerel yönetimlere yansıtılmalarını da geniş ölçüde önlemektedir.

Halk Katılımının Yetersizliği

Hemşehri bilinçlenmesi ile yakından ilgili olarak yerel yönetimlerimizde halk katılımının yetersizliği önemli bir sorun durumundadır.

- Yerel yönetim kurumunun yapısı ve özelliği, halk katılımı için çok uygundur. Bununla birlikte, sistemimizde “halkın yerel yönetim kararlarını seçimler arasındaki dönemlerde etkileme süreci” olarak tanımlanan katılım açısından tanınmış imkanlar çok sınırlıdır.

- Öte yandan katılımı özendirecek ve etkili kılacak olan sivil toplum örgütleri ülkemizde yeterince yaygınlaşmamıştır.

- Yerel yönetimler bakımından önemli bir konu da bu kuruluşların, mevzuat çerçevesinde yerel toplulukların yerel yönetimin kararlarına ve uygulamalarına yoğun ve etkili biçimde katılmalarını özendirmeleridir. Böylece yerel topluluğun “dehası” ve “dinamizmi” nden yerel yönetim yararlanma olanağı bulabilir. Bu konuda kimi belediyelerdeki olumlu uygulamaların yaygınlık kazandığını söylemek olanak dışıdır.

- Birçok katılma türlerinin uygulanmasına hukuk kuralları olanak vermemektedir.

Saydam Olmayan Yönetim

Türk kamu yönetiminin genel bir sorunu olan yeterince saydam olmama konusu, yerel yönetimlerde iyice belirginleşmekte ve daha çarpıcı olmaktadır. Çünkü gerçek nitelikli yerel yönetimler, yerel halkın kendisi tarafından oluşturulmuş, onun yakınında hizmet veren kuruluşlardır.

Bu temel özellik yerel yönetimlerin işlem, karar, eylem ve uygulamalarının yerel topluluk tarafından açıklık ilkesi içinde bilinmesini gerekli kılmaktadır.

Ayrıca kamu yönetiminin bir parçası olan yerel yönetimlerde ne olup bittiğini öğrenmenin “halkın bilgi edinme hakkı” ile yakından ilgisi vardır.

Yerel toplulukları temsil eden sivil toplum örgütlerinin, sözlü ve yazılı basın ve bireylerin yerel yönetimlerde olup bitenleri öğrenmek istemeleri durumunda, millî güvenlik, kişinin özel ve ticari yaşamı ile ilgili bilgiler dışında, yeterli bilgileri edinebilmeleri gerekir.

Bu konuda sistemimizde yerel topluluklara tanınmış olanaklar sınırlıdır. Hukuk kuralları birçok bilginin aktarılmasını önlemekte, hemşehrilere bilgi edinme hakkı tanımamaktadır. Yerel yönetimler yöneticilerinin bu alandaki tavırları da genelde olumlu değildir.

Hukuka Uygunluk Denetiminin Yetersizliği

Yerel yönetimlerimizde, özellikle belediyelerde, yönetsel işlemlerle eylemlerin hukuka uygunluğunun yeterince denetlenmekte olduğu söylenemez.

Hukuka uygunluk denetiminin boyutlarından birisi olan iç denetim; hiyerarşik denetim ve teftiş kurulları eliyle, mali mevzuata uygunluk denetimi ise; saymanlar aracılığı ile yapılmaktadır. Bu denetim işlevini yürüten elemanların, belediye başkanının doğrudan hiyerarşik astları olması, denetimin etkililiğini önlemektedir.

Belediyeler üzerinde hukuka uygunluk bakımından çeşitli yollarla (Örneğin bakanlıklar teftiş kurulları, Devlet Denetleme Kurulu vb. aracılığı ile) yürütülen dış denetimin de yeterince etkili olamadığı bilinmektedir. Bu durum özellikle alım, satım ve ihale işlerinde belediyelerle ilgili olumsuz değerlendirmelerin yapılması sonucunu doğurmaktadır. İmar planı uygulamaları ile ilgili denetimlerin, bu konuda uzman bir kuruluş olan İmar ve İskân Bakanlığı'nca yürütülmek yerine, mülkiye müfettişlerine devredilmiş olması, çok önemli ve duyarlı bir hizmet alanında, hukuka uygunluk denetiminin etkililiğini önemli ölçüde azaltmış bulunmaktadır.

Hizmet Beklentilerindeki Artış

Yerel yönetimlerin hizmet üretimlerini doğrudan etkileyen bir sorun olarak, bu kuruluşlara ilişkin hizmet beklenti ve isteklerinin artışı önem taşımaktadır.

Sorunun iki yönü vardır:

- Günümüzde yerel yönetimlerin üstlendikleri ve üstlenebilecekleri ve yerel toplulukların bekledikleri hizmetler bundan 30-40 yıl öncesine göre sayıca daha çok, aynı zamanda teknik ve karmaşık görevler niteliği kazanmıştır. Bu tür hizmetlerin yürütülmesi pahalı yatırımları, ekipmanı ve yetenekli uzman personel istihdamını gerektirmektedir.

- Özellikle büyük kentlere yığılma biçimindeki nüfus akışı, kent yönetimlerini aşırı hizmet istekleri ile karşı karşıya bırakmış, büyük bir örgütsel, yönetsel ve mali yük altına sokmuş bulunmaktadır.

Özelleştirme Uygulamalarının Yaygınlaşmaması

Çağdaş yönetim tekniklerinin özel sektörde, kamu kuruluşlarına göre daha üst düzeyde kullanıldığı, hizmetlerin daha kaliteli ve ucuza maledildiği bilinmektedir.

Bu nedenle 1980'lerden sonra kimi belediyelerde belli hizmetlerin (Örneğin; çöp toplama ve imha, kent temizliği, toplu taşıma, emlak vergisi tahakkuk ve tahsilinin) özel sektör eliyle yürütülmesi uygulamasına başlanmış ve çok olumlu sonuçlar alınmıştır.

Ancak bu uygulamalar yaygınlaşmamıştır.

Yerel Yönetim Seçimleri

Yerel yönetim seçimlerinde aşağıdaki sorunlar vardır:

- Yerel topluluğun daha iyi temsil edilmesi ve gençlerin yönetime katılmasının sağlanması bakımından bugünkü seçme ve seçilme yaşları sınırlarının aşağıya çekilmesi gerekmektedir.

- Çeşitli yerel yönetim meclisleri üyeliği ve öteki seçimlik pozisyonlar, bir kişinin uhdesinde birleşmemekte, bu durum yerel siyasetin çekiciliğini azaltmaktadır.

- Bugünkü seçim sisteminin tek dereceli olması nedeniyle, seçmenlerin örneğin %25'inin oyu ile belediye başkanı seçilme olanağı vardır. Bu durum etkili temsil açısından çok sakıncalıdır.

- Köy ve mahalle seçimlerinde parti adaylığının yasak olması, demokrasi ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Gerçekçi de değildir.

3.1. 3. Yerel Yönetim Birimlerinin Özel Sorunları

Yukarıda sıralanmış olan genel sorunlar yanında, Türkiye'deki yerel yönetim birimlerinin özel sorunları da vardır.

Bu sorunlar burada il özel idareleri, köyler ve küçük belediyeler bakımından açıklanmakta, Büyükşehirlerle ilgili sorunlar, özel bölümde ele alınmaktadır.

İl Özel İdareleri

1913 yılında kuruldukları zaman il özel idarelerine çağın en önemli teknik ve sosyal kamu hizmetlerinin yürütülmesi görevi verilmiş olmasına karşılık, zamanla bu görevlerinin bir kısmı belediyeler, önemli bir kısmı da merkezi idarenin taşra kuruluşları tarafından üstlenilmiş, ancak bu görevler mevzuatla il özel idarelerinden de alınmamıştır. Uygulamada il özel idareleri anılan hizmetleri fiilen yürütme-

mehtedirler. 1987 yılında 3360 sayılı yasa ile yapılan değışiklikler de il özel idarelerinin durumunda bir değışiklik yapmamıştır.

Günümüzde öteki yerel yönetimlerin sorunları, il özel idareleri için de geçerlidir. Bunların yanında özel idarelerin özel sorunları da vardır:

- Öteki yerel yönetimlerden farklı olarak merkez yönetiminin bir görevlisi olan vali, il özel yönetiminin hem yürütme organı, hem de meclis başkanıdır. Ayrıca özel idare üzerinde çok ağır bir vesayet yetkisine sahiptir. Buna karşılık il meclisinin valiyi denetleme yetkisi yoktur.

- İl özel idarelerinden mevzuatla alınmamış olan görevleri bu kuruluşların fiilen yürütmemekte olmalarının bir nedeni, il özel idarelerinin kendi tüzel kişiliklerine bağlı hizmet birimlerinin olmaması, öteki nedeni de mali kaynaklarının yetersizliğidir.

Böylece günümüzde;

il özel idareleri merkez yönetiminin üstlendiği bir kısım görevleri, onun aktardığı para ile, onun kararlaştırdığı yerde ve onun örgüt ve personeli eliyle yürütmeye çalışan bir emanet komisyonu durumundadır.

Köyler

1924 yılında yürürlüğe giren Köy Yasası'na büyük umutlar bağlanmış, kırsal yörelerde gelişme ve kalkınmaya yönelik birçok kamu hizmetinin köy yönetimi eliyle yürütülebileceği düşünülmüştür.

Aradan geçen yetmiş yıla yakın uygulama, bu umudun gerçekleşmesinin olanak dışı olduğunu göstermiştir.

- Köy yönetimine yasalarla verilmiş 115 ayrı görevin çok büyük çoğunluğunun yürütülememesinin, çok azının da eksik biçimde gerçekleştirilebilmesinin temel nedeni, köyün bir yerel yönetim birimi olarak nüfus ve kaynakları bakımından çok küçük boyutta olmasıdır.

- Türkiye'deki 35 bin'in üzerindeki köyün %56'sının nüfusu 500'ün, %32'sinin nüfusu 300'ün altındadır. Mali kaynakları çok sınırlı olan köy, doğal olarak personel sorunları ile de karşı karşıyadır. Günümüzde genellikle muhtara yardımcı olarak 5-6 köye hizmet veren bir köy katibi ile bir köy bekçisinden başka personel yoktur.

1987 yılında yapılan bir düzenleme ile köy muhtarının maaşı da merkez yönetimi tarafından ödenmektedir.

- Bu tablo çerçevesinde;

günümüzde köy yönetimi, köy halkının birarada yaşaması ile ilgili çok sınırlı ve basit kimi görevlerini yürütebilmekte, köy halkının toplumsal, ekonomik ve günlük yaşamı ile ilgili tüm teknik ve sosyal alt-yapı hizmetleri merkez yönetimince üstlenilmiş bulunmaktadır. Kimi köylerde köylülerin bu hizmetlerin yürütülüşüne bedenen ve paraca gönüllü katılımı istenmektedir.

Ancak gerek bu katılımın sağlanması, gerekse hizmetlerin merkezin taşra birimleri tarafından yürütülmesinde önemli örgütsel ve yönetsel sorunlar vardır ve hizmetler istenen kalite, etkililik ve verimlilikle üretilmemektedir.

Bu nedenle, soruna çözüm bulunması gerekmektedir.

Küçük Belediyeler

Türkiye'deki 2.820 belediyenin %70'e yakınının nüfusu 5.000'in altındadır.

Bu küçük belediyelerin öteki yerel yönetim sorunları yanında küçük boyutlu olmalarından kaynaklanan özel sorunları vardır:

- Genelde mali kaynak sıkıntısı çeken belediyeler içinde küçük belediyelerin gelir durumu daha kötüdür. Küçük belediyelerin ortalama gelirleri, belediye gelirleri ortalamasının 1/5'i dolayındadır.

- Küçük belediyelerde az nüfus ve kıt mali kaynak, personel sorunu yaratmaktadır. Küçük belediyelerin %25'inde hiçbir teknik eleman yoktur. Geriye kalan küçük belediyelerde ise yalnız birer teknik eleman vardır. Ortalama bir küçük belediye personel sayısı 12 dolayındadır. Bunların eğitim düzeyi de çok düşüktür.

- 1580 sayılı belediye yasasının, görev sorumlulukları bakımından bütçe rakamlarına dayalı olarak yaptığı ayırım günümüzde anlamını yitirdiği için, halen kent hizmetleri sorumluluğu bakımından 3.000 nüfuslu bir belediye ile 300.000 nüfuslu belediye arasında fark yoktur.

- Bu durumda;

küçük belediyelerde mali kaynak ve personel yetersizliği nedeni ile hizmetlerin önemli bir kesimi ya hiç yürütülememekte, ya da çok yetersiz olarak yürütülmeye çalışılmaktadır.

- Aslında küçük belediyeler, üstlendikleri çoğu teknik nitelikli ve uzmanlık isteyen kent hizmetlerini yürütmek isteseler ve bunun için kaynak bulsalar bile çoğu zaman boş kalacak teknik ve uzman eleman istihdamları, kaynak savurganlığı olacaktır.

Bu nedenle küçük belediyelerin bugünkü görevlerinin etkililik ve verimlilikle yapılmasını sağlamak için başka çözümler bulmak gerekmektedir.

3.2. Taşra Yönetim Sisteminin Sorunları

İl sistemi ilkelerine göre oluşturularak, 1949 yılında “İl İdaresi Kanunu” ile pekiştirilmiş olmasına karşılık, merkez yönetiminin taşrada örgütlenişinin günümüzde tam bir karmaşa ve düzensizlik içinde olduğu, bu alanda yapılmış olan çok çeşitli çalışmalarda tekrar tekrar dile getirilmiş bulunmaktadır.

Bunun nedenleri, özetle şunlardır:

- İllerimizin yönetsel alanlarının boyutları Anayasa’nın öngördüğü biçimde, ülkenin coğrafya durumu, ekonomik koşulları ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre belirlenmiş değildir. Cumhuriyetin kuruluşunda, Osmanlı İmparatorluğu’nun il sisteminin ikinci basamağı olan “liva”ların sınırları, pek az istisnalar dışında, Cumhuriyet döneminin illerinin sınırlarını oluşturmuştur. Bu durum, 1950’lerden sonra kamu hizmetlerinin niteliğinde ve teknolojisindeki önemli değişimler sonucunda, etkili ve verimli hizmet üretimi açısından olumsuz etkiler yapmaya başlamış, birçok ekonomik ve teknik nitelikli hizmetin daha büyük ve uygun yönetsel alanlarda örgütlenmeleri gereği tartışılmaya başlanmıştır.

Teknik ve ekonomik nitelikli hizmetlerin yöneticileri, taşrada il sistemi bağlamında valilerin konumunun, ikili sorumluluk ve bağımlılık yaratması nedeni ile, hizmet etkililiği ve verimliliği amaçları ile bağdaşmadığını da ileri sürerek, bu tür hizmetler için, işlev ilkesine göre örgütlenme’yi savunmuşlardır.

Bu gerekçeler etkili olmuş ve sonuçta yerel toplulukların kalkınması ile ilgili en önemli ekonomik ve teknik hizmetler, kuruluş yasaları aracılığı ile, il sisteminin, bir başka deyişle valinin otoritesinin dışına çıkarak taşrada kendi örgüt yapılarını, bölge esasına göre kurmuşlardır.

Teknik hizmetlerin il sistemi dışına çıkmalarının, illerin mevcut alan boyutlarının bu hizmetler için küçük kalması gibi geçerli sayılabilecek bir gerekçe yanında, vali gibi bir genel yöneticinin hizmete karışmasını istememek biçiminde özetlenebilecek bir meslek taassubundan ileri gelmiş olduğu da tartışılmaktadır.

- Nedenler ne olursa olsun bu gelişmelerin sonucu, il sisteminin temeli olan çok önemli bir ilkenin, günümüz taşra yönetim sisteminde geniş ölçüde geçerliliğini yitirmiş olmasıdır. Bu, valinin taşra kamu hizmetleri üzerindeki yönetim birliğini ve eşgüdümü sağlama yetkisinin önemli ölçüde azalmış olmasıdır.

Bu durumda; taşrada çeşitli ve önemli kalkınma hizmetleri bakımından valinin eşgüdümünde, plan ve program disiplini içinde takım oyunu oynanması yerine, yönetsel etkililik ve verimlilikten uzak bir yapı ortaya çıkmış bulunmaktadır.

- Merkezin taşra örgütlenmesi bakımından bu sorunların ortaya çıktığı bir ortamda, sorunların nedenleri gözönünde tutularak çözümler üretilmesi ve bunların başında da; illerin alan boyutlarının Anayasa'nın öngördüğü bilimsel ölçütler bakımından gözden geçirilerek, uygun büyüklüklere çıkarılmaları gerekirken, uygulamada tam tersi yapılmış ve il ve ilçe sayılarının artırılması yönüne gidilmiştir. Aslında bilimsel olmaktan çok, siyasal amaçlarla girilen bu yolda devam edilmesi durumunda, taşra yönetim sistemindeki sorunların artması beklenmelidir.

- Ülkenin özel koşulları ve tek parti döneminde başarı ile işlev yapmış olan il sisteminin, çok partili dönemde etkin konuma geçen merkezdeki ve yerel düzeydeki politikacılarla ilişkiler açısından önemli sorunlar yarattığı da bilinmektedir.

İldeki karar sürecini, kurumsal olmayan yollarla etkilemek durumunda olan politikacıların, taşra yönetim sisteminde yetkili, ama aynı zamanda sorumlu olacıkları yapısal düzenlemelerin yapılmamış olması, taşra yönetim sisteminin en önemli sorun alanlarından birisidir. Bu durum bir yandan taşrada yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanmasını güçleştirmekte, öte yandan bürokratik değerler ve alışkanlıklarla, seçmen ve politikacı kültürü üzerinde bozucu etkiler yapmakta, yerel demokrasinin sağlıklı işlemesi ve gelişmesini de olumsuz yönde etkilemektedir.

- İl sisteminin getirdiği düzende il'in ilke olarak bir eşgüdüm, denetim ve destek birimi olması, ilçenin ise, temel hizmet birimi olarak işlev yapması öngörülmüştür. Buna karşılık ilçenin bu işlevine uygun yetki, kaynak ve öteki niteliklerle donatılması için önlem alınmamış olması, özellikle kalkınma hizmetleri açısından ilçenin devre dışında kalması, dolayısıyla bu birimin potansiyelinden yeterince yararlanılmaması sonucunu yaratmıştır.

- İl sisteminin en alt basamağı olan bucak, ülkenin gelişen koşulları bağlamında, giderek işlev yitirmiş bulunmaktadır. 5442 sayılı yasanın öngördüğü tam örgütlü bucak, gerçekleştirilememiştir. Günümüzde kırsal alanda köy ile ilçe arasında gereksiz bir basamak durumunda olan bucakların kaldırılması, tüm yeniden düzenleme çalışmalarında önerilmektedir.

3. 3. Merkeziyetçiliğin Yarattığı Sorunlar

Yukarıdan beri yerel yönetimler için sıralanmış olan sorunların temelinde, yerel yönetimlerin gelişmesine olanak vermeyen merkeziyetçi yönetim anlayışı ve sistemi yatmaktadır.

Bu sorunların yanında merkeziyetçiliğin yerel düzeydeki görünümü, merkezin

taşıra kuruluşları veya il özel idaresi ve köy yönetimleri farkı olmaksızın, aşağıdaki anlama gelmektedir:

- Her bir hizmetin, nerede, nasıl ve ne ölçüde yapılacağı Ankara'da kararlaştırılıp planlanmaktadır. Ankara'nın planladığı ve kabul ettiği her konuda, ne derecede basit olursa olsun, her tür değişiklik yine Ankara'nın onayına tabidir.

- Yatırım kararları, en ince ayrıntısına kadar, Ankara'da alınmaktadır. Hizmetlerin tüm ayrıntıları ve bunlar üzerindeki her türlü değişiklikler merkezde saptanmaktadır.

- Hizmetlerle ilgili personel kadroları Ankara'dan tayin edilmektedir. En uç birimlere kadar personelin dağılımı Ankara'dan yapılmaktadır. Personelin atanması, yerinin değiştirilmesi, terfi, disiplin, izin ve benzeri her türlü özlük işleri, çok büyük ölçüde, Ankara'nın yetkisi içindedir. Her birimdeki her türlü personel hareketi Ankara'dan izlenmektedir. Bu nedenle, merkezi yönetimin, her bakanlık ya da genel müdürlükte, en şişkin kadroları personel şubelerindedir. Bunların işi, bir daha hiç kullanıp bakma gereği duymayacakları yüzbinlerce, milyonlarca kağıdı her yıl kayıt defterlerine geçirmek ve dosyasına koymaktır.

- Yukarıda belirtilen hizmetlerle ilgili her türlü harcamalar Genel Bütçe içinde ve Genel Bütçenin tabi olduğu usullere göre yapılmaktadır. Yani 80 il ve 849 ilçede mevcut her bir kamu örgütünün her türlü kaynak ihtiyacı, ayrıntısına kadar (hangi birimde ne kadar kırtasiye, su, yakacak, elektrik, benzin vb sarfetmesi gerektiğine kadar) merkezde saptanmakta ve ödenekler her yerdeki her birime, hangi amaç için ayrılmışsa o amaç için sarfedilmek üzere gönderilmektedir.

Hizmetlerin yerel düzeyde böyle koyu bir merkeziyetçilikle yürütülmesi aşağıdaki sorunları yaratmaktadır:

- Kırtasiyecilik artmaktadır,
- Merkezde kamu bürokrasisi (örgüt ve personel olarak) gereksiz yere ve sürekli büyümektedir.
- Program uygulamalarında çok önemli ölçüde gecikmeler olmaktadır.
- Hizmet plan ve programlarında yerel özellikler ve gereksinimler yeterince dikkate alınmamaktadır.
- Hizmetler pahalıya mal olmaktadır.
- Eşgüdüm güçleşmekte, kimi durumlarda sağlanamamaktadır.
- Acil durumlarda gereksinimleri karşılayacak esneklik sağlanamamaktadır. Basit gereksinimlerin karşılanamaması nedeni ile önemli hizmetler durabilmekte ya da gecikmektedir.

- Merkez örgütleri aşırı ayrıntıyla uğraşmak sonucunda asıl görevleri olan hizmet politikası oluşturma, makro planlar yapma, araştırma, yardım, eşgüdüm, destek ve denetim işlevlerini etkililikle yürütememektedirler.
- Yerel toplulukların kalkınma projeleri ve hizmetlerine yeterince katılması sağlanamamaktadır.

Merkeziyetçi-bürokratik yönetim anlayışına dayalı ve günümüz koşullarının gerisinde kalmış olan yönetim modelimiz, bunlardan başka makro düzeyde de sorunlar yaratmaktadır. Bunlardan en önemlileri aşağıda özetlenmektedir:

Kamu hizmetlerine ilişkin olarak planlama, programlama, kaynak yaratma ve bunları hizmetlere tahsis etme ve uygulama bakımından çok sayıda tercihlerin yapılması ve kararların alınmasına ilişkin yetkilerin Ankara'daki politikacılara ve bürokratlara ait olması, doğal olarak yerel politikacıların, vatandaşların, hatta kimi durumlarda yerel bürokratların, kamusal ya da kişisel işlerini sonuçlandırmayı Ankara'da aramaya zorlamaktadır. Bunların öncelikle başvurdukları kişiler milletvekilleri'dir. Hemen hergün Ankara'da 10-15 bin vatandaşın TBMM'de milletvekilleri ile görüşmek için sıra bekledikleri bilinmektedir. Bu vatandaşların çoğunluğunun işlerinin Bakanlıklar ve öteki kamu kuruluşları nezdinde izlenmesi de, milletvekilleri'nce üstlenilmektedir. Bunların sonucunda Ankara'da Bakanlıklar ve öteki merkez kuruluşları, taşradan gelen yerel politikacılar, vatandaşlar ve bürokratlarla dolup taşmaktadır. Gelişmiş hiçbir ülkede benzer örneklerine rastlanması mümkün olmayan ve merkeziyetçi yönetim sisteminin ve uygulamalarının yarattığı bu durum, taşrada neden olduğu sorunlar yanında, Ankara'da politikacıların ve bürokrasinin asıl işlevlerini yapmalarını önlemekte, sistemi bir tür kilitlemektedir.

- Yerel düzeyde kamu hizmetleri üzerinde temel kararları alma ve tercihleri yapma yetkisini başta İl İdaresi, İl Özel İdaresi, Köy, Belediye Yasaları ve öteki birçok yasa ile geniş ölçüde yerel bürokrasiye vermiş olan yönetim modelimizde, yasal durum ile uygulama arasında, günümüzde önemli bir farklılaşma meydana gelmiş bulunmaktadır. Bunun temel nedeni, yerel düzeyde yönetim sürecine politikacıların fiilen ağırlıklarını koymuş olmalarıdır. Ne var ki, sağlıklı işleyen bir demokratik düzende doğal olan bu durum, özerk ve demokratik yerel yönetime ve uygulamalara yer vermeyen bugünkü modelde, politikacılar yerel hizmetler üzerinde yetkili ve sorumlu konumda olmadıkları için, (merkezdeki ve yerel düzeydeki) politikacıların yönetime sorumsuzca müdahaleleri biçiminde uygulamaya yansımaktadır.

Yönetime müdahale olgusu ise, duruma göre yerel bürokrasi ile politikacılar arasında ya çatışmalara neden olmakta ya da bürokratları partizanlığa veya eylemsizliğe itmektedir. Taşra yönetim sisteminde yozlaşmalar yaratan bu durum, politikacı ve seçmenin siyasal kültüründe de bozulmalara neden olmakta, sonuçta yerel demokratik sürecin sağlıklı işlemesini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bugünkü bürokratik, merkeziyetçi yönetim modelimiz, ilgili bölümde de açıklandığı gibi, halkın etkili katılımına ve denetimine olanak vermeyen, saydamlıktan da uzak bir modeldir. Yetki ve sorumluluk karmaşasının yarattığı dağınıklık ve merkez yönetiminin hukuka uygunluk denetiminin de istenen etkililikte olmaması nedeniyle bugünkü model yolsuzluklara, hukuka aykırı, keyfi ve yönetim ahlakı dışı uygulamalara kolaylıkla geçit verebilmektedir.

3.4. Yerel Yönetimler ve Merkezin Taşra Yönetimini Geliştirme Çalışmaları

3.4. 1. Yerel Yönetimler

Yerel yönetim sistemimizdeki kuruluşların zaman zaman ortaya çıkmış olan sorunlarına çözüm getirmek amacı ile Cumhuriyet'in ilk dönemlerinden bu yana çalışmalar yapılmıştır.

Bu çalışmalar özellikle 1960'lardan sonra hız kazanmıştır. 1980'lere kadar merkezi idare tarafından yapılan geliştirme çalışmalarının üç özelliğinden söz etmek mümkündür.

- Geliştirme çalışmaları yerel yönetim kuruluşlarının güncel ve en belirgin sorunlarına çözüm bulmayı amaçlayan çabalar niteliğindedir. Yerel yönetim sistemi bir bütün olarak ele alınıp, günün koşulları ile uyum sağlayıp sağlamadığı irdelenmemiş, yerel yönetim kurumunun çeşitli ulusal koşullara yapabileceği katkı üzerinde durulmamıştır. Dolayısı ile geliştirme çalışmaları belli bir yönetim ve sistem anlayışından uzak, bütüncül olmayan, birbiri ile ilişkileri tam kurulmamış, münferit çabalar olmaktan öteye gidememiştir.

- Üç yerel yönetim birimine ilişkin olarak hazırlanan, kimi bir ölçüde kapsamlı yasa tasarıları hiçbir zaman yasalaşmak şansına sahip olamamıştır.

- Yerel yönetimleri geliştirmek amacı ile yapılan çalışmalar, tam tersine sonuç vermiş, yerel yönetimler zaman içinde giderek yetki, kaynak kaybına uğrayarak, kuruldukları günden de daha güçsüz duruma düşmüşlerdir.

Yerel yönetimlerle ilgili ilginç kimi geliştirme çalışmaları 1980'lerden sonra

gündeme gelmiş bulunmaktadır. Bu dönemde yerel yönetimlerin güçlendirilmesi yönünde önemli adımlar atılmıştır. İmar planı yapma yetkilerinin belediyelere devredilmesi, kimi personel işlemlerinde merkez yönetim onayı zorunluluğunun kaldırılması, emlak vergisinin yerel yönetimlere bırakılması, merkez eliyle toplanan vergi hasılatında yerel yönetim paylarının artırılması gibi düzenlemeler yerel yönetimlerin güçlendirilmesi yönünde atılmış olan önemli adımlardır.

Ancak bu önlemler öteki yapısal düzenlemelerle tamamlandığı için, yerel yönetimlerimizin sorunları günümüzde de devam etmektedir.

Büyükşehirlerin yönetimi için getirilen model bu Raporda değinilmiş olan sorunlar dışında esas itibarı ile başarılı olmuş, il özel idarelerinin güçlendirilmesini amaçladığı ifade edilen yasal düzenleme ise beklenen sonucu yaratmamıştır.

Son yıllarda ise, yerel yönetimlerin geliştirilmelerine ilişkin olarak çeşitli çevrelerde yoğun çalışmalar yapılmış, bunların sonunda birçok rapor ve yasa taslakları hazırlanmıştır. TODAİE'nin "Kamu Yönetimi Araştırma Projesi" (KAYA) çerçevesinde yürüttüğü çalışmanın ürünü olarak yayınlanan "Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu" (1992), TÜSİAD Yerel Yönetimler Raporu (1995), Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı ile Toplu Konut İdaresi'nin ortaklaşa yürüttükleri "Yerel Yönetimin Geliştirilmesi Programı" çerçevesinde yayınlanan bir dizi raporlar ve el kitapları (1993), Devlet Planlama Teşkilatı'nın VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı "Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu" Raporu (1994), Türkiye Sosyal, Ekonomik, Siyasal Araştırmalar Vakfı (TÜSES)'nin "Yerel Yönetimde Yeniden Yapılanma" Raporu (1989), Türkiye Belediyeler ve Genel Hizmetler İşçileri Sendikası (BELEDİYE-İŞ)'nin "Demokratik ve Etkin Yerel Yönetim-Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanmasında Model Önerisi" Raporu (1994) bunlar arasında dikkati çekenlerdendir.

Öte yandan birçok kuruluş tarafından son birkaç yıl içerisinde yerel yönetimler reformu konusunda, geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak sayıda birçok sempozyum, panel, yuvarlak masa toplantısı vb. düzenlenmiş, bunların sonucunda da birçok yayınlar yapılmıştır.

Son yıllarda ve özellikle 27 Mart 1994 yerel seçimleri arefesinde siyasal partilerin yerel yönetim reformuna göstermiş oldukları ilgi, dikkat çekici olmuştur. Siyasal partilerin bu amaçla çalışma grupları oluşturmuş oldukları ve bu çalışmalar sonucunda yayınladıkları belgelerde, genelde birbirine benzer yaklaşımlarla özerk, güçlü, demokratik yerel yönetim anlayışı doğrultusunda reform önerilerini benimsedikleri görülmektedir.

Koalisyon partilerinin bu konudaki çalışmaları ise bir dizi yasa taslağının hazırlanmasıyla sonuçlanmış bulunmaktadır. Bu taslaklar içerisinde özellikle birisi dikkat çekicidir. Yerel yönetimlerden sorumlu Devlet Bakanlığı tarafından ilk kez, tüm yerel yönetimlere ilişkin olarak düşünülen modelin yapısı, yerel yönetim birimleri, bunların yetkileri, görevleri, mali kaynakları ve merkez yönetimi ile ilişkileri konularında ana ilkeleri içeren bir çerçeve yasa taslağı hazırlanmış bulunmaktadır. Bu taslakta egemen olan görüş ve anlayışın, özellikle KAYA ve TÜSİAD Raporlarının temel yaklaşımları ile geniş ölçüde benzeşmekte olduğu görülmektedir.

3.4.2. Taşra Yönetim Sistemi

İlgili bölümde belirtilmiş olan önemli sorunlarla yaklaşık son kırk yıldır içiçe olmasına karşılık, il sisteminin geliştirilmesine ilişkin olarak, bu süre içerisinde hemen hemen ciddi hiçbir geliştirme gerçekleştirilmemiştir. Oysa il sisteminin bozulmasının yarattığı kaynak savurganlığı ile yönetsel etkililik sorunları, 1960'ların başlarından bu yana , önce MEHTAP RAPORU'nda, izleyen dönemde de İçişleri Bakanlığı'nca yapılan İÇ-DÜZEN ARAŞTIRMASI raporları ile birçok bilimsel çalışmada önemle dile getirilmiştir. Bu çalışmalarda yapılmış olan öneriler sistemli bir düzenleme çalışması çerçevesinde ele alınmamış, dolayısıyla, yaşama geçirilmemiştir. Buna karşılık kimi parçacı yaklaşımlarla illerdeki eşgüdüm sorununa çözüm bulunmasına çalışılmıştır. Örneğin, illerde planlama-koordinasyon müdürlükleri kurularak illerdeki , yerel yönetimler dahil, hizmet kuruluşları arasında eşgüdüm sağlanmasına çaba harcanmıştır. Ne var ki bu çabalar beklenen sonucu vermemiştir. İlçelerin hizmet potansiyelinden yararlanmak amacı ile köklü sistem değişiklikleri yapmak yerine, örneğin ilçeye bir toplum kalkınması hizmet birimi işlevi yüklemek biçimindeki girişimler de aynı şekilde başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Buna karşılık valilerin kimi yetkilerinin azaltılması sonucunu doğuran yasal değişikliklerle, il ve ilçe sayısının siyasal nedenlerle giderek artırılması, il sisteminin sorunlarının daha da yoğunlaşması sonucunu yaratmıştır.

İl sisteminin sorunları ve bunlar için çözüm bulma çabaları bağlamında belirtilmesi gereken bir nokta da şudur :

Bugünkü il sistemimiz, başta öngörüldüğü biçimde güçlü valilik sistemi ilkeleri doğrultusunda geliştirilmek istense bile, çok partili düzenin yerel siyasal koşulları ortamında il sisteminin tek partili dönem koşullarına benzer bir işlev yapmasının artık mümkün olamayacağı gerçeğinin reform çalışmaları sırasında önemle gözönünde tutulması gerekmektedir. Bir başka deyişle Türkiye'nin bugünkü koşulların-

da, yerel düzeyde yerel nitelikli kamu hizmetleri üzerindeki yürütme yetkisi ve sorumluluğunu, atanmışlara değil, seçilmişlere bırakacak bir reform stratejisinin en doğru ve gerçekçi bir yaklaşım olacağı üzerinde durulması zamanı gelmiş bulunmaktadır.

4. YEREL TOPLULUKLARA HİZMET İÇİN YEREL YÖNETİMLER YASA TASLAĞI İLE ÖNERİLEN MODEL

4.1. Modelin Yöneldiği Temel Hedef

Modelin temel hedefi, yerel düzeydeki yönetim kesiminin bugünkü eskimiş, toplumumuzun istek ve beklentilerini karşılayamayan, aşırı bürokratik ve merkeziyetçi niteliğinden uzaklaştırılarak, yönetim sistemimizin bu kesimine etkili, verimli ve kamu yararı doğrultusunda hizmet üreten güçlü ve demokratik bir yerel yönetim kurumu niteliğinin kazandırılması ve yerel toplulukların yerel yönetimler aracılığı ile yerel hizmetleri özgürce yönetme yetkisinin sağlanmasıdır.

4.2. Modelin Yapısal ve İşlevsel Nitelikleri

Modelin yapısal ve işlevsel niteliklerine ilişkin önerilerimiz aşağıda sıralanmıştır. Bu önerilerin amacı, bu Gerekçe'nin III. Bölüm'ünde dile getirilmiş olan sorunlara çözüm getirmektir. Buradaki öneriler, Büyükşehir belediyeleri dışındaki yerel yönetimlerimizle ilgilidir. Özel önemi nedeni ile Büyükşehir belediyelerine ilişkin sorunlar ve bunlar için önerilen çözümler, ayrı bölüm olarak ele alınmıştır. Önerilerin belirlenmesinde yukarıda da deyinilmiş olduğu gibi şimdiye kadar yapılmış olan çok sayıdaki araştırma çalışmalarının bulgularından yararlanılmıştır.

4.2.1. Modelin Yapısı

Geniş Alan Yerel Yönetimleri

- Modelde geniş yönetsel alanlar için aşağıda gösterildiği gibi iki basamaklı bir yapılanma önerilmektedir:

- İl Yerel Yönetimi
- İlçe Yerel Yönetimi

- Bu yapılanmada "Temel Hizmet Birimi", ilçe yerel yönetimidir. Model'de "bucak" yer almamaktadır.

- Modeldeki birimler tüzel kişiliğe ve evrensel olarak yerel yönetimler için öngörülen tüm niteliklere sahip olmalıdırlar.

Toplu Yerleşim Alanları Yerel Yönetimleri

- Model için bugünkü kasaba ve kentlerde “belediye” ile “Büyükşehir belediyesi”, kırsal alanda “köy” ilke olarak uygun bulunmaktadır.
- Ancak her üç yerel yönetim biriminin kendilerinden beklenen verimli ve başarılı hizmetleri üretebilmeleri, bu raporda dile getirilmiş olan çözüm önerilerinin gerçekleştirilmesine bağlıdır.
- Belediyelerde belli bir büyüklükten sonra “mahalle”, tüzel kişiliği olmayan bir alt birim olarak örgütlenmeli, temsil edici organları da bulunmalıdır.

4.2.2. Merkez Yönetimi ile Yerel Yönetimler Arasında Görev ve Yetki Bölüşümü

Yerel nitelikli hizmetlerin yürütülmesinde yetki ve sorumluluk, ilke olarak, yerel yönetim birimlerine ait olmalıdır. Bu amaçla yerel yönetimlerle, merkez yönetimi arasında uygun bir görev bölüşümü yapılmalıdır. Bu bölüşümün temel ilkeleri şunlar olmalıdır:

Merkez Yönetiminin Görevleri ve Yetkileri

Ülke düzeyinde bir örnek ve tek elden yürütülmesi gerekli adalet, genel güvenlik, ulusal savunma, dış politika hizmetleri ile ulusal ölçekli, gelişmişlik düzeylerini dengeleyici, ulusal geliri artırıcı nitelikteki hizmetler ve ülke boyutunda ulusal hedeflerin, ilkelerin ve standartların kamu yönetiminin tüm kesimlerinde gerçekleştirilmesini sağlayıcı gözetim ve denetim hizmetleri merkez yönetiminin yetki ve sorumluluğunda olmalıdır.

Yerel Yönetimlerin Görevleri

- Bu hizmetler dışındaki yerel toplulukların ortak gereksinimleri ile ilgili tüm hizmetlerin yürütülme yetki ve sorumluluğu, yerel yönetim birimlerine ait olmalıdır. Bu konuda genellik ilkesi ve liste sistemi birarada geçerli olmalıdır.
- İl yerel yönetimi, ilçeler-arası ve il ölçeğindeki hizmetlerin doğrudan yürütülmesinden sorumlu olmalı, onun dışında ilçeler ve belediyeler için bir destek, eşgüdüm ve denetim birimi görevi yapmalıdır.
- İlçe alanı içinde yer alan köyler ve küçük belediyeler, “subsidiarity” ilkesine göre yürütmeleri ekonomik ve etkili olacak hizmetlerden sorumlu olmalı, bunların yürütmeleri uygun olmayan hizmetler, ilçe yerel yönetimi tarafından üstlenilmelidir. İlçe ayrıca belediyeler ve köyler arası ve üstü hizmetlerden de sorumlu olmalıdır.

- Bu görev bölüşümünde, yöresel koşullara göre ve zaman içinde esnek bir yaklaşım izlenmelidir.

Hizmette Tek Yetkili ve Sorumlu Birim İlkesi

Hiçbir yerel kamu hizmetinin yürütülmesinde birden fazla sorumlu yönetim birimi olmamalıdır. Kural olarak, bir kamu hizmeti, o hizmeti en etkili ve verimli biçimde yürütebilecek en alt basamak yerel yönetim birimine verilmeli, her yerel yönetim birimi kendi sınırları içindeki yerel kamu hizmetlerinin tek yetkili ve sorumlu birimi olmalıdır.

Yerel Yönetimlerin Yetki Çerçevesi

- Yerel yönetimler, sorumlu oldukları hizmetler üzerinde,
 - yürütülür nitelikte, kesin karar alma,
 - çalışma plan ve programları yapma,
 - hizmetler için kaynak yaratma,
 - kaynakları hizmetlere tahsis etme,
 - iç örgüt yapılarını kurma,
 - personel istihdam etme ve personel işlemlerini yapma yetkilerine sahip olmalıdır.
- Bu yetkilerini kullanırlarken yerel yönetimler üzerinde, merkez yönetiminin “yönetimsel vesayet” yetkisi söz konusu olmamalıdır.

Merkezin Taşra Kuruluşlarının Yerel Yönetimlere Devri

Halen merkez yönetiminin taşra birimlerince yürütülmekte olan tarım, köy hizmetleri, öteki alt-yapı, kültür, turizm, trafik, eğitim, sağlık, vb. hizmetler, bu Gerekçe’de öngörülen ilkeler doğrultusunda yerel yönetimlerin uygun birimlerine, personel, ödenek, araç-gereç ve binaları ile devredilmelidir.

Yerel Yönetimler ve Serbest Rekabet

Yerel yönetimler doğrudan doğruya ekonomik yaşama müdahale etmemeli, fiyat belirlemesi ve denetimi gibi serbest rekabeti önleyici işlevler yapmamalıdır.

4.2.3. Organlar ve İç Örgütlenme

Yerel yönetimlerde bugünkü gibi,

- Meclis

- Başkan / Yürütme Organı
- Encümen (Yürütme Kurulu)

hiçimindeki yapılanma devam etmeli, ancak encümen yerine “yürütme kurulu” terimi yeğlenmeli, il genel meclisi, “il meclisi”, ilçe karar organı “ilçe meclisi” olarak adlandırılmalı, köylerde “köy meclisi”, mahallelerde “mahalle meclisi” kurulmalıdır.

Meclislerin Oluşumu

- Belediye meclisleri bugünkü sisteme benzer şekilde oluşmalı, ilçe meclisi ilçe sınırları içinden seçilmiş üyeler, belediye başkanları, köy muhtarlarının kendi aralarından seçecekleri temsilcilerin katılmaları ile kurulmalı, köy ve mahalle meclisleri belediye meclisleri gibi, köy ve mahalle seçmenleri tarafından seçilmelidir. İl meclisleri, ilçe meclislerinin belli sayıda seçilmiş üyeleri, belediye başkanları ve kaymakamlardan oluşmalıdır.

- Belediye meclis üyeliği seçiminde, seçim çevresi “mahalle” ya da “mahalle grupları” olmalıdır.

- İlçeler, il meclisi ve TBMM için, seçim çevresi olmalıdır.

- İl ve ilçe meclislerine vali ve kaymakamlar, ötekilerde seçilmiş başkanlar, meclislere başkanlık yapmalıdır.

Yürütme Kurullarının Oluşumu

Yürütme kurulları bütün birimlerde belli hizmet birim başkanları ile meclisçe eşit sayıda seçilecek üyelerden oluşmalı, üyeler, meclisteki siyasi parti gruplarını temsil edecek biçimde seçilmelidir.

Yürütme Organları

- Belediye başkanları ile köy ve mahalle muhtarları, bugünkü gibi yerel seçmenlerce doğrudan seçilmelidir. Köy ve mahalle seçimlerinde de partiler aday gösterebilmelidir.

- İlk tur seçimde adaylardan hiçbiri %50'nin üstünde oy alamazsa, en çok oy alan iki aday arasında ikinci tur seçim yapılmalıdır.

- İl yerel yönetimlerinin yürütme organı Vali, ilçe yerel yönetimlerinin yürütme organı, Kaymakam olmalıdır.

- Bu birimlerin yürütme organlarının seçilmiş yerine atanmış bir yönetici olmasının gerekçeleri şunlardır:

- İlk kez uygulanacak olan böyle bir modelde, toplumda prestiji ve olumlu

imajı olan vali ve kaymakamların yürütme organı olması modelin başarı şansını artıracaktır.

- Modelde halen vali ve kaymakamlara bağlı birçok birimin, il ve ilçe yerel yönetimlerine (meclislerin denetimine) bağlanması önerilmektedir. Bu birimlerin, vali ve kaymakamların yönetici olduğu bir örgüte bağlanması, modelin uygulanmasını kolaylaştıracaktır.

- Modelin demokratik niteliğinin zedelenmemesi için, vali ve kaymakamları il ve ilçe meclisine karşı sorumlu konuma getirmek gerekir. Örneğin yerel meclislerin 2/3 çoğunlukla güvensizlik oyu verdiği bir vali ya da kaymakam, o il ve ilçeden nakledilmelidir.

- Bu uygulama geçici bir süre için denenmelidir. İlerisi için amaç il ve ilçe yerel yönetimi yürütme organlarının da seçimle göreve gelmesi olmalıdır.

- Belediyelerde profesyonel yöneticilik (city manager) modelinin uygulanmasına belde halkı, referandum yoluyla karar verebilmelidir.

4.2.4. İlişkiler ve Denetim

Merkezle İlişkiler

- Merkez yönetimi ile yerel yönetimler arasındaki ilişkilerin temelini, işbirliği, eşgüdüm ve yardımlaşma anlayışı oluşturmalıdır.

- Merkez yönetimi, yerel yönetimler üzerinde özerk yerel yönetim görevleri bakımından “yerindelik denetimi” yapmamalıdır. Siyasal nitelikte olan bu denetim, yerel topluluğa ait bir yetkidir. Seçimler ve katılım yolu ile uygulanmalıdır.

- Merkez yönetimi, yerel yönetimler üzerinde titiz bir “hukuka uygunluk” denetimi yürütmelidir. Bu amaçla bakanlıklarda müfettişlik gerçek bir kariyer haline getirilmeli, ayrıca “Yerel Yönetimler Ombudsmanı” kurulması gerçekleştirilmelidir.

- Ulusal hedefler, ilkeler ve standartlara yerel yönetimlerce de uyulmalıdır. Yönetimde bütünlüğü sağlamak için bunlar merkez yönetimince yasa, plan ve program kuralı haline getirilmeli ve yerel yönetimlerce bunlara uyulması, hukuku uygunluk denetimi çerçevesinde sağlanmalıdır.

- Merkez yönetimi ve temsilcileri, yerel yönetimlerin işlemlerinin hukuka aykırı oldukları görüşü taşıdıklarında, bunların iptali için yönetsel yargıya başvurabilmelidirler.

- Hemşehriler, hemşehri olma kimliği ile yerel yönetimlerin hukuka aykırı işlemlerine karşı, yönetsel yargıda dava açabilmelidirler.

Yerel Yönetim Birimleri Arasında İlişkiler

- Yerel yönetim birimleri arasında “demokratik vesayet denetimi” ilişkileri kurulmalıdır. Bu ilkenin uygulanmasında; imar planı için ve ileride gerekli görülecek konularda kendiliğinden ve/veya hemşehrilerin başvurması üzerine;

- il meclisleri; ilçe meclisleri ve belediye meclislerinin,
- ilçe meclisleri, köy meclisleri ile küçük belediye meclislerinin, kararlarını üst meclis olarak görüşerek, belli bir süre içinde karara bağlayabilmelidir. Benzer ilişki, Büyükşehir belediyesi ile semt belediyeleri arasında da oluşturulmalıdır.

- Üst birimlerle alt birimler arasında hizmetlerin yürütülmesinde işbirliği, yardımlaşma ve destek verme anlayışı esas olmalıdır.

- Üst birimler, alt birimler üzerinde hukuka uygunluk denetimi yürütebilmelidir.

Yerel Yönetim Sayıştayı

Yerel yönetimlerin harcamalarının hukuka uygunluğunun denetlenmesi amacıyla özerk bir “Yerel Yönetimler Sayıştayı” kurulmalıdır.

4.2.5. Alt Birimler ve İç Örgütlenme

Belediyeler

- Mahalle kuruluşları, yönetsel ve örgütsel geliştirme ve iç örgütlenme açısından Büyükşehir belediyeleri için yapılan öneriler, belediyeler için de geçerli olmalıdır.

- Kendi APK birimini kuramayan belediyeler, bu amaçla yerel yönetim birliklerinin, özel sektör kuruluşlarının ve üniversitelerin çalışmalarından yararlanmalıdır.

- Küçük belediyelerin iç örgütlenmesi, bu belediyelerin örgütleyemediği hizmetler ilçe yerel yönetimleri tarafından karşılanacağı için, basit ölçüde tutulmalıdır.

İl ve İlçe Yerel Yönetimleri

- İl ve ilçe yerel yönetimleri kendi hizmet birimlerini kurmalıdır.

- Bugün iller ve ilçelerde bulunan merkezin taşra birimlerinden görevleri devredilenler, personel, araç-gereç ve binaları ile il ve ilçe yerel yönetimlerine, uygun olanlar da belediyelere bağlanmalıdır.

- Örgütsel ve yönetsel geliştirme bakımından belediyeler için yapılmış olan öneriler, il ve ilçe yerel yönetimleri bakımından da geçerli olmalıdır.

- İç örgütlenmede, yerel yönetim birimlerinin özelliklerine göre standart iç örgüt yapıları, merkez yönetimince yerel yönetimlerin görüşleri de alınarak, hukuk kuralları ile belirlenmeli, yerel yönetimlerin bu standartların sınırlarını aşmaları önlenmelidir.

4.2.6. Hizmetlerin Özelleştirilmesi

Daha ucuz ve kaliteli yapılmasının mümkün olduğu durumlarda, yerel yönetimlerin temel politikası bu tür hizmetleri özelleştirerek yürütmek olmalıdır.

4.2.7. Mali Kaynaklar

Yerel yönetimlerin güçlü ve etkili/verimli hizmet üreten kuruluşlar olmaları, yeterli mali kaynaklara sahip olmalarına bağlıdır. Bu konudaki önerilerimiz şunlardır:

- Yerel yönetimlerin öz kaynaklarının, gelirleri toplamı içindeki oranı %60-70 dolaylarına, tüm yerel yönetim gelirlerinin GSMH içindeki payı önce en az %10'a, giderek daha yüksek oranlara çıkarılmalıdır. Bu amaçla yerel yönetimlere;

- bir kısım vergiler devredilmeli, bunların tavan-taban oranları merkezce yasa ile belirlendikten sonra, tahakkuk ve tahsili yerel yönetimlere bırakılmalıdır.

- sınırları içinde merkez yönetimince tahsil edilen vergilere, yerel meclis kararı ile yüzde ekleme yetkisi tanınmalıdır.

- Vergi potansiyelini sonuna kadar kullandığı halde yapılması gereken hizmetlere kaynakları yetiştirmeyen yerel yönetimlere, ülke çapında kurulacak bir "mali denge sistemi" aracılığı ile ve objektif ölçüler içinde yardım yapılmalı, merkez yönetimine bağlı fonlar ve bütçe ödenekleri aracılığı ile yapılmakta olan bugünkü yardım uygulamasına son verilmeli, yardımlar, mali denge fonu disiplini içine alınmalıdır.

- Özel durumda olan yerel yönetimlere, aynı sistem içinde, proje yardımı yapılmalıdır.

- Yerel yönetimlere vergi dışı yollarla da özgürce kaynak yaratma yetkisi verilmelidir.

- Yerel yönetim hizmetleri sonucu oluşan taşınmaz rantlarının, yerel yönetimler aracılığı ile kamuya kazandırılmasına olanak sağlanmalıdır.

- Böylece, (bugün merkezin taşra kuruluşlarınca yürütülen görevlerin de yerel yönetimlere devredileceği dikkate alınarak) kamu harcamaları içinde yerel yönetim harcamalarının oranı giderek %50'lere çıkarılmalıdır.

- İller Bankasına, yerel yönetimlere teknik hizmet yanında, finansman sağlayacak özerk bir yerel yönetimler bankası niteliği kazandırmak için gerekli geliştirmeler yapılmalıdır.

- Seçim dönemini aşan uzun vadeli borçlanma kararları için referandum zorunlu olmalıdır.

4.2.8. Personel

- Yerel yönetimlere, merkez yönetiminin yasa ile belirleyeceği kurallar çerçevesinde özgürce personel kadrosu oluşturma ve personel işlemlerini yapma yetkisi verilmelidir.

- Yerel yönetim birimlerinin özelliklerine göre standart kadro üst sınırları hukuk kuralları ile belirlenmeli, yerel yönetimlerin personel harcamalarının, bütçe giderlerinin %30'unu aşmaması hukuk kuralı, etkililikle denetlenmelidir.

- Yerel yönetim personeli 657 sayılı yasaya tabi olmamalı, yerel yönetimler için özel bir personel sistemi oluşturulmalıdır.

- Yerel yönetim kuruluşları arasında personel nakli mümkün olabilmelidir.

- Memurin Muhakematı Kanunu, yerel yönetimler personeline uygulanmamalıdır.

- Yerel yönetimler insan gücü planlaması, norm kadro, görev tanımlaması gibi çağdaş personel tekniklerini uygulamalıdır.

- Hizmet-içi eğitim için Büyükşehir belediyeleri, ilçe belediyelerini de kapsayacak programlar düzenlemeli, genelde yerel yönetim personeli için hizmet-içi eğitim, yerel yönetim birliklerine bağlı olarak oluşturulacak "Eğitim Merkezleri" aracılığı ile sağlanmalıdır. Merkez yönetimi bu alanda yerel yönetimlere yardım ve destek sağlamalıdır.

4.2.9. Katılım

Yerel yönetimlerimizin en eksik yönlerinden birisi olan katılım konusundaki sorunlarının aşılması amacı ile önerilerimiz aşağıdadır:

Yerel Yönetim Meclisleri

- Zorunlu toplantılar dışında meclis toplantılarının zamanını ve yerini meclisler belirleyebilmeli, hemşehrilerin meclis toplantılarını izleyebilmeleri için toplantılar, niteliğine göre, uygun yerlerde yapılabilmelidir.

- Meclis toplantılarının gündemleri yaygın biçimde yerel topluluğa duyurulmalıdır.

- Hemşehrilerin, sivil toplum örgütlerinin, kitle haberleşme araçları mensuplarının soru sormalarına olanak vermek üzere, meclislerin özel toplantılar yapmaları mümkün olmalı, bu toplantılarda soruların yanıtlanması zorunluluğu getirilmelidir.

- Meclis tutanakları olduğu gibi yayınlanmalı, isteyene kopyası verilmelidir.

- Meclis komisyonlarında, uzmanlık bilgilerinden yararlanılabilecek hemşehriler üye olabilmelidir.

- Meclisin gerekli gördüğü konularda, halk oylaması yapılabilmesi, ayrıca hemşehrilere de, belli oranda seçmen imzası toplanması koşulu ile, halk oylamasını isteme hakkı tanınmalıdır.

- Meclis üyeliği için seçilme yaşı 20, yerel yönetim tüm seçimlerinde seçmen yaşı 17 yaşı tamamlama olarak belirlenmelidir.

Halk Girişimi

Hemşehrilerin örgütlü veya örgütsüz olarak yerel yönetimlerin herhangi bir kararı, projesi ve programı ile ilgili olarak görüşlerini, isteklerini, yakınmalarını iletmek için yapacakları girişimler özendirilmeli ve işbirliği yapılmalıdır.

Kent Konseyleri

Yerel yönetimlerin bölgesindeki sivil toplum örgütlerinin ve iş çevrelerinin katkı, destek ve yardımını sağlamak amacı ile yerel yönetimlerin önderlik edeceği ve katılacağı kent konseyleri kurulmalı ve bunların etkili çalışması sağlanmalıdır.

Mahalle Örgütü

Özellikleri ve nitelikleri V. Bölümde belirtilmiş olan mahalle örgütlerinden, halk katılımı için geniş ölçüde yararlanılmalıdır.

Proje Bazında Katılım

Yerel yönetimler, kent ya da kırsal alandaki kimi projelerin başarıya ulaşması ve verimlilikle uygulanabilmesi için çeşitli halkla ilişkiler tekniklerinden yararlanarak katılım sağlamalıdır.

Erken Seçimle Görevden Alma

Yerel yönetimlerde seçimle görev almış olanların, hemşehrilerin belli bir oranının imzalayacakları “Halk Girişimi” sonucu erken seçimle görevden alınmalarına olanak sağlanmalıdır.

4.2.10. Saydamlık

Demokratik bir halk kurumu olan yerel yönetimlerin hemşehriye-insana dönük ve kamu yararı doğrultusunda hizmet yürütme amaçlarına hizmet edecek önemli yöntemlerden birisi, örgütsel ve yönetsel saydamlığın gerçekleştirilmesidir.

- Katılımla ilgili birçok uygulama aynı zamanda yerel yönetimlerde olan-biten hakkında hemşehrilerin bilgi edinmesine de olanak sağlarlar.

- Saydamlık konusu, hemşehrilerin “bilgi edinme hakkı” çerçevesinde bir görev olarak düşünülmelidir.

Bu noktada gözönünde tutularak aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- Yerel yönetim meclis üyelerine ve hemşehrilere yönetimden bilgi ve belge isteme hakkı tanınmalıdır. Bu amaçla gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır,

- Yerel yönetimler her yıl, çalışmaları ve harcamaları hakkında hemşehrilere bilgi vermek için rapor yayınlamalıdır,

- Yerel yönetimler yaptıkları işlemleri, ilgililere gerekçeli olarak bildirmelidirler,

- Hemşehrilerin yazılı ve sözlü başvuruları yazılı ve gerekçeli olarak yanıtlanmalıdır,

- Yerel yönetimlerin yapısını ve çalışmalarını tanıtmak için “açık ev”, “halk günü” gibi günler, ayrıca sergiler vb. düzenlenmelidir.

- Hemşehriler, yerel yönetimlere işleri için ya da yakınma, istek ve görüşlerini aktarmak için başvurmak istediklerinde ilgililere kolaylıkla ulaşabilmelidirler.

- Dergi, bülten gibi yazılı araçlar, göze ve kulağa hitap eden medya ve öteki halkla ilişkiler teknikleri aracılığı ile yerel yönetim çalışmaları hemşehrilere tanıtılmalıdır.

- Uygun büyüklükteki yerel yönetim birimlerinde “Halkla İlişkiler” birimleri kurulmalıdır.

4.2.11. Hemşehrilik Bilinci

Kentler ve kırsal yörelerde yerel yönetimlerin istenen kalitede ve verimlilikte hizmet üretmelerinin en önemli koşulunu, uyanık, yerel yönetimi sorgulayan, denetleyen, gerektiğinde destekleyen, bu amaçlar için sivil toplum örgütlerinden yararlanan aktif, katılımcı, kentte ve öteki yerel topluluklarda yaşamının gerektirdiği yüklerin ve sorumlulukların bilincine sahip hemşehrilerin varlığı teşkil etmektedir.

Katılım, saydamlık ve halkla ilişkiler yöntemleri, hemşehrilerin bu anlamda bilinçlenmeleri için uygun araçlardır. Burada önerilmek istenen, yerel yönetim yöneticilerinin ve öteki mensuplarının bunun gereğine inanmaları ve bu konuda kendilerine düşen demokratik ve toplumsal sorumluluğu üstlenmeleri hususudur.

4.3. Modelin Sağlayacağı Yararlar

Modelin sağlayacağı yararlar şunlardır:

4.3.1. Yönetmel Etkililik ve Verimlilik

Önerilen model, yerel topluluklara şimdiki orana çok daha yüksek düzeyde kaliteli, ekonomik ve yerel gereksinimlere dönük hizmet üretilmesine ve yönetim sistemi ile ilgili birçok sorunun çözümüne imkan sağlayacaktır. Bunun nedenleri şöyle özetlenebilir:

Yönetmel Dağınlıklığın Önlmesi

Model'in en önemli özelliklerinden birisi, yerel düzeyde bugünkü sistemde ortaya çıkmış olan dağınlıklığı, boşlukları ve uyumsuzluğu giderecek olmasıdır.

Model, yerel düzeyde kamu hizmetlerinin çoğunun yerel meclislerin denetimine verdiği için, bu kuruluşların yönetimi altında hizmetlerde derlenip-toparlanma, uyum ve eşgüdüm garanti altına alınmış olacaktır.

Merkeziyetçiliğin Yarattığı Sorunların Giderilmesi

Model yerel hizmetler için karar verme yetkisini yerel yönetimlere (meclis, yürütme kurulu, yönetici) verdiği için bugünkü merkeziyetçi sistemde ortaya çıkan,

kırtasiyecilik,

gecikme,

savurganlık,

kararların, programların yerel koşullara uymaması

gibi olumsuzluklar ortadan kalkacaktır.

Yerel Kaynakların Seferber Edilmesi

Yerel kaynakların optimal düzeyde harekete geçirilmesini sağlayacağı için model, hizmetlerin yerel düzeyde başarı ile yürütülmesinin en önemli engellerinden birisini de ortadan kaldıracaktır.

Ankara'ya Yığılmanın Önlmesi

Yerel hizmetlerin yürütülmesi ile ilgili yetkilerin yerel yönetimlere bırakılması yerel politikacıların, vatandaşların ve bürokratların başkentte iş takip etme zorunluluğunu ortadan kaldıracak, merkezde yığılmanın yarattığı çok önemli

sorunlar aşılmış olacaktır.

Sorumlu ve Etkin Hemşehrilik

Kaynakların yerel toplulukça sağlanması, halkın yerel yönetim çalışmalarına karşı duyarlılığını artıracak, önerilen öteki katılım yöntemleri, saydamlık uygulamaları ve halkla ilişkiler programlarının da yardımı ile hemşehri bilincinin gelişmesi, yerel yönetimleri halk denetimi altında daha dikkatli kaynak kullanımına, daha etkili ve verimli hizmet üretmeye zorlayacaktır.

Yerel Düzeyde Politikacı-Bürokrasi İlişkilerinde Düzeltme

Modelin en önemli özelliklerinden birisi özerk, demokratik yerel yönetim kurumu aracılığı ile yerel hizmetler üzerindeki yürütme yetkisinin, yerel politikacılara devredilmesini önermesidir.

Böyle bir düzenlemede yerel düzeydeki politikacı karar vermek, tercihleri yapmak ve bunlar için gerekli kaynakları bulmak açısından sorumlu ve yetkili konuma gelecek, yerel bürokrasi ise uygulamadan sorumlu olacaktır.

Yerel düzeyde rollerin bu biçimde açıkça ve sağlıklı bir demokratik düzenin kurallarına göre belirlenmesi, bugünkü modelin bürokrasi-politikacı ilişkilerinde yarattığı sorunları ortadan kaldıracak, böylece yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanması yanında, yerel demokratik sürecin de sağlıklı işlemesine katkıda bulunacaktır.

Dürüst ve Hukuka Uygun İşlev Yapan Yönetimin Oluşması

Model dürüst ve hukuka uygun işlev yapan, yolsuzluk ve keyfilikten arınmış bir yönetimin oluşmasını da sağlayacaktır. Bunun nedeni modelin bir yandan saydamlık ve halk katılımı aracılığı ile yönetim üzerinde etkili bir halk/kamuoyu denetimini öngörmesi, öte yandan merkez yönetimince yürütülen hukuka uygunluk denetiminin etkili olması için gerekli düzenlemeleri ve kurumlaşmaları önermesidir.

Bu önerilerin doğal sonucu sistemin, yolsuzluklara, keyfi ve hukuka aykırı uygulamalara geçit vermeyecek nitelikler kazanması olacaktır.

4.3.2. Yerel Demokrasi, Toplumsal Barış ve Bütünleşme

Yerel yönetimlerin demokratik özellikleri, somut uygulamalarla ve yaparak öğrenme yöntemi ile politikacı ve seçmenin siyasal kültürüne öğretici etki yapacaktır.

Başka ülkelerdeki uygulamalar, burada önerilen türde yerel yönetim kurumuna ağırlık veren yönetim sisteminin, ülkede toplumsal barışın daha sağlam temellere oturtulmasına yardımcı olduğunu, ülkede birlik ve bütünlük değerlerinin kökleşmesine ve işlerlik kazanmasına katkısı olduğunu göstermektedir.

Bunu sağlayan, yerel demokrasinin sağlıklı işleminde insanların birbirlerine karşı daha sevecen ve hoşgörülü davranma değerleri geliştirmeleri, yerel hizmetler üzerinde söz söyleme ve karar verme hak ve yetkilerinin bireylerin genel sistemle bütünleşmelerine ve onu benimsemelerine yardım etmesidir.

Model, yerel düzeyde yönetim sistemi ile hemşehri arasındaki yabancılaşmanın ortadan kaldırılmasına ve yönetim-yönetilen kaynaşmasına büyük ağırlık vermektedir. Bu niteliği, özellikle büyük kentlerdeki kent toplumunun bölünmüşlüğü ve yabancılaşması sorununu çözmekte önemli yararlar sağlayacaktır. Mahalle örgütünün etkililikle işlev yapması, mahalle ve giderek kent bazında kültürel ve toplumsal değerlerin gelişmesi yanında, can ve mal güvenliğinin ve toplumsal düzenin üst düzeyde sağlanması için uygun ortamı yaratacaktır.

Modelin en önemli yararlarından bir başkası, yerel düzeyde kamu hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve ekonomik ve toplumsal gelişmenin gerçekleşmesine katkıda bulunarak köylerin ve kasabaların yaşam koşullarının iyileştirilmesini sağlayacak olmasıdır. Kırsal alanların bu şekilde çekiciliğinin artırılması, Büyükşehirlerin en önemli sorunu olan kırdan kente hızlı göçün azaltılmasında ve zamanla durdurulmasında en sağlam ve temelli çözüm olacaktır.

5. BÜYÜKŞEHİRLERİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

5.1. Hızlı Kentleşme

Türkiye, dünyanın en hızlı kentleşen ülkelerinden biridir. Kentleşme hızı II. Dünya Savaşı'nı izleyen 35 yıl içinde, yılda ortalama %7 olmuştur.

Son yıllarda bu oranda düşme olmakla birlikte, hızlı kentleşme eğilimi devam etmektedir. 1985 sayımı sonuçlarına göre yıllık nüfus artış hızı Türkiye genelinde %2.2 iken kentlerde %6.3, köylerde %-1.1'dir. 1990'da bu oranlar kentlerde %4.3, köylerde %-0.5 olmuştur.

Kentleşmenin belirgin özelliklerinden birisi, kırsal yöreden göçen nüfusun esas itibarı ile büyük kentleri tercih etmesidir.

100 bin ve daha fazla nüfuslu kentlerin kentli nüfus içindeki payı 1960'da

%45.3 iken, bu oran 1985 yılında %64.9'a yükselmiştir. 2000 yılında ise %75 olacağı tahmin edilmektedir.

Nüfusu 1 milyonun üzerinde olan kentlerin sayısı da artmaktadır. Bu kentlerin sayısı 1990'da 5 iken bu sayının 2000 yılında 9, 2010 yılında 14 olacağı tahmin edilmektedir. Bunlar arasında İstanbulun nüfusunun 2000 yılında 11 milyon 978, 2010 yılında 21 milyon 59 bin olması beklenmektedir.

Ayrıca yüzyılın sonunda 11 kentimizin nüfusu da 500 bin sınırını aşmış olacaktır.

5.2. Hızlı Kentleşmenin Yarattığı Sorunlar

Nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin Büyükşehirlerde yığılması, bu kentlerde önemli sorunlar yaratmış ve kentlerin yönetimini güçleştirmiştir.

Bu sorunlar özellikle aşağıdaki alanlarda belirgin hale gelmiştir:

- Planlama, imar, kent toprağının kullanılmasında aksaklıklar ve bunların yarattığı kontrolsüz ve plansız büyüme,
- konut ve arsa yetersizliği,
- kentsel toprak rantı ve bunun paylaşımındaki yanlışlıklar,
- kent-içi ulaşım yetersizliği,
- yoğunluğu artan kent merkezi ile eklenen yerleşim yerlerinde alt-yapı ve öteki belediye hizmetlerinin istenen boyutta sağlanamaması,
- kent kimliği sorunu,
- toplumsal huzursuzluklar, güvenlik sorunları,
- bireylerin birbirlerine, sivil toplum örgütlerine ve kent yönetimine yabancılaşmaları,
- çevre kirlenmesi,

Kent yönetimini güçleştiren ikinci faktör, hızlı kentleşmenin özellikle İstanbul, İzmir ve Ankara'da kentlerin çevresinde köy ve zamanla belediye statüsü içinde çok sayıda yerleşim yerinin türemiş olmasıdır. Bu metropol alanlar, birbirinden bağımsız bu çok sayıdaki birimler nedeni ile önemli uyum, eşgüdüm ve tek elden yönetim gibi gereklerin yerine getirilememesinin yarattığı çözümsüzlüklerle karşı karşıya kalmışlardır.

5.3. Büyükşehir Yönetim Modelleri

Büyükşehirlerin yönetimi, başka ülkelerde de sorunlar yaratmıştır. Bunların aşılması amacı ile değişik modeller oluşturulmuştur. Bunlar başlıca dört grupta toplanmaktadır.

İki Kademeli veya Federatif Model

Bu modelde metropol ölçekteki hizmetler Büyükşehir belediyesi, alt kademe alanlar boyutundaki hizmetler, ikinci basamak belediyeleri tarafından yürütölmekte, Büyükşehir belediyesi ayrıca alt kademe belediyeler arasında, metropol birliği sağlamak amacı ile eşgüdüm ve denetim işlevi de üstlenmektedir.

Modelin üstün yanı hem yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanmasına, hem de halkın demokratik katılımına olanak vermesindedir.

Tek Belediye Modeli

Metropol alandaki küçük belediyelerin birleştirilerek (amalgamation) tüzel kişiliğe sahip tek bir Büyükşehir belediyesi oluşturulması düşüncesine dayalı bu modelde, Büyükşehir gerçeği bütönlük içinde kavranabilmekte; buna karşılık ölçek büyüklüğü, önemli yönetsel sorunlar yaratmakta, ayrıca halk katılımı ve yerel demokrasi açısından sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Bu sorunların çözümü için tüzel kişiliği olmayan alt-meclisler oluşturulması ya da belediye şubeleri kurulması gibi yollar denenmektedir.

Lakewood Modeli

Bu modelde metropol alanda belediyeler varlıklarını sürdürmekte ancak aralarında birlikler kurarak ve/veya birbirlerinden hizmet satın alarak metropol ölçekte hizmet yürütümüne çözüm bulunmaya çalışılmaktadır.

Model yerel yönetimler arasında yarışma yarattığı için daha ucuz hizmet üretilmesi sonucunu yaratabilmekte, hizmet yürütölüşünde esneklik sağlamaktadır. Buna karşılık modelde metropol alan bütönlüğünün gerektirdiği uyum sağlanması hemen hemen mümkün olmamakta, sorunlar için kalıcı ve köklü çözümler bulunamamaktadır. Çok sayıdaki birlik ve hizmet sözleşmesinin sözkonusu olduğu ortamda, kent halkının denetimi de zorlaşmaktadır.

Özel Hizmet Birimleri Modeli

Lakewood modelinin değişik bir biçimi olan bu modelde metropol alandaki çok sayıdaki belediye varlığını sürdürmekte, ancak önemli bazı hizmetler için özel birimler oluşturulmaktadır.

Bu birimler belli belediye hizmetlerini metropol ölçekte yürütmek amacıyla kuruldukları için Lakewood modeline göre daha üst düzeyde hizmet verimi ve etkililiği sağlayabilmektedirler. Ancak bu model için de Lakewood planına yapılan eleştiriler geçerlidir.

5.4. Bugünkü Model ve Sorunlar-Çözümler

1580 sayılı yasa ile kurulmuş olan kent yönetimi modelimiz, temelde Büyükşehirlerle, kasabalar arasında yetki ve görevler açısından önemli bir ayırım yapmamıştır. Görevleri zorunlu ve isteğe bağlı olarak ayırmanın dayandığı bütçe rakamlarının nominal değerlerinin kısa zamanda anlamını yitirmesi sonucunda belediyeler arasında bu açıdan da fark kalmamıştır.

1924 Anayasası gibi, 1961 Anayasası da, büyük kentler için farklı bir kent yönetim modeli kurulmasına imkan vermemiştir. Bu nedenle anayasanın sınırlılığı içinde büyük kentlerin sorunlarına bu dönemde kimi yasal düzenlemeler ya da yan yollarla çözüm bulunmaya çalışılmıştır.

1982 Anayasası, önceki anayasalardan farklı olarak, “Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir” (md.127) hükmü ile, metropol alanlar için yan yollarla geçici çözümler aramak yerine, gereksinimlere uygun bir metropol yönetim modeli oluşturma fırsatı yaratmıştır.

Bugünkü modelin oluşumunda 1982 yılına kadar yapılan denemelerin sonuçları ile 1982 yılında kamu yönetim sistemimizin yeniden düzenlenmesine ilişkin olarak yapılmış olan araştırmalar ve bilim adamlarının çalışmaları ile özellikle yurtdışındaki örnekler ve reform çalışmalarından yararlanılmıştır.

Aslında dünyadaki örnekler incelendiğinde ülkelerin özelliklerine göre değişik değerlendirmeler yapılmakla birlikte, genelde en başarılı uygulamaların iki basamaklı, federatif model çerçevesinde gerçekleştirildiği görülmektedir.

Bu nedenle 1980-1983 uygulamaları da dikkate alındığında, 3030 sayılı yasaya dayalı şimdiki modelin temelde uygun bir tercih olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla birlikte 1984’den bu yana on yıllık deneme, modele ilişkin önemli uygulama sorunlarının olduğunu ortaya koymuş bulunmaktadır.

Aşağıda bu sorunlar ve bunlar için çözüm önerileri özetlenmektedir:

Büyükşehir Statüsü

Büyükşehir statüsü kazanılmasında, uzun zaman bir belediyenin sınırlarının içinde birden çok mülki ilçe bulunması esas alınmıştır. Bu yapay bir ölçüttür. Bunun yerine heldenin belli ölçütlere göre metropol özelliklere sahip olup olmadığı üzerinde durulmalıdır. Bu ölçütlerde ekonomik, toplumsal ve mekansal özelliklerle, uluslararası bir norm olan en az 500 bin nüfus boyutu gözönünde tutulmalıdır.

Büyükşehir statüsü kazanılmasının objektif ölçütlere bağlanması, başka faktörlerle bu statüyü kazanma isteklerinin önlenmesinde yardımcı olacaktır.

Alt Birimlerin Boyutları

Modelde ilçe belediyelerinin sınırlarını, Büyükşehir statüsüne sokulan kentlerdeki merkez kaymakamlıklarının mülki idare sınırları oluşturmuştur. Bu yaklaşım sonucu nüfus ve alan boyutları bakımından Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında dengesizlikler meydana gelmiş, öte yandan kimi belediyelerin nüfusu bir metropol alt-birim belediyesi için çok büyük boyutlara ulaşmıştır.

Ayrıca alan büyüklükleri bakımından da ilçe belediyeleri arasında önemli farklar oluşmuştur.

İlçe belediyelerinin aşırı büyüklüğü, büyük kentlerimizde ve özellikle megapol niteliği kazanmış İstanbul'da alt birim belediye hizmetlerinin etkinlikle yürütülmesini ve ayrıca etkili halk katılımını ve denetimini önlemektedir. Çok küçük boyutun da yarattığı ölçek ekonomisi sorunları vardır.

Bu nedenle Büyükşehir alt basamak belediye sınırlarının belirlenmesinde bugünkü gibi yapay mülki ilçe sınırları ile bağlı kalınmamalı, belli ölçütlere göre sınırlar yeniden belirlenmeli ve bu belediyeler "Semt Belediyesi" olarak isimlendirilmelidir.

Bu ölçütlerin saptanmasında semt belediyelerinin alanları için aşağıdaki özellikler gözönünde tutulmalıdır:

- Semt belediyelerine verilen görevler
- Semt belediyesi alanında konut yoğunluğu ve yayılımı
- Alt yapı gereksinimi
- Gece/gündüz (kimi durumlarda yaz/kış) nüfus boyutu
- Belediye alanındaki ekonomik ve toplumsal nitelikler, özellikler ve ilişkiler
- Belediye alanının doğal özellikleri

Semt belediyelerinin toplam nüfusunun normal koşullarda 150-200 bin dolayında olması makul bir ölçü olarak görünmektedir.

Son yasal düzenlemelerde de, alt basamak belediyeleri sınırlarının belirlenmesinde, mülki ilçe sınırlarına bağlı kalınması uygulamasına son verilmiş bulunmaktadır.

Görev Bölüşümü

Modelin önemli sorun alanlarından birisi, Büyükşehir belediyesi ile alt basamak belediyeleri arasındaki görev bölüşümü ile ilgilidir. Bu konuda hem bölüşüm hataları vardır hem de kimi konularda belirsizlik olduğu ortaya çıkmıştır.

Federatif, iki basamaklı Büyükşehir modeline temel olan düşünce, alt basamak belediyelerinin halka, günlük yaşamı ilgilendiren, temel belediye hizmetlerini üre-

ten birimler olmasıdır. Büyükşehir belediyesinden ise alt basamak birimlerinin, boyutlarını aşan, metropol alan ölçeğindeki hizmetleri üstlenmesi ve ayrıca alt birimlerin çalışmaları için esgüdüm, denetim ve destek işlevi üstlenerek, metropol bütünlüğün gerçekleşmesini sağlaması beklenmektedir.

Bu raporda sınırlarının belirlenmesi için önerilen ölçütler ve nüfus boyutu dikkate alındığında aşağıdaki hizmetlerin semt belediyeleri tarafından etkililikle ve verimle yürütülebileceği anlaşılmaktadır:

- Eğitim (ilköğretim) ve kültür,
- Semt imar uygulama planları, (metropol plana uygun olarak)
- Yapı ruhsatları ve denetimi,
- Çöp toplama,
- Temizlik,
- Çevre,
- Yeşil alanlar ve parklar,
- Sağlık denetimleri,
- Zabıta,
- İkincil cadde, sokak ve meydanların yapım ve bakımı,
- Sosyal hizmetler ve yardım,
- Halk eğitimi,
- Spor ve gençlik hizmetleri
- vb.

Ayrıca öteki bölümlerde açıklandığı gibi genelde yerel yönetimler tarafından yürütülmesi gerektiği halde merkez yönetimince üstlenilmiş görevlerin de, Büyükşehir ve semt belediyelerine devri gerçekleştirilmelidir.

Yetki Bölüşümü

Yukarıda açıklanmış olan temel görüş, Büyükşehir belediyesi ile semt belediyeleri arasında yetkilerin bölüşümünde de dikkate alınmalıdır.

Bu bölüşümde, Büyükşehir belediyesinin metropol ölçeğinde kent hizmetleri arasında bütünlüğü sağlama yetkisinin doğal olduğu kabul edilmelidir. Özellikle metropol kent planlaması, kent-içi ulaşım, kanalizasyon vb. hizmetlerin Büyükşehir belediyesince üstlenilmesi ve semt belediyelerinin yürütecekleri hizmetler bakımından bunlar üzerinde “vesayet yetkisi” kullanması, modelin özelliğinin gereğidir.

Ancak bu yetki, hangi konularda kullanılacağı yasalarda açıkça belirtilerek Büyükşehir belediye meclisi tarafından kullanılmalı, kullanılması da belli süre sınırla-

malarına tabi olmalıdır. Dolayısı ile günümüzde 3030 sayılı yasaya da aykırı olarak Büyükşehir belediye başkanına bu konuda yönetmelikle tanınmış olan “değiştirerek onaylama” yetkileri kaldırılmalıdır.

Mali Kaynaklar

Öteki belediyeler için olduğu gibi Büyükşehir ve semt belediyeleri için de öz kaynak yaratma olanaklarının sınırlı oluşu, bu belediyelerin sürekli kaynak sıkıntısı çekmeleri ve merkez yönetimine bağımlı kalmaları sonucunu yaratmaktadır.

Oysa daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, hızlı kentleşme nedeni ile metropol alanlarda hizmet ihtiyacı yüksek boyutlardadır.

Metropol alanlar, Türkiye’de ticaret ve endüstri etkinliklerinin en yoğun oldukları yörelerdir. Bu özellikleri, Büyükşehir ve semt belediyelerine vergi salma ve kendi alanlarında merkez yönetimince toplanan vergilere oran ekleme yetkisi verildiği takdirde, metropol belediye yönetimlerinin kaynak sorununu çözmekte en etkili yol olabilecektir.

Ayrıca öteki belediyelerle birlikte, Büyükşehir ve semt belediyelerine, belediye hizmetleri nedeni ile oluşan taşınmaz mal değer artışlarının hakça bir bölümünün belediyeye kazandırılmasına imkan sağlanmalıdır.

Bu açıdan gerekli düzenlemeler yapılmalıdır. Yeniden düzenlemede, alt birim belediyelerle, Büyükşehir belediyesi arasındaki gelir dağılımında dengeyi sağlayacak önlemler de alınmalıdır.

Eşgüdüm Merkezleri

Metropol bütünlüğü içinde kent alt yapısına ve ulaştırma sistemine ilişkin yatırım projelerinin yapılması ve uygulanmasında eşgüdüm sağlamak gibi doğru amaçla kurulmuş olan Alt Yapı Koordinasyon Merkezleri (AYKOME) ve Ulaştırma Koordinasyon Merkezlerinin (UKOME) bugüne kadarki uygulamada başarı sağlamadıkları açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Bu merkezlerin işlev yapacak duruma getirilmesi için, yetkileri ve görevleri yeniden tanımlanmalı ve ilgili kuruluşların yatırımlarının bir elden yürütülmesi sağlanmalıdır.

Metropol ölçeğinde genel yönetim uyumunu sağlamak amacı ile, “Büyükşehir ve Semt Belediyeleri Başkanlar Kurulu”, imar hizmetlerinde bütünlük için de “İmar Hizmetleri Koordinasyon Merkezi - İKOME” kurulması üzerinde durulmalıdır.

Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, semt belediye başkanları ve semt belediye meclislerinin en çok oy almış belli sayıda üyelerinin katılımı ile oluşmalıdır. Bu üyelerin sayılarının ne kadar olacağı, Büyükşehir belediyelerinin nüfus gruplarına göre yasada belirlenmelidir.

Büyükşehir Encümeni

Büyükşehir belediye encümeninde seçilmiş üye bulunmaması, demokrasi ilkelerine ters düşmektedir. Bu encümenlerin yapısına, belediye encümenlerinininkine benzer nitelik kazandırılmalıdır.

Büyükşehir Genel Sekreteri

Büyükşehir belediyesi genel sekreterinin atanmasında merkez yönetiminin onayının alınması, yerel yönetim özerkliği ile bağdaşmamaktadır. Genel sekreter, başkanın önerisi ve meclisin kararı ile göreve getirilmelidir.

Mahalle Birimi

Büyükşehir ortamında belediyeler ile hemşehriler arasındaki ilişkilere sağlıklı nitelik kazandırmak, halk katılımını kolaylaştırmak ve küçük boyutlu hizmetlerin yürütülmesinde etkili olmak açılarından önemli rol üstlenebilecek ve büyük kentlerde, özellikle İstanbul'da can ve mal güvenliğinin sağlanmasında temel işlev olarak ikâmet ve nüfus denetim hizmetlerini etkinlikle yürütebilecek bir rol oynaması mümkünken mahalle biriminin marjinal işlev boyutunda bırakılması, önemli birçok sorunun üstesinden gelinmesini önlemektedir.

Bu nedenle yeniden yapılacak bir düzenleme ile;

- mahalle, sınırları içindeki belediye alanını tam anlamı ile sahiplenmeli, bu alanda küçük müdahalelerle giderilecek hizmet aksamaları için eleman ve araç-geç ile donatılmalıdır.
- mahalle aynı zamanda halkın belediye ile kolayca ve etkililikle temasa geçebildiği bir birim olmalı, mahalle halkının istekleri, şikayetleri mahalle aracılığı ile belediyeye kolaylıkla yansmalı ve çözüm bulunmalıdır.
- mahallede bilgisayara dayalı olarak nüfus ve ikamet kayıtları tutulmalı, bunlar çok titizlikle ve güncel olarak devam ettirilmeli, mahalle birimi, tek tek her evde ve öteki binalarda oturanları bilmeli ve nüfus hareketlerini izlemelidir.

- mahalle birimi, mahalle için bir kültür ve eğitim, sosyal etkinlik merkezi olarak da işlev yapmalıdır.
- mahallede, halk katılımı amacı ile belli konularda komiteler kurulması önerilmelidir.
- bu işlevleri yapacak mahallelerin nüfusu 5-10 bin dolayında olmalıdır.

Çağdaş Yönetim Tekniklerinden Yararlanma

Çağdaş yönetim ve örgütlenme tekniklerinden öteki yerel yönetim birimleri gibi, Büyükşehir belediyelerinde de geniş ölçüde yararlanılmaması önemli yönetim sorunları ve kaynak savurganlığı yaratmaktadır. Bu nedenle, Büyükşehir belediyeleri ile belli büyüklükteki semt belediyelerinde Araştırma, Planlama, Koordinasyon (APK) birimleri kurulmalı, bu birimler belediyelerde

• plan, program uygulamaları,	• iş analizleri,
• görev tanımlamaları,	• insan-gücü planlaması,
• hizmet-içi eğitim,	• maliyet muhasebesi,
• finansal planlama	• öteki muhasebe teknikleri,
• denetim,	• eşgüdüm,
• haberleşme,	• liderlik,
• ödüllendirme,	• örgüt ve yöntem (O&M)
• yerleşme etütleri,	• çalışmaları, desantralizasyon,
• evrak-arşiv sistemleri,	• standardizasyon,
• stok yönetimi,	• bilgisayar kullanımı,
• karar verme, yetki devri,	• proje yönetim teknikleri,
• performans bütçe,	• halkla ilişkiler

gibi çağdaş yönetim ve örgütlenme ilkelerinin uygulamaya yansımaları için bu alandaki özel sektör kuruluşları ve üniversitelerle işbirliği yapılmalıdır. Büyükşehir belediyeleri yönetsel etkililik ve verimliliğin sağlanması amacı ile semt belediyelerine yardımcı olmalıdır. Büyükşehir belediyesi ve semt belediyeleri, merkez yönetiminin belirleyeceği genel kurallar çerçevesinde iç örgüt yapılarını özgürce kurabilmeli, gerek gördükleri hizmet birimlerini oluşturabilmelidirler.

Hizmet-İçi Eğitim

Metropol alan belediyeleri, yörelerindeki öteki belediyeler ve diğer yerel yöne-

tim birimleri ile “Hizmet-içi Eğitim Birlikleri” kurulmasına önderlik etmeli ve bu birliklerin verimli/etkili programlar uygulamasına destek vermelidir.

Özelleştirme

Özelleştirme uygulamaları Büyükşehir modelinde de beklenen boyuta ulaşmamıştır. Öteki belediyelerde olduğu gibi, belli hizmetlerin daha ucuz ve kaliteli üretilmesinin mümkün olduğu durumlarda bu tür hizmetleri özelleştirerek yürütmek temel politika olmalıdır.

Öteki Öneriler

Merkezle ilişkiler, mali kaynaklar, personel, halk katılımı, saydamlık vb. konularda öteki yerel yönetim birimleri için bu Gerekçe’de yapılmış öneriler, Büyükşehir yönetimi açısından da dikkate alınmalıdır.

5.5. Büyükşehir Modelinin Sağlayacağı Yararlar

Günümüzde Büyükşehirlerimizde ve özellikle İstanbul’da planlı ve düzgün kentleşme, konut, çevre, sağlık, altyapı hizmetleri, çöp toplama-imha, toplu taşıma, kent içi trafik ve ulaşım, güvenlik vb. alanlarda ortaya çıkmış olan ve giderek arttığı için büyük kentlerde yaşam kalitesini çok olumsuz yönde etkileyen aksaklıkların temelinde, genelde belediyeler ve özelde Büyükşehir modeline ilişkin olarak yukarıda sıralanmış ve açıklanmış olan sorunlar yatmaktadır.

Bu Gerekçe’de özellikle vurgulanmak istenen nokta şudur: Büyük kentlerimizde ve özellikle İstanbul’da yukarıda anılmış olan yaşam kalitesini düşürücü ve halkın artık yüksek sesle yakınmaya başladığı aksaklıkların, bugünkü model çerçevesinde giderilebileceği ve kent topluluklarını mutlu kılacak bir kent işletmeciliğinin bugünkü sistem içinde gerçekleştirilebileceği asla düşünülmemelidir.

Merkez yönetimi ve onun illerdeki temsilcileri ile kent yönetimleri arasında yetki ve sorumluluk karmaşası yaratmış olan ve kent yönetimlerini mali açıdan merkeze bağımlı kılan bugünkü modelin devam etmesi halinde, büyük kentlerimiz, en başta İstanbul, bugünkünden de daha önemli sorunlarla karşı karşıya kalacak ve korkarız ki ortaya çıkabilecek çözümsüzlükler, yalnız İstanbul için değil, tüm ülke çapında önemli sorunların ve gerginliklerin nedeni olacaktır.

Bu Yasa Taslağı ile önerilen model, sorunun çözümü için üç temel gelişmeyi öngörmektedir:

Bunlardan birincisi, kentle ilgili hizmetlerin sorumluluk ve yetkisinin kent ka-

rar organlarına bırakılmasıdır. Böylece planlama, alt-yapı, ulaşım, toplu taşıma, sağlık, eğitim, atıklar, çevre koruması, konut, sosyal hizmetler, kentiçi trafik ve öteki belediye hizmetleri konusunda karar ve uygulama yetkisi tamamen kent meclislerine ait olacaktır.

Bunun çok önemli olduğuna inanmaktayız. Böyle bir düzenleme, yetkilerin ve sorumlulukların hangi yönetim kademesine ait olduğunun belli olmadığı ve dolaşımı ile kent yararına karar üretme ve uygulamada önemli boşlukların ve gecikmelerin sözkonusu olduğu bugünkü karmaşık duruma son verecektir.

Kent meclislerinin, kentlerle ilgili nihai ve uygulanabilir kararları alırken rasyonel ve kent yararına bir tutum sergileyeceklerinden kuşku duymamak gerekmektedir. Bu Taslak ile önerilen, katılım, saydamlık vb. demokratik uygulamalar ve gelir sisteminin daha çok öz kaynaklara dayanmasına ilişkin ilkeler ve Türk demokrasisi ile piyasa ekonomisinin bugün varmış olduğu düzey, bu konuda sağlam güvenceler oluşturmaktadır. Ayrıca modelde önerildiği gibi, hukuka uygunluk ve yargı denetiminin etkililiğini sağlayacak düzenlemeler de, ek güvenceler getirecektir.

Önerilen modelde kent hizmetlerindeki başarı oranını yükseltici ikinci önemli faktör, öz kaynaklarla ilgili olanıdır. Büyük kentlerde, özellikle İstanbul'da kaliteli ve istenen boyutta hizmet üretilmemesinin en önemli nedenlerinden birisi, kaynak yetersizliğidir.

Ekonomik yaşamın en canlı boyutlara ulaştığı büyük kentlerde, belediyelere öz kaynak yaratma yetkisinin verilmesi, yukarıda açıklanmış olan hizmet alanları için, belediyelerin kaynak sorununa kesin çözüm getirecektir.

Bu Taslak'ta öngörülen Büyükşehir modelinde belediye hizmetleri için istenen etkililik ve verimliliğin gerçekleşmesini olumlu yönde etkileyecek üçüncü faktör, alt basamak belediyeleri bağlamındaki öneridir. Modelde alt basamak belediyelerinin bugünkünden farklı biçimde, mülki ilçe sınırları ile bağlı olmaksızın, bilimsel ölçeklere uygun olarak oluşturulması ve semt belediyelerinin nüfus tavanının 150-200 bin.dolayında olması öngörülmektedir. Bu önerinin sonucunda Büyükşehir modelinde alt kademe belediyelerinin boyutları, bugünkilere oranla, önemli ölçüde küçülmüş olacaktır.

Alt basamak belediyelerinin nüfus ve alan olarak boyutlarının küçülmesi, bu raporda verimli ve başarılı belediyeciliğin en önemli ön koşulu olan etkili halk katılımı ve denetimi ile saydam yönetim amaçlarının gerçekleşmesi bakımından önem taşımaktadır. Büyükşehir ortamında günümüzde belediye ile hemşehrileri ve

hemşehrilerin kendi aralarında yaşanmakta olan uzak düşme ve yabancılaşma sorununun aşılması ve yerel demokrasinin daha sağlıklı işlemesi açısından mahalle ile küçük boyutlu alt basamak belediye önerisi, etkili çözümlerden birisi olacaktır. Bu yolla hemşehrilerinin mahallesini ve semtini gerçek anlamda benimseyerek, onlara sahip çıkması mümkün olabilecek ve model mahalle ve semt düzeyinde (örgütlenmiş ya da örgütlü olmayan) hemşehri gruplarının enerji ve dinamizmlelerinden belediyelerimizin yararlanmasına olanak sağlayacaktır.

Semt belediyelerimizin 150-200 bin tavan nüfusu, en önemli belediye hizmetlerinin etkililikle yürütülmesinde, örgütlenme ve araç, gereç donanımı, kısaca ölçek ekonomisi açısından da uygun bir boyut niteliğindedir.

Özetlemek gerekirse, önerilen reform dikkate alındığında büyük kentlerimiz ve özellikle İstanbul'da, kentliler kendi meclisleri aracılığı ile kentlerini özgürce ve ihtiyaçları doğrultusunda, demokrasinin ve serbest piyasa ekonomisinin yaratmış olduğu dinamizm ve yapıcılık ortamında başarı ile yönetmek imkanına kavuşmuş olacaktır.

Bu Rapor'da önerilen yerel yönetim reformu ülke çapında uygulandığı takdirde, daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, kırsal alanlardaki yaşam kalitesinin hızla yükseltilmesi mümkün olacağı için, büyük kentlere göç de yavaşlayacak, dolayısı ile büyük kentlerdeki hizmet baskısı da azalacaktır. Modelin "kentte yaşayan bedelini öder" yaklaşımının da bu açıdan olumlu etkileri olacağı muhakkaktır.

Burada önerilmiş olan model, kuşkusuz Rapor'un ilgili bölümünde de belirtilmiş olduğu gibi, merkez yönetiminin yardım ve desteğini reddetmemektedir. Tam tersine merkez yönetimi, müdahale edici değil, fakat gereken hallerde destekleyici, yardım edici ve denetleyici bir fonksiyonu mutlaka üstlenmelidir.

Çağımızda metropollerin megapole dönüşmesi ile sonuçlanan gelişmeler ortamında, metropol üstü ölçekte planlama, geliştirme çalışmaları ile çok büyük yatırımlar gerektiren projeleri destekleme programları da bu anlayış içinde, kuşkusuz merkez yönetimine ait olmalı ve bu çalışmalar parti politikaları üstü, ulusal ve bölgesel politikalar biçiminde yürütülmelidir.

5.6. Yerel Yönetimler İçin Merkezde Yürütülmesi Gereken Hizmetler

Modelin temel özellikleri ve mantığı, merkez yönetiminin yerel yönetimler için bugünkü sistemden farklı bir işlev üstlenmesini gerektirmektedir. Bunlar, şöyle sıralanabilir:

- Merkez yönetiminin yerel yönetimler üzerinde yerindelik (vesayet) denetimi yetkileri olmamalıdır.

- Merkez yönetimi, tüm öteki kamu kuruluşları gibi yerel yönetimlerin de yasalara uymasını sağlamak için ilgili bölümde açıklandığı gibi, titiz bir hukuka uygunluk denetimi yürütmelidir.

- Merkez yönetimi ve temsilcileri yerel yönetimlerin kararlarının ve işlemlerinin kamu yararına aykırı olduğu kanısına varırlarsa, yönetsel yargıda iptal davası açabilmelidirler.

- Merkez yönetiminin, ulusal hedefler, ilkeler ve standartlara yerel yönetimlerce uyulmasını ve ülke çapında yönetimde bütünlüğü sağlamak amacı ile bu konularla ilgili kurallar yasa, kalkınma planı kuralları haline getirilmeli ve bunlara uyulması hukuka uygunluk denetimi çerçevesinde sağlanmalıdır.

- Merkez yönetimi yerel yönetimler için;

mali destek,

hukuki danışma ve yardım,

yasal düzenleme ve geliştirme,

yönetsel ve örgütsel geliştirme,

hizmet-içi eğitim,

bilgi bankası, aracılığı ile bilgi sağlama,

her türlü araştırma,

eşgüdüm

çalışmaları yaparak yardımcı olmalıdır.

- Bu hizmetlerin yürütülmesi amacı ile bir bakanlık kurulması yararlı olabilir.

- İllerin ve ilçelerin sayılarının bilimsel veriler dışındaki ölçütlerle artırılması uygulamasına son verilmeli, aksine yaptırılacak bilimsel bir araştırmaya dayalı olarak gerekli olanlar birleştirilmeli, il ve ilçe sayısı en az 1/3 oranında azaltılmalı, belediyeler için de gereken durumlarda "alan reformu" yapılmalıdır.

- Merkez yönetimi, yerel yönetimlerin her alanda birlik kurma uygulamalarını desteklemeli, birlik kurmak, merkez yönetiminin iznine bağlı olmamalıdır.

- Yerel yönetimlerin harcamaları, kurulacak bir "Yerel Yönetimler Sayıştay"ı aracılığı ile denetlenmelidir.

- Halkın yerel yönetimlerle ilgili şikayetleri üzerine ve/veya kendisi gerek gördüğünde, yerel yönetimlerle ilgili hukuka aykırı işlemleri inceleyerek, kamuoyuna yansıtmak ve gerekirse yargıya iletmekle görevli, bağımsız nitelikte bir "Yerel Yönetimler Ombudsmanı-Halk Denetçisi" kurumu oluşturulmalıdır.

6. RESMİ BELGELERDE VE SİYASAL PARTİ PROGRAMLARINDA YEREL YÖNETİMLER

Yerel yönetim sistemimizin yetersizliği ve sorunları, kalkınma plan ve programları ile hükümet programlarında, daha 1960'lardan bu yana üzerinde durulan ve çözüm yolları önerilen konular olmuşlardır. Aynı biçimde siyasal partiler de programlarında ve bildirgelerinde yerel yönetimlerin sorunlarına ve bunlar için düşündükleri çözümlere yer vermişlerdir.

Aşağıda kalkınma planları ile 46. Hükümet'den itibaren Hükümet Programlarında ve siyasal partilerin belgelerinde bu konularda dile getirilmiş olan sorunlar ile çözümlerden en önemli olanlar özetlenmektedir.

6.1. Kalkınma Planlarında Yerel Yönetimler

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)

"Halkın, hizmetin teşkilatlandırılmasına ve yapılmasına katılmasını sağlamak, hem yapılan işlerin daha başarılı olmasını kolaylaştırır, hem de Devletin yükünü hafifletir."

"Hızlı nüfus artışı ve köylerden gelen akın şehir ve kasabaların gittikçe büyümesine sebep olmaktadır. Bu durum mahalli idarelerin hizmet hacmini kabartmaktadır. Mahalli idarelerin mali kaynakları aynı hızla artmadığından görevlerini yerine getirmek bakımından gittikçe yetersizleşmektedirler".

"Mahalli idarelerin idari ve mali bünyeleri düzeltilecek ve kuvvetlendirilerek yeterli duruma gelmeleri sağlanacaktır."

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972)

"...Devlet ve belediyeler arasında iş bölümü, şehirlerin önem ve niteliklerine ve şehirleşme politikalarına göre yeniden tesbit edilecektir."

"...Ekonomik ve sosyal kalkınma gayretlerine mahalli idarelerin katkılarını arttırmak ve kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde mahalli kuruluşların ilgi ve sorumluluklarına uygun düşecek mali bünye ve teşkilat düzenine kavuşturulacaktır."

"Merkezi İdare tarafından, kısıtlayıcı ve mahalli teşebbüsleri önleyici bir idari vesayet yerine yol gösterici ve milli hedeflerle ahenkli bir idari vesayet temel anlayış olarak kabul edilecektir."

"Mahalli idare gelir sisteminde yapılacak reform ile bu idarelerin öz gelirleri büyük ölçüde artırılabilecektir. Belediye Gelirleri Kanununun değiştirilmesi yeni bir

arazi ve bina sayımının yapılması mali tevzin kanununun çıkarılması mahalli idareler gelir reformunun ana noktasıdır.”

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977)

“Mahalli idareler, il, belediye ve köy halkının ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Bunun nedeni kısmen mahalli idarelerin kaynaklarının yetersiz oluşu, kısmen de yerinde önceliklere göre kullanılmamasıdır. Gerek kaynak sorunu, gerek mahalli idare ölçeklerinin günün şartlarına uydurulmamış olması nedeniyle yetersiz mahalli idare birimlerinin doğmuş bulunması, merkezden yapılan transfer gereğini arttırmakta, ayrıca yapılan aktarmalar da her zaman iyi kullanılmamaktadır.”

“Mahalli idarelere görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanmasında, öz kaynaklarının geliştirilmesi esas olacak; mahalli kaynakların ve zorunlu görüldüğünde merkezden transfer edilecek kaynakların kalkınma hedef ve ilkelerine uygun kullanımı sağlanacaktır.”

“Hizmet karşılığı mahalli nitelikteki gelirlerin tümü, mahalli idarelere bırakılacak, bu gelir kaynaklarının kullanılmasında azami ve asgari limitler tesbit edilerek mahalli idarelere yetki tanınacaktır. Önceden gelir sağlanmadıkça mahalli idarelere ek hizmet ve külfet yüklenmeyecektir.”

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983)

“İl yönetimi ve kentlerde yönetim çerçevesini belirleyen küçük üretici ilişkilerinden hareket eden, sınılaşma-kentleşme sürecinin gerisinde kalan ve yerel yönetimlerin merkezi yönetim karşısında güçsüzlüklerinin nedeni olan 1930’ların belediye modeli, işlevlerini göremez durumdadır. Ayrıca metropoliten alanlara özgü bir yönetim biçimi ve altyapı organizasyonu gereksinmesi belirginleşmiş; etkin bir yönetime ve kaynak yaratıcı, tüketiciyi koruyan, kentin biçimlenmesinde söz sahibi bir belediye yapısına kavuşulamamıştır. Belediyelerin özerkliklerinin sağlanmasında, merkezi yönetime parasal bağımlılıkları, yeterli öz kaynaktan yoksunluk, belediyelerin kararları, eylemleri ve işlemleri, organları ve görevlileri üzerindeki merkezi yönetimin yetkileri başlıca darboğazlar olma niteliğini korumuştur.”

“Belediyelerin kendine yeterli, üretken, kaynak yaratıcı, birlikçi, üreticiyi ve tüketiciyi koruyan, halk denetiminin etkinlik kazandığı bir yönetim biçimi ve birimi şeklinde geliştirilmesi için;

İşlevleri yeniden ve geniş bir çerçevede tanımlanacaktır.

Mevcut mali olanakları, özellikle özkaynakları geliştirilecektir.

Kentsel yerleşmelerin niteliklerine göre farklılaşmaya gidilirken, özellikle metropoliten alanlarda kendilerine özgü yerel yönetim birimleri kurmaları sağlanacaktır.

Metropoliten planlama ve örgüt alanı içindeki altyapı hizmetleri arasındaki eşgüdüm, kurulacak metropoliten yönetim örgütlerinin temel işlevleri arasında olacaktır.

Merkezi yönetimin çeşitli düzeydeki birimleri ile teknik birimleri ve diğer belediyeler arasında etkili işbirliği yöntemleri geliştirilecektir.”

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1984-1989)

“Mahalli idarelerin kuruluş, görev, yetki, sorumlulukları ve merkezi idare ile koordinasyonu Anayasası’nın 127’nci maddesinde yer alan çerçevede düzenlenecektir.

Belediye ve il özel idaresinin görevleri günün şartlarına uygun hale getirilecektir.

Belediyeler şehircilik hizmetlerinin ifasında ana kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Devletin yürütmekte olduğu bazı belediye görevleri, belediyelere devredilecektir.

Belli sınırlar üzerinde belediye harcamaları için proje şartı aranacak, DPT’nin onayı ile harcama yapılacaktır.”

“Belediye işletmeleri karlılık ve verimlilik esasına göre çalışacak şekilde düzenlenecektir.

Belediye hizmetlerinden rantabl çalışmayanlar, ihale yolu ile firmalara yaptırılacak ve gelir sağlanması yolları teşvik edilecektir.”

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994)

“Yerel yönetimlerin görev, yetki ve sorumluluklarının gelirleri ile orantılı olarak artırılmasına özen gösterilecektir.

Yerel yönetimlerin toplam gelirleri içinde öz gelirlerini artırıcı gerekli düzenlemelere gidilecektir.

Kırsal alanda yerel yönetim boşluğunu dolduracak ve otorite eksikliğini ortadan kaldıracak şekilde, il özel idareleri yeniden teşkilatlandırılacak; küçük belediyeler ve köyler güçlendirilecektir.”

“Mahalli idarelerin gelirleri içinde özgelirlerinin payı artırılacaktır.

Hizmet üretiminde etkinliğin sağlanması ve rasyonel kaynak kullanımı amacıyla mahalli hizmetlerin yerinden karşılanması esastır.

Yerel yönetimlerin görev yetki ve sorumluluklarının gelirleri ile orantılı olarak artırılmasına özen gösterilecektir.

Mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenecek, merkezi ve mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin çerçeve yasa hazırlık çalışmaları tamamlanacaktır.”

“Mahalli idarelerin toplam gelirleri içinde öz gelirlerini artırıcı düzenlemelere gidilecek merkezi hükümet tarafından yürütülen bazı hizmetlerin artan gelirleriyle uyumlu olarak mahalli idarelere devri imkanları araştırılacaktır.”

“Kırsal alanda mahalli hizmetlerin verimliliğini artırmak için ilçe özel idarelerinin kurulması, küçük belediyeler ve köy idarelerinin güçlendirilmesi yönünde hazırlık çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Birden çok mahalli idareyi ilgilendiren ve yerinde çözümlenmesi gereken hizmetler için, mahalli idare birliklerinin kurulması teşvik edilecektir. Bu birlikler, gerek seçimle gelen yöneticiler gerek personelin eğitim ihtiyacını karşılamak üzere çalışmalar yapacaklardır.”

“Mahalli idarelerin görev ve fonksiyonlarıyla uyumlu olarak insan gücü planlanması çerçevesinde merkezi yönetimle birlikte belirleyecekleri norm kadrolarını serbestçe kullanabilmeleri ve profesyonel yöneticiler istihdam edebilmeleri için gerekli çalışmalar yapılacaktır.

Şehir imar planları hızla tamamlanacak, arsa üretiminin sağlıklı biçimde artırılması sağlanacak, imar planları dışındaki yapılaşma denetim altında tutulacaktır.”

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000)

“Hizmet üretiminde etkinliğin artırılması ve kaynakların akılcı kullanımı amacıyla kamu hizmetlerinin yerinden karşılanması ilkesi çerçevesinde, demokratik yapılanma ve bölgesel kalkınmanın temel taşları olan mahalli idareler yeni bir yapı ve çalışma düzenine kavuşturularak güçlendirilecektir.”

“Bu çerçevede, mahalli idarelerin teşkilat yapısı yerinden yönetim anlayışına ağırlık verilerek yeniden düzenlenecektir. Merkezi ve mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin düzenleme çalışmaları başlatılacaktır.”

“Halkın ortak yerel ihtiyaçlarını karşılayan, mahalli idarelerce yürütülmesiyle etkinlik hız ve verimlilik kazanan kamu görevlerinin mahalli idareler tarafından yürütülmesi sağlanacaktır.”

“Bu amaçla turizm, çevre, kültür, spor, köy hizmetleri ve sosyal hizmetlerden başlayıp plan dönemi boyunca diğer sektörlere de yaygınlaştırılacak şekilde merkezi yönetim tarafından sağlanmakta olan bazı hizmetler il özel idarelerinden baş-

lanmak üzere mahalli idarelerin yetki ve sorumluluğuna bırakılacaktır.”

“Mahalli idareler, kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getirdikten sonra, kanunların yasaklamadığı veya başka idarelere vermediği yerel nitelikli kamu görevlerinin yerine getirilmesinde yetkili kılınacaktır.”

“Mahalli idarelerin gelir kaynaklarının, kesintisiz, kamu hizmetlerine ve gerekli mali planlamaya olanak verecek şekilde düzenli ve sürekli olması sağlanarak merkezi idareye bağımlılığı azaltılacaktır.”

“Mahalli hizmetlerin tarifelenmesinde, maliyetler ile fiyatlar arasında denge kurulacak, hizmetlerden yararlananların hizmetin gerçek bedelini ödemesi sağlanacaktır.”

“Mahalli idarelerin öz gelirlerini artırmaya yönelik olarak, toplayacağı vergi ve harçların oran ve miktarlarının belirlenmesinde, alt-üst sınırlar merkezi idarece tesbit edilmek kaydıyla, yerel meclisler yetkili kılınacaktır.”

“Mahalli idarelerin plan, program, bütçe ve mali analizlerini yapabilmelerine imkan sağlayacak teknikleri kazanmaları konusunda gerekli teşkilatlanmaya gidilecektir. Bütçe ve muhasebe sistemlerinin, hizmeti ölçmeye, alternatif maliyetlerinin saptamaya ve bu suretle hizmette yerindelik analizlerini yapabilmelerine fırsat sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ile ilgili çalışmalara başlanacaktır.”

“Mahalli idarelerde, insangücü planlaması çerçevesinde, hitiyaçlarına uygun nitelikli personel istihdamını temin etmek üzere norm kadro çalışmaları yapılacaktır.”

“Belediyelerin yürütme organlarındaki sorumlu mevkilere profesyonel yöneticilerin getirilmesini sağlayacak düzenlemeler yapılacaktır.”

“İlin hizmet ihtiyaçlarını ve kaynaklarını planlayan, il içindeki mahalli idare birimleri ile bağlantısı olan, bu birimler arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlayarak kamu hizmetlerinin düzenli olarak yürütülmesini amaçlayan il yerel yönetimi ve bu görevleri ilçe düzeyinde örgütleyen ilçe yerel yönetimi modeli oluşturularak uygulamaya konulacaktır.”

“İdari ve mali özerkliğe sahip mahalli idare yönetim modeli doğrultusunda, mahalli idarelerin teşkilat, görev ve mali mevzuatında gerekli düzenlemeler yapılacaktır.”

“Halkın mahalli idarelerin kararlarına ve uygulama süreçlerine katılımını ve denetimini sağlayıcı düzenlemeler yapılacaktır.”

“Aşırı nüfus birikimine yol açan göç; işsizlik sorununun yanısıra yerleşim, konut, çevre, altyapı, ulaşım, sağlık eğitim ve asayiş sorunlarını da arttırmıştır.”

“Bugün varolan yasal ve yönetsel yapı, metropollerde hızlı göçün olumsuz yönde etkilediği kentleşmeyi denetleyememiş ve yönlendirememiştir.”

“Mevcut yönetim sistemi, dinamik bölge yapısı içerisinde metropollerin gereksinimlerini karşılayamadığından, kamu yönetiminde yeni düzenlemelere gidilecek, yerel yönetimlerin verimliliğinin artırılması sağlanacaktır.”

6. 2. Hükümet Programlarında Yerel Yönetimler

46'nci Hükümet Programı (1987)

“İktisadi ve sosyal yapımızdaki gelişmeler ve nüfus artışı sebebiyle, köyden şehire akının devam edeceği muhakkaktır. Ancak şehirleşme politikamız Büyükşehirlerimizi daha da büyütmek değil, yurt sathına dengeli bir şekilde yayılmış, kendi kendine yeterli, orta büyüklükteki şehirlerimizi geliştirmek hedefini esas alacaktır.

Belediyeler şehirleşme hizmetlerinin ifasında ana kuruluşlardır. Müessir, sürekli ve verimli şekilde hizmet verebilmeleri için, belediyeler geçmiş dönemler ile mukayese edilmesi dahi mümkün olmayan imkan ve kaynaklara kavuşturulmuş ve bunların en iyi şekilde kullanılmasını sağlayacak yetkilerle donatılmıştır. Belediyeleri önümüzdeki dönemde daha da fazla desteklemek düşüncesindeyiz.”

47'nci Hükümet Programı (9.11.1989-22.6.1991)

“Belediyelere önemli mali kaynaklar tahsis edilmiş, yetkileri artırılmıştır.”

“... meslek vergisi kaldırılmış... emlak vergisi belediyelere ve özel idarelere devredilerek mahalli idarelerin güçlü hale getirilmelerine imkan sağlanmıştır.”

“Şehirlerimizi modernleştirmek ve şehirde yaşayan vatandaşlarımıza daha iyi hizmetler götürmek için belediyelerimize büyük maddi imkanlar aktarılmış ve onlara bu görevlerini ifa etmek için yetki verilmiştir.”

“1983 yılında mahalli idare harcamalarının GSMH'ya oranı %1.7'den 1988'de %3.2'ye çıkmıştır.”

“Büyükşehirlerimizdeki metro, hafif metro ve toplu taşıma hizmetleri mali bайдan desteklenecektir.”

“Türkiye'nin büyümesi ve gelişmesine paralel olarak il, ilçe ve büyükşehir sayısı belirli esaslar dahilinde artırılabacaktır.”

“Belediye ve köy kanunları değiştirilerek mahalli idarelerin daha da güçlenmesi temin edilecektir.”

48'nci Hükümet Programı (23.6.1991-19.11.1991)

“Gerektiğinde eğitim ve diğer destekleyici imkanlar da sağlandıktan sonra şe-

hir içi trafik hizmetlerinin düzenlenmesinde mahalli idarelerle çok sıkı işbirliği içinde olunacak(tır).”

“Mahalli idarelere personel yetiştirilmek üzere eğitim kurumu faaliyete geçirilecektir. Köy Kanunu süratle gözden geçirilip günün şartlarına göre yeniden düzenlenecektir.”

“Mülki idare taksimatında coğrafi, ekonomik unsurlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri dikkate alınarak yeni il, ilçe ve belediye kurulması yoluna gidilecektir.”

“3194 sayılı İmar Kanununda değişiklikle belediye vatandaş ilişkilerini kolaylaştıracak düzenlemelere gidilecektir.”

49’ncu Hükümet Programı (20.11.1991-24.6.1993)

49. Hükümetin Koalisyon hükümeti olarak kurulması nedeniyle önce “Ortak Hükümet Protokolü” imzalanmış sonra Hükümet programı hazırlanarak TBMM’de okunmuştur.

a) Ortak hükümet Protokolünde Yerel Yönetimler

“Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yerel yönetimler yeniden düzenlenecektir.

Yerel-Merkezi idareler ayırımındaki ağırlık, yerel yönetimlere kaydırılacaktır. İl genel meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri artırılacak ve yerel kaynakların bir bölümünü yerel önceliklere göre kullanmaları sağlanacaktır.

İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük metropoller için özel yaklaşımlar ve yürürlükteki projeleri kapsayan uygulamalar gerçekleştirilecektir.”

Ayrıca Ortak Hükümet Protokolü’nün “Demokratikleşme” başlıklı Ek 1. Bölümünde “İl genel meclisleri ile belediye meclislerinin yerel sorunları çözme konusundaki yasal ve kaynak eksiklikleri yeni düzenlemelerle giderilmek suretiyle bu meclislerin yerel parlamento özelliğini kazanmaları sağlanacaktır. Merkezin yerel yönetimler üzerindeki denetimi azaltılacak, yerinden yönetim ilke ve güvenceleri kuvvetlendirilecektir” denildikten sonra, “Ekonomik Dengeleme Programı” başlıklı ek 2. Bölümde: “Kentsel rantları(ın) yeni vergi düzenlemeleri ile anlamlı ölçülerde kamuya aktarılaca(ğı)” belirtilmiştir.

b) Hükümet Programında Yerel Yönetimler

“Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yeni ve kapsamlı bir yerel yönetimler düzenlenmesine gidilecektir.

Muhtarlar, ihtiyar heyeti, il genel meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri artırılacak ve yerel kaynakların bir bölümü bunlara tahsis edilecektir.

Belediye meclislerinde kamu çalışanları da dahil olmak üzere tüm toplum kesimlerinin temsiline olanak verilecektir.

Geçmiş yönetimin, partizan, tek taraflı ve sakat uygulamaları sonucu, belediyeler, bugün halkımıza gerekli hizmetleri sunamaz hale gelmişlerdir. Bu nedenle Hükümetimiz merkezi ve yerel yönetim ilişkilerini günün koşullarına göre yeniden yapılandırmaya karardır. Amaç, belediyelerin halkımıza etkin, dürüst ve güncel hizmet sunmaları ve en küçük beldeden en büyük kentlere kadar tüm belediyelerin belde sakinlerinin hayatına rahatlık ve kolaylık getirmeleridir.

İstanbul, Ankara ve İzmir ve benzeri büyük metropoller ile Antalya, Bodrum gibi yoğun turizm bölgesi belediyeler için özel yaklaşımları ve yürürlükteki projeleri kapsayan uygulamalar gerçekleştirilecektir.

Hükümet ve hükümet dışı kuruluşlar ile yerel yönetimlerin kadınlarla ilgili çalışmaları, işbirliği ve koordinasyon içinde değerlendirilerek kadınlara ilişkin politikalar oluşturulacaktır.”

50'nci Hükümet Programı (25.6.1993)

a) Ortak Hükümet Protokolünde Yerel Yönetimler

“Yerel yönetimler, özerklik, maddi kaynak ve yetkileri açısından güçlendirilecek; merkezi yönetim yerine, yerinden yönetim ilkesi pekiştirilecektir.

Başta İstanbul olmak üzere metropoller için özel yönetim biçimleri oluşturulacaktır.

Yerel yönetimlere idari ve mali özerklik kazandırılacaktır. Kamu yönetiminin ayrılmaz parçası olan yerel yönetimlerle ilgili mali reformun amacına ulaşması için bu reform, idari reformla birlikte ele alınacaktır. Yeni ve sağlıklı kentleşme modeli uygulanacaktır. Belediye sınırları içindeki kamuya ait arazi ve arsalar projelendirilmek suretiyle halka satılacaktır. Konut sorunu kentleşme olgusu ile birlikte ve arsa/altyapı/konut bütünlüğünü gözetken bir yaklaşımla çözülecek ve bu amaçla gerekli kaynaklar ayrılacaktır.

Belediyelerin finansman sorunlarına sağlıklı ve kalıcı çözümler bulmak amacıyla gelirleri yeni düzenlemelerle artırılabilecektir.”

b) Hükümet Programında Yerel Yönetimler

“Belediyelerin gelir ve giderleri zaman içinde büyük boyutlara ulaşmıştır. Belediyelerin personel harcamaları, yatırım harcamalarının üstünde gerçekleşmektedir. Bütçeden ayrılan payların büyük bir kısmı personel harcamaları için kullanılmaktadır. Belediyeler Kanununa göre, gelirlerin %30'unun maaş ve ücretlere ayrılması

gerekirken, bu oran %60'lar düzeyine ulaşmaktadır.

Belediyelerin mali kaynakları, verimli yatırımlar yerine, ağırlıklı olarak personel ve cari harcamalara yönelmektedir.

Yerel yönetimlerin temel hizmetlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmeleri için kar eden ticari ve sınai faaliyetlerinden arındırılmaları özendirilecektir.

Güçlü il yönetimine destek verecek ve yardımcı olacak şekilde yeni bir il özel idare sistemi oluşturulacaktır. Köy idaresinde muhtarlar ve ihtiyar heyetlerinin yetkileri ve köy idaresinin kaynakları artırılacak, kırsal kesimde yaşam şartları iyileştirilecektir.

Devletin yeniden yapılanması programı içinde, yeni ve kapsamlı bir yerel yönetimler düzenlenmesine gidilecektir.

Muhtarlar, ihtiyar heyeti, il genel meclislerinin ve belediye meclislerinin yetkileri arttırılacak ve yerel kaynakların bir bölümü bunlara tahsis edilecektir.

Belediye meclisleri, kamu çalışanları da dahil olmak üzere, tüm toplum kesimlerinin temsiline olanak verecek bir yerel meclise dönüştürülecektir.

İstanbul'un yönetsel açıdan karşılaştığı sorunları çözümleyecek yasal düzenlemeler ve tedbirler en kısa zamanda getirilecektir.

Belediyelerin sorunları, gelirlerin idaresinden, harcamaların denetimine kadar olan konuları kapsayacak, kapsamlı bir reform anlayışı içinde ele alınacak ve çözümlenecektir. Bu nedenle kamu yönetiminin ayrılmaz bir parçası olan yerel yönetimlerle ilgili mali reform, amacına ulaşması için idari reformla birlikte ele alınacaktır."

53'üncü Hükümet Programı (7.3.1996- 7.6.1996)

"Kamu hizmetlerinde etkinliğin sağlanması, rasyonel kaynak kullanımı, demokratik ve katılımcı yerinden yönetim ilkelerine uygun olarak merkezi idare ile mahalli idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımının temel esaslarını belirleyen çerçeve yasa çıkartılacaktır.

Bu yasa ile merkezi ve mahalli idarelerce yürütülecek hizmetlerin nitelikleri belirlenecek, merkezi idare tarafından yürütülen mahalli nitelikli hizmetlere ilişkin görev ve yetkilerin mahalli idarelere devri sağlanacak, mahalli idarelerin idari ve mali yapıları ile denetimlerinin esas ve usulleri belirlenecektir.

Merkezi idarenin idari vesayet hakkı asgariye indirilmekle birlikte bu hakkın etkili olarak kullanılması için gerekli tedbirler alınacaktır. Belediye ve il meclislerinin oluşumu, muhtarlar dahil, halk temsilcilerinin daha büyük oranda katılımına imkan verilecek şekilde yeniden düzenlenecektir.

Mahalli idarelerin mümkün olan hizmet ve faaliyetlerinin özelleştirilmesi özendirecek ve yönlendirilecektir.

Ülke nüfusunun büyük bir bölümünün yaşadığı İstanbul'un giderek büyüyen içme suyu, kanalizasyon-arıtma, çevre, ulaşım, asayiş gibi sorunlarını çözebilmek amacıyla özel bir yönetim şekli ve yapılanması uygulanacaktır.

Mahalli idarelerin gelir kaynakları kamu hizmetlerine ve gerekli mali planlamaya imkan verecek şekilde düzenli ve sürekli hale getirilecektir.”

“Belediye, il özel idaresi ve köylerin gelirlerini düzenleyen kanunlarda yapılacak değişikliklerle yerel yönetimler güçlendirilecek, bu idarelerin vatandaşlarla ilişkileri kolaylaştırılacaktır.”

“Çağdaş yönetim tekniklerinin hayata geçirilmesi yoluyla ve vatandaşa güven esasına dayalı olarak bürokrasinin en aza indirilmesi ve yönetimin şeffaflaştırılarak vatandaş nezdinde güven unsurunun artırılması önemlidir.”

“Devletin vatandaşına güvenmesi temel ilkelerimizden birisidir. Fertlerin devlet ile olan ilişkilerinde vatandaşın beyanına güven esas alınacak, beyanın doğruluğunu araştırmak ilgili kamu idaresinin görevi olacaktır.”

“Devlet yönetiminde şeffaflık ve açıklık esastır.”

54'üncü Hükümet Programı (7.6.1996- Devam)

“Emlâk Vergisi matrahının gerçekçi seviyede tespit edilmesi ve yeniden değerlendirilme oranına endekslenmesi sağlanacaktır. Ayrıca tapu harcı oranları düşürülerek, harcın gerçek değer üzerinden tahsil edilmesi imkânı getirilecektir.

Kamu hizmetlerinde şeffaflık, katılımcılık ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi esas olacaktır.

Herkes, devlet hizmetlerinden yararlandığı ölçüde bedel ödeyecek, bu prensibin uygulanmasında, ödeme gücü olmayanlar, sakatlar, özürllüler ve kimsesizler korunacaktır.

Devletin, vatandaşına güvenmesi temel prensibimizdir. Fertlerin devlet ile olan ilişkilerinde, vatandaşın beyanına güven esas alınacak, beyanın doğruluğunu araştırmak, ilgili kamu idaresinin vazifesi olacaktır.

Merkezî idareyle mahallî idareler arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımının temel esaslarını belirleyen çerçeve yasa çıkarılacaktır.

Merkezî idare tarafından yürütülen mahallî hizmetlere ilişkin görev ve yetkilerin mahallî idarelere devri sağlanacak, mahallî idarelerin idarî ve malî yapıları ile denetimlerinin esas ve usulleri yeniden belirlenecektir.

Mahallî idarelerin gelir kaynakları, yeterli kamu hizmetlerine 4mkn verecek şekilde düzenli ve sürekli hale getirilecektir.

Belediye, il özel idaresi ve köylerin gelirlerini düzenleyen mevzuatta değişiklikler yapılarak, mahallî idareler ve köyler malî açıdan güçlendirilecektir. Mahallî idarelerin vatandaşlarla ilişkileri geliştirilecektir.

Devletin yönetiminde şeffaflık ve açıklık esastır. Bunun sağlanması için, her türlü tedbir alınacak ve mevzuat geliştirilecektir.

Kanun önünde eşitlik, hukukun üstünlüğü, temel hakların güvence altına alınması, devletin vatandaşa hükmeden değil hizmet eden hale getirilmesi, sivil toplum örgütlenmesine ağırlık verilmesi önde gelen hedeflerimizdendir.”

3. Siyasal Parti Belgelerinde Yerel Yönetimler

ANAP (Anavatan Partisi)

“Hazırladığımız kanun tekliflerinde gözönünde bulundurduğumuz temel ilkelerimiz ve yapmak istediğimiz değişiklikler şunlardır:

1. Yerel yönetim mevzuatının düzenlenmesinde üniter devlet yapısının korunması esas alınmıştır.

Bir kamu tüzel kişisi olarak, yerel yönetimler ülkenin yönetim bütünlüğü içerisinde düşünülmüştür.

2. Devletin demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti olma karakteri ön planda tutulmuş; açık, hürriyetçi ve insan haklarına saygılı; muhtaçları, özürllüleri koruyan, gözetken ve hayatın kalitesini yükseltmeyi amaç edinen yerel yönetim anlayışı benimsenmiştir. Irk, dil ve din ayırımı yapmayacak biçimde organların oluşumuna önem verilmiştir.

3. Düzenlemelerimizde; yerel yönetimlerin özerkliğine büyük önem verilmiş, merkezi idari vesayet asgariye indirilmiştir.

4. Yerel yönetimlere, artırılan görev ve sorumluluklarına paralel yeni kaynaklar sağlanarak ve yetkiler verilerek bu idarelerin yapısı güçlendirilmiştir.

5. Yerel yönetimlerin görevleri; merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında görev boşluğuna veya görev ikilemine meydan vermeyecek biçimde tek tek sayılarak yeni bir görev bölüşümü yapılmıştır.

Bu çerçevede aşağıdaki hizmet ve yatırımlar mevcut yetkiler de dikkate alınarak yerel yönetimler bünyesinde toplanmıştır.

- İçme ve kullanma suyu temini, dağıtımı,
- Kanalizasyon ve atık suların depolanması ve arıtılması,

- Çöplerin toplanması, değerlendirilmesi,
- Çevre koruma,
- Park-bahçe işleri,
- İmar planı yapılması, uygulanması,
- Gıda ve sağlık kontrolü,
- Sosyal ve kültürel hizmetler,
- Toplu konut ve gecekondu ıslahı,
- Şehir trafik hizmetleri,
- Köy, kasaba ve il yollarının yapımı, bakım ve onarımı,
- Gençlik ve spor hizmetleri ve yatırımları,
- Sağlık hizmetleri ve yatırımları (Koruyucu sağlık hizmetlerinin düzenlenmesi merkezi idarede kalmak kaydıyla)
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun hizmet ve yatırımları,
- Gölet ve tarımsal sulama hizmet ve yatırımları,
- Kredi ve Yurtlar Kurumu hizmet ve yatırımları,
- Kültür Bakanlığı hizmet ve yatırımları (mahalli nitelikli müzeler, ören yerleri, kütüphaneler, kaleler, sanat galerileri)
- Milli birlik, bütünlük, vatandaşlık bilinci ve davranışları açılarından özellik taşıyan Milli Eğitim ve Kültür Politikaları, temel ilkeleri, ortak standartlar, bunlarla ilgili ülkenin tümü için gerekli ve geçerli müfredat programları, öğretmen yetiştirme, finansman sağlama, Devlet adına genel gözetim ve denetim konuları merkezi yönetimde kalmak şartıyla; yerel toplum birimlerinin ihtiyaçlarını karşılayacak eğitim ve öğretim programları, her derece ve türdeki eğitim yapıları, araç-gereç ve donatım, eğitim, yönetim, teknik ve destek personelin atamaları, illerde, Vali'lerin yönetim ve sorumluluğu altında, İl Özel İdaresi tarafından belediyelerle birlikte yürütülecektir. Eğitim ihtiyaçları, ortamı ve şartları ortak özellik taşıyan alanlar ve yöreler için Eğitim Bölgeleri kurulacaktır.

6. Yerel yönetim organları, sınırlı istisnalar hariç, kesin ve nihai kararlar alabilir hale getirilmiştir. Kararların merkezi idarece onayı ya kaldırılmış ya da Valiliklere devredilerek, kararların oluşturulmasına hız kazandırılmıştır.

7. Yerel yönetimler, kendi iç teşkilatlarını serbestçe, yine kendi kararlarıyla kurabilecekleri yetkiler ile donatılmıştır. Kadroların nüfus ve diğer kriterlere göre genel standarda bağlanması ve istihdam edilecek personelin genel ve özel niteliklerinin merkezi idarece tesbiti esası benimsenmiş; iç düzenleme, atama işlemleri yerel yönetimlere bırakılmıştır.

8. Başta belediyeler olmak üzere yerel yönetimlerde görev alacak personelin hizmet içi eğitimi yeni esaslara bağlanmıştır. Yerel yönetim personel rejiminin farklı bir alt sistem içerisine alınması esası benimsenmiştir.

9. Bazı ortak ihtiyaçların karşılanması için yerel yönetim birlikleri kurulması imkanı genişletilmiş ve teşvik edilmiştir.

10. Yerel yönetim birimlerinin en önemlilerinden biri de il özel idareleri'dir. İl özel idareleri; il'in bütününe hitap eden, köylere olduğu kadar beldele ve şehirlere de hizmet veren kuruluşlardır. İl özel idareleri aynı zamanda merkezi idare ile yerel yönetimler arasında işbirliğini en iyi gerçekleştiren ve köprü konumunda olan yönetimlerdir.

İl özel idareleri 1913 yılında kurulduğu zaman, il'in ekonomik, sosyal, kültürel ve alt yapı konularındaki ihtiyaçlarını karşılamakla görevlendirilmiş ve yetkili kılınmışlar, ancak zaman içerisinde bu görevler ve yetkiler merkezi idareye aktarılmış ve il özel idarelerinin kaynakları da elinden alınmıştır. Bunun sonucu olarak yerel özellik ve nitelik taşıyan birçok hizmet ve yatırımın Ankara'dan planlanması ve yürütülmesi durumuyla karşılaşmıştır. Ülkenin en ücra köşesindeki bir köy yolunun, köy içme suyunun, bir sağlık evinin ve buna benzer birçok hizmet ve yatırımın tercih ve kararları merkezden alınmaya başlanmıştır.

Bu durum bir yandan işlerin gecikmesine, aksamasına, isabetsiz yatırımlara ve kaynak israfına neden olurken, diğer yandan bakanlıkların esas görevlerini yerine getirmelerini güçleştirmiştir. Devletin gereksiz yere büyümesine, bürokrasinin artmasına, verimsizliğe ve bütün bunların sonucu olarak hizmet maliyetlerinin yükselmesine yol açmıştır.

Bütün illerde, vali'nin başkanlığında, il ve ilçe belediye başkanları ile nüfuslarına göre ilçe meclislerinden seçilen üyelerden oluşan bir il meclisi kurulmuştur. Bu meclis; ilin, merkezi idareden devredilen tüm hizmet ve yatırımlarının planlanması ve gerçekleştirilmesine yetkili kılınmıştır.

11. Diğer taraftan kaymakam'ın başkanlığında, ilçedeki belediye başkanlarından, 500 nüfusun üzerindeki köy muhtarları ile bu nüfusun altındaki köy muhtarları temsilcilerinden ve ayrıca nüfuslarına göre belediye meclislerinden seçilecek kişilerden oluşan ilçe meclisleri kurularak ilçe bazında yapılacak hizmetler bu meclislere bırakılmıştır. Böylece kamu hizmetlerinin görülmesinde ilçe temel birim olarak benimsenmiştir.

12. Yerel yönetimler, ekonomik hayatı kontrol eden, ancak bizzat ekonomik faaliyette bulunmayan hizmet kuruluşları olarak düşünülmüş ve düzenlenmiştir.

13. Yerel yönetimlerin yaptıkları hizmetlerden yararlananların, bu hizmetin beldelini ödemesi esası benimsenmiş; böylece hizmette eşitlik ve adalet amaçlanmıştır.

14. Yerel yönetimler maliyesi, görev ve hizmet bölüşümüne uygun olarak yeni esaslara bağlanmıştır.

15. Belediye başkanlarının, belediye meclis üyelerinin, il ve ilçe meclis üyeleri ile köy ve mahalle muhtarlarının ödenekleri ve özlük hakları sağlam kriterlere bağlanmıştır.

16. Siyasi katılımcılığı geliştirmek, artırmak amacıyla, belediye meclis üye sayısının yarısını geçmeyecek biçimde, nüfus büyüklüklerine göre mahalle muhtarları, belediye meclisinin tabii üyesi haline getirilmiştir. Böylece halkın istek ve ihtiyaçları belediye idaresine daha çok yansıtılmıştır. Demokrasimizin temel taşlarından olan belediyeler ile mahalleler arasında organik bir bağ kurularak belediyelerimizin yerel ihtiyaç ve hizmetlere daha çok önem vermeleri sağlanmıştır.

17. Belediye encümenleri, bugün için büyükşehirlerde tamamen; diğer belediyelerde çoğunluğu bürokratlardan, yani atanmış kişilerden oluşmaktadır.

Seçilmiş kişilerin, atanmışlardan fazla olması sağlanacaktır.

18. Belediye sınırları içerisindeki trafik hizmetlerinin genel kurallar çerçevesinde belediyelerce yerine getirilmesi benimsenmiştir.

19. Şehircilik kurallarına uygun olarak, imar planlarının süratle, açıklık içerisinde yapılmasını sağlayacak önlemler getirilmiş ve mevcut mevzuatımızın yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür. İmar planlarının yapılmasında belediyeler tam yetkili kılınmış; ancak mevcut imar planındaki değişiklikler, asgari plan standartlarına uygunluk esasına göre kontrol altına alınmıştır.

Bugünkü mevzuat çerçevesinde bir binanın yapımı için arsadan iskân izni safhasına kadar 283 işlem ve imza gerekmektedir. ANAP'ın bürokratik işlemlerinin azaltılması felsefesine uyumlu olarak, gerekli işlem sayısı asgari düzeye indirilmiştir.

20. Büyükşehir belediye başkanının; imar planlarını değiştirerek onaylama yetkisi kaldırılmış, bu yetki büyükşehir belediye meclisine verilmiştir. Böylece imar planı değişikliklerinin daha geniş katılımı tartışılmasına imkan yaratılmış, toplumda büyük tartışmalara yol açan Park Otel ve benzeri imar planı değişikliği gibi uygulamaların sona erdirilmesi sağlanmış olacaktır.

21. Koruma alanlarının tayini ve gecekondu yapımının önlenmesi görevi yerel yönetimlerden alınarak merkezi yönetime verilmiş ve bu konunun yaptırımları ağırlaştırılarak kesin hükümlerle düzenlenmiştir. Kaçak inşaatlar ve gecekondu, şehirlerin kanser hastalığıdır. Bu düzenlemeler ile bu hastalığa kalıcı çözüm getirilmiştir.

22. Adil, açık ve dürüst belediyecilik anlayışının; genel ve milli ahlaka uygun olarak, belediye yönetiminin her noktasına hakim kılınması; rüşvet, iltimas, hırsızlık ve politik yozlaşmanın sebep olduğu her türlü çıkar sağlama ve kayırma anlayışına son verilmesi için belediye hizmetlerinin serbest rekabet esasına dayalı, toplumsal denetime açık ihaleler yoluyla yapılması yönünde her türlü hukuki tedbir alınmıştır.

Belediyeler, imtiyazlarını devredebilecekleri esnekliğe kavuşturulmuş ve böylece, yap-işlet-devret modeli de dahil, modern yönetim ilkelerine uyum sağlanmıştır.

23. Belediye başkanı ve belediye meclis üyeleri gibi il ve ilçe meclis üyelerinin de mal bildirimini vermeleri zorunlu hale getirilmiştir. Yerel yönetimlerin parasal işlemlerine açıklık kazandırılmıştır. Bütçe ve muhasebe sistemlerinin hizmeti ölçmeye, alternatif maliyetleri tesbite ve bu suretle hizmet analizlerini yapabilmeye fırsat verecek şekilde yeniden düzenlenmesi kararlaştırılmıştır. Yerel yönetimlerin kendi iç denetimleri, liyakatli uzman kişilere verilmiştir. Merkezi İdarenin yerel yönetimler üzerindeki denetim yetkisi, hukuka uygunlukla sınırlı tutulmuştur. Böylece, bu dönemde yaşanan İSKİ ve benzeri nitelikteki yolsuzlukların yaşanmayacağı yerel yönetim düzeni kurulması hedef alınmıştır.

24. Görev ve yetkilerinin önemli bir bölümünü yerel yönetimlere devreden başkanlıklar; sadece genel politika, standart ve ilkeler ile hedefleri tesbit edecekler, düzenleme, yönlendirme ve destekleme görevlerini yapacaklar, devletin bütünlüğü, idarenin devamlılığı, işlemlerin hukuka uygunluğu, gözetim ve denetim görevlerini yapacaklardır.”

CHP (Cumhuriyet Halk Partisi)

“Ülke yönetiminin yerel yönetimlere ağırlık veren “yerinden yönetim” ilkesini öne çıkaran bir anlayışla yeniden yapılandırılması, gerek genel olarak demokratikleşmeyi, gerek demokrasinin yerelleşmesi ve gerekse etkin bir yönetimin gerçekleştirilmesi için öncelikli bir sorun haline gelmiştir.

Türkiye’de yönetimin yeniden yapılandırılması, merkezi hükümetin bugün üstlendiği pek çok ekonomik ve sosyal hizmetin yerel yönetimlere devredilmesi ile bağlantılıdır. Yerel seçilmiş organların denetiminde, yetki kullanan yeni yönetim birimleri oluşturularak ekonomik yatırımlara daha verimli ve hızlı yönelmek mümkün olacaktır.

Bu yapılanmada, seçimle gelen meclisler gördükleri hizmetlere dönük olarak yeni kaynaklar yaratmak yetkisi ile donatılmalıdır. Bu yapılanma ile, bugün

en büyük sorunlardan birisi olan kentlerde oluşan rantların, kamusal kaynak olarak değerlendirilmesi imkanı doğacaktır. Ancak ülkemizdeki merkezi hükümetin, gelirin bölgeler arası hakça dağılımını sağlamadaki birincil ve temel görevi bütün yükümlülüklerin üstünde önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerin kaynak ve yetki açısından alanları genişlerken bu yükümlülük azalmayacak aksine artacaktır.

Bu büyük reform hareketi merkezi bürokrasiyi küçülterek kamu yönetimine ehliyetli ve kaliteli personeli çekecek koşulların oluşturmalarını da sağlamalıdır.”

DYP (Doğru Yol Partisi)

“Devletin yeniden yapılanması programı içinde, mahalli idareler de yeniden yapılandırılacak, mahalli-merkezi idareler ayrımındaki ağırlık, mahalli idarelere kaydırılacaktır. Böylece, her belde ve ilin, temsilcileri aracılığıyla, ülke bütünlüğü ve devletin üniterliği bozulmadan yönetilmesi sağlanacaktır.

İl genel meclisleri, il meclisleri haline getirilecektir. Keza belediye meclisleri, belde yönetiminde birinci derecede söz sahibi meclis haline getirilecektir.

Yerel yönetimler, halkımızın ilk hizmet ve başvuru kapılarıdır. Doğru Yol Partisi, bu kapıları, hizmette etkin hale getirecek ve halka açık tutacaktır.”

SHP (Sosyaldemokrat Halkçı Parti)

“1. Görevlerin paylaşımında şu ilkeler gözönünde tutulmalıdır:

a. Ulusal ölçekte toplumsal ve ekonomik kalkınmanın yönetimine, ulusal altyapıların oluşturulmasına ve bölgeler arası altyapıların kurulmasına ilişkin hizmetler ile toplumun her köşesine eşit ve standart olarak ulaştırılması gereken hizmetler merkezi yönetim ve taşra örgütü aracılığıyla yerine getirilmelidir.

b. Yerel kalkınmanın yönetimi, yerel altyapıların oluşturulması ve toplumun günlük hizmet gereksinimlerinin karşılanması yerel yönetimlerin görevi olmalıdır.

Bu genel ilkeler çerçevesinde şu hizmetler merkezi yönetim tarafından yerine getirilmelidir: Ulusal savunma, iç güvenlik, dış politika, dış ticaret, ekonomi politikası, ulusal sağlık politikası ve uygulaması, ulusal eğitim, maliye-tapu-nüfus-din hizmetleri, tarımsal (agro-ekonomik) kalkınma, endüstrileşme, ulaşım, haberleşme, turistik gelişme (teşvikler), akarsuların denetimi ve enerji üretimi/iletimi.

Yerel yönetimlerin sorumlu olması gereken hizmetler ise şunlar olmalıdır: İçme suyu temini/dağıtımı, kanalizasyon ve atık su/arıtımı, sulama sularının yöneti-

mi, çöp/katı atık, çevre yönetimi, kentsel büyüme ve yapılaşma, yol ve ulaşım, toplu taşımacılık, kentsel düzenin oluşturulması ve korunması, gıda kontrolü, tüketicinin korunması, turizm (yerel), kültürel çalışmalar, yerel ekonominin ve ticaretin geliştirilmesi, bayındırlık çalışmaları/kamu yapıları, toplu konut, gecekondu ıslahı ve kentsel toplum kalkınması.

El atılacak ikinci temel alan gelir bölüşümünde denge oluşturulmasıdır. Bu konuda ise şu ilkeler gözönünde tutulmalıdır:

a. Yerel yönetim gelirleri sistemi tümüyle gözden geçirilmeli ve görevlerini yerine getirebilecekleri düzeyde yeterli ve güvenli gelir kaynaklarına kavuşturulmak üzere tüm yerel yönetim gelirleri sistemi tek bir yasada yeniden düzenlenmelidir.

Bu kapsamda;

Merkezden kaynak aktarılması yerine yeterli ve bağımsız öz gelir kaynaklarına ağırlık verilmeli, merkezden aktarılabilecek paylar yasal güvenceye bağlanmalı ve bu konuda merkezi yönetimin keyfiliği önlenmelidir.

Yerel yönetimler yerel vergi koyabilme yetkisine sahip olabilmeli ve yerel gelir bazı oluşturulabilmelidir. Ancak bu yapılırken, gelişmişlik ve zenginlik yönünden bölgeler arasındaki fark, gerçek sosyo-ekonomik eşitliği sağlayacak biçimde dengelenmelidir.

b. Hizmetten yararlananların karşılığını ödemeleri temel ilke olarak kabul edilmelidir. Ancak toplumsal açıdan dezavantajlı grupların göreceli olarak zayıflamış ekonomik durumları da gözönünde bulundurulmalıdır.

c. Doğru ve gerçek bir fiyatlandırma politikası izlenmelidir. Biraz önce belirtilen toplumsal amaç bu açıdan da yerine getirilmelidir.

Her iki el atmanın da gerçekleştirilebilmesi bazı ön koşullara bağlıdır:

a. Yerel yönetimlerin iç örgütlenme biçimleri ve düzenleri yeniden yapılandırılmalı, bu konu üzerinde merkezi hükümete verilmiş tüm vesayet denetimleri kaldırılmalı ve yerel yönetimler kendi personel düzeylerine kendileri karar vermelidir.

b. Yerel yönetimlerde yönetim teknolojisinin bilimselleştirilmesine ve çağdaşlaştırılmasına öncelik verilmelidir.

c. İller Bankası'nın konumu ve ilişkileri gözden geçirilmeli ve yeniden yapılandırılmalıdır.

d. Yerel yönetimlerde kaynak planlaması ve yönetimi kapasitesi güçlendirilmelidir.

e. Yerel yönetimlerin niteliksiz fazla eleman istihdamından, yeterli düzeyde personel için cazip bir çalışma odağı şekline dönüştürülmesi için gerekli teşvik unsurları oluşturulmalıdır.

f. Tüm yerel yönetim birimleri (belediye, il ve ilçe yerel yönetimleri ve köyler) tek bir yasa içinde aynı ana ilkelere bağlı ve birbirleriyle ve merkezi yönetimle ilişkileri hizmet bütünlüğünü bozmayacak biçimde, birbirinin devamı ve tamamlayıcısı olarak düzenlenmelidir.

2.Yerel Yönetimlerle İlgili Temel Stratejiler

2.1.Yerel yönetimlerin gelir kaynaklarını yeniden düzenlemek

Yerel gelir kaynaklarının köktenci bir şekilde yeniden düzenlenmesi ve yerel gelir bazı oluşturulması

Devlet gelirlerinin merkezi hükümet ile yerel yönetimler arasında paylaşımında yasal güvenceye dayalı, ileriye dönük ve yeterli finansal olanakları sağlayacak düzenlemeler yapılması

2.2. Yeni kurumsal düzenlemeler yapmak

Merkezi hükümet ile yerel yönetimler ve yerel yönetimlerin kendi aralarında görev dağılımının gözden geçirilmesi

Yerel yönetimlerle ilgili yasaların revizyonu ve sistemin tek bir yasa içerisinde yeniden oluşturulması

İlçe yerel yönetimlerinin kurulması

Yeni Büyükşehir Belediyeleri sisteminin oluşturulması ve yasallaştırılması

İstanbul için (megalopol) yeni bir yerel yönetim sistemi oluşturulması

Merkezde yerel yönetimler için ortak, genel ve merkezi nitelikli hizmet üretecek yeni düzenlemeler yapılması

İller Bankası'nın yeniden yapılandırılması

Türkiye Belediyeler Birliği'nin oluşturulması

Türkiye İl Yerel Yönetimleri Birliği ve Türkiye Köyler Birliği'nin kurulması

Türkiye Yerel Yönetimler Yüksek Okulu ve araştırma merkezinin kurulması ve hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim gereksinmesini giderecek ulusal, bölgesel ve yöresel kurumların oluşturulması

Uluslararası kuruluşlarla ilişkilerin gözden geçirilmesi ve daha etkili bir çalışma döneminin içine girilmesi

2.3. Yerel yönetimlerin örgütsel yapılarını ve yönetim kapasitesini güçlendirmek (kurumsal gelişme)

Yerel yönetimlerin örgütlenme düzenlerinin yeniden /silbaştan ele alınması ve örgütsel verimliliğin artırılmasını güvence altına alan kurumsal gelişme önlemlerinin uygulama alanına konulması

Modern yönetim bilimi ilkelerinin yerel yönetimlerin uygulama ve yönetim düzenleri içine girmesinin sağlanması

Sorumluluk yönetimi, amaca yönelik yönetim, performans ölçümü/izlemesi/değerlendirilmesi ve yönetim muhasebesi gibi teknik ve yöntemlerin geliştirilmesi

Bilgi otomasyon çalışmalarının desteklenmesi

2.4. Yerel yönetimlerin personel yönetimini güçlendirmek

Yerel yönetimler için yeni bir personel yasası hazırlanması

Kadro ihdas/iptal sürecine son verilmesi ve yerel yönetimlere kendi personel düzeyini saptamaları konusunda tam bir serbestlik tanınması

Ücret yelpazesinin yeniden düzenlenmesi ve kalifeye eleman çalıştırılabilmesine olanak verilmesi

Görev tanımları, işyükü analizleri ve insangücü planlaması gibi kavramların ve tekniklerin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması

Hizmetiçi eğitimin ön plana çıkarılması

2.5. Yerel yönetimlerde mali yönetimi güçlendirmek

Maliyet muhasebesi sisteminin esas alınması

Bilanço ve kâr/zarar hesabı gibi yöntemlerin geliştirilmesi

Birim maliyet kavramının ön plana çıkarılması

Birim maliyetin azaltılmasını özendirici önlemler alınması

Bütçe tekniğinin silbaştan düzenlenmesi

2.6. Yerel yönetimlerin yerel kural koyma (mevzuat düzenleme) yetkilerini güçlendirmek

2.7. Yerel yönetimlerin yönetsel planlama yetkilerini ve kapasitelerini güçlendirmek

Yerel yönetimlerde ardışık esasa dayalı yatırım planlaması uygulamasına geçilmesi

Kaynak planlamasına/yönetimine olanak veren yeni süreçlerin oluşturulması ve uygulanması

2.8. Yerel yönetimlerin kentsel ve kırsal yerleşim planlaması konusundaki yetkilerini tam olarak serbest bırakmak

Kentsel ve kırsal yerleşim planlamasından yerel yönetimlerin sorumlu olması ve merkezi hükümetin denetim amaçlı yetkilerine son verilmesi (turizm ve çevre koruma dahil)

Yetkinin kötüye kullanılması durumunda gerekli yaptırımların uygulanmasına olanak veren yeni bir düzenin oluşturulması

2.9. Demokratik halk katılımını güçlendirmek

Yerel yönetimlerde referanduma olanak verilmesi

Belediyelerin kendi radyo ve televizyon istasyonlarının kurdurulabilmesi

Halkın karar alma sürecine katılması

Meclis, Yürütme Kurulu (encümen) ve ihtisas komisyonları toplantılarının da halka açık olarak yapılması

Belediye meclisinin mahalle esasına göre oluşturulması ve mahallelerin belediye meclisinde göreceli temsil ilkesine göre temsil edilmesine olanak verilmesi

Kamu görevlilerinin görevlerinden ayrılmaksızın yerel yönetimlerin karar organlarına seçilebilmelerine olanak verilmesi

2.10. Seçmenlere yerel yönetimin seçimle gelen organlarını görev süreleri dolmadan geri çağırma hakkı vermek

Gerekli koşulları yasalarla belirlenmek üzere seçmenlere yerel yönetimlerin seçimle oluşturulan organlarını görev süreleri tamamlanmadan geri çağırma ve görevden uzaklaştırma hakkının tanınması.”

RP (Refah Partisi)

“Merkezi yönetim tarafından verilen mahalli mahiyetteki kamu hizmetlerinin birçoğu mahalli yönetimlere devredilecek,

Mahalli yönetimler mali açıdan güçlendirilecek ve yönetim sistemi içinde olması gereken noktaya çekilecek,

Mahalli mahiyetteki kamu hizmetlerinin belediyelere devredilmesi yolu ile hem bu kurumların hem de Türk demokrasisinin güçlenmesi konusunda harekete geçilecektir.

İl özel yönetimleri bugünkü statüleri itibariyle verimsiz çalışan kurumlardır. Bu kurumlar üzerindeki merkez yönetimin etkisi kırılarak, il özel yönetimleri'nin seçimle gelen yöneticilerin yönettiği ve alanı, görevi belirli mahalli yönetim kurumları haline getirilmesi bir zarurettir. Yeni görevlerine uygun personel ve gelir açısından da bu kurumlar donatılacaktır.

Köy Kanunu yeniden düzenlenecek ve köyün bir mahalli yönetim birimi olarak faaliyetine devam etmesi, köy maliye sisteminin meydana getirilerek uygulamaya sokulması sağlanacaktır.

Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkındaki Kanun yeniden gözden geçirilecek ve özellikle büyükşehir belediye başkanının bazı yetkilerinin ilçe belediyelerine devri sağlanacak, ayrıca büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev ve uyumsuzlukları da ilçe belediyeleri lehine yeniden düzenlenecektir.

Anayasa’da yeralan mahalli yönetimi, yöneticilerin görevden alınabilmesi ile ilgili hükmün değiştirilmesi ve mahalli yönetimlerin muhtariyetlerinin sağlanmasına çalışılacaktır. Bunun için idari vesayetin kaldırılarak, sadece koordinasyon amacıyla kullanılması temin edilecektir.”

7. YEREL YÖNETİMLER YASASI TASLAĞININ TEMEL SİSTEMATİĞİ

Genel Gerekçe’de belirtilmiş olan ana hedefler, ilkeler ve esaslar gözönünde tutularak hazırlanmış olan Taslağın temel sistematığı şöyledir:

1. Taslak ile bugüne kadar izlenmiş olan yerel yönetim birimlerine ilişkin olarak ayrı ayrı yasa yapma geleneğinden farklı bir yol izlenerek, tüm yerel yönetim birimleri ile ilgili tek bir **“Yerel Yönetimler Yasası”** hazırlanmıştır.

2. Yerel Yönetimler Yasası Taslağı aşağıdaki dört kitap’tan oluşmakta ve

1. Kitap: Yerel Yönetimlere İlişkin Ortak Hükümler

2. Kitap: İl, İlçe ve Köy Yerel Yönetimleri

3. Kitap: Büyükşehir Belediyeleri

4. Kitap: Belediyeler

başlıklarını taşımaktadır.

3. Bu yolun izlenmesinin nedenleri ve sağlayacağı yararlar şöyle özetlenebilir:

3.1. Ülkemiz için taslakla önerilen birimlerin yani il ve ilçe yerel yönetimleri, köyler, belediyeler ve büyükşehir belediyelerinin tümünün ortak temel özellikleri, birer yerel yönetim kuruluşu olmalarıdır. Görev alanlarındaki ve boyutlarındaki farklılıkların yarattığı değişiklikler dışında Yasa Taslağı’nda bu birimlerin hepsinin temel yerel yönetim niteliklerine sahip olmaları öngörülmüştür. Bu noktalar dikkate alındığında bu beş tür yerel yönetim biriminin kuruluş, organlar, görevler-yetkiler, örgütlenme ve ilişkileri ile ilgili yasal kuralların bir tek yasa çerçevesinde birarada düzenlenmesi doğru bir yaklaşım olmaktadır.

3.2 Yasa taslağının I. Kitabı’nda tüm yerel yönetim birimlerine ilişkin ortak ve genel hükümler birarada ele alınmak yoluyla bu bütünlük vurgulanmış, ayrıca aynı hükümlerin tekrarlanması önlenmiştir.

3.3. Yerel yönetimlerin tümü ile ilgili kuralların bir tek yasada birarada bulunması, uygulayıcılar ve yurttaşlar için kolaylık yanında, yerel yönetim kurumuna bütüncül bir yaklaşımla bakılmasına da olanak sağlayacaktır.

3.4. İleride belli gereksinimler ortaya çıktığında birimlerle ilgili ya da genel ku-

rallarda değişiklikler, sistemi bozmadan ve yapacağı etkiler daha doğru ve gerçekçi biçimde değerlendirilerek yapılabilecektir.

3.5. Yasa taslağı ile önerilen modelde yerel yönetim birimleri arasında görevler, yetkiler ve organlar açısından yakın ilişkiler ve bağlantılar öngörölmüştür. Bu açıdan da yerel yönetimler konusunun tek bir yasa ile düzenlenmesi gerekli olmuştur.

3.6. Yasa taslağının kapsamı dışında bırakılmış olan iki konu **“Yerel Yönetimler Gelirleri”** ve **“Yerel Yönetimler Personeli”** konularıdır. Gelirler konusu, bu Yasa Taslağı ile önerilen modelin başarı ile işlev yapmasının **“olmazsa-olmaz”** türünden önem taşıyan bir yönüdü. Yasa Taslağı’nı da yerel yönetim gelirleri ile ilgili olarak temel ilkeler belirtilmiş, bunların açıklamaları da Genel Gerekçe’de ayrıntılı biçimde yapılmış bulunmaktadır. Yasa Taslağı ile önerilen modelde öngörölen gelir sistemi, Türk kamu gelirleri sisteminde, gelirlerin merkezle yerel yönetimler ve yerel yönetimlerin ikendi aralarında paylaşımına yepyeni boyutlar getirecektir. Bu amaçla kamusal gelirlerin elde edilmesini ve paylaşımını düşey ve yatay düzeylerde düzenleyen bir **“Akçal Denge Sistemi”**nin kurulması gerekecektir.

Bu konu sosyal, ekonomik, yönetsel olduğı kadar politik açıdan da duyarlı bir konudur. Bu nedenle ciddi, bilimsel araştırmaya dayalı ayrı bir yasa taslağının hazırlanması gerekmektedir.

Benzer durum, yerel yönetimlerin personel sistemi açısından da sözkonusudur. Bugünkü 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile Memurin Muhakematı Kanun-u Muvakkatı’na dayalı personel sisteminin, çağdaş yerel yönetimlerin gereksinimlerine yanıt veremediğı bilinmektedir. Öte yandan personel konusu, akçal kaynak konusu gibi, duyarlı konulardandır.

Bu nedenle yerel yönetimler personel sistemini oluşturmak amacı ile gelir sisteminde olduğı gibi bir çalışma yapılması gerekmektedir.

4. Taslakta yerel yönetimlerin görevlerinin belirlenmesinde, genellik ilkesi yanında liste ilkesi de gözönünde tutulmuştur. Bu yöntem yerel yönetim karar ve yürütme organları için olduğı kadar yurttaşlar için de yol gösterici ve aydınlatıcı olmaktadır.

İl, ilçe ve köy yerel yönetimleri bakımından görev listeleri düzenlenirken bu birimlerin herbirisi için görevler, alışılmış biçimde, (hizmet kategorileri başlıkları altında) toplu olarak verilmek yerine, temel olarak yerel yönetim birimi değıl hizmet grubu alınmış ve her bir hizmet grubunda il, ilçe ve köy yerel yönetimleri için öngörölen görevler, bu birimlerin başlıkları altında verilmiştir. Bu yolla her bir hizmetin bu üç birim arasındaki dağılım biçimi, yetki ve sorumlulukların her hizmetteki dağılımı kolaylıkla algılanabilmekte ve hizmet bütönlüğü vurgulanmış olmaktadır.

YEREL
YÖNETİMLER YASASI
GEREKÇESİ

MADDE GEREKÇELERİ

BİRİNCİ KİTAP

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN GENEL VE ORTAK HÜKÜMLER

Genel Açıklama

Yerel Yönetimler Yasası ile Türk yönetim sisteminin yerel düzeyde hizmet üreten kesimine ilişkin olarak, önemli ve geniş boyutlu bir yeniden düzenleme getirilmektedir.

Bu düzenlemenin iki temel özelliği vardır:

1) Bunlardan birincisi, Yasa Taslağı ile önerilen modelde yer alan tüm yerel yönetim birimlerine, “Genel Gerekçe” de ve Yasa metninde belirtilmiş olan **gerçek demokratik ve güçlü yerel yönetim kurumu** niteliği kazandırılmış olmasıdır.

2) Modelin ikinci belirgin özelliğini, günümüzde il sistemi çerçevesinde (ve sonradan çıkan yasalarla il sistemi yanında bölge kuruluşları aracılığı ile) merkez yönetiminin taşra kuruluşları tarafından yürütülmekte olan hizmetlere ilişkin yetki ve sorumluluğun, yerel yönetim nitelikli birimlere bırakılması anlayışı oluşturmaktadır.

Bu amaçla öngörülen yönetim sisteminin en önemli iki kuruluşu il ve ilçe yerel yönetimleridir. Bunlardan il yerel yönetimi günümüzdeki il özel idaresinin yerini almakta ancak bu birime gerçek güçlü ve demokratik yerel yönetim nitelikleri kazandırılmaktadır.

Önerilen modelde ilçe yerel yönetimine, tüzel kişiliğe ve güçlü, demokratik yerel yönetim birimi niteliklerine sahip olacak biçimde yönetim sistemimizde ilk kez yer verilmektedir.

Bu yerel yönetimler, bu yasada verilmiş olan görevler bakımından günümüzdeki illerin ve ilçelerin yerini almış olacaklardır. Dolayısı ile bu görevlere ilişkin illerdeki ve ilçelerdeki hizmet birimlerinin, il ve ilçe yerel yönetimlerine personel, bina, araç-gereç ve öteki donanımlarıyla devredilmeleri gerekecektir. Merkez kuruluşlarının bu hizmet alanlarında il ve ilçe düzeyinde ayrıca birim bulundurmalarına, bu yasadaki sonra gerek kalmayacaktır.

Yasa ile öngörülen sistemde, il ve ilçe birimlerinin yetki, görev, rol ve konumları bakımından il sisteminin temel yaklaşımı korunmaktadır. Bir başka deyişle ön-

görülen sistemde de ilçe, yerel topluluklara en yakın ve uygun konumu nedeniyle **“temel hizmet birimi”** olarak kabul edilmiş, yetkileri, görevleri ve örgütlenmesi bu görüşe göre düzenlenmiştir. Sistemde il yerel yönetiminin, il boyutundaki görevleri doğrudan yürütmek yanında, ilçeler için gözetim, denetim, eşgüdüm, yardım ve destek birimi olarak işlev yapması öngörülmüştür.

Öngörülen sistemde köyler ve küçük belediyeler de sistemin birer parçası olarak düşünülmüşlerdir.

Bu birimler kendi yerleşim yerlerinde yürütmeleri ussal olan hizmetleri yürütecekler, ancak bunlar dışında bu birimlerce yürütülmesi etkili ve ekonomik olmayacak hizmetler ilke olarak ilçe, gerekli durumlarda da il yerel yönetimlerince yürütülecektir. Böylece günümüzde bu kesimlerde yaşanmakta olan **“yönetim boşluğu”** sorununa çözüm getirilmiş olacaktır.

İl, ilçe, köy yerel yönetimleri ile küçük belediyelerin yer aldığı bu sistemin, kırsal kesimde deyim yerinde ise, aşağıdan yukarıya doğru örgütlenmiş bir **“yerel yönetimler zorunlu birliği”** niteliği ve özelliği taşıyacağı söylenebilir.

Bu özellik yetkiler ve görevler bakımından olduğu kadar, il ve ilçe yerel yönetim karar organlarının oluşması açısından da sistemde gözönünde tutulmuştur.

Genel Gerekçe’de böyle bir modelin oluşturulmasına neden ihtiyaç olduğu, ayrıntılı bir biçimde açıklanmıştır. Bu yasa taslağı ile getirilen model’in bir ayağı olan **“il yerel yönetimi”** zaten yönetim sistemimizde mevcuttur. Taslak ile bu birimin görev, yetki, organlar, çalışma yol ve yöntemleri açısından gerçek yerel yönetim niteliği kazanması sağlanmaktadır.

Modelin ikinci ayağı olan **“ilçe yerel yönetimi”** de ütöpik bir birim olarak düşünüldüğü, önerilmiş bir birim değildir. İl sisteminde de temel hizmet birimi olarak kabul edilmiş olan fakat kendisine bu işlevi başarıyla yürütebilmesi için gerekli yetki, kaynak ve donanım verilmemiş olan ilçe’nin bu görevini etkililikle yerine getirmesini sağlamak amacıyla bu birime tüzel kişilik kazandırılması konusu, bilim çevrelerinde ve İçişleri Bakanlığı bünyesinde 30-40 yıldan beri üzerinde düşünülmüş, tartışmalar ve çalışmalar yapılmış bir konudur. Bu yöndeki çalışmalar 1960’lardan sonra yoğunluk kazanmış ve sonunda VII. Kalkınma Planı’nda da, **“plan dönemi içinde ilçe özel idarelerinin kurulacağı”** açıkça belirtilmiştir. (Bkz: Genel Gerekçe: 6.Bölüm, I. Başlık)

Ayrıca İçişleri Bakanlığı tarafından 1996 yılında hazırlanmış bulunan “Mahalli İdarelerin Yeniden Yapılandırılmasına ve Bu İdarelerle İlgili Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı”nda da ilçe özel idaresinin tüzel kişilik

olarak kurulması öngörülmüş, bu birimin görevleri, yetkileri, organları ve benzeri konularla ilgili hükümler, tasarı ile düzenlenmiştir. (Bkz: İÇBAK-Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No. 8, Ankara, 1966, s. 18-20)

Taslak ile önerilen bu birimlerin, günümüzde il sisteminin neden olduğu ve Genel Gerekçe’de ayrıntılı biçimde belirtilmiş bulunan sorunlara çözüm getireceğinden kuşku duymamak gerekmektedir. Aynı yararlar öteki yerel yönetim birimleri bakımından da sözkonusu olacaktır. Bunun dayanakları Genel Gerekçe’de **“Önerilen Modelin Sağlayacağı Yararlar”** başlığı altında açıklanmıştır.

Öte yandan üyesi olmayı hedeflediğimiz Avrupa Birliği üyesi ülkelerde ve aynı niteliklere sahip diğer ülkelerde bu tür bir yönetim modeli hem topluma en kaliteli ve verimli hizmeti sunmakta hem de sağlıklı işleyen bir demokratik düzenin en sağlam ve temel kurumu olarak işlev yapmaktadır.

Ülkemizde de bu uygulamaya geçilmesi, Genel Gerekçede’de ayrıntılı biçimde açıklanmış olduğu gibi, birçok sorunun aşılması açısından son derece yararlı olacaktır.

Yerel Yönetimler Yasa Taslağı’nın yanında, önerilen modelin yaşama geçirilebilmesi için Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki 3046 sayılı Kanun’a bir ek, bir de geçici madde eklenmesine ilişkin Yasa Tasarısı Taslağı da hazırlanmıştır. Bu Taslak ile bakanlıkların;

- yerel nitelikli hizmetleri, uygun yerel yönetim birimlerine devretmelerinin,
 - bu hizmetler açısından Genel Gerekçe’de merkez yönetimi için önerilen işlevlerin ilgili bakanlıklar tarafından yapılmasının,
 - yerel yönetimlere bırakılan hizmetlerle ilgili bakanlıklar taşra örgütlerinin personel, araç-gereç ve benzeri kaynakları ile ilgili yerel yönetim birimlerine devredilmesinin,
- yasal dayanakları hazırlanmış olmaktadır.

1. GENEL HÜKÜMLER

1.1 AMAÇ,KAPSAM VE TANIMLAR

Amaç

Madde 1- Birinci maddede yasanın amacı dile getirilmektedir. Amaç yasa taslağında açık biçimde belirtilmiştir. Vurgulanmış olan önemli nokta, yerel yönetim birimlerinin hukuki yapısının **güçlü ve demokratik yerel yönetim ilkesine** uygun olarak düzenlenmesinin amaçlanmış olmasıdır. Bu kavramın açıklaması ayrıntılı biçimde genel gerekçede yapılmıştır.

Kapsam

Madde 2- Madde, yasanın kapsamındaki yerel yönetim birimlerini, bunların birlikleri ile kurdukları kuruluşların görev, yetki, organlar, örgütlenme ve ilişkileri ile çalışma yöntemlerine ilişkin esas ve ilkeleri kapsadığını belirtmektedir.

Tanım

Madde 3- Bu madde ile önce (a) bendinde, yerel yönetim kurumu genel olarak tanımlanmakta ve niteliklerinin neler olduğu belirtilmektedir. Böyle bir tanımın yapılması, yerel yönetim kurumuna ilişkin yanlış anlamaların önlenmesi bakımından önem taşımak yanında, Türkiye'nin de yasaya dayalı Bakanlar Kurulu kararı ile onayladığı "Avrupa Konseyi Yerel Yönetimler Özerklik Şartı"nda dile getirilmiş olan yerel yönetim niteliklerinin bizim yerel yönetimlerimiz açısından yasal temele dayandırılması bakımından da önemlidir.

Maddenin öteki bentlerinde yasada adı geçen terimlerin açıklamaları yapılarak, yanlış anlamaların önlenmesi hedeflenmektedir.

Yerel Yönetimlerin Temel Amaç ve Görevleri

Madde 4- Maddede yerel yönetimlerin temel amaçları ve ödevleri ile Devletin Anayasa'da belirtilmiş olan temel amaç ve ödevleriyle arasında bağlantı kurulmaktadır.

1.2 GENEL İLKELER

Ülkenin Bölünmez Bütünlüğü

Madde 5- Maddede yerel yönetimlerin ülke, ulus ve yönetim bütünlüğünün bir parçası olduğu ve bu anlayışla işlev yapmalarının gerekliliği dile getirilmektedir. Böylece yönetsel açıdan özerk yerel yönetim kurumunun sistem içindeki yeri açıklığa kavuşturulmaktadır.

İşbirliği ve Eşgüdüm

Madde 6- Maddede yerel yönetimlerin hem birbirleri ile hem de öteki kuruluşlarla işbirliği ve eşgüdüm içinde çalışmaları gereği ve bunun temel ilkeleri belirtilmektedir.

Merkezi Yönetim Standartlarına Uyma

Madde 7- Yerel yönetimler yönetsel özerklik anlayışı içinde de merkez yönetiminde hukuk normu haline getirilmiş olan ulusal hedeflere, ilkelere, standartlara uymak zorundadırlar. Madde ile bu noktaya açıklık getirilmektedir.

Genel Görev İlkesi

Madde 8- Madde yerel yönetimler için genel görev ilkesini getirmektedir. Bu yolla yerel yönetimlerin yasalarla yasaklanmamış veya açıkça görev ve sorumluluklarının dışında bırakılmamış tüm yerel hizmetlerden uygun bulacaklarını, kendi kararlarıyla yürütebilmelerine olanak sağlanmıştır.

Özelleştirme

Madde 9- Madde ile tanımlanan hizmetlerde, yerel yönetimlere çeşitli özelleştirme yollarına başvurma olanağı verilmektedir.

Madde ile yapılan düzenlemenin önemli bir özelliği, yerel yönetimlerin özel hukuk hükümlerine tabi şirket kurmalarının ve mevcut şirketlere ortak olmalarının önlenmesidir. Bu yolla günümüzde bu alanda ortaya çıkmış olan yanlış uygulamalar ve yetkilerin uygunsuz kullanımı önlenmiş olacaktır.

Yıllık Çalışma Programları

Madde 10- Yerel yönetimlerin çalışmalarının plan ve program çerçevesinde ve ulusal kalkınma planları ile uyum içinde yürütülmesi gereği madde ile düzenlenmektedir.

Ortak Çalışma

Madde 11- Bu madde ile yerel yönetimlerin işbirliği ötesinde birbirleri ve öteki kuruluşlarla ortak çalışma yapabilecekleri belirtilmektedir.

Yerel Yönetimlerde İç Örgütlenme

Madde 12- Yerel yönetim yönetsel özerkliğinin gereği olarak bu kuruluşlar kendi karar organlarının kararı ile iç örgüt yapılarını kurabilmeli ve personel kadrolarını belirleyebilmelidirler. Madde buna olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte yerel yönetimlerin boyutları ve kaynaklarının da bu konuda gözönünde tutulması gerekir. Bu amaçla yerel yönetimlerin önceden gruplara ayrılarak azami standart örgüt yapıları ve personel kadrolarının da İçişleri Bakanlığı'nca bir yönetmelikle belirlenmesi yararlı olacaktır. Madde ile bu husus düzenlenmektedir.

Yerel Yönetimlerin Gelirleri

Madde 13- Madde'de yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluğuna bırakılmış hizmetlerin, ilke olarak, bu kuruluşların özgelirleriyle karşılanmasının esas olduğu belirtilmekte ve bu amaçla bir mali denge sistemi oluşturulması ve bu sistemin temel

niteliğinin ne olması gerektiği belirtilmektedir. Bu konunun ayrı bir yasal düzenlemeyi gerektirmesinin nedeni “Genel Açıklama” bölümünde yapılmış bulunmaktadır.

Yerel Yönetimlerin Personel Harcamaları

Madde 14- Yerel yönetimlerin yatırımlara gerekli kaynak ayırabilmeleri amacı ile genel kabul gören bir oran olarak bütçe toplam giderinin en çok %30'unu personel giderlerine ayırabilmeleri öngörülmüştür. Bununla birlikte mali gücü sınırlı birimlerde bu oranın aşılması konusunda il meclisine yetki verilmiştir.

Halk Katılımı

Madde 15- Bu yasa taslağı ile yerel yönetimlere, yerel hizmetler üzerinde tek ve doğrudan yetkili ve sorumlu kuruluşlar niteliği kazandırılmaktadır. Bunun yanında bu yetkinin kamu yararına ve yerel toplulukların gereksinimlerine ters düşecek biçimde kullanılmasını önleyecek ögelere de modelde yer verilmiştir. Etkili halk katılımı bunların en önemlilerinden birisidir. Bu yolla bilinçli yurttaşların yerel yönetimleri demokratik yollarla seçim dönemleri dışında da etkili biçimde denetlemeleri ve yönlendirilmeleri mümkün olabilecektir. Etkili halk katılımı, etkili ve verimli yerel yönetim çalışmaları ve hizmet üretimi için olduğu kadar demokrasinin ve siyasal sürecin yerel düzeyde sağlıklı işlemesi açısından da önem taşımaktadır. Madde ile hemşehrilere çeşitli halk katılımı olanakları sağlanmaktadır.

Yerel Yönetimler Personel Yasası

Madde 16- Madde’de “Genel Açıklama” Bölümünde belirlenen gerekçelerle, yerel yönetim personel işlerinin özel bir yasa ile düzenleneceği, bu yapıncaya kadar, hukuksal boşluğu önlemek amacıyla, mevcut yasaların hükümlerinin uygulanmasına devam edileceği belirtilmektedir.

Yargıya Başvuru Hakkı

Madde 17- Bu maddenin gerekçesi, Madde 15 ile aynıdır. Ayrıca etkili hukuka uygunluk denetimi için, belli merciler yanında tüm seçmenlerin yargıya başvurmalarına olanak sağlanarak, iptal davası açma yolu genişletilmektedir.

Yetki Devri

Madde 18- Bu madde ile bakanlıkların kendilerine ait görevlerden uygun göceklerini, kaynakları ile birlikte yerel yönetimlere, bu birimlerin rızaları altında,

devretmelerine olanak sağlanmaktadır. Böyle bir düzenleme, yerel düzeyde kamu hizmetleri için ilke olarak asıl sorumlu ve yetkili olan güçlü yerel yönetim kuruluşu anlayışı ile uyumlu bir düzenlemedir.

Bakanlıkların Bilgi İsteme Yetkisi

Madde 19- Merkez yönetiminin; yerel yönetimlerin sorunlarının, potansiyellerinin belirlenmesi, bu kuruluşlar için geliştirme çalışmalarının yapılması ve yerel yönetim çalışmalarında ulusal hedefler, ilkeler ve standartlara uyum sağlanması için yerel yönetimlerle ilgili bilgilere ve verilere gereksinimi olacaktır. Madde bunların sağlanmasını amaçlamaktadır.

Yerel Yönetim Sınırları İçinde Yaşayanların Hak ve Yükümlülükleri

Madde 20- Madde'de bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayanların sahip oldukları haklar ve yükümlülükler açıkça dile getirilmektedir. Hemşehrilerin bilinçli tutum ve davranışa sahip olmaları açısından bu madde önem taşımaktadır.

Yemin

Madde 21- Yerel yönetimlerin organlarına ve organlarının üyelerine çok önemli yetkiler, görevler ve sorumluluklar öngörülmektedir. Bunların yerine getirilmesinde gözönünde tutacakları temel ilkeler ve değerleri bu organların ve üyelerin göreve başlamadan önce bir yeminle teyid etmeleri her açıdan yararlı görülmüştür.

1.3 YEREL YÖNETİMLERİN ORTAK HAK, YETKİ, AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLARI

Madde 22 ve 23 ile yerel yönetimlerin ortak hak, yetki, ayrıcalık ve bağışıklıkları belirtilmekte, böylece ayrı ayrı yerel yönetim birimleri bakımından tekrarlar önlenmektedir.

2. YEREL YÖNETİM ORGANLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

2.1 YEREL YÖNETİM ORGANLARININ GENEL TANIMI

Madde 24'te yerel yönetimlerin organları sayılmaktadır.

2.2 YEREL YÖNETİM MECLİSLERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 25-49 ile yerel yönetim meclislerinin ortak görevleri, toplantı yerleri ve

Çalışma yöntemleriyle, üyelerin hak ve yükümlülükleri düzenlenmektedir. Maddelerin metinleri açıktır.

2.3 YEREL YÖNETİM YÜRÜTME KURULLARINA İLİşKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 50-57 ile yerel yönetimlerin yürütme kurullarının ortak görevleri, başkanlık görevi, kurulların çalışma yöntemleri, üyelerin ve başkanların hakları ve yükümlülükleri düzenlenmektedir. Maddelerin metinleri açıktır.

2.4 YEREL YÖNETİM BAşKANLARINA İLİşKİN ORTAK HÜKÜMLER

Yerel Yönetimlerde Yürütmenin Başı

Madde 58- Bu madde ile il yerel yönetiminin başının vali, ilçe yerel yönetiminin kaymakam, köy yerel yönetiminin muhtar olduğu belirtilmektedir. zerk ve demokratik birer yerel yönetim kurumu olan il ve ilçe yönetimlerinde yürütme organı görevinin merkezce atanan vali ve kaymakamlara bırakılmasının dayadığı nedenler “Genel Gerekçe”nin ilgili bölümünde yapılmıştır. Bu uygulamanın geçiş dönemi için ngrlmş olduğu da aynı gerekçede belirtilmektedir.

Bu madde ile ayrıca belediye başkanlarının seçiminin iki tur yöntemi ile yapılması öngörülmektedir. Böylece, başkanların kent halkını temsil niteliklerinin artması sağlanmış olacaktır.

Madde 59’da yerel yönetim başkanlarının ortak görevleri sıralanmaktadır. Bunlar alışılagelmiş yönetim görevleridir.

Devir ve Teslim

Madde 60- Madde ile yerel yönetimlerde günümüzde yasalarla düzenlenmemiş ve zaman, zaman sorun yaratan devir ve teslim işi düzenlenerek kurala bağlanmaktadır.

Yerel Yönetim rgt, İşbirliği ve Eşgüdüm Yetkisi

Madde 61- Madde’de üç yerel yönetim biriminin üstlenmiş oldukları görevleri kendilerine bağlı hizmet birimleri eliyle yürütmeleri temel ilke olarak düzenlenmekle birlikte, gereken durumlarda valinin girişimi ile merkezin yerel düzeydeki kuruluşlarının ve öteki yerel yönetim birimlerinin hizmet örgütünden yararlanılabilmesi olanağı da yaratılmış bulunmaktadır. Aynı olanak merkezin taşra kuruluşları için de dşnlmştir.

2.5 YEREL YÖNETİM ORGANLARI HAKKINDA ORTAK HÜKÜMLER

Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

Madde 62- Madde ile yerel yönetim başkanları ve seçilmiş üyelerin görevlerinden doğan ya da görevlerinin yapılması sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturmanın genel hükümlere göre yapılacağı belirtilmekte, böylece Memurin Muhakematı Kanunu'nun yarattığı sakıncalara son verilmektedir.

Madde'de soruşturma açtırma yetkisi İçişleri Bakanı, vali ve kaymakama da verilmekte, inceleme ve soruşturma sonucunda suç belirtisi bulunması halinde raporun Cumhuriyet Savcılığına verileceği hükme bağlanmaktadır. Ayrıca, Cumhuriyet Savcısının soruşturma ve kovuşturma hakkının saklı olduğu belirtilmektedir.

Soruşturmanın selameti açısından başkan ve meclis üyelerinin yargılama sonuna kadar geçici olarak görevden alınma yetkisi genel hükümlere göre ilgili yargı yerine aittir.

Meclis ve Yürütme Kurulu Görevlerinin Geçici Olarak Yürütülmesi

Madde 63- Maddede belirtilen durumların ortaya çıkması halinde seçimler yenilenip yeni organlar oluşuncaya kadar hizmetin aksamaması amacıyla meclis ve yürütme kurullarının görevlerinin, yürütme kurullarının atanmış ve doğal üyeleri tarafından yürütüleceği, belirtilmektedir.

3. YÖNETİM ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

3.1 YEREL YÖNETİM GENEL ÖRGÜT YAPISI

Yürütme Görevi

Madde 64- Maddede yerel yönetim hizmetlerinin yürütülmesinden başkanların sorumlu oldukları belirtilmekte, bu amaçla yerel yönetim birimlerinde uygun hizmet örgütlerinin kurulacağı hükme bağlanmaktadır. Böylece günümüzde il özel idarelerinin etkinliğini önlemiş olan sorun ortadan kaldırılarak, il ve ilçede, temelde il sisteminin yerine oluşturulmuş bulunan il ve ilçe yerel yönetimlerinin üstlendikleri hizmetlere ilişkin iç örgüt yapılarının da kurulacağı açıkça belirtilmiş olmaktadır.

Genel Sekreter

Madde 65- Bu madde ile yerel yönetimlerde (köy, belde ve kasaba dışında) bugünkü büyükşehir modelinde olduğu gibi genel sekreterlik oluşturulmaktadır. Bu yolla hizmetlerin daha etkili ve verimli yürütülmesi amaçlanmıştır. Maddede genel sekreterin ve yardımcılarının göreve nasıl getirilecekleri ve sahip olmaları

gereken öğrenim koşulları da düzenlenmiş bulunmaktadır.

Bu nitelikte bir genel sekreterlik kurumuna yerel yönetim alanında yer verilmiş olmasının, ileride, ileri birçok ülkede başarı ile işlev yapan “**kent yöneticisi**” (**city manager-stadtdirektor**) türü profesyonel bir yöneticinin sistemde yer almasına yardımcı olabileceği de düşünülmüştür.

Genel Sekreterlerin Görevleri

Madde 66-Maddede genel sekreterlerin görevlerine açıklık getirilmektedir.

Genel Sekreter Yardımcısı

Madde 67- Madde ile gerek görülen yerlerde genel sekreter yardımcılığı kadrosu oluşturulmasına olanak sağlanmaktadır.

Hesap İşleri Personeli ile Maliye Bakanlığı İlişkisi

Madde 68-Madde ile köy dışındaki yerel yönetimlerde hesap işleri başkan ve müdürleri ile öteki ünvandaki saymanlık birimi başkanlarının Maliye Bakanlığınca atanacağı ve özlük işlemlerinin bu Bakanlıkça yürütüleceği hükme bağlanmaktadır. Bu düzenleme ile kamu parasının harcanmasının hukuka uygunluğunu denetleyen saymanların, her tür etkiden uzak görev yapmaları güvence altına alınmaktadır. Böyle bir düzenlemenin, yönetimin hukuka uygunluğunu sağlamayı amaçladığı için, yerel yönetim özerkliğine ters düştüğü düşünülmemelidir.

3.2 YEREL YÖNETİM KOLLUĞUNA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 69-72 ile yerel yönetimlere bağlı özel kolluk örgütü kurulması öngörülmüş ve bu örgütün temel görevleri, çalışma esasları ile yönetim ve denetimine ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Böylece bu yerel yönetim birimlerinin üstlenmiş oldukları görevlerde alacakları önlemler, öngörecekları düzenlemeler ve yasaklamalarda doğrudan emirlerinde olacak kolluk gücüne sahip olmaları sağlanmıştır.

Düzenlemenin belirgin bir özelliği, yerel yönetim kolluğu mensuplarına silah taşıma yetkisi tanınması, silahlı güç olması nedeniyle sendikalaşma yasağı getirilmesi ve genel kollukla işbirliği ilkesinin vurgulanmasıdır.

3.3 YEREL YÖNETİM PERSONELİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 73-76’de yerel yönetim personeline ilişkin olarak bu yasa ile öngörülmüş düzenlemelere yer verilmektedir. Madde metinleri açıktır.

4.YEREL YÖNETİM MALİYESİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Madde 77-96'de yerel yönetim maliyesine ilişkin olarak bütçe, genel gelir alanları, giderler, alım-satım yöntemleri, mali denetim, saymanlık, yatırım ve hizmet planlaması konuları düzenlenmektedir. Madde metinleri açıktır.

5. YEREL YÖNETİMLERİN CEZA VERME GÖREV VE YETKİLERİ

Madde 97-112'de yerel yönetimlerin ceza verme ve uygulama konuları düzenlenmektedir. Madde metinleri açıktır.

6. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ

Madde 113-128 ile yerel yönetimlerin kendi aralarında birlik kurmaları ile ilgili konular düzenlenmektedir. Maddelerin metinleri açıktır. Önerilen modelin şimdiki sistemden önemli farkı, birlik kurulmasına ilişkin halen merkez yönetiminden izin alınması ilkesinin, önerilen modelin dayandığı temel anlayışın doğal bir gereği olarak, kaldırılmasıdır.

7. YEREL YÖNETİM PERSONELİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİMİ

Madde 129-136 ile günümüz yerel yönetim sistemimizin en çok ihmal edilmiş konularından birisi olan personelin hizmet-içi eğitimi konusunda uygun çalışmalar ve örgütlenmeler için gerekli düzenleme yapılmaktadır.

Getirilen sistemin dayandığı temel ilke, yerel yönetim personelinin hizmet-içi eğitiminde bu kuruluşların kendilerinin sorumlu ve yetkili olmaları ilkesidir.

Bu amaçla yerel yönetim birimlerinin kendi olanakları ile düzenleyecekleri eğitim programları yanında bu konuda il düzeyinde ve Ankara'da kurulacak zorunlu eğitim birliklerinin etkinliklerinden yararlanmaları öngörülmüştür. Eğitim birliklerinin hizmet-içi eğitim yanında, yerel yönetimlerin günümüzde ihmal edilmiş bulunan araştırma ve geliştirme konularında da hizmet yapmaları hedeflenmiştir. Maddelerle anılan birliklerin kuruluş, organları, örgütlenme ve çalışma esasları da düzenlenmektedir.

İKİNCİ KİTAP

İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİ

1. KURULUŞ

Kuruluş

Madde 137- Maddede il, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin tüzel kişilik kazanmasının esasları belirtilmektedir.

İl Kurulmasının Koşulları

Madde 138- Bu madde ile yeni il kurulmasında gözönünde tutulması gereken ölçütler getirilmektedir. İl yerel yönetimine verilmiş olan görevlerin etkililik ve verimlilikle yerine getirilmesi için, bugüne kadar yapılmış olan çalışmalarda üzerinde ortak görüşler oluşmuş bulunan ölçütlerin en önemlileri madde ile yasal dayanağa kavuşturulmaktadır.

İlçe Kurulmasının Koşulları

Madde 139- Madde 5'te anılmış olan türde ölçütler yeni ilçe kurulması açısından da getirilmektedir.

Köy Kurulmasının Koşulları

Madde 140- Benzer koşullar köy yerel yönetimi için de bu maddede belirtilmektedir.

Köy Kurulması Esas ve Usulleri

Madde 141- Madde ile köy kurulması işleminde izlenmesi gereken yöntem düzenlenmektedir.

Köy Sınır Uyuşmazlıklarının Çözümlemesi

Madde 142- Maddede köyler arasında çıkabilecek sınır uyuşmazlığına çözüm bulunması amacı ile öngörülen yöntem belirtilmektedir. Bu konuda ilçe yürütme kurulunun görüşü üzerine, il yürütme kurulu kararı esas alınmaktadır.

Kesinleşen Sınır Kararları

Madde 143- Sınır kararları ve belgelerinin arşivlenmesi yöntemi madde ile düzenlenmektedir.

Köy Sınırları İle İlgili Yönetmelik

Madde 144- Madde ile bu konunun İçişleri Bakanlığı'nca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenmesi esası getirilmekte, temel ilkeler yasa ile konulduktan sonra, ayrıntılar yönetmeliğe bırakılmaktadır.

2. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ

İl Yerel Yönetimlerinin Genel Yetkisi ve Yükümlülüğü

Madde 145- Maddede il yerel yönetimlerinin temel yetki ve yükümlülüğünün, yasalarla belirtilenler dışında ilçe ve köy yerel yönetimlerince yürütülen hizmetlere ilişkin politika, ilke, standart ve hedef belirleme ve bunların uygulanmasında denetleme ve yardım sağlamak olduğu belirtilmekte, böylece il yerel yönetiminin modeldeki yeri ve konumu açıklığa kavuşturulmaktadır.

İlçe Yerel Yönetiminin Genel Yetkisi ve Yükümlülüğü

Madde 146- Maddede ilçe yerel yönetiminin sistemde “**temel hizmet birimi**” olduğu açıkça belirtilmekte, ayrıca köy yerel yönetimleri ile belde ve kasaba belediyelerinin görevi olan hizmetlerin yürütülmesine ilçe yerel yönetiminin yardım ve destek sağlaması gerektiği belirtilmektedir.

Köy Yönetimlerinin Temel görevleri

Madde 147- Maddede yasalarla verilen görevler dışında köy yerel yönetimlerinin sorumlu ve yükümlü oldukları temel görevler de sıralanmaktadır.

Köy Yerleşim Alanı İçindeki Arsa ve Araziler

Madde 148- Madde ile köy sınırları içinde herhangi bir kamu hizmetine ayrılmamış olan hazine arazi ve arsalarından köy tüzel kişiliğinin kullanımına terkedilecek olanların durumu düzenlenmektedir.

Bayındırlık ve İmar Hizmeti

Madde 149- Bu hizmet dalında temel görüş il boyutundaki hizmetlerin sorumluluğunu il'e vermek, ilçe boyutundaki hizmetler için de ilçeyi görevlendirmek biçiminde özetlenebilir. İlçe yerel yönetimi ayrıca ilçe sınırları içinde yapılmış bayındırlık hizmetlerine ilişkin bakım ve onarım işlerinden de sorumlu kılınmıştır.

Köy yerel yönetimine ise bu hizmet dalında sınırlı görevler verilmiştir.

Fiziksel planlama açısından il master planı ile köylerin küçük ölçekli yerleşim planlarını yapma görevi il yerel yönetimine, planları uygulama görevi ilçe yerel yönetimine bırakılmıştır.

İlçe yerel yönetimi ayrıca küçük belediyelerin imar planını yapmak/yaptırmak ve imar mevzuatını (yapı ruhsatı ve denetimi dahil) uygulamak görevi ile sorumlu tutulmuştur.

Görev maddelerinin yazılışında Genel Açıklama'da belirtilmiş olduğu gibi, her bir yerel yönetim birimine göre görevlerin sıralanması yerine her hizmet başlığı altında il, ilçe ve köy yerel yönetimleri için öngörülen görevlerin ayrı ayrı belirtilmesi yeğlenmiştir. Bu yolla hizmet bölüşümü daha belirgin hale getirilmiş, uygulayıcılar açısından anlaşılması kolaylaştırılmıştır.

Eğitim Hizmetleri

Madde 150- Bu madde ile il, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin eğitim hizmeti alanındaki görevleri sıralanarak, açıklıkla belirtilmektedir.

Görevlendirme ve görev bölüştürmeye dayanak olan temel görüş şudur:

Günümüzde ilk ve orta öğrenimle, meslek eğitimi ve okul öncesi eğitim kuruluşları çeşitli açılardan toplum gereksinimlerine yanıt verememektedirler. Bu konudaki kamunun açığını özel kesim girişimcileri karşılamaya çalışmaktadırlar. Özel kesimin yürüttüğü eğitim hizmetlerine ise, toplum çok büyük kaynak ayırmak zorunda kalmaktadır.

Halkımız, çocukları için nitelikli ve kolay ulaşılır eğitim hizmeti istemektedir. Bu amaçla fedakarlığa hazır olduğu da bilinmektedir. İl ve ilçe yerel yönetimlerine bu konuda görev verilmesi, yerel potansiyellerin harekete geçirilmesi ve sonuçta nitelikli eğitim hizmetinin gerçekleştirilmesi bakımından yepyeni olanaklar ve fırsatlar yaratacaktır. Hizmet finansmanının ilke olarak yerel topluluklarca karşılanması, bu taslak ile getirilmiş olan modelin önemli bir özelliğini oluşturmaktadır. Hizmetin finansmanının doğrudan doğruya yerel toplulukça sağlanması, hizmetin yürütülüşünde etkililik ve verimlilik ilkelerinin yönetimce sürekli gözönünde tutulmasını güvence altına almaktadır. Bunun nedeni yerel toplulukların, sağladıkları finansmanın kullanılmasını duyarlılıkla denetlemeleridir. Bu nedenle il ve ilçe yerel yönetimlerinin eğitim hizmetini yürütmede, en az özel kesim kadar başarılı olacaklarını kabul etmek gerekmektedir.

Kuşkusuz eğitim gibi duyarlı bir hizmet alanında ulusal hedefleri, ilkeleri ve standartları belirlemek ve bunu müfredat program temel kuralları biçimine sokarak

bunlara ülke çapında tüm eēitim kurumlarında uyulmasını saēlamak ve ēretmen yetiştirilmesi hizmetini yürütmek Milli Eēitim Bakanlıēı'nın en önemli gelen görevlerindendir. Bu yönlendirme ve denetleme iēlevinin dıēında, okul binalarının yapımı, donanım, ēretmen tedariki, atama ve özlük iēleri ile okulların yönetimi, okulların baēlı olduēu il ve ilçe yerel yönetimlerine ait olmalıdır.

Madde 150 bu temel grēe dayalı olarak hazırlanmıētır.

Ulaēım Hizmetleri

Madde 151- Bu maddede ulaēım hizmetlerinin  yerel yönetim birimi arasındaki paylaēımı düzenlenmektedir.

Genel Saēlık ve evre Saēlıēı Hizmetleri

Madde 152- Maddede genel saēlık, evre saēlıēı hizmetleri ile çevrenin korunması ve geliētirilmesine iliēkin hizmetlerin  yerel yönetim birimi arasında paylaēımı düzenlenmektedir.

Sosyal Yardım Hizmetleri

Madde 153- Maddede aynı paylaēım sosyal yardım hizmetleri açısından yapılmaktadır.

Tarımsal Görevler

Madde 154- Madde ile tarımsal görevlerin  yerel yönetim birimi arasındaki blēm dzenlenmiētir.

Hayvancılıkla İlgili Görevler

Madde 155- Bu hizmet alanındaki görev blēm bu madde ile yapılmaktadır.

Ormancılıkla İlgili Görevler

Madde 156- Ormancılık alanında il, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin yürütme-leri ngrlen hizmetler madde ile dzenlenmiētir.

Kültür, Sanat, Turizm ve evre İle İlgili Görevler

Madde 157- Bu madde ile üç yerel yönetim biriminin kültür, sanat ve turizm görevleri yanında, doēal ve tarihi çevrenin korunması ve geliētirilmesi ile ilgili görevleri ve sorumlulukları düzenlenmektedir.

Ekonomiye İlişkin Görevler

Madde 158- Madde yerel ekonomik yaşamla ilgili ve ekonomiyi geliştirmeye yönelik hizmetlerde üç yerel yönetim biriminin görev ve sorumluluklarını belirlemektedir.

Sporla İlgili Görevler

Madde 159- Maddede yurttaşların ve özellikle gençlerin fizik moral, güç ve yeteneklerinin geliştirilmesi amacıyla her türlü spor konusunda il, ilçe ve köy yerel yönetimlerince yürütülmesi öngörülen hizmetler düzenlenmektedir.

Esenlik görevleri

Madde 160- Birer yerel yönetim birimi olarak ilçe ve köy yönetimlerinin üstlenmiş oldukları görevleri etkililikle yerine getirebilmeleri için, kolluk kuvvetine sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca esenlik hizmetinin bir kesimi olarak, belediye sınırları dışında yangın söndürme, ilk yardım ve sivil savunma hizmetlerinin de yürütülmesi gereklidir. Maddede bu konularda üç yerel yönetim birimi bakımından genel görev ve sorumluluklar belirtilmektedir.

Nüfusu 5.000'den Az Olan Belediyelerde İlçe Yerel Yönetimlerine Verilen Görevler

Madde 161- Madde ile küçük belediyelerde başta imar uygulamaları ile öteki bir kısım teknik hizmetlerin ilçe yerel yönetimlerince yürütüleceği kuralı getirilmektedir.

Bu düzenleme bu Yasa Taslağı ile getirilen modelin bir başka özgün yanını oluşturmaktadır. Günümüzde köy yönetimleri gibi az nüfuslu, küçük belediyelerde de akçal olanaksızlar nedeniyle önemli birçok hizmetin yürütülemediği bilinmektedir. Aslında bu belediyelerin mali durumu elverse bile bu birimlerde üst düzey teknik eleman çalıştırılması çoğu durumda ussal olmamaktadır. Dolayısı ile bu açıdan köy ve küçük belediyelerde bir **“yönetim boşluğu”** yaşanmaktadır. Bu sorun Genel Gerekçe’de ayrıntılı biçimde açıklanmıştır.

Madde ile ilçe yerel yönetimine verilen bu görev, anılan yönetim boşluğunu ortadan kaldıracak ve bu birimlerde de teknik hizmetler yerel topluluğa istenen nitelikte sunulabilecektir. İlçe’nin konumu bu amaçla örgütlenmeye ve hizmet sunumuna çok uygun bulunmaktadır.

Madde’de bu konuda yerel yönetim birimleri arasındaki ilişki de düzenlenmektedir.

Nüfusu 5.001-25.000 Arasındaki Kasabalarla İlişkiler

Madde 162- Madde ile bu nüfus grubundaki belediyelerin belli konularda, hizmet yürütememe durumunda, ilçenin hizmet sunumundan yararlanması zorunluluğu getirilmektedir. Bu durumda ilçeden hizmet alan belediyenin hizmet giderlerinin %50'sini üstlenme zorunluluğu madde ile öngörülmektedir. Ayrıca bu konulardaki ilişkilerin nasıl yürütüleceği de madde ile düzenlenmektedir.

Belediye Görevlerinin İlçe Yerel Yönetimince Üstlenilmesi

Madde 163- Bu madde ile yapılan düzenleme, getirilen modelin bir başka özgün niteliğidir. Günümüz sisteminde bir belediyenin belli yasal görevlerini hiç yürütmemesi durumunda, seçmenlerin seçim döneminde tepki göstermesinden başka başvurulabilecek bir çözüm yoktur. Ayrıca hizmetin örgütlenmemesi ve işletilmemesi, yönetim hukuku ilkelerine göre "hizmet kusuru" sayılmakta, bu durumdan zarar görenler belediyeyi tazminata mahkum ettirebilmekte, tazminat belediye bütçesinden ödendiği için sonuçta hizmetten yararlanamayan hemşehriler ayrıca belediye yönetiminin ihmalinin mali yükünü de üstlenmek zorunda kalmaktadırlar. Maddedeki düzenleme ile böyle durumlarda yürütülmeyen görev ilçe yerel yönetimince üstlenilecektir. Maddede bu işlemin yöntemi demokratik ilkeler içinde düzenlenmektedir.

3. İL YEREL YÖNETİMİNİN BAŞKACA HAK, YETKİ AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLARI

Madde 164- Madde ile, il yerel yönetiminin Birinci Kitap'ta sayılanlar dışındaki hak, yetki, ayrıcalık ve bağışıklıkları düzenlenmektedir.

4. İL, İLÇE VE KÖY MECLİSLERİNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

İl, İlçe ve Köy Meclisi, Niteliği ve Oluşumu

Madde 165- Maddede birimlerin karar organları belirtilmekte, meclislerin nasıl oluşacağı açıklanmaktadır. Yasanın il ve ilçe yerel yönetim sistemi bakımından dayandığı temel görüş ilçe ve il meclislerinin oluşmasında da somutlaşmaktadır. Buna göre ilçe meclisinin, ilçe halkınca seçilecek üyeler yanında bunların sayısı kadar köy muhtarlarının kendi aralarında seçecekleri üyelerle, ilçe sınırları içindeki belediye başkanlarından oluşması öngörülmüştür. İl meclisi de ilçe meclisinin doğ-

rudan seçilmiş üyeleri ile il merkezi belediye başkanları ve kaymakamlardan oluşmaktadır. Getirilen sistemde, 442 sayılı yasadaki köy derneği yerine köy meclisi öngörülmüştür.

İlçe Meclisi İçin Seçilecek Üye Sayısı

Madde 166- Madde ile ilçe nüfusuna göre ilçe meclisine seçilecek üyelerle öteki üyelerin sayıları belirlenmektedir.

İl Meclisine Seçilecek Üyeler

Madde 167- Maddede, il meclisine seçilecek üye sayısı ve bunların seçim yöntemi düzenlenmektedir.

Köy Meclisine Seçilecek Üyeler

Madde 168- Madde ile nüfus durumuna göre köy meclisine seçilecek üye sayısı belirlenmektedir.

Üyeliğe Seçilebilme Koşulları

Madde 169- Madde ile il ve ilçe meclislerine üye seçilebilme koşulları düzenlenmektedir.

Meclis Üyelerinin Sosyal Güvenlik Hakları

Madde 170- Madde ile meclis üyelerinin sosyal güvenlik hakları düzenlenmektedir. Madde hükmü yenilik getirerek, bu alandaki bir eksikliği gidermektedir.

İl Meclisinin Diğer Görevleri

Madde 171-173 ile il, ilçe ve köy meclislerinin Birinci Kitap İkinci Kısım'da sayılanlara ek olarak hangi görevleri yapacakları sıralanmaktadır. Madde metinleri açıktır.

Meclis Toplantılarının Tarihi ve Süresi

Madde 174- Madde ile il, ilçe ve köy meclislerinin toplantı tarihleri ve süreleri düzenlenmiştir. Üç meclisin de yılda ikişer olağan toplantı yapmaları öngörülmektedir, aşağıdan yukarıya doğru meclislerden üye verilmesi sözkonusu olduğu dikkate alınarak meclislerin toplantı tarihleri buna uygun olarak düzenlenmiş bulunmaktadır.

5. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNDE YÜRÜTME KURULLARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

İl, İlçe ve Köy Yürütme Kurullarının Temel Niteliği ve Oluşumu

Madde 175- Madde ile Yürütme Kurullarının oluşumu ve temel niteliği belirlenmektedir. Üyelerin belirlenmesinde doğal üye-seçilmiş üye dengesi gözetilmiş, ayrıca yönetsel saydamlık açısından yürütme kurulunda, mecliste üye bulunduran siyasal partilerin, güçleri oranında temsil edilmeleri ilkesi getirilmiştir.

Madde 175-178 ile il, ilçe ve köy yürütme kurullarının diğer görevleri sıralanmaktadır. Madde metinleri açıktır.

6. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNDE BAŞKANLARA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Madde 179-187 ile üç yerel yönetim başkanlarına ilişkin ek görevlerin neler olduğu sıralanmakta ve muhtarla ilgili ücret, izin ve muhtarlığın boşalması konusu düzenlenmektedir. Madde metinleri açıktır.

Madde 183 ve 184 ile yerel yönetim başkanları için her yıl meclislerine birer çalışma raporu sunma zorunluluğu getirilmekte, bu raporun meclisce 2/3 çoğunlukla yetersiz bulunması durumunda yapılacak işlem düzenlenmektedir. Bu düzenleme ile vali ya da kaymakamın raporu hakkında yetersizlik kararı verilmesi üzerine bunun Danıştayca da uygun bulunması durumunda anılan yöneticilerin görev yerlerinin değiştirilmesi ilkesi getirilmektedir.

7. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Örgüt Birimleri

188 ve 189. maddelerle il, ilçe ve köy yerel yönetimlerinde kurulacak hizmet birimlerinin neler olduğu belirtilmekte ve bu birimlerin kurulma yöntemi düzenlenmektedir.

Kolluk Örgütünün Kuruluşu ve Bağlılığı

Madde 190- Madde ile belediye sınırları dışında köy ve ilçe yerel yönetimlerine bağlı bir kolluk örgütü kurulacağı hükme bağlanmakta ve bu kolluk gücünün örgütlenme ve çalışmasına ilişkin ilkeler belirtilmektedir.

Yangın Söndürme Örgütü

Madde 191- Madde ile ilçe yönetiminde kurulacak yangın söndürme örgütü konusu düzenlenmektedir. Böylece köy ve küçük belediyelerde bu konuda yürütülemeyen ya da aksak yürüyen hizmetin başarı ile yerine getirilmesi için gerekli örgüt yapısı oluşturulmuş olmaktadır.

Bütçenin Hazırlanması

Madde 192- Madde ile yerel yönetimlerde bütçenin hangi tarihlerde hazırlanacağına ilişkin kurallar getirilmektedir.

İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerinin Ceza Verme Yetkisi

Madde 193- Madde ile, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin ceza verme yetkileri düzenlenmektedir. Madde hükmü açıktır.

ÜÇÜNCÜ KİTAP

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

Sorunları “**Genel Gerekçe**” de açıklanmış bulunan metropol alanlar için mevcut belediye sisteminin bu sorunlarının aşılması, büyük kentlerimizde etkili ve verimli hizmet üretecek bir belediye yönetimi oluşturulabilmesi, bu Yasa Taslağı’nın büyükşehirlere ilişkin temel hedefini oluşturmaktadır.

Yasa ile önerilen modelin temel özellikleri şunlardır:

1.Yasa’da, bugünkü modelin esas yapısı korunmaktadır. Genel Gerekçe’de belirtilmiş olan dünyadaki metropol alan yönetimine ilişkin çeşitli modeller içerisinde en başarılı sonuçlar vermiş olan, Türkiye’nin de büyükşehir yönetimi için benimsemiş olduğu “**iki basamaklı, federatif belediye modeli**” dir. Bu nedenle bu Yasa ile de büyükşehir yönetimi için aynı model uygun bulunmuştur.

2. Modelin en önemli özelliği büyükkent bütününde yönetsel etkililik ve verimliliğin yanında halkın etkili demokratik katılımına olanak sağlamasıdır.

3. Ancak bu iki hedefin gerçekleşebilmesi için modelde;

(a) Büyükşehir belediyesi ile alt basamak belediyelerin görev ve yetkilerinin uygun biçimde paylaşılması,

(b) Büyükşehir kurulmasında doğru ölçütlerin uygulanması,

(c) Alt basamak belediyelerin boyutlarının çok büyük olmaması,

(ç) Kent hizmetlerinin tüm yetki ve sorumluluğunun büyükşehir belediye düzenine verilmesi,

(d) Modeldeki belediyelerin üstlendikleri hizmetler için yürütülür nitelikte karar verme ve iç örgüt yapısını özgürce oluşturma yetkisine sahip olmaları,

(e) Halk katılımı, yönetsel saydamlık ve yargı yoluyla hemşehrilerin belediyeyi etkili bir biçimde denetleyebilmeleri

konularına doğru çözümler getirilmesi gerekmektedir. Taslak’ta bu konulara özen gösterilmiştir.

4) Ayrıca Taslak’ta üzerinde önemli durulmuş olan bir konu da şudur:

İki basamaklı federatif model, büyükşehirlerin yönetiminde aşırı merkeziyetçiliği önlemekte, belediye içinde de “yerinden yönetim” ilkesinin uygulanmasına, dolayısıyla bu yaklaşımın olumlu yönlerinden yararlanılmasına ve özellikle yönetimin halka yaklaştırılmasına olanak sağlamaktadır.

Ancak model önemli iki tehlikeyi de birlikte getirmektedir. Bunlardan birisi,

uygun düzenlemelerin yapılmaması durumunda kent yönetiminde bütünlüğün bozulması ve belediye içinde özerk belediyelerin neden olacağı karmaşanın, kentin yönetimde sorunlar yaratmasıdır.

İkinci tehlike, yönetimde bütünlüğü sağlamak amacıyla belediye yönetiminde aşırı merkezizetçiliğe başvurulmasıdır. Bu konuda daha büyük bir sakınca, büyükşehir belediyesinde, alt basamak belediyeleri üzerindeki yetkilerin **“büyükşehir belediye başkanı”**nda toplanmasıdır.

Gerekli denetim ve karşı-güç dengeleri de kurulmadığında, ortaya **“seçilmiş tek adam diktatörlüğü”** diyebileceğimiz çok önemli bir sorun çıkmaktadır.

Öte yandan iki basamak arasındaki yetki ve görev paylaşımı da yanlış yapıldığında kent yönetiminde birlik ve bütünlüğü geniş ölçüde zedeleyen bir dağınıklık, basamaklar arası sürtüşme ve eşgüdümsüzlük sorunu söz konusu olmaktadır.

Günümüzde, ne yazık ki, bu sorunların hepsi, büyükşehir modelimizde yaşanmaktadır.

5. Bu nedenle Taslak ile, anılan sorunların ortaya çıkmaması için önlemler getirilmektedir. Bunlar şöyle özetlenebilir:

(a) Taslaktaki temel yaklaşım şudur: Büyük kentin tümünü ilgilendiren hizmetlerde kentin yönetiminde yetki, büyükşehir belediyesine aittir ve bu yetki bölünmemelidir.

Kentin düzenli büyümesi ve başarı ile yönetilebilmesi açısından bölünmemesi gereken en önemli yetki, kent planlamasına ilişkin yetkidir. Taslak’da nazım imar planı ile uygulama planları dahil, her ölçekteki kent planlama yetkisi, büyükşehir belediyesine verilmiştir. Semt belediyeleri yalnız bu planlara uygun olarak yapı ruhsatı vermek ve bunların uygulanmasını denetlemekle görevlendirilmişlerdir. Ruhsatsız (kaçak) yapılaşmayı önlemek de semt belediyelerinin sorumluluğuna bırakılmıştır.

Böylece kentin gelişmesinin, fiziksel niteliklerinin belirlenmesinin ve kentin tümüne yaygın hizmetlerin ussal ve bütüncül yaklaşımla planlanması güvence altına alınmıştır. Yapılaşma olgusunun yakınında yer alan semt belediyeleri ise planlara uygun olarak yapılaşmayı gerçekleştirmekle görevlendirilmişlerdir.

Öteki hizmetler bakımından da aynı yaklaşım temel alınmıştır.

(b) Görev ve yetkilerde anlaşmazlıklar yaşanmaması için Taslak’ta bu konuda açık tanımlamalar getirilmiştir.

(c) Büyükşehir belediyesine, semt belediyelerinin işlem ve uygulamalarının;
- büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ilke, hedef ve standartlar doğrultusunda ve

- hukuka uygun nitelikte yapılması açlarından **“denetleme yetkisi”** verilmiştir.

Ancak bu yetkinin büyükşehir belediye başkanı yerine, büyükşehir belediye yürütme kurulu ve meclisi eliyle kullanılması sağlanmış, böylece meclis ve kurul gibi demokratik nitelikleri ağır basan organlar ön plana çıkarılarak, yetkilerde tek otoritenin egemenliğinin ve merkezleşmenin önüne geçilmiştir. Aynı yaklaşım Taslak'ta başka yönlerden de temel ilke olarak benimsenmiştir.

(ç) Büyükşehir yürütme kurulu'nun günümüzde büyük eleştiriye konu olan yalnız belediye bürokratlarının üyeliği ile oluşan yapısı değiştirilerek, kurul'a bürokrat üye sayısı kadar, seçilmiş üye de dahil edilmiştir.

Ayrıca büyükşehir Belediye Yürütme Kurulu'nda, muhalif partilere mensup seçilmiş üyelerin yer alması da öngörülmüştür. Bu yolla belediye yönetiminde demokratik denetim ve saydamlık açısından çok önemli bir gelişme sağlanmış olmaktadır.

(d) Tüm yerel yönetim birimlerinde olduğu gibi, büyükşehir belediyesinde de başkan hakkında meclisin güvenoyu yolu ile denetim yetkisi getirilmiş, böylece meclis/başkan ilişkilerinde demokratik temsil organının etkisi, bugünkü modele göre artırılmıştır.

(e) Bir yerleşim yerinin büyükşehir statüsü kazanabilmesi için, o yörenin en az 500.000 nüfusa sahip olması ve belli özellikler taşıması koşulu getirilmiş, böylece gerçekten metropol niteliği taşımayan kentlerde gereksiz yere iki basamaklı belediye örgütlenmesine gidilmesi önlenmiştir.

(f) Taslak'ta benimsenmiş olan, kentin metropol ölçekteki temel yönetiminden büyükşehir belediyesinin sorumlu olması ilkesinin doğal bir sonucu olarak, ilk basamak belediyelerinin nüfus boyutlarının bugünkü modele göre daha küçük olması öngörülmüş, bu amaçla bu birimlerin tavan nüfusu 200.000 olarak belirlenmiştir. Bu yolla hem semt belediyelerinin halkın günlük yaşamı ile ilgili hizmetleri daha etkili ve verimli bir yönetim düzeni içinde sunabilmeleri hem de etkili ve sürekli halk katılımı için uygun ortam sağlanmıştır.

4. Büyükşehir belediyesi ile ilgili öteki Taslak maddelerine benzer maddeler için İkinci Kitap'ta gerekçeler yazılmış ve Genel Gerekçe'de yeterli açıklamalar yapılmış olması nedeniyle, tekrar madde gerekçelerine yer verilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ KİTAP

BELEDİYE YÖNETİMİ

“**Genel Gerekçe**”de açıklanmış bulunan belediye sistemimizin sorunlarına çözümler getirilerek, kent halkının gereksinimi olan hizmetleri etkili ve verimli biçimde üretebilecek bir belediye yönetiminin oluşturulması, bu Yasa Taslağı’nın kentlere ilişkin temel hedefini oluşturmaktadır.

Yasa Taslağı ile, bu hedef gözönünde tutularak, getirilmiş olan modelin temel özellikleri şunlardır:

1) Belediyelere de, öteki yerel yönetim birimlerinde olduğu gibi, gerçek ve demokratik yerel yönetim nitelikleri kazandırılmıştır.

2) Belediyeler, büyükşehir modelinin dışında, nüfus esasına göre, aşağıdaki üç gruba ayrılmaktadır:

- a) Belde belediyeleri (nüfusu 3.000-5.000)
- b) Kasaba belediyeleri (5.000-25.000)
- c) Şehir belediyeleri (25.000’in üzerinde)

3) Kentlilerin yaşamı ile ilgili yerel nitelikli hizmetlerin yürütülmesi yetkisi, şehir belediyelerine verilmektedir. Bu amaçla kentsel hizmetler gruplandırılarak, liste biçiminde verilmiştir. Ayrıca “Genellik İlkesi” çerçevesinde yasaların yasaklamadığı veya açıkça başka kuruluşlara vermediği kentsel hizmetlerin de şehir belediyeleri tarafından yürütülebileceği ilkesi kabul edilmiştir.

4) Kasaba belediyelerinin, mali kaynak olanakları ve özel durumlarına göre bu hizmetlerden uygun bulacaklarını yürütmekte yetkili olmaları ilkesi benimsenmiştir.

5) Belde belediyelerinin yürütmeleri mümkün olmayan ya da ussal olmayacak önemli teknik hizmetlerinin, ilçe yerel yönetimince yürütülmesi öngörülmüştür.

6) Boyutları küçük ve kaynakları sınırlı belediyelerin uygun buldukları hizmetleri başka yerel yönetim birimlerine protokolle yaptırımları olanağı getirilmiştir.

7) Belli önemli görevleri yürütmek için hizmet örgütü kurmayan, kaynak ayırmayan belediyelerin bu görevlerinin il meclisi kararı ile il veya ilçe yerel yönetimlerine kaynakları ile birlikte devredilmesi ilkesi kabul edilmiştir.

8) Belde belediyesi kurulması için en az nüfus ölçütü 3.000 olarak belirlenmiştir.

9) İkinci Kitap Gerekçesi’nde de belirtilmiş olduğu gibi, belde belediyeleri (ve bir ölçüde kasaba belediyeleri) ile ilçe yerel yönetimleri arasında görevler ve or-

ganlar bakımından ilişki ve bağ kurulmuş, böylece küçük belediyelerde ortaya çıkmış olan **“yönetim boşluğu”**nun giderilmesi sağlanmıştır.

10) Belediye meclislerine, bugünkü modelden farklı olarak, mahalle muhtarları temsilcilerinin de katılmasına olanak sağlanmıştır. Bu yolla hem meclisin temsil niteliği artırılmış, hem de mahalle'nin önemi vurgulanmıştır.

11) Belediye başkanlarının ilçe yerel yönetimi meclisinde üye olmaları öngörülmüş, böylece belediyelerle ilçe yerel yönetimi arasında organik bağ oluşturulmuştur.

12) Belediye meclisi toplantı tarihleri, başkanların ilçe yerel yönetimi meclis toplantılarına katılmalarına olanak sağlamak amacıyla, uygun biçimde düzenlenmiştir.

13) Belediye meclis üyelerine, bugünkü sistemde mevcut olmayan, sosyal güvenlik olanağı getirilmiştir.

14) Belediye yürütme kurulunda, atanmış-seçilmiş üye dengesi sağlanmış, ayrıca kurulda yönetsel saydamlık ve katılım amaçlarıyla muhalif partilere de üyelik verilmesi öngörülmüştür.

15) Belediye başkanı ödenekleri için objektif bir üst sınır belirlenmiştir.

16) Bugünkü modelin belediye meclisinin güven oyu vermemek yolu ile başkanı görevden uzaklaştırma yöntemi, aynen benimsenmiştir.

17) Belediyelerin iç örgüt yapılarının temel nitelikleri belirlenmiş, bu kurallar ve İçişleri Bakanlığı'nın saptayacağı standart kadrolar çerçevesinde belediyelerin özgürce örgüt yapılarını kurmalarına, kadro oluşturmalarına ve personel atamalarına olanak sağlanmıştır.

18) Belediye başkanı seçimlerinin “iki tur” yöntemi ile yapılması ilkesi getirilmiş, böylece başkanın kent halkını daha büyük oranda temsil etmesi olanağı yaratılmıştır.

19) Belediyelerin özel hukuk hükümleri çerçevesinde şirket kurmaları ve kurulmuş şirketlere ortak olmaları yasaklanmıştır. Bu yolla günümüzde bu konuda ortaya çıkmış olan kaynak kullanımında savurganlık, yetkilerin uygunsuz kullanımı gibi sorunlara çözüm getirilmektedir.

Geçici Madde 2- Bu madde, bu Taslak ile getirilmiş olan ilçe yerel yönetimi biriminin yaşama geçirilmesi ile ilgilidir. Taslak'ta ilçe yerel yönetimi, yerel hizmetler açısından “temel hizmet birimi” niteliği ile çok önemli, yeni bir yerel yönetim birimi olarak düzenlenmiştir.

Böyle bir birimin başarılı olması için gerekli en az boyut ölçüleri, Taslak'ta belirtilmiştir. Bundan sonra, artık bu ölçülerin altında ilçe kurulmaması gerekmektedir.

dir. Mevcut ilçelerde de bu birimin uygulamaya konulması için aynı ölçülerin gözönünde tutulması doğru olacaktır.

Maddenin düzenlemesi doğrultusunda ilçe yerel yönetimi birimi, bu Taslak'ta belirtilmiş niteliklere sahip ilçelerde oluşturulacaktır. Bu ölçüler dikkate alındığında, ilçelerimizin yaklaşık %80'inde ilçe yerel yönetimi kurulabilecektir. Geri kalan ilçeler bu boyutlara gelinceye kadar, bu ilçelerde il yerel yönetiminin şubesinin oluşturulması da madde ile öngörülmektedir.

Düzenlemenin bir yararı da, çok yaygın olan küçük ilçe oluşturma isteklerini ve uygulamalarını önlemesi olacaktır.

YEREL
YÖNETİMLER YASASI
(TASLAK)

K İ T A P

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN
GENEL VE ORTAK HÜKÜMLER

YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN GENEL VE ORTAK HÜKÜMLER

1. GENEL HÜKÜMLER

1.1 AMAÇ, KAPSAM VE TANIMLAR

Amaç

Madde 1- Bu Yasanın amacı, tüm yerel yönetimlerin uyması gereken ortak hükümleri ve il, ilçe, köy yerel yönetimleriyle büyükşehir ve belediye yönetimlerinin hukuki yapısını, güçlü ve demokratik yerinden yönetim ilkesine uygun olarak düzenlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yasa; il, ilçe ve köy yerel yönetimlerini, belediyeleri, büyükşehir belediyelerini ve büyükşehir sistemi içindeki diğer belediyeleri; bu yerel yönetim birimlerinin kurduğu ya da içinde bulunduğu birlikleri, işletmeleri; bunların kuruluş, görev ve yetkileri ile organlarına, örgütlenmesine ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ve biribirleriyle bağ ve ilişkilerine ve çalışma yöntemlerine ilişkin esas ve usulleri kapsar.

Tanım

Madde 3- Bu yasada sözü geçen;

a) Yerel yönetimler; il, ilçe, belediye ve köy halkının yerel ortak gereksinimleri ile ilgili hizmetleri, yasalar çerçevesinde ve kendi sorumlulukları altında yürütmeye ve düzenlemeye yetkili, görev ve kuruluş esasları ile diğer kurum ve kuruluşlarla ilişkileri yasa ile belirtilen ve karar organları yasada belirtilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, özel bütçeye ve yönetsel özerkliğe sahip kamu tüzelkişilerinden il, ilçe, köy yerel yönetimleriyle büyükşehir, şehir, kasaba, belde ve semt belediyelerinin tümünü,

b) İl yerel yönetimi, bir il alanının tümü üzerinde, yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

c) İlçe yerel yönetimi, bir il'e bağlı her bir ilçe alanı içinde, yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

ç) Köy yerel yönetimi, bir ilçeye bağlı her bir köy alanı içinde, yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

d) Belediye, beldede, kasabada, şehirde ve büyükşehirde ve semtlerinde yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliklerinin tümünü,

e) Şehir belediyesi, nüfusu 25.001 den fazla olan yerleşim yerleriyle, nüfusu bundan az da olsa il merkezi belediye sınırları içinde yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

f) Kasaba belediyesi, nüfusu 5001 ile 25.000 arasında olan yerleşim yerleriyle, nüfusu bundan az da olsa ilçe merkezi belediye sınırları içinde yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

g) Belde belediyesi, nüfusu 5000 e kadar olan ve köy dışında yönetsel bir merkez olmayan yerleşim yerlerinde, yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

ğ) Büyükşehir belediyesi, yasa ile kurulmuş ve büyükşehir sınırları içinde yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

h) Semt belediyesi, büyükşehir sistemi ve sınırları içinde, kendilerine ayrılmış alanlarda, yerel kamu hizmetlerini yürütmeye ilişkin görev ve yetkilere sahip kamu tüzelkişiliğini,

ı) Yerel yönetim birimi, yerel yönetimlerin her bir birimini,

i) Yerel kamu hizmeti, herbir yerel yönetim birimi için yasalarla belirlenmiş kamu hizmetlerini,

j) İl arazi kullanım planı -il master planı-, bir il içinde sanayi, ticaret, tarım gibi ekonomik sektörler arasında uyumlu, dengeli ve planlı bir gelişmeyi sağlamak üzere bu sektörlerle bağlı kurum ve kuruluşların belirli bir zaman süreci içinde il sınırları içinde yerleşim yerlerini belirleyen kalkınmaya ve yapılaşmaya yönelik planı,

k) Hemşehri, bir köy veya belediye yerleşim yeri nüfus kütüğünde kayıtlı olup aynı yerde oturan ve geçimini sağlayan bir işle uğraşan, seçmen kütüğünde seçmen olarak kayıtlı olan ve yerel yönetim organlarının seçiminde oy kullanma ve öteki hemşehri hak ve yükümlülüklerine sahip kimseleri,

l) Onursal hemşehri, bir köy veya belediye yerleşim yerinin hemşehrisi olmamakla beraber, o yere yaptıkları hizmetler, sağladıkları maddi-manevi yararlar nedeniyle kendilerine ilgili yerleşim yeri yerel yönetim karar organlarınca “hemşehri” niteliği tanınan kimseleri,

ifade eder.

Yerel Yönetimlerin Temel Amaç Ve Görevleri

Madde 4 - Yerel yönetimlerin temel amaç ve görevleri; Devletin, Anayasanın 5'inci maddesinde belirtilen temel amaç ve görevleriyle de bağlantılı ve uyumlu olarak, kendi hizmet alanlarında, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli koşulları hazırlamaktır.

1.2 YEREL YÖNETİMLERE İLİŞKİN GENEL İLKELER

Ülkenin Bölünmez Bütünlüğü

Madde 5 - Yerel yönetimler, Anayasada belirlenen Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ve Atatürk milliyetçiliğine bağlı, demokratik, laik ve sosyal hukuk devleti niteliklerini zedeleyecek hiçbir karar alamazlar ve eylemde bulunamazlar. Yerel yönetimlere ilişkin yasa, tüzük ve yönetmeliklerde belirlenmiş olan ilke, hak ve yetkilerin hiçbiri bu anlayış dışında yorumlanamaz.

İşbirliği ve Eşgüdüm

Madde 6 - Yerel yönetimlerin tüm çalışmalarında, yönetimin bütünlüğü ve birliği, kamu yararı ve yerel toplulukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanması anlayışı içinde, hem birbirleriyle, hem de diğer kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaları ve eşgüdüm sağlamaları esastır.

Yönetmelik Yapılması ve Bunlara Uyuma Zorunluluğu

Madde 7 - Bakanlıklar; yerel yönetimlerin bu yasada belirtilen görevleriyle ilgili olarak, kendi bakanlıklarının hizmetlerine ilişkin konularda, yasaların uygulama biçimini, bu yasanın yayımı tarihinden başlayarak 6 ay içinde, İçişleri Bakanlığının koordinatörlüğünde ve ilgili bakanlıkların da görüşünü alarak, tüzük, Bakanlar Kurulunca kabul edilmiş yönetmelik ya da bakanlık yönetmeliği olarak düzenlerler.

Yerel yönetimler, Bakanlar Kurulunun ve bakanlıkların, yasaların verdiği yetkilere dayanarak, hukuk normları halinde düzenledikleri usul ve esaslara uymak zorundadırlar.

Genel Görev İlkesi

Madde 8 - Yerel yönetimler, yasalarda belirtilmiş görevlerden ayrı olarak, yasalarla yasaklanmamış ya da açıkça yetki alanlarının dışında tutulmamış her konuda, kendi karar organlarının uygun bulacakları hizmetleri yürütebilirler.

Özelleştirme

Madde 9 - Yerel yönetimler, ekonomik ve ticari çalışmalarıyla ilgili, işletme biçimine dönüştürülebilecek, bedelini hizmetten yararlanan halkın ödediği bir kısım hizmetlerini, daha verimli ve ekonomik çalıştırılabileceği anlaşıldığı durumlarda, özelleştirebilirler. Özelleştirme, hizmetin niteliğine göre, tümüyle devretmek, yap-işlet-devret sistemini uygulamak ya da belli süre ve koşullarda ayrıcalık tanımak biçiminde olabilir.

Yerel yönetimlerin, kamu yararı düşüncesiyle, bu tür hizmetler üzerinde düzenleme yapma hakkı saklıdır.

Yerel yönetimler özel hukuk hükümlerine tabi şirketler kuramazlar ve kurulanlara katılamazlar.

Yıllık Çalışma Programları

Madde 10 -Yerel yönetimler, hizmetlerini, ulusal kalkınma planlarının ilke ve hedeflerine uygun olarak hazırlayacakları, plan ve yıllık çalışma programlarına göre yürütürler.

Ortak Çalışma

Madde 11 - Kamu kurum ve kuruluşları ve yerel yönetimler, kendi hizmet alanlarıyla ilgili olarak, ortak hizmetlerin yürütülmesinde işbirliği yapabilir ve birbirlerinin her türlü kaynaklarından, yetkili organlarının kararlarıyla yararlanabilirler.

Yerel yönetim birimleri aynı amaç doğrultusunda çalışan sivil toplum örgütleri ve ilgili meslek odalarıyla, kamu yararı esası gözetilmek koşulu ile, işbirliği yapabilirler.

İşbirliği ve eşgüdüm yapan taraflar, yukarıda belirtilen esas ve amaç doğrultusunda, hizmetin yürütümü için gerekli kaynakları, yetkili organlarının kararlarıyla ayırırlar.

Yerel Yönetimlerde İç Örgütlenme

Madde 12 - Yerel yönetimler; nüfus, alan ölçüsü, toplumsal, ekonomik, doğal ve öteki özelliklerine göre İçişleri Bakanlığınca gruplara ayrılır ve her gruptaki yerel yönetim biriminin sahip olabileceği standart örgüt yapısı ve en çok personel sayısı, anılan Bakanlıkça çıkarılacak bir yönetmelikle belirlenir. Yönetmeliğin hazırlanışında bu Yasada Birinci Kitap Yedinci Kısım'da yer alan Yerel Yönetimler Merkez Eğitim ve Araştırma Birliğinin görüşü alınır.

Yerel yönetimler, standart örgüt yapısı ve en çok personel sayısı sınırları içinde, meclis kararı ile kendi örgüt yapılarını ve personel kadrolarını belirlerler.

Yerel Yönetimlerin Gelirleri

Madde 13 - Yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluğuna bırakılmış hizmetlerin, ilke olarak, bu kuruluşların özgelirleriyle karşılanması esastır. Gelir olanaklarının tümünü kullandıkları halde, yerel yönetim sınırları içinde kişi başına düşen gelir rakamı, ülke ortalamasının altında kalan yerel yönetim birimlerine, nesnel biçimde oluşturulacak bir mali denge sistemi içinde, merkez yönetimince, bu farkı kapatacak oranda mali yardım yapılır.

Yerel Yönetimlerde Personel Harcamaları

Madde 14 - Yerel yönetim birimlerinin personel harcamaları, bütçe toplam giderlerinin %30'unu aşamaz. Harcamalarda bu oranın aşılması durumunda, merkez yönetimi ile yerel yönetim meclisleri üyeleri, seçmenler ve seçmenlerin oluşturduğu sivil toplum örgütleri de yargı denetimi için başvurabilirler,

İl meclisi, gelir gücü en az düzeydeki standart kadro personelinin harcamalarını karşılamayan beldelerde bu oranı, ilgili ilçe meclisinin önerisiyle %50'ye kadar çıkarabilir.

Halk Katılımı

Madde 15 - Yerel yönetim hizmetleriyle ilgili kararların alınması, uygulanması ve denetlenmesi süreçlerinde, demokratik ve etkin yönetimin en önemli aracı olarak, sürekli ve etkili halk katılımının sağlanması ve gerçekleştirilmesi esastır.

Bu amaçla halka şu olanaklar sağlanır:

a) Yerel meclis toplantıları, gizli oturumlar dışında, halka açıktır. İlgili meslek odaları ve sivil toplum örgütleri temsilcileri mecliste görüş bildirebilirler. Meclis toplantılarının yılda en az iki oturumunda, seçmenlere soru sorma olanağı tanınır. Sorulara ilgili meclislerde sözlü ya da üç gün içinde yazılı cevap verilmesi zorunludur.

b) Yerel meclislerin komisyonlarına, meclis dışından, gündemdeki konuların uzmanları ya da ilgili meslek kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmayan üye olarak katılırlar. Bunlar görüşlerini bildirirler. Görüşler tutanağa geçirilir.

c) Yerel yönetim meclislerinin toplantıları, en az 3 gün önce yeri, saati ve gündemi ilan edilmek koşulu ile, seçmenlerin toplantıları en kolay izleyebilecekleri uygun yerlerde yapılabilir.

ç) Meclis tutanakları, karar özetleri halinde alışılmış usullerle ilan edilir, tutanakların tam metninin kopyası, isteyenlere ücreti karşılığında verilir.

d) Meclis üyeleri, yerel yönetim karar ve işlemleri ile ilgili her türlü belgelerin

örneklerini isteyebilirler. Aynı olanak, ücret karşılığı olarak, seçmenler ya da sivil toplum örgütleri için de tanınır.

e) Köyler dışında her yerel yönetim birimi, sorumluluk alanındaki meslek odalarının, iş çevrelerinin, sivil toplum örgütlerinin ve halkın yerel yönetim çalışmalarıyla ve önemli projeleriyle ilgili düşüncelerini öğrenmek, katkı, destek ve yardımını sağlamak amacıyla bir “Danışma Kurulu” kurar ve bunların etkili ve verimli çalışması için gerekli önlemleri alır.

f) Yerel yönetim meclisleri, görevleriyle ilgili konularda halk oylamasına başvurma kararı alabilirler. İlgili yerel yönetim biriminin seçmenleri de, %15 oranında seçmen imzası toplayarak, o birimin görevleriyle ilgili konularda halk oylamasına başvurulmasını isteyebilirler.

Yerel Yönetimler Personel Yasası

Madde 16- Yerel yönetimler personelinin atanmaları, yer değiştirmeleri ve her türlü özlük işleri özel bir yasa ile düzenlenir. Bu yasa çıkıncaya kadar Devlet memurlarıyla ilgili yasa yerel yönetim personeli için de uygulanır.

Yargıya Başvuru Hakkı

Madde 17- Yerel yönetimlerin aldıkları kararların ve yaptıkları uygulamaların hukuka aykırılığı iddiası ile mülki idare amirleri, meclis üyeleri ve tüm seçmenler yargıya başvurabilirler.

Yerel yönetim birimleri ya da aynı birimin organları arasındaki anlaşmazlıklar, ilgili birimler ya da görev verilen organlar tarafından çözülemezse ilgililer tarafından yönetsel yargıya başvurulabilir.

Yetki Devri

Madde 18- Bakanlıklar kendilerine ait görevleri, bu yönetimlerin görüşünü de alarak, gerekli kaynaklarıyla birlikte, koşulları belirleyen bir protokolla yerel yönetim birimlerine devredebilirler. Yerel yönetim birimleri arasında da, aynı esaslar içinde yetki devri yapılabilir.

Bakanlıkların Bilgi isteme Yetkisi

Madde 19- Yerel yönetimler, kendi hizmet ve çalışmalarıyla ilgili olarak, Bakanlıkların ve ilgili kuruluşların istedikleri bilgileri zamanında ve gerçeğe uygun olarak sağlamak zorundadırlar.

Yerel Yönetim Sınırları İçinde Yaşayanların Hak ve Yükümlülükleri

Madde 20- Bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan herkesin, o yerel yönetim biriminin yürüttüğü hizmetlerden ve bu Yasa'nın tanıdığı olanaklardan yararlanma hakkı, buna karşılık yasalara, yerel yönetimlerin koydukları kurallara ve iyi hemşehricilik ilkelerine uyma ve yerel yönetim hizmetlerinin gerektirdiği harcamalara katılma yükümlülüğü vardır.

Yemin

Madde 21- Yerel yönetimlerin seçilmiş ya da atanmış yürütme organları ile seçilmiş meclis üyeleri, göreve başlamadan önce, kendi meclislerinde aşağıdaki yemini yaparlar:

“..... yönetiminin başkanı/meclis üyesi olarak, bütün çalışmalarında Anayasaya, Cumhuriyetin temel ilkelerine ve hukuka bağlı kalacağıma; yasalarla verilmiş görevleri, kamu yararı düşüncesine özen göstererek gerçekleştireceğime, içinde görev aldığım yerel yönetimin işleyişinde açıklığı, dürüstlüğü, güvenilirliği, eşitliği ve tarafsızlığı gözeticeğime; hiç bir özel çıkar beklemeden, doğruluk ve saygıyla halka hizmet etmeye tüm gücümle çalışacağıma, kamuoyu önünde namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.”

1.3 YEREL YÖNETİMLERİN ORTAK HAK, YETKİ, AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLARI

Ortak Hak ve Yetkiler

Madde 22 - Yerel yönetimlerin ortak hak ve yetkileri şunlardır:

a) Yasalarla ya da yasaların verdiği yetkiler çerçevesinde belirlenen yerel vergilerin ve öteki gelirlerin gerçekleşmesini ve yasalarla saptanan usullere göre toplanmasını sağlamak,

b) Görevleriyle ilgili konularda yönetmelikler çıkarmak, yasaların verdiği yetkiler çerçevesinde emredici, düzenleyici ve cezalandırıcı kararlar almak, bunları uygulamak,

c) Sorumluluk alanları içinde bulunan diğer yerel yönetim birimlerinden, kendi hizmet ve uygulamalarına ilişkin bilgi istemek

ç) Sorumlu oldukları görevleri yürütebilmek amacıyla, görev sınırları içinde ya da dışında, taşınır ve taşınmaz mal almak ve satmak, kiralamak, kamulaştırmak, taşınır ve taşınmaz mallarıyla ilgili olarak, trampa, kiraya verme, ipotek alma ve verme, dava açma, sulh ve ibra gibi tasarrufa ilişkin her türlü işlemleri yapmak,

d) Borç almak, borç vermek, bağış kabul etmek ve bunlara ilişkin işlemleri yürütmek,

e) Kendilerine ait gerçekleşmiş alacaklar için, özel yasa hükümlerine göre, takip, tecil, uzlaşma, düzeltme ve terkin gibi işlemleri yürütmek,

f) Yatırım plan ve programlarını gerçekleştirmek için gerekli kaynağı yaratmak amacıyla tahvil çıkarmak (köy yönetimleri dışında), teminat mektubu vermek, bankalardan kredi almak,

g) Sorumlu oldukları görev ve hizmetleri daha verimli ve ekonomik yürütmek amacıyla, kendilerine bağlı işletmeler kurmak, kurulmuş olanlara katılmak

ğ) Aralarında ortak noktalar bulunan görev ve hizmetleri, daha ekonomik ve verimli yürütmek amacıyla, diğer yerel yönetim birimleriyle birlikler ve ortak işletmeler kurmak,

Ayrıcalık ve Bağışıklıklar

Madde 23 - Yerel yönetimlerin ortak ayrıcalık ve bağışıklıkları şunlardır:

a) Yerel yönetimlerin vergi, resim ve harçlarına, banka ve kasa mevcutlarına, kamu hizmetinin görülmesi için alınmış borçlara, Devlet ve fon yardımlarına, taşınır ve taşınmaz mallarına haciz konulamaz,

b) Yerel yönetimlerin kamu hizmetine ilişkin faaliyetleri ve aynı amaçla kullandığı, gelir getirmeyen taşınmaz malları ile ithal edecekleri araç ve malzemeler, (damga vergisi dahil) her türlü vergi, resim ve harçlardan ve bunlara bağlı fonlardan bağışıktır.

c) Yerel yönetimlerin mal, para ve para hükmündeki taşınır değerleri Devlet malı sayılır.

ç) Görevlerinden dolayı ya da görevlerini yaparken yerel yönetimler personeli ile seçilmiş üye ve organlarına karşı suç işleyenler, Devlet memurlarına karşı suç işleyenler gibi ceza görürler.

2. YEREL YÖNETİM ORGANLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

2.1 YEREL YÖNETİM ORGANLARININ GENEL TANIMI

Organlar

Madde 24 - Yerel yönetimlerin temel organları şunlardır:

a) Yerel yönetim meclisleri (köy, ilçe, il, belediye -şehir, kasaba, belde ve semt belediyeleri- ve büyükşehir belediye meclisleri)

b) Yerel yönetim yürütme kurulları (köy, ilçe, il, belediye -şehir, kasaba, belde ve semt belediyeleri - ve büyükşehir belediyesi yürütme kurulları),

c) Yerel yönetim başkanları (Köyde muhtar, ilçede kaymakam, ilde vali, belediyede belediye başkanı, büyükşehir belediyesinde büyükşehir belediye başkanı)

2.2 YEREL YÖNETİM MECLİSLERİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Yerel Yönetim Meclislerinin Ortak Görevleri

Madde 25 - Yerel yönetim meclislerinin, kendi sorumluluk alanlarıyla ilgili ortak görevleri şunlardır:

a) Başkanlık divanını, yürütme kurullarına meclis üyeleri arasından katılacakları ve komisyonların üyelerini seçmek,

b) Seçim dönemlerini kapsayacak süre için yapılan yatırım planlarını ve yıllık programları inceleyerek kabul etmek,

c) Kendi bütçelerini, kurdukları kurum ve işletmelerin bütçelerini ve kesin hesapları görüşüp kabul etmek, bölüm ve programlar arasında aktarma yapmak, ek ve olağanüstü ödenekler vermek,

ç) Meclis başkanları tarafından hazırlanan yıllık çalışma raporunu görüşmek,

d) Borçlanmaya ve borç vermeye, hisse senetlerinin alım ve satımına, tahvil çıkarılmasına karar vermek,

e) Yasalarla en az ve en çok tutarları belirlenmiş olan vergi, resim ve harçlara ilişkin tarifeleri düzenlemek,

f) Ekonomik ömrünü ve değerini kaybeden taşınmaz malların kayıtlarının silinmesine ilişkin yürütme kurulu kararını onaylamak,

g) Kendi yönetimleri tarafından yapılacak hizmetler karşılığında alınacak ücretlere ilişkin, yürütme kurullarınca hazırlanacak tarifeleri inceleyip onaylamak,

ğ) Yapılacak koşullu bağışlar, teknik ve mali yardım projeleri hakkında yürütme kurullarınca verilecek kararları onaylamak,

h) Katma bütçeli ya da döner sermayeli kuruluş ve işletmelerin ve diğer yerel yönetim birimleriyle kendi arasında birliklerin kurulmasına, kuruluş statülerinin onaylanmasına, fon tesisine, birliklere katılma ya da ayrılmalara karar vermek,

ı) Memur maaş katsayısının 15.000 (köylerde 5.000) gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşan alacak ya da borçlarla ilgili vazgeçme, uzlaşma ve terkin konularını karara bağlamak,

i) Kendi yönetim bünyelerinde, saptanan standartlara ve yasalara uygun olarak, yeni hizmet birimlerinin kurulmasına, olanların kaldırılmasına ya da birleştiril-

mesine karar vermek,

j) Taşınmaz malların alım, satım ve trampasına karar vermek,

k) Beş yıldan fazla süreli ya da aylık bedeli (1) bendinde yazılı tutarı aşan kiralama, kiraya verme ve intifa sözleşmelerine izin vermek,

l) Kendi yönetimlerinin ya da kurdukları kurum ve işletmelerin personel kadrolarını, yasalara ve saptanan standartlara uygun olarak, oluşturmaya, değiştirmeye ya da kaldırılmasına ilişkin kararları almak,

m) Kendi yönetimlerinin görev, yetki ve sorumluluklarıyla ilgili konularda hazırlanan yönetmelikleri kabul etmek,

n) Yasa, tüzük ve yönetmelikler gereğince yerel yönetim meclislerince görüşülmesi gereken diğer konuları karara bağlamak,

o) Taşınmaz malları bir hizmete tahsis etmek, tahsis amacını değiştirmek, ya da akar haline getirilmesine karar vermek,

ö) Yönetim hizmetlerinde kullanılmak üzere her türlü taşıt alımına karar vermek,

p) Başkan ile yürütme kurulu arasında çıkabilecek anlaşmazlıkları çözüme bağlamak,

r) Başkanların isteği üzerine, kendi yönetim alanlarında yürütülen kamu hizmetleriyle ve kamu yararıyla ilgili konularda görüş bildirmek

s) Gerekli gördükleri belirli konularda, karar alma yetkisini yürütme kurullarına devretmek,

ş) Başkan ve meclis üyeleriyle, meclis görüşmelerine katılan kamu kurumu niteliğindeki meslek ve sivil toplum örgütleri temsilcileri tarafından, yasalarla verilen görev ve yetkiler çerçevesinde yapılacak öneri ve görüşleri değerlendirmek ve karara bağlamak,

t) Bu ve diğer yasalarda belirtilen görevler dışında, hangi girişimlerde bulunulacağına karar vermek.

Meclis Toplantılarının Yeri ve Olağanüstü Toplantılar

Madde 26 - Yerel yönetim meclisleri il, ilçe ve köy merkezlerinde ve belediyelerde, kendileri için ayrılmış yerlerde toplanır. Meclisler, bu Yasa'nın 15. md/c bendinde belirtilen yerlerde de toplanabilirler.

Meclis başkanlarının gerekli görmesi ya da üyelerden en az üçte birinin yazılı başvurusu ile meclisler olağanüstü toplantıya çağırılabilir. Olağanüstü toplantılarda yalnızca çağırıcıyı gerektiren gündem görüşülebilir.

Yapılan toplantıların başlama ve bitiş tarihleri, köylerde ve belediyelerde kaymakama, ilçe ve büyükşehir belediyelerinde valiye bildirilir.

Beldelerde dörten, köyler dışında diğer yerel yönetim birimlerinde altıdan fazla üyesi bulunan siyasi partiler, meclislerde parti grubu oluşturabilirler.

Gündem

Madde 27 - Meclis toplantılarının gündemi yürütme organları tarafından düzenlenir. Gündem toplantı tarihinden en az 7 gün, acele hallerde 3 gün önce üyelere duyurulur ve ayrıca alışılmış usulle ilan edilir.

Olağan toplantılarda, meclis üyelerinin önerileri, toplantıda bulunanların çoğunluğu tarafından kabul edilirse gündeme alınır.

Açık ve Gizli Toplantılar

Madde 28 - Yerel yönetim meclisleri toplantıları herkese açıktır.

Toplantıyı izleyen kamu kurumu niteliğindeki meslek kurum ve kuruluşları ve sivil toplum örgütleri temsilcileri, gündemi aksatmamak, toplantı kurallarına uymak koşulu ile, yerel yönetim hizmetleriyle ilgili olarak görüş bildirebilir, soru sorabilir ya da öneride bulunabilirler.

Meclisler, başkanlarının sözlü ya da üyelere üçte birinin yazılı isteği üzerine gizli oturum yapılmasına karar verebilirler. Ancak gizli oturumlara ait tutanak ve karar örnekleri, en geç bir hafta içinde köy ve belediyelerden kaymakama, ilçe yerel yönetiminden ve büyükşehir belediyesinden de valiye gönderilir.

Yerel yönetim meclisleri üyeleri birimlerin çalışmalarına karışamazlar, memurlara iş konularında doğrudan muhatap olamazlar. Yerel yönetimlere ilişkin her konuda başkandan bilgi ve belge isteyebilirler, soru sorabilirler. Başkan gerekli açıklamaları doğrudan doğruya yapabileceği gibi birim başkanlarına da yaptırabilir.

Toplantı ve Görüşme Yetersayısı

Madde 29 - Yerel yönetim meclisleri üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve görüşmelere başlar. Başkan üye tam sayısına dahildir.

Meclis toplantılarında çoğunluk yoksa, başkan meclisi tatil eder ve en geç üç gün içinde toplantı yapılmak üzere gün saptayarak alışılmış usulle ilan eder. İkinci toplantıda üye sayısı ne olursa olsun görüşmelere başlanır ve karar alınır.

Karar Yetersayısı

Madde 30 - Yerel yönetim meclislerinde kararlar, hazır bulunan üyelerin çoğunluğu ile alınır. Oyların eşitliği halinde başkanın oyunun bulunduğu taraf ço-

günlük sayılır. Gizli oylamalarda, oylarda eşitlik durumunda, oylama bir kez daha tekrarlanır. Eşitlik bozulmazsa oylama bir sonraki toplantıya bırakılır. Bu toplantıda yapılacak iki tur oylamada da sonuç alınamazsa adçekmeye başvurulur.

Oy Verme

Madde 31- Üyeler oylarını kendileri kullanırlar. Oylama gizli, açık ya da ad okunarak yapılır.

Görüşme Tutanağı

Madde 32- Yerel yönetim meclislerinde yapılan görüşmeler ve alınan kararlar tutanağa geçirilir. Tutanaklar başkanlık divanı tarafından imzalanır.

Karar Özetlerinin İlanı

Madde 33- Alınan kararlar en geç beş gün içinde, köy ve belediyelerden kaymakama, ilçe yerel yönetiminden ve büyükşehir belediyesinden de valiye verilir. Karar özetleri 7 gün içinde il, ilçe ve köy merkezlerinde ve belediyelerde alışımlı usulle ilan edilir ve ilanın yapıldığı tutanakla belgelenir.

Üyelerin Soru Sorma Hakkı

Madde 34- Meclis toplantıları sırasında üyeler, yönetime ve hizmetlere ilişkin konularda, başkana yazılı ya da sözlü soru sorabilirler. Sorular başkan ya da yetki vereceği görevliler tarafından yanıtlanır.

Üyelerin Görüşmelere Katılamayacağı Durumlar

Madde 35- Yerel yönetim meclisleri üyeleri, kendilerini, aralarında evlilik bağı kalmasa bile eşini, usul ve fûruunu ya da üçüncü dereceye kadar (bu derece dahil) neseben ya da ikinci dereceye kadar (bu derece dahil), aralarında evlilik bağı kalmasa bile sebeben civar hısımlarını ya da aralarında evlatlık bağı bulunan kişileri ilgilendiren işlerin görüşülmesine katılamazlar.

Bir Mecliste Birleşemeyenler

Madde 36- Ana, baba, büyükanne, büyükbaba, evlat, torun, kardeş, karı, koca ve bu derecedeki sıhri hısımlar ile evlatlık bağı bulunanlar bir mecliste birleşemezler.

Bir mecliste birleşmesi mümkün olmayanların seçilmesi halinde en çok oy alan üye olur. Oyların eşitliği durumunda adçekmeye başvurulur. Seçimlerden

sonra akrabalık bağı bulunanlar da aynı hükümlere bağlıdır.

Seçimlerden Sonraki İlk Toplantı

Madde 37- Seçim sonuçlarının ilanından sonraki ilk 15 gün içinde meclisler, başkanları tarafından toplantıya çağrılır. Bu süre içinde ilgili belediye başkanı ya da köy muhtarının seçim tutanağının verilmemiş olması durumunda bu çağrı, büyükşehirlerde il valisi, diğer belediye ve köylerde ilgili kaymakam tarafından yapılır.

İlk birleşimde üyeler arasından gizli oyla birinci ve ikinci başkanvekilleri ve ikisi yedek olmak üzere 4 katip ile yürütme kurullarına meclis üyeleri arasından katılacaklar seçilir. Bunların görevleri dönem başına kadar sürer.

Uzmanlık Komisyonları

Madde 38- Meclisler, her toplantı dönemi başında, gündemlerindeki konuları incelemek üzere, uzmanlık komisyonları kurabilirler. Komisyonlara, mecliste bulunan partilerin güçleri oranında üye vermeleri esastır.

Köyler dışındaki yerel yönetim meclislerinde bütçe ve imar komisyonlarının kurulması zorunludur.

Komisyonlar, olağan ya da olağanüstü toplantılar sırasında, meclisce kendilerine verilecek konularda incelemelerini yaparak görüşlerini, toplantı süresi içinde, yazılı olarak meclise bildirirler. Komisyonların çalışma süreleri, meclis toplantı süresi ile sınırlıdır.

Komisyonlar, çalışmaları sırasında meclis dışı uzmanlardan da yararlanabilirler.

Birleşime Katılma Ödeneği

Madde 39- Yerel yönetim meclisleri başkan ve üyelerine, meclis toplantılarının devamı süresince, her gün için, il, ilçe, büyükşehir ve şehir belediyelerinde 1250, kasaba ve beldelerde 1000 ve köylerde 200 gösterge sayısının memur maaş kat sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı aşmayacak biçimde, kendi meclislerince saptanacak ödenek verilir.

Üye Yollukları

Madde 40- Yerel yönetim meclisleri başkan ve üyelerine, olağan ve olağanüstü toplantılara geliş ve gidişlerinde ya da meclis tarafından yolluk verilmesini gerektiren bir işle görevlendirildikleri durumlarda, ilgili yasa hükümlerine göre birinci derecedeki Devlet memuruna ödenen tutarda yol gideri ve gündelik verilir.

Üyelerin izinleri

Madde 41- Meclis üyelerine, özürleri durumunda, her toplantı döneminde 7 günü (köyde 3 günü) aşmamak üzere, meclis tarafından ücretsiz izin verilebilir.

Üyelikten Çekilme

Madde 42- Meclis üyeleri, kendi istekleri ile üyelikten çekilebilirler. Çekilme, yazılı olarak başkanlığa bildirilmekle kesinlik kazanır. Bu durum, ilk toplantısında meclisin bilgisine sunulur.

Toplantıya Özürsüz Olarak Katılmayan Üye

Madde 43- Özürsüz olarak birbirini izleyen üç birleşime ya da bir yıl içinde toplam 10 birleşime katılmayan üye, meclis kararı ile üyelikten çekilmiş sayılır.

Üyeliğin Sona Ermesi

Madde 44- Yerel yönetim meclisi üyeliğine seçildikten sonra bu yeterliği kaybeden üyelerin üyelik sıfatı, başkanın bildirisi üzerine bölge idare mahkemesi tarafından 30 gün içinde verilecek kararla sona erer.

Yedek Üyelerin Asil Üyeliğe Getirilmesi

Madde 45- Meclislerin üyeliklerinde herhangi bir nedenle boşalma olduğu durumda, meclis başkanları, meclise katılacak yedek üyelerin adlarını, beş gün içinde, yetkili seçim kurulundan sorar ve adı bildirilen üyeyi üç gün içinde davet eder. Davet edilen üye kalan süreyi tamamlar.

Üyelere ve Üyelik Sıfatı Sona Erenlere İlişkin Kısıntılar

Madde 46- Yerel yönetim meclisi üyeleri, üyeliklerinin devamı süresince ve üyeliğin sona ermesinden başlayarak bir yıl geçmedikçe;

- a) Yerel yönetimlerin maaşlı ya da ücretli bir görevini üstlenemezler,
- b) Yerel yönetimlere karşı, tek başlarına ya da başkaları ile ortaklaşa dava ve kaleti alamazlar.
- c) Yerel yönetimlerle doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak, tek başlarına ya da ortaklık yoluyla iş ilişkisine giremezler.

Meclis Kararlarının Kesinliği ve Kararlara İtiraz

Madde 47- Yerel yönetim meclislerinin kararları kesindir. Karar özetlerinin ila-

nı ile yürürlüğe girerler.

Bu kararlar, yasalara aykırı görülmesi durumunda vali, kaymakam, ilgili yerel yönetim başkanları ya da yürütme kurulları tarafından, tekrar görüşülmesi isteğiyle, 7 gün içinde meclislere geri gönderilebilirler. Meclisin kararında ısrar etmesi durumunda ya da meclis kararlarına karşı aynı organlar, meclis üyeleri ya da seçmenler, bölge idare mahkemesine 30 gün içerisinde başvurarak, kararın iptalini isteyebilirler. Bölge idare mahkemesi 30 gün içinde itirazı karara bağlar. Şehir belediyesi meclisi kararları için il yürütme kurulu, belde, kasaba ve köy meclisi kararları için ilçe yürütme kurulu, bölge idare mahkemesinin kesin kararına kadar meclis kararının uygulanmasını erteleyebilir.

Meclislerin Feshi

Madde 48 - Yerel yönetim meclisleri, yasaların öngörmediği ya da yasalara aykırı biçimde toplanmakta, görüşme yapmakta ya da görevlerini yapmamakta, mülki idare amirlerinin uyarılarına karşın direnirlerse, valinin isteği ve İçişleri Bakanlığının başvurusu üzerine, Danıştayın 30 gün içerisinde vereceği kararla feshedilebilir. Bu durumda yedek üyeler göreve çağırılır ve kalan süreyi onlar tamamlarlar.

Yönetmelikle Belirlenecek Konular

Madde 49 - Başkanlık divanının görevleri, meclisin çalışma usulü ve düzeni, oy verme, komisyonlar kurulması, uzmanlardan yararlanılması, soru sorulması ve soruların yanıtlanması ile meclis çalışmalarına ve feshine ilişkin diğer konular, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

2.3 YEREL YÖNETİM YÜRÜTME KURULLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Yürütme Kurullarının Ortak Görevleri

Madde 50 - Yerel yönetim yürütme kurullarının, kendi sorumluluk alanlarıyla ilgili ortak görevleri şunlardır:

- a) Hazırlanan plan, program, bütçe ve kesin hesabı inceleyerek görüşü ile birlikte meclise sunmak,
- b) Aylık hesap cetvellerini ve sayman hesaplarını incelemek, onaylamak,
- c) Bütçenin bir bölümü ve programı içindeki maddeleri arasında aktarmalar yapmak ve yılı içinde sağlanacak ek gelirlerin bütçenin ilgili bölüm ve programlarına konulmasını sağlamak,

- c) Özel yasaları gereğince alım, satım ve ihale ile ilgili kararları almak,
- d) Düşünülmeyen giderler ödeneğinin harcama yerlerini belirlemek,
- e) Meclislerin yetkisi içinde olanlar dışındaki alacak ve borçlarla ilgili vazgeçme, uzlaşma ve terkin ile ya da kiralama, kiraya verme ve intifa sözleşmeleri yapma ile ilgili kararları almak,
- f) Mali yıl içinde ödenmek koşulu ile avans alınmasına karar vermek,
- g) Yönetimleri tarafından yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücret tarifelerini düzenleyerek uygulamaya koymak ve ilk toplantısında meclisin onayına sunmak,
- ğ) Kanunlarda taksit süreleri belirlenmemiş olan kendi yönetimlerine ilişkin vergi, resim ve harçların taksit sürelerini belirlemek,
- h) Yönetimlerine yapılacak koşullu bağışları ve teknik ve mali yardım projelerini inceleyip karara bağlamak, uygulamaya koymak, ilk toplantısında meclisin onayına sunmak,
- ı) Kendi yönetimleriyle ilgili ya da üretime dönük, kaynak ve istihdam yaratıcı, üretimi değerlendirici, boş zamanları değerlendirici ve tanıtma ile ilgili konularda kurslar açılmasına; sergiler, festivaller, toplantılar, anma törenleri, şenlikler ve yarışmalar düzenlenmesine; özendirici ödüller verilmesine karar vermek,
- i) Özel yasası gereğince kamulaştırmaya karar vermek,
- j) Başkanları tarafından görüşülmesi istenen konularda görüş bildirmek,
- k) Muhtaç öğrencilere karşılıklı ya da karşılıksız burs ya da kredi verilmesine ilişkin kararları almak,
- l) Avans sınırı üstündeki harcamaları kararlaştırmak,
- m) Yasalarla ya da meclislerce çıkarılan yönetmelik ve kararlarla verilen diğer görevleri yapmak ve ceza kararları vermek.

Yürütme Kurulu Başkanlığı ve Toplantıları

Madde 51 - Yerel yönetim yürütme kurulları, başkanlarının ya da görevlendirceği genel sekreterlerin, yoksa meclis başkan vekilinin başkanlığında, haftada birden az olmamak üzere, önceden belirlenen günlerde toplanır. Acele durumlar da, başkanlar, belirlenen günlerin dışında da yürütme kurulunu toplantıya çağırabilirler.

Yürütme kurulları başkanları gerektiğinde bilgi almak üzere, uzman kişileri toplantıya çağırabilirler. Toplantıya çağırılan bu uzmanlar, düşüncelerini ve önerilerini söylerler, oylamaya katılamazlar.

Yürütme Kurulu Görüşmeleri, Toplantı ve Karar Yeter Sayısı

Madde 52- Yürütme kurulları, başkanları tarafından saptanan gündemi görüşür ve karara bağlarlar. Yürütme kuruluna katılan üyelerin çoğunluğu tarafından kabul edilen, kurulların sorumlu oldukları görevlerle ilgili konular da gündeme alınır. Gündem konuları en geç 15 gün içinde karara bağlanır.

Yürütme kurulları, üye tam sayılarının salt çoğunluğu ile toplanır, katılanların çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği durumunda, başkanın oy verdiği taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz.

Görüşmeler karar defterine yazılır ve kararlar toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Aykırı oy kullananlar bunun gerekçesini karar defterinde belirtmek zorundadırlar.

Üyelerin Görüşmelere Katılamayacağı Durumlar

Madde 53- Yerel yönetim meclisleri üyelerinin görüşmelere katılamayacağı durumları belirleyen 35'inci madde hükmü, yürütme kurulları toplantılarındaki görüşmeler için de geçerlidir.

Üyelerin izinleri

Madde 54- Yürütme kurulları üyeleri, yılda bir ay izin kullanabilirler. Hastalık ve özürleri durumunda kendilerine kurul kararıyla, yılda iki ayı geçmemek üzere izin verilebilir.

Başkan ve Üyelerin Ödenek ve Yollukları

Madde 55- İl, ilçe, büyükşehir ve şehir belediyesi yürütme kurullarının başkan ve üyelerine 2500, kasaba ve belde yürütme kurulları başkan ve üyelerine 1500 ve köy yürütme kurulu başkan ve üyelerine 500 gösterge sayısının, memur maaş kat sayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmemek üzere, meclisin belirleyeceği aylık ödenek verilir.

Yürütme kuruluna başkanlar dışında atama ile katılanlara bu ödeneğin yarısı verilir.

İl ve ilçe meclislerinin toplantıları süresince, bu toplantılara katılan yürütme kurulları üyelerine, sadece meclis üyeleri için saptanan ödenek verilir. Yürütme kurulları başkan ve üyelerinin görevli olarak il dışında oldukları ya da 39'uncu maddede belirtilen izinlerini kullandıkları sürece ödenekleri kesilmez.

Yürütme kurulları üyelerine, görevli olarak il dışına çıkmaları durumunda, mec-

lis üyeleri için 40'ıncı madde ile saptanan tutarda yol gideri ve gündelik ödenir.

Yürütme kurullarına başkanlık eden genel sekretere ya da başkan vekiline üyelere verilen ödeneğin yarısı kadar ödenek verilir.

Yürütme Kurulları Kararlarına İtiraz

Madde 56 - Vali, kaymakam ve yürütme kurulu başkanları yürütme kurulu kararlarını kanun, tüzük ve yönetmeliklere, meclis kararlarına aykırı görmeleri durumunda, kararın alındığı toplantıyı izleyen ilk toplantıda, bu kararla ilgili konunun bir kez daha görüşülmesini, gerekçelerini belirterek isteyebilirler. Yürütme kurulu, kararında 2/3 çoğunlukla ısrar ederse karar kesinleşmiş olur.

Vali, kaymakam, yürütme kurulu başkanları, yürütme kurulu üyeleri ve ilgili-ler, kesinleşmiş yürütme kurulları kararlarına karşı, yukarda belirtilen nedenlerle, bölge idare mahkemesine itirazda bulunabilirler. İdare mahkemesinin iki ay içinde vereceği karar kesindir. Vali kendisinin, büyükşehir belediyesinin ve belediye başkanlarının; kaymakam kasaba ve belde başkanlarıyla köy muhtarının itiraz ettiği kararın uygulamasını bölge idare mahkemesinin kesin kararına kadar durdurabilir.

Üyelerin Çekilmesi ya da Çekilmiş Sayılması

Madde 57 - Yürütme kurulu üyeleri, yazılı başvuruları ile bu görevden çekilebilirler. Çekilme isteği yürütme kurulu başkanlarına ulaştığı anda geçerli sayılır. Başkanlar ilk toplantıda yürütme kuruluna bilgi verir.

Özürsüz olarak birbirini izleyen üç ya da bir yıl içinde toplam 10 birleşime katılmayan ya da iki aydan çok özür ya da hastalık izni kullanan üye, yürütme kurulu kararıyla üyelikten çekilmiş sayılır.

Çekilmiş ya da çekilmiş sayılan yürütme kurulu üyeleri yerine yedek üyeler, başkanlar tarafından göreve çağırılır.

2.4 YEREL YÖNETİM BAŞKANLARINA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Yerel Yönetimlerde Yürütmenin Başı

Madde 58 - Yerel yönetimlerde başkanlar (il yerel yönetiminde vali, ilçe yerel yönetiminde kaymakam, köy yerel yönetiminde muhtar, büyükşehir belediyesinde büyükşehir belediye başkanı ve belediyede belediye başkanı) yürütmenin başı olarak, kendi görev alanlarında, yönetim hizmetlerinden yetkili ve sorumludur ve tüzelkişiliğin temsilcisidir.

Büyükşehir ve öteki belediye başkanları seçim yasalarında belirtilen esaslar uyarınca halk tarafından iki türlü seçim yöntemiyle seçilirler.

Yerel Yönetim Başkanlarının Ortak Görevleri

Madde 59 - Yerel yönetim başkanlarının ortak görevleri şunlardır:

- a) Yönetimin hak ve yararlarını korumak, yönetimin taşınır ve taşınmaz mallarını, kamu yararı doğrultusunda yönetmek, yasalara ve meclis ya da yürütme kurulu kararlarına uygun biçimde, yönetim adına hukuki tasarruflarda bulunmak,
- b) Bu ya da diğer yasa, tüzük ve yönetmeliklerle verilen görevleri ve bunlara uygun olarak alınan meclis ve yürütme kurulu kararlarını ve yönetmeliklerini uygulamak, uygulatmak, sonuçlarını izlemek,
- c) Kamu kurum ve kuruluşlarında, adli ve idari yargı mercilerinde ve gerçek ve tüzelkişilere karşı yönetimi temsil etmek ya da ettirmek,
- ç) Uzun vadeli ve yıllık plan ve programları ve bütçeyi ve bütçeye bağlı diğer işlemleri, Devletin öngördüğü makro düzeydeki ilke, hedef ve standartlarla ve birbirleriyle uyumlu biçimde, halkın aktif katılım ve katkıları ile hazırlamak, bunları zamanında, etkili ve verimli bir biçimde gerçekleştirmek, uygulamasını izlemek, denetlemek, sapmaları ve yanlışları giderecek önlemleri almak,
- d) Aylık hesap cetveli ile sayman hesabını ve kesin hesabı hazırlamak, bunlarla ilgili işlemleri yürütmek,
- e) Personelin atanması için yasaların öngördüğü işlemleri yürütmek, uygun personelin atanması için yürütme kuruluna öneride bulunmak, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerini sağlamak, personelin çalışmalarını izlemek ve denetlemek,
- f) Yönetime yapılacak koşulsuz bağış ve vasiyetleri kabul etmek,
- g) Yönetimin gelir ve alacaklarının toplanmasını ve izlenmesini, giderlerinin yasalara ve meclis ve encümen kararlarına uygun biçimde yapılmasını ve bunların denetimini sağlamak,
- ğ) Bütçenin uygulamasının birinci derecede amiri sıfatıyla verile emirlerini imzalamak ya da imza için yardımcılara yetki vermek,
- h) Yönetmelikle belirlenecek esaslara göre, atanmış personelin 1'inci, 2'nci ya da 3'üncü derece disiplin ve sicil amirliğini yapmak, bunların gerektirdiği işlemleri yürütmek,
- ı) Yönetimin hizmetleri ve çalışmaları hakkında kitle iletişim araçlarına ve temsilcilerine bilgi ve demeç vermek, bu konuda yetki devrinde bulunmak,

i) Yönetimin etkili, verimli ve ekonomik çalışmasını sağlamak üzere inceleme ve araştırma yapmak, yaptırmak, yönetime ilişkin tüm hizmet ve çalışmalar, yönetim alanı ve halkın durumu, ihtiyaçları ve yakınmalarıyla ilgili her türlü verilerin toplandığı bir bilgi bankası oluşturmak, bu verileri değerlendirmek ve çalışmalarda bunlardan yararlanmak,

j) Yönetime ilişkin olup, meclis ya da yürütme kurulu görev ve yetkileri arasında bulunmayan iş ve hizmetleri yürütmek,

k) Yönetime bağlı tüm birimlerin, işletmelerin, katıldığı birliklerin, bir bütün halinde ve uyumlu bir biçimde çalışmasını, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet ve çalışmalarıyla işbirliğini ve eşgüdümünü, etkili ve verimli hizmet üretimini sağlamak,

l) Meclis ve yürütme kurulunun görev ve yetkilerine ilişkin konularda hazırlık çalışmalarını yapmak, bunları zamanında meclis ve yürütme kuruluna sunmak,

m) Yasaların, meclislerce hazırlanmış yönetmeliklerin verdiği diğer görevleri ve meclis kararlarını uygulamak

n) Yasa, tüzük ve yönetmelikleri, hükümet emir ve kararlarını ilan etmek ve bunların kendilerine yüklediği görevleri yapmak

Devir ve teslim

Madde 60- Başkanlık görevine başlayanlarla görevden ayrılanlar arasında, resmi görev ve makamın devir teslim işi yapılır. Seçim sonuçlarının ilanı ve tutanaklarının verilmesini izleyen üç gün içinde bu devir teslim işi yapılamazsa, büyükşehir belediyelerinde vali, diğer yerel yönetim birimlerinde kaymakam tarafından ilgili yerel yönetim biriminden seçilecek üst düzey bir yönetici aracılığı ile devir teslim işi yapılır.

İl ve ilçe yerel yönetimlerinin başkanı olarak vali ve kaymakamlar, yer değiştirmelerde, yenileri henüz gelmemişse, devir ve teslim işini, görevi bıraktıkları vekilleriyle yaparlar. Atandıkları yerde de, asıl ya da vekil görevlilerden devir ve teslim alırlar.

Yerel Yönetim Örgütü, İşbirliği ve Eşgüdüm Yetkisi

Madde 61 - Yerel yönetim birimleri başkanlarının, kendi yönetimleriyle ilgili görevlerini, hizmet gereklerine göre kurulan yerel yönetim örgütü ile yerine getirmesi esastır.

Ancak, hizmetin boyutlarının, işbirliği ve eşgüdümü gerekli kıldığı durumlarda, valinin kararı ve ilgili kuruluşun olumlu görüşü ile, kendi plan ve programlarını bozmayacak ve engellemeyecek biçimde, ilde bulunan merkezi yönetim kuruluşu-

nun ya da, karşılıklı görev ve sorumluluk anlayışı içinde diğer yerel yönetim birimlerinin personel, araç-gereç ve olanaklarından yararlanabilirler.

Vali ile merkez yönetimine bağlı kuruluş yöneticisi arasında görüş ayrılığı olursa, kesin kararı ilgili bakanlık verir. Diğer yerel yönetim birimleri arasında karşılıklı uzlaşma esastır.

Aynı nedenlerle, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ve yerel yönetim birimlerinin ihtiyaç duyması halinde, il ve ilçe yerel yönetimlerinin personel ve araç gereçleri de, valinin kararıyla, bunların hizmetlerinde kullanılabilir.

2.5 YEREL YÖNETİM ORGANLARI HAKKINDA ORTAK HÜKÜMLER

Soruşturma ve Kovuşturma Usulü

Madde 62 - Yerel yönetimlerin seçilmiş başkanları ve meclisleri üyeleriyle yürütme kurullarının seçilmiş üyeleri haklarında, görevlerinden doğan ya da görevlerinin yapılması sırasında işledikleri suçlardan dolayı soruşturma ve kovuşturma genel hükümlere göre yapılır.

Soruşturma açtırmaya, büyükşehir belediyeleriyle şehir belediyeleri ve merkez ilçe yerel yönetimleri organları için İçişleri Bakanı, kasaba belediyeleriyle diğer ilçe yerel yönetimleri organları için vali ve köy ve belde organları için kaymakam da yetkilidir.

Bu durumda da Cumhuriyet savcısının soruşturma ve kovuşturma hakkı saklıdır.

İnceleme ve soruşturma yapmakla görevlendirilen denetleme elemanı, ilgili cumhuriyet Savcısına, aldığı görevle ilgili bilgi verir.

Yetkili bir denetleme elemanı tarafından yapılacak inceleme ve soruşturmada suç belirtileri varsa, düzenlenen rapor doğruca Cumhuriyet savcılığına verilir. Bu raporun birer örneği, görevlendiren makama ve valiliğe gönderilir.

Meclis ve Yürütme Kurulu Görevlerinin Geçici Olarak Yürütülmesi

Madde 63 - Yerel yönetim meclislerinin ya da yürütme kurullarının;

- a) Seçim dönemi sonundan önce feshedilmesi,
- b) Yedek üyelerin getirilmesinden sonra da üye tam sayısının yarısından aşağı düşmesi,

durumlarında, meclis ve yürütme kurulları görevleri, yeni meclis ve yürütme kurulu üyelerinin seçilerek göreve başlamasına kadar, yürütme kurullarının atanmış ve doğal üyeleri tarafından yürütülür. Köyde seçilme yeterliğine sahip seçmenler arasından bir kişi bu süre için kaymakamın önerisiyle vali tarafından muhtar olarak atanır.

3. YEREL YÖNETİM ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

3.1 YEREL YÖNETİM GENEL ÖRGÜT YAPISI

Yürütme Görevi

Madde 64 - Yerel yönetim hizmetlerinin yürütülmesinden başkanlar sorumludur.

Başkanların emri altında, bu yasanın 12 nci maddesinde belirtilen esaslar gözönünde tutularak yerel yönetim hizmetlerinin etkili ve verimli biçimde yürütülmesini sağlayacak bir örgüt kurulur.

Genel Sekreter

Madde 65 - Yerel yönetim örgütünde (köy ve belgeler dışında) genel sekreterler, yerel yönetimlerin, başkanlardan sonraki en yetkili memurlarıdır. Yerel yönetim hizmetlerinin yürütümünden genel sekreterler başkanlara karşı sorumludurlar.

İl genel sekreteri, vali yardımcıları arasından, vali tarafından atanır.

İlçe genel sekreterliği, İçişleri Bakanlığınca saptanan ve Bakanlık tarafından atanan kaymakam yardımcısı olan ilçelerde kurulur ve kaymakam yardımcısı ilçe genel sekreteri olur. Genel sekretere ait görevler diğer ilçelerde kaymakam, belde ve kasabalarda başkanlar tarafından yürütülür.

Genel sekreter ve yardımcıları üniversitelerin kamu yönetimi, işletme, şehircilik, mimarlık ve mühendislik bölümlerinden mezun olup kamu yönetimi alanında deneyimli olanlar arasından yürütme kurulları tarafından atanır.

Genel Sekreterlerin Görevleri

Madde 66 - Genel sekreterlerin, kendi yönetim alanlarında görevleri şunlardır:

- a) Yerel yönetim örgütünü yönetmek, denetlemek, denetlettirmek, denetim raporlarını incelemek, sonuçlarını başkanlara sunmak,
- b) Kendi meclis ve yürütme kuruluna sunulacak işlerle ilgili hazırlıkları zamanında yapmak, özetini başkana sunmak ve bunlarla ilgili her türlü işlemi, başkanın direktiflerine göre yürütmek,
- c) Başkanlara ait diğer görevlerin yürütümünde onlara yardımcı olmak, onların verdiği diğer işleri yapmak,

Genel Sekreter Yardımcıları

Madde 67 - Gerekli görülen yerlerde , standart kadro ölçüleri içinde, başkanın önerisi ve yürütme kurulunun kararıyla, genel sekreter yardımcıları atanabilir.

Genel sekreter yardımcıları, genel sekreterin hazırladığı ve başkanın onayladığı hizmet bölüşümüne göre, genel sekretere karşı sorumlu olarak görev yaparlar.

Hesap İşleri Personeli ile Maliye Bakanlığı İlişkisi

Madde 68- Köy dışındaki yerel yönetimlerde hesap işleri birim amirleri ve büyükşehir ve şehirlerde yardımcıları Maliye Bakanlığı tarafından atanır ve her türlü özlük işlemleri bu bakanlıkça yürütülür.

3.2 YEREL YÖNETİM KOLLUĞUNA İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Kolluk Hizmetinin Kuruluşu ve Niteliği

Madde 69 - Yerel yönetim kuruluşlarında düzeni, halk sağlığını, huzurunu korumak, bu ve başkaca yasaların verdiği yetkiye dayanılarak kararlaştırılan yerel yönetim cezalarının yerine getirilmesini sağlamakla görevli ve yükümlü özel kolluk örgütü kurulur.

Bu örgüt köylerde köy korucu ve bekçilerinden oluşur.

Yerel yönetim kolluğu üniformalı ve silahlı olup ilgili kuruluştaki hizmet gereklerine göre sabit, gezici, motorlu ekipler halinde örgütlenebilir.

Yerel yönetim kolluk hizmetleri sürekli dir. Ulusal ve resmi bayram, genel tatil ve hafta tatili günleri dahil, günün 24 saatinde görev aksatılmadan yürütülür.

Yerel yönetim kolluk mensupları sendika kuramaz, kurulmuş sendikalara üye olamaz, toplu sözleşme görüşmeleri yapamaz ve topluca işi bırakamazlar.

Kolluk görevlilerinin fazla çalışmalarına karşılık verilecek ek ödenek belediye meclislerince kararlaştırılır.

Kolluk personelinin çalışma saatleri, izinleri ve hafta tatilleri, bu sürekliliği sağlayacak biçimde başkanlar tarafından düzenlenir.

Güvenlik Hizmetinin Bütünlüğü

Madde 70 - Yerel yönetimlerin hizmet birimleri ve devletin genel kolluk güçleri, görevlerinin yerine getirilmesinde yerel yönetimler kolluğu ile işbirliğinde bulunur. Kolluk personeli, görevlendirildikleri belirli alan ve saatler içinde ya da dışında, güvenlik güçlerinin ya da diğer yerel yönetim birimleri kolluğunun el koymasını gerektiren eylemleri gördüklerinde ya da öğrendiklerinde, derhal el koyarak durumunu en yakın görevli ve yetkili kuruluşa ya da kaymakama iletmek ve el koyduğu eylem ve işleri devretmekle yükümlüdür.

Kolluğa Karşı Gelenler

Madde 71- Kolluk personeline, görevlerini yürütmeleri sırasında karşı gelenler, genel güvenlik güçlerine karşı gelmiş gibi ceza görürler.

Yönetmelikle Belirlenecek Konular

Madde 72- Yerel yönetimler kolluk personelinin işe alınmalarında aranacak nitelikler, kıyafetleri, işaretleri, donanımları, silah kullanma durum ve yetkileri, hizmet içi eğitim ve çalışma esasları, yükselme ve görevden alınmaları ve benzeri konular, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

3.3 YEREL YÖNETİM PERSONELİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

Memur ve Daimi İşçi Kadroları ve Sözleşmeli Personel

Madde 73- Yerel yönetimlerde ve bunların kurdukları işletme, kurum ve birliklerde kadrosuz memur ve kadrosuz daimi işçi çalıştırılmaz. Standart memur ve daimi işçi kadro normları ve sözleşmeli personel sayıları, en az ve en çok düzeyde, yerel yönetimlerin nüfus, alan, gelişmişlik dereceleri, gelir ve giderleri, güçleri ve benzer özellikleri dikkate alınarak ve Devlet Personel Başkanlığının görüşlerine dayalı olarak İçişleri Bakanlığınca bir yönetmelikle saptanır.

Uygulamaya konulacak memur ve daimi işçi kadroları ile sözleşmeli personel sayıları, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek standartlara uygun olmak koşuluyla, ilgili yerel yönetim birimlerinde yürütme kurullarının önerisiyle yerel yönetim meclisleri tarafından kararlaştırılır, aynı usulle değiştirilir ya da kaldırılır.

Kadroların saptanmasında, yönetmelikle belirlenen normlara uyulmakla birlikte, memur, daimi işçi, geçici işçi ve sözleşmeli personel dahil, toplam personel harcamalarının bütçenin %30'unu aşmaması kuralına da dikkat edilir.

Memur ve sözleşmeli personel kadrolarına, yerel yönetim başkanlarının önerisiyle yürütme kurulu; daimi işçi kadrolarına, personel biriminin önerisiyle başkan tarafından atama yapılır. Yer değiştirmelerde de aynı yöntem izlenir.

İl ve ilçe yerel yönetiminde çalışan memur ve daimi işçilerin yer değiştirmeleri, il sınırları içinde valinin önerisiyle il yürütme kurulu, ilçe sınırları içinde kaymakamın önerisiyle ilçe yürütme kurulu tarafından yapılır.

Geçici İşçiler

Madde 74- Yerel yönetimlerde, hizmet gereklerine göre, geçici işçi çalıştırılabilir. Bir önceki maddede belirtilen yönetmelikte, geçici işçilere ait standart normlar

da, yine yerel yönetimlerin yukarıda sayılan özelliklerine göre, genel nitelikleriyle belirtilir. Bu normlar içinde, geçici işçilerin çalışacakları hizmet birimleri, en çok işçi sayısı ve çalışılacak en çok süre, tüm personel harcamalarında bütçedeki %30'luk sınırı aşmamak koşuluyla, başkanların önerisiyle yürütme kurulları tarafından kararlaştırılır. Bu kararlara göre atamalar, ilgisine göre, ilgili başkan tarafından yapılır.

Özlük Hakları

Madde 75- Yerel yönetim memurlarının görev ve sorumlulukları, nitelikleri, aylık ve ödenekleri, sınıflandırılmaları, hizmet koşulları ve biçimleri, atanmaları, ilerleme ve yükselmeleri, çalışma saatleri, izinleri, disiplin işleri, görevden uzaklaştırılmaları, sosyal hakları, yardımları ve diğer özlük hak ve işleri hakkında yerel yönetimler personel yasası çıkıncaya kadar Devlet memurları hakkındaki yasa ve bu yasaya dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerin hükümleri uygulanır,

Daimi ve geçici işçiler İş Kanunu ve işçilerle ilgili olarak çıkarılmış yasalara bağlıdır.

Memurlar Hakkında Soruşturma Ve Kovuşturma Usulü

Madde 76 - İl, ilçe ve köy yerel yönetim memurları hakkında, görevlerinden doğan ya da görevlerinin yapılması sırasında işledikleri suçlardan dolayı genel hükümlere göre kovuşturma yapılır.

Soruşturma açtırmaya, yerel yönetimleri denetlemeye yetkili olan bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, vali ve kaymakamlar ve alt-üst kademe ilişkisi olan yerel yönetimlerde üst kademe birimleri de yetkilidir. Bu durumda da Cumhuriyet savcısının soruşturma ve kovuşturma hakkı saklıdır. İnceleme ve soruşturma yapmakla görevlendirilen denetleme elemanları, ilgili Cumhuriyet savcısına, aldığı görevle ilgili bilgi verir.

Yetkili bir denetleme elemanı tarafından yapılan inceleme ve soruşturma da suç belirtileri varsa, düzenlenen rapor doğrudan cumhuriyet savcılığına verilir. Bu raporun birer örneği de, görevlendiren makama, ilgili yerel yönetim birimi meclisinin bilgisine sunulmak üzere o birimin başkanlığına ve valiliğe gönderilir.

Raporda herhangi bir biçimde önlem alınması önerilmişse cumhuriyet savcısı önce o konuda bir karar alınmasını sağlar.

4. YEREL YÖNETİM MALİYESİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER

4.1 BÜTÇE

Bütçe ve Mali Yıl

Madde 77- Yerel yönetim bütçeleri, bir mali yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren ve bunların uygulanmasına ve yürütülmesine izin veren bir karardır.

Mali yıl, Devlet Bütçesinin bağlı olduğu mali yıldır.

Bütçe, Muhasebe Usulü Yönetmeliğine uygun olarak hazırlanır.

Bütçenin Görüşülmesi

Madde 78- Yerel yönetim meclisleri, bütçe kararnamelerini madde madde, gelir ve gider cetvellerini program-bölüm biçiminde görüşür ve bütçeyi aynen ya da gerekli gördüğü değişiklikleri yaparak kabul eder.

Bütçe, bütçe kararnamesinin ilan edilmesiyle kesinleşir ve yürürlüğe girer.

Meclis kararlarına itiraz edilmesine ilişkin 47'inci madde hükmü saklıdır.

Bütçeye İtiraz Konuları

Madde 79- Yerel yönetim bütçelerinin, bir kere daha görüşülmek üzere meclislere iade edilmesi ya da yargıya başvurulması,

- a) Gerekçeli olarak açıklanan nedenlerle yasaya aykırı olması,
- b) Bütçe kararnamesinde yasalara aykırı madde ve terimlerin bulunması,
- c) Tahsil etmeye yetkili olduğu gelirlerin bütçeye konulmaması ya da eksik konulması,
- ç) Tahsil etmeye yetkili olmadığı gelirlerin, taşınır ve taşınmaz mallara ilişkin tahakkuk etmemiş satış ve borçlanma gelirlerinin, yasal yetki ve tarife üstündeki gelirlerin bütçeye konulması,
- d) Bütçeye konulması yasalara göre zorunlu olan ödeneklerin noksan konulması ya da hiç konulmaması,
- e) Kesinleşmiş ilam, borçlanma, tahvil ve kredilere ilişkin olarak, anlaşma ve sözleşme hükümlerine göre anapara ve faiz ödemelerini karşılamaya yetecek kadar ödeneğin bütçede yer almaması ya da yeterli miktarda konulmaması, nedenleriyle mümkün olabilir.

Eski Yıl Bütçesinin Geçerli Olması

Madde 80- Herhangi bir nedenle yeni yıl bütçesinin kesinleşmemesi durumun-

da, yeni bütçenin kesinleşmesine kadar, geçen yıl bütçesinin uygulanmasına devam edilir.

Yeni bütçenin kesinlik kazanmasına kadar yapılan işlemler yeni yıl bütçesine mal edilir.

Kesin Hesap ve İdare Hesabı

Madde 81- Her yıl bütçesinin kesin hesabı, yerel yönetim meclislerinde, bütçe döneminin bitiminden sonraki ilk olağan toplantıda görüşülür ve kabul edilir.

Meclislerce onaylanan kesin hesaplar, sorumlu saymanlar tarafından düzenlenen idare hesabıyla birlikte, 60 gün içinde Sayıştay'a, köy bütçesi 30 gün içinde ilçe yerel yönetimine gönderilir.

Kesinleşen Bütçe ve Kesin Hesabın Merkeze Gönderilmesi

Madde 82- Kesinleşen bütçe ve kesin hesapların birer örnekleri, bir ay içinde, İçişleri Bakanlığı ile Devlet İstatistik Enstitüsü Başkanlığına da gönderilir.

4.2 GELİRLER

Yerel Yönetimlerin Gelirleri

Madde 83- Yerel yönetimlerin gelirleri şunlardır:

a) Doğrudan Gelirler:

- 1) Tutarı veya alt ve üst sınırları yasalarla saptanan yerel vergi, resim ve harçlar,
- 2) Devletten ya da diğer yerel yönetimlerden sağlanan gelirler ve yardımlar,
- 3) Taşınır ve taşınmaz malların kira gelirleri,
- 4) Bankalardaki paralarla tahvil ve hisse senetlerinden ve bunların satışından elde edilecek gelirler,
- 5) Para, vergi ve gecikme cezaları ve her türlü ceza gelirleri,
- 6) Bağışlar,
- 7) Diğer gelirler.

b) Ekonomik Girişim ve Hizmet Gelirleri

- 1) Ekonomik girişimlerden elde edilen gelirleri,
- 2) Hizmet karşılığında alınacak ücret gelirleri,
- 3) Diğer gelirler.

c) Sermaye varlıkları gelirleri

- 1) Sermaye varlığı satış bedelleri,
- 2) Sermaye varlıkları hasar bedelleri,
- 3) Diğer gelirler.

Gelirlerin Toplanması Saymanın Sorumluluğu

Madde 84 - Gerçekleşen gelirlerin ve alacakların izlenmesinden ve zamanında toplanmasından yönetimlerin saymanları sorumludur. Yerel yönetim başkanları da sorumlu saymanların görevlerini yapıp yapmadıklarını izlemek ve denetlemekle yükümlüdür.

Yönetimin gelir ve alacaklarını zaman aşımına uğratmak suretiyle kayba uğratanlar hakkında, genel hükümlere göre soruşturma yapılır.

Gelirlere İlişkin Özel Yasa

Madde 85 - Yerel yönetimlerin gelir kaynaklarına, vergi, resim ve harçlarına, kendilerine yapılacak devlet yardımlarına, borçlanmalarına, tahvil çıkarmalarına ve bunlarla ilgili tahakkuk ve tahsil işlemlerine ait esas ve usuller ayrı bir yasa ile düzenlenir.

4.3 GİDERLER, ALIM-SATIM USULÜ VE MALİ DENETİM

Giderler

Madde 86 - Yerel yönetimlerin kendi görev alanlarıyla ilgili giderleri şunlardır:

a) Cari giderler (Tüm birim ve faaliyetleriyle ilgili olarak)

- 1) Personel harcamaları
- 2) Yolluklar
- 3) Hizmet alımları
- 4) Tüketim malları ve malzeme alımları
- 5) Demirbaş alımları
- 6) Diğer cari giderler

b) Yatırım giderleri

- 1) Makina-teçhizat ve taşıt alımları
- 2) Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri

c) Transfer giderleri

- 1) Kamulaştırma ve bina satın alımları

- 2) Kurumlara katılma payları ve sermaye teşkili giderleri
- 3) İktisadi transfer ve yardımlar
- 4) Mali transferler
- 5) Sosyal transferler
- 6) Borç ödemeleri

İç ve Dış Kredi Gerektiren Yatırım Harcamaları

Madde 87-Yerel yönetimlerin dış kredi gerektiren yatırımları, Devlet Planlama Teşkilatının ve Hazine'nin bağlı olduğu Bakanlığın ön izni alındıktan ve plan ve programa konduktan sonra, bütçeye girer ve harcamaları yapılabilir.

İç kredi ihtiyacı, seçim dönemi içinde tamamı ödenecek biçimde, İller Bankasından ya da İller Bankası kefaletiyle diğer bankalardan karşılanabilir.

Seçim dönemini aşacak büyük projelerle ilgili uzun süreli borçlanmalar için halk oylamasına başvurulur.

Köyler, gerektiğinde, iç ve dış kredi ihtiyacını ancak il yerel yönetimi kanalıyla ve il yerel yönetiminin bağlı olduğu usulle sağlayabilirler.

Alım-Satım Usulü

Madde 88-Yerel yönetimlerin alım, satım, yapım, onarım, taşıma, keşfettirme, kiralama, kiraya verme ve benzeri işleri Devlet İhale Kanunu hükümlerine göre yapılır.

Özel durumlara ilişkin yasa hükümleri saklıdır.

Mali Denetim

Madde 89- Yerel yönetimlerle bunların kurdukları birlik, kurum ve işletmelerin mali denetimi Maliye ve İçişleri Bakanlıklarıyla Sayıştay tarafından yapılır. Denetim esas ve usulleri, bu kurumların özel kanunlarında belirtilir. Köyler için bu denetim ilçe ve il yerel yönetimi tarafından yapılır.

4.4 YEREL YÖNETİM SAYMANLIK İŞLERİ

Verile Emri Amiri

Madde 90 - Verile emri amiri, hizmet harcamalarının yapıldığı birime göre, ilgili yerel yönetim biriminin başkanıdır.

Başkanlar bu yetkilerini, yazılı olarak örgüte ilan etmek suretiyle, genel sekreterlerine ve genel sekreter yardımcılarına devredebilirler.

Sorumlu Sayman

Madde 91- Yerel yönetimlerde hesap işleri daire başkanları ve müdürleri, saymanlar ve ayniyat saymanları, köylerde, sayman yoksa, köy katipleri bu yönetimlerin sorumlu saymanlarıdır.

Mali Sorumluluk

Madde 92- Sorumlu saymanların ve sorumluluk yöneltlen diğer görevlilerin mali sorumluluğu ve hizmetten doğan kişi borçları hakkında karar verme yetkisi birinci derecede ilgili yerel yönetim meclislerine, ikinci derecede Sayıştay'a aittir.

Yargı hükümleri saklıdır.

Saymanın Ödemeye Zorlanamayacağı Durumlar

Madde 93- Sorumlu saymanlar, giderin,

a) Bütçedeki düzene uygun olmaması ya da bu düzende belirtilen ödenekten fazla bulunması,

b) Varolan kadrolara uygun olmaması,

c) Yüklenme ve gerçekleşme ile ilgili belgelerin tamam olmaması,

ç) Maddi yanlışlık bulunması,

d) Kanun, tüzük, karar, ilam, anlaşma ve sözleşmelere uygun olmaması,

e) Hak sahibinin kimliğinde kuşku olması durumunda, ödemede bulunmaya zorlanamazlar.

Saymanların bir ödemenin yapılmasına karşı çıkması durumunda verile emri amiri, konusu suç oluşturmeyen durumlarda, yazılı olarak sorumluluğu üzerine alırsa ödeme yapılır. Bu durumda, ödemeden doğan sorumluluk, verile emri amiri-ne ait olur.

Bütçe ve Muhasebe Usulleri

Madde 94- Yerel yönetimlerin bütçe ve muhasebe usulleri, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir

4.5 PLAN VE PROGRAM

Seçim Dönemini Kapsayan Uzun Vadeli Yatırım Planı

Madde 95- Yerel yönetimler, yerel hizmetlere ait etüt, proje ve kamulaştırmalarla yeni yapı ve tesisleri, kalkınma planı ilke ve amaçlarına ve kendi yörelerinin ihtiyaçlarına uygun olarak, seçim dönemini kapsayan süre için plana bağlamakla

görevlidirler. Bu planlar, ilgili yerel yönetim meclislerinin kararlarıyla kesinleşirler.

Yapılacak yatırımlar; sanayiın büyük merkezler dışına taşınarak kırsal kesimde yeni iş ve istihdam alanları yaratma, köyden kente nüfus akımını yavaşlatma, küçük ve dağınık yerleşimleri bir araya getirme, tarım arazileri ile yerleşim yerlerindeki arsaların iyi kullanımına imkan verme ve benzeri amaçlar gözönünde tutularak planlanır.

Yıllık Programlar

Madde 96- Yıllık programlar, seçim dönemini kapsayan uzun vadeli planın yıllık dilimleri olarak, bütçeden önce hazırlanır ve bütçenin temelini oluşturur.

Köy yerel yönetimine ait yıllık program, ilçe yerel yönetiminin uzun vadeli planı gözönünde tutularak ilçe yerel yönetimiyle; İlçe yerel yönetimine ait yıllık program, il yerel yönetiminin uzun vadeli planı da gözönünde tutularak il yerel yönetimiyle; il yerel yönetimine ait yıllık program da, kalkınma plan ve programlarıyla uyumlu olarak, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla koordineli biçimde hazırlanır ve kendi meclislerinde onaylanarak kesinleşir.

Belediyeler de, kendi plan ve programlarını, il ve ilçe yerel yönetimleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından belediye sınırları içinde ya da civarında yapılacak yatırımlarla ilgili uzun vadeli plan ile yıllık programlarını gözönünde tutarak hazırlar ve kendi meclislerine sunarlar.

5. YEREL YÖNETİMLERİN CEZA VERME GÖREV VE YETKİLERİ

5.1 GENEL HÜKÜMLER

Genel Kural

Madde 97- Yerel yönetimler, kendi görev ve yetki alanı içinde yaşayan halkın sağlık, huzur ve refahını ve genel olarak o alanın düzenini sağlamak amacıyla; yasa, tüzük ve yönetmeliklerle getirilen hükümlere uygun olarak, yasalara ve yetkili mercilerce alınan karar ve önlemlere aykırı davranışta bulunanlara para cezası, ticaret, sanat ve meslekten men cezası ya da işyeri kapatma cezası verilmesini ya da toplatma, yoketme ve eski duruma getirme yaptırımlarını içeren yönetmeliklerle düzenlerler.

Verilecek para cezaları en az 150 ve en çok 1500 gösterge rakamının, o yıl uygulanan memur maaş katsayısı çarpımı sonucu bulunacak tutarlar arasında; ticaret, sanat ya da meslekten men ve işyeri kapatma cezaları ise en az 3, en çok 30 gün arasındadır.

Para cezası uygulamasında 500 TL. den aşığı tutarlar atılır, yukarı olanlar ise tama çıkarılır.

Türk Ceza Kanunu'nda ve diğerk kanunlarda yazılı ceza hükümleri saklıdır.

Ceza Uygulaması

Madde 98 - Yasa, tüzük ve yönetmeliklerde il ve belediye yasağı olarak belirtilen hükümlere; bunlara dayalı olarak yerel yönetim meclisleri ve yürütme kurulları tarafından verilen kararlara ya da alınan önlemlere aykırı hareket edenlere 97'inci maddede yazılı tutarlarda para cezası verilir.

Yeme, içme, eğlenme, dinlenme, yatma, temizleme, ulaşım, ısınma ve kullanma gibi ihtiyaçlarla ilgili ticaret, sanat ve meslekleri yapanlardan, çalışmaları sırasında;

a) Tartı ve ölçülerde hile yapanlara,

b) Yasaların öngördüğü durumlarda yerel yönetimlerce verilen fiat ve ücret tarifelerine, daha önce verilmiş ve kesinleşmiş para cezasına rağmen, uymamakta direnenlere,

c) Halkın sağlığına, il ve belediye düzenine uymamayı alışkanlık durumuna getirenlere,

İşyerlerinin 3 günden 30 güne kadar kapatılması cezası verilir. İşyeri kapatılanlar, kapatma süresince, il yasağının uygulanmasına neden olan ticaret, sanat ve meslekten de alıkonulurlar.

İkinci fıkrada belirlenen çalışmaları yerleşik bir işyeri olmaksızın yapanlardan, aynı fıkrada gösterilen yasaklara aykırı davrananlara da 3 günden 30 güne kadar ticaret, sanat ve meslekten alıkoyma cezası verilir.

Direnme, Alışkanlık ve Kesinleşme

Madde 99 - Bu yasanın uygulanmasında;

a) Bir yıl içinde aynı tür yasağın, kesinleşmiş cezaya rağmen, ikinci kez işlenmesi direnmedir,

b) Bir yıl içinde aynı tür yasağın, kesinleşen cezaya rağmen, üç ve daha fazla işlenmesi durumu alışkanlık sayılır.

c) Ödenme süresinde itiraz edilmeyen ya da itirazı reddolunan kararlar kesinleşmiş sayılır.

Yukardaki cezalar, direnme durumunda bir kat, alışkanlık durumunda iki kat artırılarak verilir.

Cezaların Belirlenmesi

Madde 100- Para cezaları ile işyeri kapatma ve ticaret, sanat ve meslekten alıkoyma cezalarını gerektiren emir ve yasaklar ve bu eylemlere uygulanacak cezaların alt ve üst sınırları meclislerce çıkarılacak yönetmeliklerde gösterilir.

Yasada belirtilen tutar ve sürelerle uymak koşulu ile bu cezalar, yerel yönetim meclislerince kesin tutar ve sürelerle bağlanabilir.

Yukarda belirtilen yönetmelikler ilçe ve köylerde alışılmış usullerle ilan edilir ve ilan tutanakları saklanır.

Ceza Vermede Yetki

Madde 101- Bu yasada ve buna dayanılarak çıkarılan yönetmeliklerde yazılı cezaları vermeye yerel yönetim yürütme kurulları yetkilidir.

5.2 CEZA KARARLARININ VERİLMESİ

Tutanak Düzenleme

Madde 102- Cezayı gerektiren eylemleri yapanlar hakkında yerel yönetim kolluk memuru ya da ceza vermeye yetkili olanlar tarafından tutanak düzenlenir. Tutanakta, yasağa aykırı olarak yapılan eylemin yeri, zamanı, niteliği ve ceza tutarı gösterilir.

Yasak eylemin niteliğine bakılarak, başka yerel yönetim memurlarına da, kendi konularında tutanak tutma yetkisi verilebilir. Bu durum, il ya da onun vereceği yetkiye dayanarak ilçe meclisince hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Tutanağın İlgililere Verilmesi

Madde 103- Tutanak, il ya da belediye yasağına aykırı eylemin yapıldığı yerde düzenlenir. Kimliğini ve adresini bildirmeyenler, kimlik ve adreslerinin saptanması için, gerektiğinde zorla, en yakın karakola, ilgili yerel yönetim dairelerine ya da köy muhtarlığına götürülür, kimliği ve adresi belirlendikten ve tutanak tutulduktan sonra derhal serbest bırakılır.

Tutanağın bir örneği ilgiliye, imzası karşılığı hemen, diğer örneği de, en geç üç gün içinde ceza vermeye yetkili makamlara verilir.

İlgili, tutanağı almaktan ya da imzalamaktan kaçınmışsa bu durum tutanağa yazılır. Tutanak bu yolla kendisine bildirilmiş sayılır.

Tutanak, hakkında işlem yapılan kişi dışında, en az iki kişi tarafından imzalanır.

Tutanağa İtiraz ve Karara Bağlama

Madde 104- Haklarında tutanak düzenlenenler, bunlara karşı, bildirim tarihinden başlayarak 10 gün içinde ilgili yerel yönetim başkanlığına itirazda bulunabilirler. İtiraz süresinin sonu tatile rastlarsa, tatili izleyen ilk iş günü çalışma saati sonuna kadar itiraz edilebilir.

İlgili yürütme kurulu, itiraz edilen tutanakları, itiraz tarihinden başlayarak 10 gün içinde, itiraz edilmeyenleri ise, tutanağın düzenlendiği tarihten başlayarak 15 gün içinde karara bağlar.

Kararların Bildirilmesi ve İtiraz

Madde 105- Verilen ceza kararları ilgililere, Tebligat Kanunu hükümlerine göre ya da ceza vermeye yetkili olanlar tarafından doğrudan doğruya, imza karşılığı, yazılı olarak bildirilir.

Yazılı bildirim, kolluk görevlilerince de yapılabilir.

İlgililer, bu kararlara karşı, bildirim tarihini izleyen 5 gün içinde, yetkili idare mahkemesine yazılı itirazda bulunabilirler. İtiraz dilekçesine, karar, bildirim tarihini gösteren belge ve tutanakların asılları ya da örnekleri ile varsa yazılı deliller eklenir.

İtiraz, para cezalarının uygulanmasını durdurmaz. Diğer cezaların uygulanması itiraz sonucuna kadar ertelenir.

İtiraz Nedenleri

Madde 106- Ceza kararlarına itiraz; tutanakların sahteliği, ya da yetkili olmayanlarca düzenlenmesi, kararların yasalara uygun bulunmaması ya da yetkili olmayanlarca verilmesi, ceza verilmesini gerektiren eylemin işlenmemiş olması, eylemin hatalı nitelendirilmesi, tutanak ya da kararlarda maddi hata bulunması nedenlerine dayanılarak yapılır. Bu nedenlere dayanmayan itirazlar geçersizdir.

Mahkemece Karara Bağlama

Madde 107- Ceza kararlarına yapılan itirazlar, idare mahkemesince belgeler üzerinde incelenir ve 30 gün içinde karara bağlanır.

Mahkemece verilen karar kesin olup temyiz edilemez.

5.3 CEZALARIN YERİNE GETİRİLMESİ

Para Cezalarının Yerine Getirilmesi

Madde 108- Para cezaları Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun

hükümlerine göre tahsil edilerek ilgili yerel yönetim bütçesine gelir yazılır.

Para cezasına ilişkin kararın mahkemece kaldırılması durumunda, önceden alınmış olan para, ilgililerin yönetime başvurmasını izleyen 7 gün içinde kendilerine geri ödenir.

Ticaret, Sanat ve Meslekten Alıkoyma ve İşyeri Kapatma Cezalarının Yerine Getirilmesi

Madde 109- Ticaret, sanat ve meslekten alıkoyma cezası, bunların yapılmasına izin veren belgenin ceza süresince alınması yoluyla uygulanır. Bu ceza kişiseldir, işyerinin kapatılmasını gerektirmez.

İşyeri kapatma cezası, işyerinin mühürlenmesi yoluyla yerine getirilir. İşyerindeki araç, gereç ve malların korunması için gerekli önlemlerin alınmasına ilişkin konular yönetmelikte gösterilir.

Toplatma, Yoketme ve Eski Duruma Getirme

Madde 110- Toplatma, yoketme ve eski duruma getirme yaptırımları aşağıdaki biçimde uygulanır:

a) Yönetimce satışı ya da kullanılması yasaklanmış bulunan maddeler, önlem niteliğinde olmak üzere derhal toplattırılır. Bu maddelerden yok edilmesi gerekmeyen ya da bozulması söz konusu olmayanlar, sahibi tarafından 15 gün içinde istenildiğinde, yönetmelikte belirtilecek usul ve esaslara uyularak, geri verilir. Bu süre içinde sahiplerince istenmeyen maddeler, yönetmelik esaslara göre pazarlık usulüyle değerlendirilerek yönetim bütçesine gelir yazılır.

b) Halkın genel sağlığının korunmasına yönelik yasa hükümleri saklı olmak üzere, yetkili sağlık kuruluşunun raporu ile sağlığa zararlı, bozulmuş, kokmuş, karıştırılmış ya da hastalık doğuracak nitelikte oldukları saptanan maddelerle satışı ve kullanılması yönetimce yasaklanan maddeler toplattırılır. Bunlardan mümkün olanlar değerlendirilerek yönetim bütçesine gelir yazılır, diğerleri yok edilir.

c) Halkın yararlanmasına sunulan su, kanalizasyon, yol, park gibi tesislere zarar verenlerden bozulanların eski duruma getirilmesi için yönetimce yapılan harcamalar %30 fazlası ile alınır.

ç) Toplatma, yoketme ve eski duruma getirme işlemlerini gerektiren durumlarda, bu kanunda ve ilgili yönetmelikte belirtilen biçimde tutanak düzenlenir.

Toplatma, yoketme ve eski duruma getirme yaptırımlarının uygulandığı du-

rumlarda, işlenmiş bulunan eylem ayrıca bir cezayı gerektiriyorsa, bu madde hükümlerinin uygulanmış olması gerekli cezaların verilmesine engel olmaz.

Yönetimce Mahkemeye Başvurma

Madde 111- Türk Ceza Kanunu ve diğer yasalarda yer alan ve yerel yönetimlerin görev alanına giren suçlardan, mahkemenin görevlerine girenler hakkında, soruşturma yapılması istemiyle yönetimce mahkemeye gönderilen yazılar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 164'üncü maddesinde yazılı dilekçe niteliğindedir. Bu istemler hakkında, anılan Kanunun 164 ve sonraki ilgili maddeleri uygulanır.

Suçların ihbarında yönetimce yapılacak başvurularda, aynı Kanunun ihbara ilişkin 151'inci ve daha sonraki ilgili maddelerine göre işlem yapılır.

Yönetmelik Yapılması

Madde 112- Bu kanunda öngörülen ceza hükümlerinin uygulanmasına ilişkin konularla tutanak ve diğer basılı kağıtların biçim ve içerikleri, ilgili bakanlıkların görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Yerel yönetimler, bu yönetmelikle uyumlu olmak koşuluyla, uygulamaya açıklık getirecek ayrıntıları kendi yönetmeliklerinde belirtebilirler.

6. YEREL YÖNETİM BİRLİKLERİ

Birliğin Kuruluş ve Amacı

Madde 113- Bu yasa ya da diğer yasalarla yerel yönetimlere verilen görevlerden birinin ya da daha fazlasının ortaklaşa yapılmasını gerçekleştirmek amacıyla yerel yönetimler kendi aralarında birlik kurabilirler. Birlik, anatüzüğünün birer örneğinin valilik ve kaymakamlıklara verilmesiyle tüzelkişilik kazanır.

Birlik, amaçlarına ulaşmak ve görev konularına giren işleri yürütmek için bu yasanın 22 ve 23'üncü maddelerinde belirtilen her türlü hak, yetki, ayrıcalık ve bağımsızlıktan yararlanır.

Birliğin Organları

Madde 114- Birliğin organları şunlardır:

- a) Birlik meclisi,
- b) Birlik yürütme kurulu,
- c) Birlik Başkanı.

Birlik Meclisi'nin Kuruluşu

Madde 115- Birlik meclisi;

a) İl yerel yönetiminin üye olduğu birliklerde vali ya da görevlendireceği temsilci ile il meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği en az bir temsilci,

b) İlçe yerel yönetiminin üye olduğu birliklerde kaymakam ya da görevlendireceği temsilci ile ilçe meclisinin kendi arasından seçeceği en az bir temsilci,

c) Üye belediyelerin başkanları ile belediye meclislerinin kendi üyeleri arasından seçecekleri en az birer temsilci,

ç) Köylerin ortaklığı halinde köy muhtarları ile köy yürütme kurulunun kendi üyeleri arasından seçecekleri en az birer temsilciden,

oluşur. Asil üye sayısı kadar ayrıca yedek üye seçilir. Üyesi çok olan yerel yönetim birliklerinde her yerel yönetim biriminden üye seçme zorunluluğu yoktur. Bu durumda birlik meclisi üyelerinin üye yerel yönetim temsilcileri arasından nasıl seçileceği birlik anatüzüğünde belirtilir.

Birlik meclisinin seçilmiş üyelerinin görev süresi ilk yerel yönetimler genel seçimi ile sınırlıdır. Seçilmiş üyeler her hangi bir nedenle ayrılır ya da asil üye zorunlu nedenlerle birlik meclisine katılamazsa, bu durumun belgelendirilmesi üzerine seçilmiş yedek üye birlik meclisine katılır.

Yerel yönetim başkanlığı ve meclis üyeliğini kaybedenler birlik meclis üyeliğini de kaybetmiş sayılırlar. Vali ve kaymakamların yer değiştirmesi halinde vekilleri ya da yerlerine atanan kişiler birliğe katılırlar.

Birlik Yürütme Kurulunun Kuruluşu

Madde 116- Birlik yürütme kurulu, birlik başkanı ile birlik meclisinin kendi üyeleri arasından iki yıl süre için seçeceği ve anatüzük'te belirlenen sayıda üyeden oluşur.

Birlik başkanı, yürütme kurulunun doğal başkanıdır. Birlik başkanının bulunmadığı durumlarda bu görev başkan vekili tarafından yürütülür.

Birlik Başkanının Seçimi

Madde 117- Birlik Başkanı, il yerel yönetiminin vali tarafından temsil edildiği birliklerde validir. Diğerlerinde meclis üyesi olan yerel yönetim başkan ve temsilcileri arasından birlik meclisi tarafından seçilir. Birlik başkanlığı süresi iki yıldır. Yerel yönetim başkanlık veya temsilcilik sıfatı devam etmek şartıyla tekrar birlik başkanlığına seçilmek mümkündür. Gerektiğinde aynı usulle değiştirilir.

Birlik Organlarının Görev ve Yetkileri

Madde 118- Birlik organlarının görev ve yetkileri ile çalışmalarında uyacakları esas ve usuller, kendi görev alanlarıyla sınırlı olmak üzere, bu yasanın 25, 50 ve 59'uncu ve onları izliyen maddelerinde yerel yönetim organları için belirtilen ortak görev ve usul hükümleriyle aynıdır.

Birlik amaç ve görevlerinin niteliğine göre, birlik işlemlerinde uygulanacak hükümler anatüzükte gösterilir.

Birlik Genel Sekreterliği

Madde 119- İhtiyaç duyulan birliklerde birlik genel sekreteri birlik başkanının önerisi üzerine birlik yürütme kurulunca atanır. Genel sekreterin hizmet süresi ve özlük hakları birlik ana tüzüğünde gösterilir.

Genel sekreterliğin yanı sıra, birlikte yeterli sayıda kadrolu veya sözleşmeli personel bulundurulabilir. Personel harcamalarında, yerel yönetimler için saptanan %30'luk sınır, birlikler için de geçerlidir.

Birlik Genel Sekreteri'nin Görev ve Yetkileri

Madde 120- Genel sekreter; birlik başkanı ve birlik yürütme kurulunun denetimi altında, birliğin geneldeki işleyişinden sorumludur.

Birlik Anatüzüğü

Madde 121- Birliğin kuruluş aşamasında kurucu üyeler tarafından birliğin amacını, görevlerini, kurucuları, adını, merkezini, çalışma süresini, çalışma alanının sınırlarını, birliğe üye yerel yönetimlerin adlarını, gelirlerini, birliğe devredilmeyecek yerel yönetimlere ait hak ve yetkiler ile birliğe dahil yerel yönetimlerin birliğin kuruluş ve yürütme masraflarına ne ölçüde katılacaklarını, diğer yükümlülüklerini ve birliğin kuruluş ve çalışmalarına esas olacak diğer koşulları gösteren bir anatüzük hazırlanır.

İçişleri Bakanlığı örnek bir birlik ana tüzüğü hazırlayarak illere gönderir.

Anatüzük, birliğe dahil yerel yönetim meclislerinin olumlu kararı ile kesinleşir.

Birlik anatüzüğü hükümleri birlik başkanı tarafından yürütülür.

Birliğe İlişkin Mali Hükümler

Madde 122- Birliğin mali yönetimi ile ilgili esas ve usuller Birinci Kitap Dördüncü Kısımda belirtilen hükümler dikkate alınarak anatüzükte düzenlenir.

Birliğin Alım, Satım ve Benzeri İşleri

Madde 123- Birlik, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile 1050 sayılı Genel Muhasebe Kanunu hükümlerine tabidir.

Birliğin Tutacağı Defterler

Madde 124- Birlik karar defterleri (meclis ve yürütme kurulu), gider defteri, banka cari hesap defteri, gelen giden evrak kayıt defteri, demirbaş defteri ve yasaların gerektirdiği diğer defterleri tutar.

Birliğin ve Üyelerin Sorumluluğu

Madde 125- Birlik adına yapılan her türlü sözleşme ve taahhütlerden birlik tüzel kişiliği sorumludur.

Birliğin mal varlığı ile sınırlı olan bu sorumluluk, hiç bir şekilde üye yerel yönetimler tüzel kişiliğini bağlamaz.

Birliğe Katılma

Madde 126- Birliğin kuruluşundan sonra birliğe katılmak isteyen yerel yönetimler, karar organlarınca alınacak katılma kararının birlik meclisince kabulü ile üye olurlar.

Üyelikten Çıkarılma

Madde 127- Üye yerel yönetimler, anatüzük ile belirlenen yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda, yazılı uyarıdan sonra ilk olağan birlik meclisi toplantısında alınacak karar üzerine birlikten çıkarılırlar.

Bu takdirde, ayrılan üye yerel yönetimlerin birlikteki hak ve alacakları, ayrılış tarihinden itibaren 10 yıl süre ile bloke edilebilir.

Birliğin Tasfiyesi

Madde 128- Birlik, birlik meclisi üye tam sayısının üçte iki çoğunlukla alacağı kararla feshedilir. Birliğin tasfiyesini birlik yürütme kurulu yürütür, tasfiye işlemleri en geç bir yıl içinde sonuçlandırılır. Birliğin mal varlığı birlik meclisince alınacak karar doğrultusunda ve üye yerel yönetimlerin katılma payı oranında bunlara dağıtılır.

7. YEREL YÖNETİM PERSONELİNİN HİZMET İÇİ EĞİTİMİ

Yerel Yönetim Birimlerinin Eğitim Sorumluluğu

Madde 129- Her yerel yönetim birimi, personelinin eğitiminden doğrudan doğruya sorumludur. Bu amaçla kendi olanaklarıyla hizmet içi eğitim programları düzenler. Ayrıca; il ve merkez eğitim birliklerinin, bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversitelerin ve benzer kurumların eğitim programlarından yararlanır.

Yerel yönetimlerin hizmet içi eğitim programlarından yerel yönetimlerin seçilmiş görevlileri de yararlanırlar.

İl Eğitim ve Araştırma Birliği

Madde 130- Her ilde, o il sınırları içinde bulunan tüm yerel yönetim birimleri tarafından, personelin yerel yönetimlerin görev alanına giren konularda kalkacak eğitim ihtiyacını karşılamak ve yerel yönetimlere ait araştırma ve geliştirme çalışmalarını yürütmek üzere bir il eğitim ve araştırma birliği kurulur.

İl sınırları içinde bulunan, köyler dışındaki tüm yerel yönetim birimleri bu birliğe üye olmak zorundadırlar. Köy yönetimleri birliğin parasal yükümlülüğünün dışında tutularak, personelinin eğitimi için, birlik çalışmalarından yararlanırlar.

Birliğin Organları, Görev ve Yetkileri, Çalışma Esas ve Usulleri

Madde 131- İl eğitim ve araştırma birlikleri, bu yasanın yerel yönetim birlikleri ile ilgili hükümlerine göre kurulur. Birliğin organları (meclisi, yürütme kurulu ve başkanı), organların oluşum biçimi, genel sekreter ve örgütü, bunların görev ve yetkileri, çalışma esas ve usulleri, mali işlemleri ve gerekli diğer konuları hakkında yerel yönetim birlikleriyle ilgili hükümler uygulanır.

Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı

Madde 132 - İl eğitim ve araştırma birliklerinde temel birim, eğitim ve araştırma dairesi başkanlığıdır. Bu daire, eğitim ve araştırma müdürlüklerinden oluşur.

Eğitim müdürlüğü, yerel yönetimlerin ihtiyaç duyduğu eğitim konularında plan ve programlar yapar, bunları geliştirir ve uygular. Bu uygulamada eğitici olarak üniversitelerden, yerel yönetimler uzman personelinden ve kamu kurum ve kuruluşlarından yararlanır.

Araştırma müdürlüğü, eğitim plan ve programlarının geliştirilmesi, eğitim programlarında kullanılacak el kitabı ve kitapçıkların hazırlanması gibi çalışmalarla yerel yönetimlerde yönetsel etkiliği ve verimliliği artıracak, onları geliştirecek yönetsel ve örgütsel araştırmaları yürütür. Araştırma müdürlüğü, dairenin genel amaçlarını gerçekleştirebilmek için, il sınırları içindeki tüm yerel yönetim birimlerini, hizmetlerini, personelini, görev yaptığı alan ve insanları kapsayacak bir bilgi bankası oluşturur, bu yolla sağladığı verileri değerlendirir, bunların sonuçlarından her türlü araştırma ve uygulamada yararlanılmasını sağlar.

İl Hizmet İçi Eğitim Kurulu

Madde 133- Her il eğitim ve araştırma birliğinde, genel sekreterin başkanlığında, bir il hizmet içi eğitim kurulu kurulur. Bu kurulda, eğitim ve araştırma daire başkanı, eğitim ve araştırma şube müdürleri, eğitim uzmanları ve öğretim üyeleri bulunur.

Bu kurul, birlik yürütme kuruluna ve birlik meclisine sunulacak, hizmet içi eğitim konularıyla ilgili incelemeler yapar, önerilerini meclise sunar.

Bölge Birlikleri

Madde 134- İl eğitim ve araştırma birlikleri, birden çok ili içine alan bölgesel nitelikli birlikler kurabilirler. Bu durumda eğitim ve araştırma çalışmaları için ortak örgütlenmeye gidilir.

Bölgesel nitelikli birliklerin kurulabilmesi için, ilgili il birlik meclislerinin her birinde bu konuda olumlu karar verilmesi gerekir.

Yerel Yönetimler Merkez Eğitim ve Araştırma Birliği

Madde 135- Bütün il eğitim ve araştırma birliklerinin zorunlu olarak üye olduğu bir Yerel Yönetimler Merkez Eğitim ve Araştırma Birliği kurulur.

Bu merkez birliğinin amacı, il hizmet içi eğitim ve araştırma çalışmalarına yardımcı ve destek olmak, birlikler arasında eşgüdüm ve işbirliği sağlamak, ortak eğitim plan ve programları geliştirmek, programlarda görev alacak eğiticiler yetiştirmek, eğitim çalışmalarında kullanılacak ders kitapları, kılavuz ve benzerlerini sağlamak, yerel yönetimler personeli eğitimi için ülke çapında birlik ve bütünlüğü sağlayacak her türlü önlem almak, il birliklerinin bilgi bankalarında toplanan bilgilerden de yararlanarak, bunları ülke bütünlüğü içinde değerlendirmek, yerel yönetimlerin geliştirilmesini sağlayacak her türlü araştırmaları yapmak, üst düzey personel için eğitim programları yapmak ve uygulamaktır.

Yerel Yönetimler Eğitim ve Araştırma Birlikleri Anatüzükleri

Madde 136- İl, bölge ve merkez eğitim ve araştırma birlikleriyle ilgili olarak, her birlik için; birliğin adını, idare merkezini, çalışma alanlarını, kurulması isteğe bağlı bölgesel birlikler için süresini, birlik organlarının oluşum biçimini, üye yerel yönetimlerin yükümlülüklerini ve bu Yasanın Birinci Kitap Altıncı Kısımında belirtilen yerel yönetim birlikleriyle ilgili hükümler dikkate alınarak, bunlardan gerekli olanlarını içeren birer anatüzük düzenlenir.

Anatüzük ilgili birlik meclisinde görüşülüp kabul edilir, merkez ve bölge ana tüzüklerinin bir örneğinin İçişleri Bakanlığına gönderilmesiyle kesinleşir

Her birlik meclisi, anatüzük dışında, uygulamaya açıklık getirecek ayrıntıları içeren yönetmelikler düzenleyebilirler.

K İ T A P 2

İL, İLÇE VE KÖY YEREL
YÖNETİMLERİ

İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİ

1. KURULUŞ

Kuruluş

Madde 137- İl ve ilçe yerel yönetimleri, il ve ilçelerin kuruluş yasaları ile tüzelkişilik kazanır, il ve ilçelerin kaldırılmasıyla tüzelkişilikleri sona erer.

Merkez ilçelerde de ilçe yerel yönetimi kurulur.

Köy yerel yönetimi, bu yasada belirtilen yetkili organlarca köy kurulmasına karar verilmesi ve organ seçimlerinin yapılmasıyla tüzelkişilik kazanır, bunların tüzelkişilikleri yetkili organlarca kaldırılması ya da köyün fiilen ortadan kalkmasıyla sona erer.

İl Kurulmasının Koşulları

Madde 138- Bir il kurulabilmesi için, kurulacak ilin;

- a) nüfusunun en az 250.000 olması,
 - b) alanının 5.000 km²'den az olmaması,
 - c) Merkez ilçe dışında, en az beş ilçeye sahip olması
 - ç) Kendisinden ya da kendilerinden ilçe ya da köy alınan illerin bu normların altına düşmemesi,
 - d) Coğrafya durumunun, ekonomik şartlarının, mali yeterliliğinin ve kamu hizmetlerine olan ihtiyacın gözönünde tutulması,
- gerekir.

İlçe Kurulmasının Koşulları

Madde 139- Bir ilçe kurulabilmesi için, kurulacak ilçenin

- a) Nüfusunun en az 15.000 olması,
 - b) Merkez belediyesi dışında en az, toplam 10 köy ve belediyeye sahip olması,
 - c) Alanının en az 600 km² olması,
 - ç) İlçe merkezi nüfusunun en az 3.000 olması,
 - d) Coğrafya durumunun, ekonomik şartlarının, mali yeterliliğinin ve kamu hizmetlerine olan ihtiyacın gözönünde tutulması,
- gerekir.

Köy Kurulmasının Koşulları

Madde 140 - Bir köy kurulabilmesi için,

- a) Yerleşim birimleri toplam nüfusunun 500'den çok olması,
 - b) Köy merkezi olarak seçilen yerleşim yerinin, çevresindeki köy ve başka yerel yönetim merkezlerinden en az 5 Km. uzaklıkta olması,
 - c) Kurulacak köyün ekonomik ve sosyal bütünlüğünün ve mali yeterliliğinin bulunması,
- gerekir.

Köy Kurulması Esas ve Usulleri

Madde 141 - Köylerin kurulması, yerlerinin, adlarının ve bağılıklarının değiştirilmesi ve hukuki varlıklarının sona erdirilmesi valinin gerekçeli önerisi ve il meclisinin görüşü üzerine Tarım ve Köyişleri ile Bayındırlık ve İskan Bakanlıklarının da görüşü alınarak, İçişleri Bakanlığının kararıyla yapılır.

Yukarda sayılan işlerden il ya da ilçe sınırlarının değiştirilmesini gerektirenler hakkında, 10.6.1949 tarihli ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun ilgili hükümlerine göre işlem yapılır.

Köy Sınır Uzlaşmazlıklarının Çözümlemesi

Madde 142 - Köyler arasında çıkacak sınır uyuşmazlıkları, ilgili köy muhtarlarının tek başlarına ya da birlikte başvurması üzerine, kaymakamın, bir komisyon kurarak yaptıracağı incelemeden sonra, ilçe yürütme kurulunun görüşü ve il yürütme kurulunun kararı ile çözümlenir.

Kesinleşen sınırlar, yerinde araziye uygulanarak taraflara gösterilir ve durum bir tutanakla saptanır.

İl yürütme kurulunca zorunluluk görülmedikçe bu sınırlar beş yıl değiştirilemez.

Köylerle belediyeler arasındaki sınır uyuşmazlıkları da aynı yöntemle çözümlenir.

Kesinleşen Sınır Kararları

Madde 143- Kesinleşen sınır kararları ve dayanağı olan belgelerin asılları ilçe yerel yönetiminin ilgili biriminde saklanır.

Sınır kararlarının birer örnekleri tapu yönetimiyle il yerel yönetimine ve ilgili köy ve belediyelere gönderilir.

Köy Sınırları İle İlgili Yönetmelik

Madde 144- Köy sınırlarının çizilmesi, uygulanması, sınır komisyonlarının kuruluş biçimi, sınır kağıdı ve krokisi ile diğer belgelerin biçimi ve ilgili köy ve belediyelere örnek verilmesine ilişkin ayrıntılı konular İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

2. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNİN GÖREV VE YETKİLERİ

İl Yerel Yönetiminin Genel Yetkisi ve Yükümlülüğü

Madde 145- İl yerel yönetimi, bu yasa ya da diğer yasalarda açıkça belirtilen görevler dışında, ilçe ve köy yerel yönetimlerince yürütülen tüm hizmetlere ilişkin konularda, il çapında politika, ilke, standart ve hedef belirleme ve bunları gözetme ve denetleme yetkisine sahiptir. İlçe ve köy yerel yönetimleri il yerel yönetimlerinin bu konulardaki kararlarına uymak zorundadırlar.

İl yerel yönetimi, ilçe ve köy yerel yönetimlerine, yasalarla belirlenen görevlerini yürütmelerinde yardım etmek ve destek sağlamakla yükümlüdür.

İlçe Yerel Yönetiminin Genel Yetkisi ve Yükümlülüğü

Madde 146- İlçe yerel yönetimi, il yerel yönetim sisteminin temel hizmet birimidir. Bu yasada il yerel yönetiminin sorumluluğuna bırakılan hizmetler, alan ve nüfus boyutu ile örgüt ve kaynakları yeterli olan ilçe yerel yönetimlerine devredilir.

Hizmet devri yapılacak ilçelerle ilgili ölçütler ve devirle ilgili esas ve usuller İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

İlçe yerel yönetimi, köy yerel yönetimince yürütülen hizmetlerin ve yetkilendirildiği durumlarda belde ve kasaba hizmetleriyle köye götürülen öteki hizmetlerin yürütümünde, yasalara ve il çapında hazırlanan politika, ilke, standart ve hedeflere uygunluğu gözetir ve denetler.

İlçe yerel yönetimi, köy ve belde yerel yönetimlerine verilen görevlerin yürütülmesinde bu birimlere destek ve yardım sağlamakla yükümlüdür.

Köy Yönetimlerinin Genel Yetkisi ve Yükümlülüğü

Madde 147- Köy yerel yönetimi, bu yasada ya da başka yasalarda açıkça belirtilen yetkiler ve görevler dışında, aşağıdaki genel yetkileri kullanır ve yükümlülükleri yerine getirir:

- a) Köyün ihtiyaçlarını saptayarak ilçe yerel yönetimine bildirmek ve bunları izlemek, bu ihtiyaçların giderilmesi için ilçe yerel yönetimiyle işbirliği yapmak,
- b) Köye, il ya da ilçe yerel yönetimleri tarafından götürülen tüm hizmetlerin yürütümünde ilgililere ve bu yönetimlere yardımcı olmak, kolaylık sağlamak,
- c) Yapılan ve kamuya ait olan tüm tesisleri korumak, bunlara zarar verilmesini önlemek, zarar verilmesi ya da herhangi bir nedenle bozulması halinde zararı azaltacak acil önlemleri almak, durumu ilçe yerel yönetimine bildirmek,
- ç) Köyde, yasalara ya da il ve ilçe yerel yönetimlerinin düzenlediği yönetmeliklere ve aldıkları kararlara aykırı bir eylem olması halinde, durumu yerinde saptamak, eylemin durdurulmasına ilişkin acil önlemleri almak ve durumu ve sonucu ilçe yerel yönetimine bildirmek,
- d) Köyün her yönden kalkındırılması için gereken girişimlerde bulunmak, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bu amaçla başvurmak ve öneri götürmek.

Köy Sınırları İçindeki Arsa ve Araziler

Madde 148- Köy sınırları içinde kalan ve köyde yapılacak kamu hizmetleri ve tesisleri için yararlanılabilecek eski ve yeni mezarlık alanları ile sahipsiz arazi niteliğindeki mesirelik, harman yeri, çayır, mer'a, sazlık ve bataklıklar, bir kamu hizmetine ayrılmamış olmak koşuluyla hazineye ait arazi ve arsalar ile deniz, nehir ve göllerden il ve ilçe yerel yönetimlerinin yardımıyla köy yönetimince doldurulmuş olan yerlerin kullanım hakkı, köy tüzelkişiliğine aittir.

Bayındırlık ve İmar Hizmetleri

Madde 149- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin bayındırlık ve imar hizmetlerine ilişkin görevleri şunlardır.

a) İl yerel yönetimi:

- 1) Köy ve ilçe yolları ile ekonomik, turistik ve kamu hizmetleri yönünden önemli yolların yapımını ve büyük onarımını sağlamak, ilçe yollarına trafik işaret ve levhaları koymak ;
- 2) Köylere ve beldelere sağlıklı ve yeterli içme ve kullanma suyu yapımını sağlamak,
- 3) Gereken köylerde, özel yasa hükümleri saklı kalmak koşuluyla, yerel koşullara göre elektrik santralleri kurmak;
- 4) Köylerde ve beldelerde kanalizasyon şebekelerini ve bunların büyük on-

rımlarını yapmak, yaptırtmak,

5) Doğal afetlerde, ilin durumunu ve ihtiyaçları saptamak ve bunları merkez yönetimine aktarmak, afete uğrayanların geçici barındırılmaları ve zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili önlemleri almak, bu konuda diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak ve merkez yönetiminin yapacağı çalışmalara yardımcı olmak .

6) İlin arazi kullanım planını ve köylerin halihazır haritalarıyla yerleşim planlarını hazırlamak, hazırlatmak, bu planların uygulanışını izleyip gözetmek ve denetlemek, il sınırları içindeki belediyelerce hazırlanan planların yasalara ve il arazi kullanım planına uygunluğunu sağlamak,

7) Yerleşim alanı dışında sanayi ve turizm kuruluşları ile toplu iskan ve diğer yerleşim yerlerinin tesisine master planı çerçevesinde izin vermek,

8) İl içersindeki köylerin ve diğer yerleşim birimlerinin toplulaştırılmasını sağlayacak önlemleri almak, planlamak ve uygulamak.

9) İl yerel yönetimine ilişkin hizmet bina ve tesislerinin proje, keşif, ihale gibi işlemlerini yürütmek.

b) İlçe yerel yönetimi:

1) Köy ve ilçe yollarının, içme ve kullanma suyu kanallarının, köy elektrik santrallerinin ve kanalizasyon şebekelerinin bakımını ve küçük onarımlarını yapmak, bunları işletmek, yönetmek,

2) Köy yollarına trafik işaret ve levhaları koymak.

3) Doğal afetlerde, ilçe çapında ihtiyaçları ve alınacak önlemleri saptamak ve il yerel yönetimine bildirmek, hemen alınması gerekli önlemleri almak ve uygulamak, il yerel yönetiminin aldığı önlemlere, ilçe çapında uymak, merkezi yönetimle il yerel yönetiminin ve belediyelerin yapacağı çalışmalara yardımcı olmak, doğal afetlere ilişkin yasaların verdiği görevleri yapmak,

4) İl arazi kullanım planının ilçe bölümünü ve köy yerleşim planını uygulamak, kasaba ve şehir belediyeleri ve mücavir alanları hariç olmak üzere, köy ve belde yerleşim alanı içinde ve dışında kalan yerlerde, bu planlara ve afet bölgelerinde yapılacak binalara ilişkin yasalara göre bina yapımına ve büyük onarımına, köy yönetiminin ve belde belediyesinin de görüşünü alarak izin vermek, yapılaşmayı denetlemek, yıkılmaya ve çökmeye yüz tutmuş tehlikeli durumda olan yapıları zararsız hale getirmek ya da yıktırmak, anılan yerlerde imar mevzuatının öngördüğü öteki görevleri yapmak,

5) Köylerin ve diğer yerleşim birimlerinin toplulaştırılması ihtiyacını saptamak,

gerekli araştırmaları yaparak önerilerini il yerel yönetimine bildirmek, planlama ve uygulama aşamalarında il yerel yönetimi ile işbirliği yapmak.

c) Köy yerel yönetimi:

- 1) Köy sınırları içinde ruhsatsız yapılara meydan vermemek, bu amaçla gerekli denetimleri yapmak ve sonuçlarını ilçe yerel yönetimine bildirmek,
- 2) Köy konağı, konuk odası, çamaşırhane, hamam gibi halkın ihtiyaç duyduğu tesisleri yapmak,
- 3) Köy yönetimine gelir getirici tesisler yapmak,
- 4) Köyün uygun yerlerinde park, yeşil saha, çocuk bahçesi ve dinlenme yerleri yapmak, bu yerleri ağaçlandırmak,
- 5) Cadde ve sokaklara ve binalara isim ve numara vermek, levhalarını asmak,
- 6) Köyün kendi olanaklarıyla yaptığı ya da başka kurum ve kuruluşların katkılarıyla yapıp köy yönetimine verilen tesisleri işletmek, yönetmek, bakım ve onarımlarını sağlamak,

Eğitim Hizmetleri

Madde 150- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin eğitim hizmetlerine ilişkin görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

- 1) Okul öncesi eğitime, ilk ve ortaöğretim ve mesleki öğretim kurumlarına, özel eğitime muhtaç çocukların eğitim ve öğretimine, yaygın eğitime, çıraklık okulları, pratik meslek kursları ve diğer yetiştirici ve tamamlayıcı kurslara ilişkin binaları ve bunların büyük onarımını yapmak ve donanımını sağlamak,
- 2) Bu eğitim ve öğretim kurumlarının, Milli Eğitim Bakanlığının saptadığı genel ilke ve programlara göre yönetilmesini gözetmek ve denetlemek,
- 3) Yukarıda belirtilen eğitim ve öğretim kurumlarının personelini, Devlet Memurları Kanununa ve Milli Eğitim Bakanlığının saptadığı esas ve standartlara göre atamak ve her türlü özlük işlemlerini yürütmek.
- 4) Muhtaç öğrencilere karşılıklı ya da karşılıksız burs ve kredi vermek ve benzeri yardımlarda bulunmak, bu konularda ilçe yerel yönetimlerine yardım etmek,
- 5) Gerekli durumlarda pansiyon açmak ve yönetmek, ya da açılmasını özendirmek, özel eğitim ve öğretim kurumlarının ve pansiyonların açılmasına izin ver-

mek, bunların Milli Eğitim Bakanlığınca saptanan standartlara uygun hizmet vermelerini gözetmek ve denetlemek.

b) İlçe yerel yönetimi:

1) İlçenin her türlü eğitim ve öğretim ihtiyacını saptamak ve bu ihtiyacın karşılanması için il yerel yönetiminde girişimde bulunmak,

2) Eğitim ve öğretim kurumları binalarının yapımı için gerekli arsaları sağlamak, binaların yapımında il yönetimine, yerel koşullara göre yardımda bulunmak, halkın katılımını özendirmek ve örgütlemek, eğitim ve öğretim kurumlarının bakım ve küçük onarımlarını sağlamak, bu kurumları yönetmek,

3) Bu kurumların ısıtma, aydınlatma ve su giderleri ile ders araç-gereçlerinin alımını ve diğer eğitim-öğretim giderlerini karşılamak.

4) Personel ihtiyacını saptamak, il yerel yönetimine bildirmek ve izlemek, özlük işlemlerinin yürütümünde, ilçedeki eğitim ve öğretim kurumlarıyla il yerel yönetimi arasında aracılık yapmak.

5) Muhtaç öğrencilere karşılıklı ya da karşılıksız burs ve kredi vermek ve benzeri yardımlarda bulunmak ,

6) Mali durumu ve ilçenin gücü elverdiği ölçüde eğitim ve öğretim kurumlarının binalarını yapmak, personel ve araç gerecini sağlamak ve yönetmek.,

7) Özel okul yapımını özendirmek.

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köyde yapılacak eğitim ve öğretim tesisleri için arsa, oyun yeri ve uygulama bahçesi sağlamak,

2) İlçe yerel yönetimi tarafından açılacak kurslara yer sağlamak,

Ulaşım Hizmetleri

Madde 151- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin ulaşımına ilişkin hizmetleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi

1) İl sınırları içinde bulunan sahil, göl ve akarsularda kayık, duba, feribot ve benzeri taşıtları işletmek, iskele, barınak, rıhtım, mendirek yapmak ve işletmek, özel işletme sahiplerine, belli koşullarla, yapma ve işletme ruhsatı vermek, bu işletmeleri denetlemek; ulaşım kanallarının bakım ve onarımını sağlamak.

2) İl sınırları içinde ilçeler arasında yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin vermek ve denetlemek, gerekirse bu taşımacılığı yapmak.

b) İlçe yerel yönetimi

1) İlçe sınırları içinde köyler ya da ilçe ile köyler arasında yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin vermek ve denetlemek, gerekirse bu taşımacılığı yapmak,

c) Köy yerel yönetimi

- 1) Gerektiğinde köyde otopark ve otobüs durağı yapmak,
- 2) İhtiyaç duyulması durumunda köy ile civar yerleşim yerlerine ve gerekli yönetsel merkezlere toplu taşıma aracı işletmek.

Genel Sağlık ve Çevre Sağlığı Hizmetleri

Madde 152- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin genel sağlık ve çevre sağlığı ile ilgili hizmetleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

- 1) Hastane, sağlık merkezi, sağlık ocağı, ilk yardım ve imdat merkezi, doğumevi, ana ve çocuk sağlığı istasyonu, fuhuşla bulaşan hastalıklarla ilgili sağlık kurumları, laboratuvar ve benzeri sağlık tesislerini kurmak, binalarını yapmak, donanımlarını ve büyük onarımlarını sağlamak ,
- 2) Tüm il ya da birden çok ilçeye hizmet veren sağlık tesislerini, Sağlık Bakanlığının belirleyeceği esaslara göre yönetmek,
- 3) İl hastanelerinin ve sağlık kurumlarının Sağlık Bakanlığının belirleyeceği esaslara uygun olarak, ilde kurulacak sağlık kurulları aracılığı ile yönetimini sağlamak, bu tesislerin bütçelerini onaylamak ve personeli atamak,
- 4) Özel ve resmi hastaneleri Sağlık Bakanlığı standartlarına uygunluğu açısından denetlemek,
- 5) Özel yasa hükümleri saklı kalmak üzere, il sınırları içinde içmece, kaplıca, ılıca ve termal tedavi merkezleri kurmak, kurulmasına ve işletilmesine izin vermek ve denetlemek
- 6) Bulaşıcı ve salgın hastalıkların önlenmesi, hava, su, toprak gibi doğal ortamların kirliliğinin engellenmesi ve çevre sağlığı için gerekli önlemleri almak, uygulamaya koymak ve denetlemek,

7) Büyükşehir belediyeleri sınırları dışında birinci ve ikinci sınıf gayrisihhi müesseselerin açılışına izin vermek.

b) İlçe yerel yönetimi:

1) İlçe yerel yönetimine ait sağlık tesislerini yönetmek, bunların bakım ve küçük onarımlarını yapmak, işletme ihtiyaçlarını karşılamak, acil yardım amacıyla cankurtaran servisleri kurmak ve işletmek

2) Bulaşıcı ve salgın hastalıkların önlenmesi için il yerel yönetimince alınacak önlemlere uymak ve ilçe alanı içinde uygulamaya koymak,

3) Kanalizasyon atıklarını yerleşim yerlerinden uzakta sağlıklı biçimde yok etmek ya da değerlendirmek, bu amaçla doğrudan doğruya ya da diğer kuruluşlarla ortak tesisler kurmak,

4) Belediye sınırları dışında, her çeşit gıda üreten, dağıtan ve satan kişi ve kuruluşları, umuma açık yerleri ve buralarda hizmet veren çalışanları, konutları ve her türlü iş yerlerini, gıda maddelerinin taşındığı araçları sağlık koşulları açısından denetlemek, ulaşım ve trafiği, hava, su ve toprak kullanımını , gürültü kaynaklarını çevre kirliliğine yol açıp açmaması ve sağlık yönünden kontrol etmek, insan ve çevre sağlığını etkileyebilecek tesislerin açılışına ve kullanımına izin vermek,

5) Üçüncü sınıf gayrisihhi müesseselerin ve birinci ve ikinci sınıf gayrisihhi müesseselerden il yerel yönetimi tarafından sorumluluğu ilçeye bırakılanların açılışına izin vermek ve denetlemek.

6) Mezarlık yapım ve bakımında köylere yardım etmek,

7) Köylerde herkesin kullanımına açık hela, lağım, septik çukur, kuyu, çeşme gibi sağlığı ilgilendiren tesislerin yapımına teknik ve mali yardımda bulunmak

8) Halk sağlığı yönünden tehlikeli görülen bataklık ve su birikintilerini kurutmak, küçük birikintilerin köylerce kurutulmasına yardımcı olmak,

9) Köylerdeki çöplerin belirli yerlerde toplanmasını sağlamak, ilçenin, ihtiyaca göre çeşitli noktalarında çöplerin toplanacağı ve yok edileceği merkezler belirlemek, köylerdeki çöpleri bu merkezlere taşıyıp yoketmek, bu amaçla belediye ve köylerle ortak tesisler kurmak,

c) Köy yönetimi

1) Herkesin kullanımına açık hela ve evlerde lağımlı hela ya da septik çukur yapmak, yaptırmak,

- 2) Hela, lağım ve pis su akıntılarını sokağa, tarla ve bahçelere ya da kuyu, çeşme, pınar ve akarsulara verdirmemek,
- 3) Köy mezarlığını yaptırmak, etrafını çit, duvar gibi engellerle çevirip ağaçlandırmak, temiz tutmak, ölü yıkama ve cenaze taşıma işlerini düzenlemek
- 4) İnsan ve hayvan varlığına zarar veren küçük su birikintilerini kurutmak, sivrisinek, karasinek ve sağlığa zararlı diğer böceklerle savaşmak, bunların oluşumunu önleyecek önlemleri almak,
- 5) Kaynak, çeşme, pınarbaşı, kuyu, su yolları ve benzeri yerlerde süprüntü, gübre gibi pislik bulundurmamak, çeşmelerin etrafını beton ya da harçlı taşla döşemek, en az 30 metre yakınına hela, ahır yaptırmamak,
- 6) Çöpleri, köy yerleşim alanının dışında belirli yerlerde toplattırmak, köyü temiz tutmak,
- 7) Köyde kesilecek hayvanlar için kesim yeri yaptırmak,
- 8) Çevre korumasıyla ilgili önlemleri almak, uygulamak, başedemedikleri durumlarda ilçe yerel yönetiminden yardım istemek

Sosyal Yardım Hizmetleri

Madde 153 - İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin sosyal yardımla ilgili hizmetleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi

- 1) Çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakımevleri, huzurevleri gibi sosyal yardım tesisleriyle ilgili yatırımları ve donatımlarını gerçekleştirmek, bunların büyük onarımlarını yapmak, tüm il ya da birden çok ilçede hizmet verecek sosyal yardım tesislerini yönetmek, bu tesislerin yapımında, yönetiminde ve finansmanında kişi, kuruluş ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak,
- 2) Bedensel, zihinsel ve ruhsal özürlülerle ilgili bakım ve rehabilitasyon merkezleri kurmak, yönetmek,
- 3) İl Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını yönetmek ve bu vakıf aracılığı ile özürlüleri, fakirleri ve işsizleri üretken hale getirici önlemleri almak, ilçelerdeki uygulamaları desteklemek, gözetmek ve aralarında eşgüdüm sağlamak.

b) İlçe yerel yönetimi:

- 1) İlçe yerel yönetimine ait çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, kreş ve gündüz bakım evleri, bakım ve rehabilitasyon merkezleri ve huzurevleri gibi sosyal yardım

tesislerini kurmak, yönetmek, bakımlarını ve küçük onarımlarını yapmak, yönetim harcamalarını karşılamak, bu tesislerin desteklenmesinde ve yönetiminde sivil toplum örgütleriyle işbirliğini sağlamak,

2) Gereken yerlerde aşevleri kurmak ve yönetmek, İlçe Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını yönetmek, bu Vakıf aracılığı ile özürllüleri, fakirleri, yardıma muhtaç olanları ve işsizleri üretken hale getirici ve güçsüzlere kolaylık sağlayıcı çalışmalar yapmak

3) Suç işleyen ya da suç işlemeye eğilimli olan çocukların topluma kazandırılması ve gençliğin kötü alışkanlıklardan ve uyuşturucudan korunması için gerekli önlemleri almak, yardımcı olmak,

4) Kırsal alanlardaki muhtaç asker ailelerine, ilgili yasa esasları içinde yardım etmek,

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köyün fakir, kimsesiz, düşkün ve hastalarına, muhtaç asker ailelerine yardım etmek, fakir hastaları en yakın sağlık kuruluşlarına göndermek,

2) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından yapılacak yardımlar için, ilçe yerel yönetimine öneride bulunmak ve görüş bildirmek,

Tarımsal Görevler

Madde 154- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin tarımsal görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) Çevre koşullarına uygun meyve ve fidan geliştirmek amacıyla araştırma yapmak üzere örnek il ve ilçe fidanlıkları kurmak,

2) Devlet Su İşleri Teşkilatının görev alanı dışındaki tarımsal sulama tesislerini, koruma ya da sulama amaçlı gölet ve bentleri, kanal, kanalet ve su arkalarını ve bunların büyük onarımlarını yapmak,

3) Tohum temizleme ve ilaçlama tesisleri kurmak,

4) Tarım ürünlerinde kalite ve verim artışını özendirmek ve tanıtımını sağlamak amacıyla il çapında sergi ve yarışmalar düzenlemek, ödüller vermek, ilde yetişen tarım ürünleri ile kullanılan araçların sergileneceği tarım müzeleri kurmak

5) Ürünleri hastalık ve zararlılardan korumak amacıyla gerekli önlemleri almak,

6) İlgili yasaya göre çeltik ekiminin düzenlenmesiyle ilgili önlemleri almak,

7) Tarımsal nitelikli ortaöğretim meslek okulları açmak, yönetmek, donanımla-

rını sağlamak ve büyük onarımlarını yapmak, bu okulları, çiftçilerin de yararlanabileceği kurs, konferans ve eğitici yayınlar merkezi haline getirmek,

8) Erozyonu önleyici ve toprağın verimliliğini artırıcı önlemler almak,

9) İl çapında su ürünlerini zarardan koruyacak önlemleri almak, aldırarak ve uygulamasını denetlemek,

10) Su ürünleri ile ilgili yasakları uygulatmak ve denetlemek, avlanması yasak su ürünlerinin sağlık açısından muayene ve denetlenmesine ilişkin önlemleri almak, karada, göllerde ve denizde su ürünleri üretme havuzları yapımına izin vermek ve bunları denetlemek,

b) İlçe yerel yönetimi:

1) İlçe fidanlıklarını yönetmek, halka ve kamu kuruluşlarına ücretli ya da ücretsiz fidan dağıtmak, bu fidanlıklarda tarımsal zararlılarla mücadele, gübre kullanımı, aşıcılık gibi tarımla ilgili konularda uygulamalı kurslar ve konferanslar düzenlemek, yayınlar yapmak,

2) Tarımsal sulama tesislerini, kanal, kanalet ve su arklarını, koruma ve sulama amaçlı gölet ve bentleri işletmek, bakımını ve küçük onarımını yapmak,

3) Tohum temizleme ve ilaçlama tesislerini yönetmek

4) İlçe çapında tarım ürünleriyle ilgili sergi ve yarışmalar düzenlemek,

5) Çeltik ekimine ilişkin hizmetleri yürütmek,

6) Çiftçi mallarını koruma hizmetlerinin yürütülmesinde köy muhtarlıklarına yardımcı olmak,

7) Yabani ağaçları aşıl原因arak yararlı hale getirmek ve bu amaçla aşıcı yetiştirmek üzere kurslar açmak,

8) Tarım okullarının bakımını ve küçük onarımını yapmak, yönetim giderlerini ve acil ihtiyaçlarını karşılamak

9) Tarımsal amaçlı eğitim ve kurslar düzenlemek, yayınlar yapmak,

10) Tarım zararlılarıyla mücadele hizmetlerini yürütmek.

11) Erozyonu önleyici ve toprağın verimliliğini artırıcı önlemlerin uygulanmasında il yerel yönetimine yardımcı olmak

12) İlçe içinde su ürünlerini zarardan koruyacak önlemleri ve su ürünleriyle ilgili yasakları uygulamak, uygulanmasını denetlemek,

13) Avlanması yasak su ürünlerini sağlık açısından muayene ettirmek, sağlığa zararlı olanların yok edilmesine karar vermek, su ürünleri ile ilgili yasaları ve il yerel yönetimince alınan karar ve önlemleri uygulamak, uygulanışını denetlemek,

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köyde tarımla uğraşanlara teknik tarım usul ve araçlarıyla iyi cins tohum, aşı, fide ve fidan sağlamakta yardımcı olmak, yapay gübre kullanılmasını özendir-mek,

2) Her türlü tarım ürünlerine zarar veren hayvan, böcek ve parazitlerle ve bitki hastalıklarıyla yapılacak mücadeleye katılmak, mücadele yapılmasını sağla-mak,

3) Kendi olanakları içindeki küçük tarımsal sulama tesislerini yapmak, yönet-mek, bakım ve onarımını sağlamak,

Hayvancılıkla İlgili Görevler

Madde 155- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin hayvancılıkla ilgili görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) Verimli hayvancılığı özendirmek ve tanıtmak amacıyla il çapında ehli hay-van sergileri ve yarışmaları düzenlemek, örnek üretici ve tesislere ödüller ver-mek,

2) Atçılığı geliştirmek amacıyla gerekli tesisleri kurmak, il çapında at yarışları düzenlemek, ödüller vermek, cirit sporunu geliştirici önlemler almak, cirit oyunları düzenlemek,

3) Çayır, mer'a ve otlakları iyileştirmek, bakımlarını sağlamak, yenilerini mey-dana getirmek, bunların yapımını özendirici önlemler almak,

4) Hayvan ırkının iyileştirilmesi amacıyla damızlık hayvan depoları, yapay to-humlama ve araştırma istasyonları kurmak, verimsiz hayvan ırkının çoğalmasını engellemek için gerekli önlemleri almak,

5) Hayvan sağlığını korumak ve bulaşıcı hayvan hastalıklarıyla mücadele et-mek için gerekli önlemleri almak, yasalarla verilen görevleri il çapında uygulamak ve uygulatmak

6) Soyu azalmış hayvanların korunması ve zararlı hayvanların yok edilmesi için önlemler almak,

7) Av hayvanları için üretim ve avlanma alanları kurmak, avcılığı özendirmek, av yasaklarının uygulanmasını denetlemek,

8) Hayvancılıkla ilgili orta öğretim meslek okulları açmak, bina, donanım ve büyük onarımlarını yapmak, yönetmek,

b) İlçe yerel yönetimi:

- 1) İlçe çapında ehli hayvan sergileri ve yarışmaları düzenlemek, örnek üretici ve tesislere ödülleri vermek,
- 2) Çayır, mer'a ve otlakların iyileştirilmesi konusunda il çapında alınan karar ve önlemleri uygulamak,
- 3) Damızlık hayvan depolarını ve yapay tohumlama istasyonlarını yönetmek, verimsiz hayvan ırkının çoğalmasını önlemek amacıyla kısırlaştırma hizmetlerini yürütmek,
- 4) Hayvan sağlığını korumak ve bulaşıcı hayvan hastalıklarıyla mücadele etmek için alınmış önlemleri ilçe çapında uygulamak, acil önlemleri almak, yasalarla verilen görevleri ilçe çapında uygulamak ve uygulatmak,
- 5) Soyu azalmış olan hayvanları korumak ve zararlı hayvanları yok etmek için il çapında alınmış olan önlemleri ilçe çapında uygulamak,
- 6) Av izin belgesi vermek, av yasaklarının uygulanmasını sağlamak ve denetlemek, avcılığı özendirmek,

c) Köy yerel yönetimi:

- 1) Köy hayvanlarının cinslerinin iyileştirilmesi için, köye iyi cins boğa, koç, kümes hayvanları sağlayacak ve yem bitkileri ekimini geliştirecek önlemler almak, girişimlerde bulunmak, ilçeden geçici süre için verilecek damızlık hayvanlara bakmak,
- 2) Köye ait mer'a, yaylak ve kışlakların kullanılmasını, iyileştirilmesini ve korunmasını sağlamak, sıvlatlar tesis etmek, bu konuda yapılacak mücadele çalışmalarına katılmak,
- 3) Bulaşıcı hayvan hastalıklarıyla mücadelede gereken acil önlemleri almak, durumu derhal ilçe yerel yönetimine bildirmek,

Ormancılıkla İlgili Görevler

Madde 156- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin ormancılıkla ilgili görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

- 1) İl ormanı yetiştirmek, bunların koruma, bakım ve yenileme çalışmalarını yürütmek, bu konuda ilçelere yardımcı olmak,
- 2) Halkın gezi ve dinlenme ihtiyacını karşılayacak koru, ağaçlık ve parkların tesisi için yardımcı olmak,

3) Halka, belediye, ilçe ve köy yerel yönetimlerine ağaç fidanları sağlanmasında, merkezi yönetim kuruluşlarıyla işbirliği yaparak, yardımcı olmak.

b) İlçe yerel yönetimi

1) İlçe ormanı yetiştirmek, bunların koruma, bakım ve iyileştirilmesi çalışmalarını yürütmek, bu konuda belediye ve köy yönetimlerine yardımcı olmak,

2) Halkın gezi ve dinlenme ihtiyacını karşılayacak koru, ağaçlık ve parkları tesis etmek, bu konuda belediye ve köy yönetimlerine yardımcı olmak,

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köy tüzelkişiliğine ait orman ve ağaçlık alanları korumak, yenilerinin yapımı için girişimlerde bulunmak,

2) Meydan, yol, dere ve çay kenarlarına ve ağaç yetişmesine elverişli diğer yerlere ağaç dikmek, bunlara bakmak, korumak,

Kültür, Sanat, Turizm ve Çevre ile İlgili Görevler

Madde 157- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin kültür, sanat turizm ve çevre ile ilgili görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) İl kütüphanesi kurmak, yönetmek, ilçe, belde ve köylerde halk kitaplıklarının ve okuma odalarının kurulmasına yardımcı olmak,

2) İl içindeki tarihi, turistik ve kültürel değerlerin korunması için gerekli önlemleri almak, bunları tanıtmak ve değerlendirmek,

3) Tabiat varlıkları ile sit alanlarının ve turistik değer taşıyan yerlerin bozulmasını ve yok edilmesini önlemek, geliştirmek, amaçlarına uygun olarak kullanılmasına yardımcı olmak, bu alanlara ulaşan yolların yapımı ile yakın çevre düzenlemelerini ve halkın ihtiyaçlarını giderecek tesisleri yapmak, yaptırtmak,

4) Resim ve heykel müzesiyle etnoğrafya müzesi ve çevre özellikleriyle ilgili diğer müzeleri kurmak, kurulmasına yardımcı olmak,

5) Olanaklarına göre orkestra, konservatuvar, tiyatro, opera ve benzeri güzel sanatlara ilişkin kurumlar oluşturmak, halkın güzel sanatlara ilişkin zevkini geliştirici, özendirici ve ödüllendirici çalışmalar yapmak,

6) Ulusal ve yerel özellikleri içeren sanat, müzik ve oyun grupları oluşturmak, bu gibi grupları ve her türlü sanatsal çalışmalarını özendirip desteklemek,

7) Kùltür ve turizmin gelişmesini sağlayıcı, ilin özelliklerini ve kültürel varlıklarını tanıtıcı yayınlar yapmak, yayınlar yapılmasını özendirmek, yayınları halkın yararına sunmak, aynı amaçla festivaller, toplantılar, anma törenleri, şenlikler, sergiler ve yarışmalar düzenlemek,

8) Halka ve turistlere yardımcı olmak üzere, belediyelerle işbirliği içinde, danışma büroları açılmasına yardımcı olmak

9) İlin kültür ve turizm kaynaklarını araştırmak, değerlendirmek, turizm bölge, alan ve merkezlerinin belirlenmesinde ve bu yerlerin imar planları ile yapılaşma düzeninin hazırlanmasında görüş bildirmek, kesinleşen imar planlarını uygulamak,

10) Belde sınırları dışındaki turistik tesislerin yapımında ve işleyişinde; projeye, imar düzenine, sağlık ve çevre koşullarına, saptanmış yasak ve standartlara uyulup uyulmadığını denetlemek, gereken durumlarda ceza yaptırımını uygulamak,

11) Kùltür ve turizm konularında diğer kamu ve özel kuruluşlarla, amaç doğrultusunda, işbirliği yapmak ve onlara yardımcı olmak

b) İlçe yerel yönetimi:

1) İlçe kütüphanesi kurmak, yönetmek, belde ve köylerde halk kitaplıkları ve okuma odaları kurulmasında yardımcı olmak,

2) İlçe içindeki tarihi, turistik ve kültürel değer ve varlıkları korumak, bunların tanıtılması ve değerlendirilmesi için il yerel yönetimiyle ortaklaşa girişimlerde bulunmak,

3) Tabiat varlıkları ile sit alanlarının ve turistik değer taşıyan yerlerin bozulmasının ve yok edilmesinin önlenmesine, geliştirilmesine ve amaçlarına uygun olarak kullanılmasına yardımcı olmak, bu alanlara ulaşan yolların küçük onarım ve bakımı ile yakın çevre düzenlemelerini ve halkın ihtiyaçlarını giderecek tesisleri işletmek, işletilenleri denetlemek

4) İl yerel yönetimi tarafından kurulan resim ve heykel müzesiyle etnoğrafya müzesine ve çevre özellikleriyle ilgili diğer müzelere, ilçenin özelliklerine ve ilçede yapılan çalışmalara göre yardımda bulunmak,

5) İlde bulunan orkestra, konservatuvar, tiyatro, opera ve benzeri güzel sanatlara ilişkin kurumların ilçede temsil ve konserler vermesini sağlayacak önlemler almak, ilçede bunlardan yararlanılabilmesi için gerekli ortamı sağlamak, halkın güzel sanatlara ilişkin zevkini geliştirici, özendirici ve ödüllendirici çalışmalar yapmak,

6) Ulusal ve yerel özellikleri içeren sanat, müzik ve oyun gruplarını ilçeye getirmek, getirilmesini desteklemek, bu gibi grupları olanaklar ölçüsünde ilçede oluş-

turmaya çalışmak, her türlü sanatsal çalışmaları özendirmek ve yardımcı olmak,

7) Kültür ve turizmin gelişmesini sağlayıcı, ilçenin özelliklerini ve kültürel varlıklarını tanıtıcı yayınlar yapmak, il yerel yönetiminin bu konudaki çalışmalarına katkı sağlamak, yayınlar yapılmasını özendirmek, yayınları halkın yararına sunmak, aynı amaçla festivaller, toplantılar, anma törenleri, şenlikler, sergiler ve yarışmalar düzenlemek,

8) Halka ve turistlere yardımcı olmak üzere, belediyelerle işbirliği içinde, danışma büroları açmak,

9) İlin kültür ve turizm kaynaklarını araştırmak, değerlendirmek, İlçe sınırları içindeki turizm bölge, alan ve merkezlerinin kesinleşen imar planlarını uygulamak,

10) Belde sınırları dışındaki turistik tesislerin yapımında ve işleyişinde; projeye, imar düzenine, sağlık ve çevre koşullarına, saptanmış yasak ve standartlara uyulup uyulmadığını denetlemek, sonuçları il yerel yönetimine bildirmek,

11) Kültür ve turizm konularında diğer kamu ve özel kuruluşlarla, amaç doğrultusunda, işbirliği yapmak ve onlara yardımcı olmak

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köyde okuma odası ya da kitaplık açmak,

2) Köydeki tarihi eser ve kalıntıları korumak, bu konuda ilçe yerel yönetimine bilgi vermek,

3) Köyün tanıtımı için girişimlerde bulunmak, köylerini ziyaret eden yerli ve yabancılara yardımcı olmak,

4) Olanağı varsa turistik tesisler yapmak, işletmek, işlettirmek, turizm pansiyonculuğunu özendirmek,

5) Köyün halk sanatları geleneğini yaşatmak, geliştirilmesini sağlamak, il ve ilçedeki sanat topluluklarının köye getirilmesi için girişimlerde bulunmak,

Ekonomiye İlişkin Görevler

Madde 158- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin ekonomiye ilişkin görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) İlde üretime dönük, kaynak ve istihdam yaratıcı, üretimi değerlendirici ve il halkına yararlı özel ve kamu girişimlerini desteklemek, özendirmek, gerekirse bunlara katılmak,

- 2) Sanayi işletmelerine ait sicilleri tutmak, ilgili bakanlığa bilgi vermek,
- 3) Gıda ve ihtiyaç maddelerinin ve fiyatı bakanlıkça belirlenmiş sanayi mamüllerinin fiyat hareketlerini izlemek, denetlemek, derlenen bilgileri ilgili bakanlık ve kuruluşlara iletme, tüketiciyi korumaya ilişkin yasaların uygulanmasını sağlamak,
- 4) İl çapında kurulan fuar, sergi ve panayır için izin vermek, bunları özendirme, ulusal ve uluslararası düzeyde kurulan fuar ve sergilere katılacak il kuruluşlarını desteklemek, yardımcı olmak,
- 5) İl içinde ölçü ve ayar işlerini yürütmek,
- 6) İlde küçük ve organize sanayi bölgeleri kurulmasını özendirme, desteklemek, bu amaçla kurulan kooperatif ve organizasyonlara katılmak,
- 7) Taşocaklarına, özel yasasına göre izin vermek, denetlemek, gerekirse işletmek,
- 8) Halkın boş zamanlarını değerlendirme ve gelirini yükseltme amacıyla halıcılık, kilimcilik, el dokumacılığı, ev konserveçiliği, arıcılık, tavukçuluk, hatıra eşya yapımı gibi ekonomik girişimleri desteklemek, geliştirmek, bu amaçla gerekli tesisler kurmak, kurslar açmak, ürünlerin değerlendirilmesine yardımcı olmak, bu gibi konularda özel ve kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak.

b) İlçe yerel yönetimi

- 1) İlçede üretime dönük, kaynak ve istihdam yaratıcı, üretimi değerlendirici ve ilçe halkına yararlı özel ve kamu girişimlerini desteklemek, özendirme, gerekirse bunlara katılmak,
- 2) Sanayi işletmelerine ait sicilleri tutmak, il yerel yönetimine bilgi vermek,
- 3) Gıda ve ihtiyaç maddelerinin ve fiyatı bakanlıkça belirlenmiş sanayi mamüllerinin fiyat hareketlerini izlemek, derlenen bilgileri il yerel yönetimine iletme, tüketiciyi korumaya ilişkin yasaları uygulamak,
- 4) Köylerde kurulan pazar ve panayır yerleri için izin vermek, günlerini saptamak, bunları özendirme, pazar yerlerinin alt yapı tesislerini yapmak ya da yapılmasına yardımcı bulunmak, il çapında kurulan fuar ve sergilere katılacak ilçe kuruluşlarını desteklemek, yardımcı olmak,
- 5) İlçe içinde ölçü ve ayar işlerini yürütmek,
- 6) İlçede küçük ve organize sanayi bölgeleri kurulmasını özendirme, desteklemek, bu amaçla kurulan kooperatif ve organizasyonlara katılmak,
- 7) Taşocaklarının il yerel yönetimince verilen izne ve saptanan standartlara göre çalışıp çalışmadığını denetlemek, sonucu il yönetimine bildirmek
- 8) Halkın boş zamanlarını değerlendirme ve gelirini yükseltme amacıyla halıcı-

lık, kilimcilik, el dokumacılığı, ev konserveciliği, arıcılık, tavukçuluk, hatıra eşya yapımı gibi ekonomik girişimleri özendirmek, desteklemek, geliştirmek, bu amaçla gerekli tesisler kurmak, kurslar açmak, ürünlerin değerlendirilmesine yardımcı olmak, bu gibi konularda özel ve kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği yapmak.

9) Belediye sınırları dışında, perakende satış yapılan dükkan, mağaza ve diğer satış yerlerinde satılan maddeler üzerine malın fiyat ve niteliklerini gösterir etiketler koydurmak, ya da bunları belirtir liste asılmasını sağlamak,

10) Dükkanlarla ticari ve sınai kurum ve kuruluşların ve serbest meslek sahiplerinin çalıştıkları yerlerin kapılarına ilgililerin ad ve soyadlarıyla işlerinin niteliğini gösteren bir levha asılmasını sağlamak, denetlemek.

c) Köy yerel yönetimi:

1) Halıcılık, seracılık, arıcılık, tarla balıkçılığı, el işi örme gibi küçük el sanatlarının köyde yayılması ve benimsenmesi için girişimlerde bulunmak, köylülerin ilgilendiği konularda kurs açılması ya da kurslara öğrenci gönderilmesi için yardımcı olmak,

2) Her türlü köy ürünlerinin değerlendirilmesi için köyde ya da diğer köylerle birlikte üretim, tüketim, pazarlama ve küçük sanat kooperatiflerinin ve benzerlerinin kurulmasına öncülük etmek, çalışmalarına yardımcı olmak,

3) Gerektiğinde köyde pazar yerleri kurmak, panayır kurulması gereksinimi varsa ilçe yerel yönetiminde gerekli girişimleri yapmak,

4) Köye ait içmece, ılıca, kaplıca ve benzeri tesisleri işletmek, işlettmek,

5) Tüketicuyu korumaya ilişkin yasa hükümlerini uygulamak,

6) Satış yerlerinde etiket uygulamasını denetlemek, sonuçlarını ilçeye bildirmek,

7) İşyerlerindeki levha asma zorunluluğunu denetlemek, aksi yöndeki eylemleri ilçe yerel yönetimine bildirmek.

Sporla İlgili Görevler

Madde 159- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin sporla ilgili görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) Vatandaşların ve özellikle de gençlerin fizik moral, güç ve yeteneklerini sağlayan ve geliştiren beden eğitimi, jimnastik ve spor faaliyetleriyle ilgili her türlü tesisleri yapmak ve donanımlarını ve büyük onarımlarını sağlamak, il çapında hizmet veren tesisleri yönetmek, ilçe tesislerinin yönetimine yardımcı olmak,

2) Beden eğitimi, jimnastik ve spor faaliyetlerinin il çapında düzenlenmesine ilişkin hizmetleri yürütmek,

3) Gençlerin boş zamanlarının değerlendirilmesine ilişkin hizmetlerle ilgili tesisleri ve büyük onarımlarını yapmak, donanımlarını sağlamak, il çapında hizmet veren tesisleri yönetmek, ilçe tesislerinin yönetimine yardımcı olmak,

b) İlçe yerel yönetimi:

1) Vatandaşların ve özellikle de gençlerin fizik moral, güç ve yeteneklerini sağlayan ve geliştiren beden eğitimi, jimnastik ve spor faaliyetleriyle ilgili ilçe tesislerini yönetmek, bunların bakım, küçük onarım ve yönetim harcamalarını karşılamak, köylerdeki tesislerin yapımına ve yönetimine yardımcı olmak,

2) Beden eğitimi, jimnastik ve spor faaliyetlerinin ilçe çapında düzenlenmesine ilişkin hizmetleri yürütmek, bu tür faaliyetleri yürüten ve bunlara katılan amatör klüplere ve amatör sporculara yardım etmek, onları özendirmek, ödüllendirmek

3) Gençlerin boş zamanlarının değerlendirilmesine ilişkin hizmetlerle ilgili ilçe tesislerini yönetmek, bunların bakım ve küçük onarımlarını yapmak, yönetim giderlerini karşılamak, köy tesislerinin yapımına ve yönetimine yardımcı olmak,

c) Köy yerel yönetimi:

1) Köyde spor yapılacak araziye tahsis etmek, üzerinde spor tesisi yapılacak duruma getirmek,

2) Köy gençlerini, boş zamanlarını değerlendirmeleri açısından spor yapmaya özendirici önlemleri almak,

Esenlik Görevleri

Madde 160- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin esenlikle ilgili görevleri şunlardır:

a) İl yerel yönetimi:

1) Genel kolluk hizmetleri dışında ilin düzenini ve ilde yaşayanların esenliğini sağlamak, genel kolluk hizmetlerine ve görevlilerine yardımcı olmak,

2) Halkın düzen, sağlık ve esenliğini korumak amacıyla, yasaların uygulanmasına ilişkin ve yasaların verdiği yetkiler çerçevesinde kararlar vermek ve bunların uygulanmasını sağlayacak önlemler almak, bu amaçla belediye sınırları dışında ve köylerde görev yapmak üzere ilçe ve köy yerel yönetimlerine bağlı özel kolluk kuvveti kurulmasına yardımcı olmak,

3) Yangınla mücadele etmek üzere önlemler almak, yangınla mücadele örgüt ve araçları olmayan belediyelerin de katkısıyla, ilin her ilçesinde ve gerekli görü-

len diğer yerlerinde itfaiye kuruluşları oluşturmak, donanımlarını sağlamak, yönetilmek üzere ilçe yerel yönetimlerine teslim etmek,

b) İlçe yerel yönetimi

1) Genel kolluk hizmetleri dışında ilçenin düzenini ve ilçede yaşayanların esenliğini sağlayacak uygulamaları yapmak, genel kolluk hizmetlerine ve görevlilerine yardımcı olmak,

2) Halkın düzen, sağlık ve esenliğini korumak amacıyla, yasaları ve il meclisince alınan kararları ve düzenlenen yönetmelikleri uygulamak, bu amaçla belediye sınırları dışında ve köylerde görev yapmak üzere kurulan özel kolluk kuvvetini yönetmek

3) Yangınla mücadele etmek üzere yasaları ve il yerel yönetimince alınan önlemleri uygulamak, uygulatmak, ilçedeki itfaiye kuruluşlarını yönetmek, bunların cari giderlerini karşılamak,

c) Köy yerel yönetimi

1) Genel kolluk hizmetleri dışında köyün düzenini, köyde yaşayanların esenliğini ve tarım alanlarının korunmasını sağlayacak uygulamaları yapmak, genel kolluk hizmetleriyle ilçe özel kolluğuna ve görevlilerine yardımcı olmak,

2) Halkın düzen, sağlık ve esenliğini korumak amacıyla, yasalarla il ve ilçe meclislerince alınan kararları ve düzenlenen yönetmelikleri köyde uygulamak, yetkili mercilerce yasaklanan her konuda tutanak tutup yetkili mercilere iletmek, kamu zararına olan eylemlerin acilen önlenmesi gerekiyorsa bunun için gerekli önlemleri almak ve derhal ilgili yerlere bildirmek,

3) Köyde yangın çıkması halinde en yakın itfaiye teşkilatına bildirmekle birlikte yangının söndürülmesi için tüm köy olanaklarından yararlanarak gerekli mücadeleyi yapmak.

Beldelerde İlçe Yerel Yönetimlerine Verilen Görevler

Madde 161- Beldelerde;

a) Halihazır haritayı ve imar planlarını yapmak, bunları (yapı izni verme dahil) uygulamak, uygulamasını denetlemek gibi imar ve plan uygulaması hizmetleri,

b) Dezenfeksiyon, koruyucu aşı, haşaratla mücadele, gıda kontrolü, çalışanların kontrolü, konutların ve umuma açık yerlerin kontrolü, toprak, hava ve su kirliliğinin kontrolü, çöplerin imhası gibi çevre sağlığı hizmetleri,

c) Okuma odası, meslek dersane ve kursları açmak gibi kültür ve eğitim hizmetleri,

ç) Yangınları önleyici önlemleri almak, bu önlemlerinin uygulanışını denetlemek ve yangın söndürme örgütü kurmak ve yönetmek gibi itfaiye hizmetleri,

d) Et kesimini ve hayvani menşeli gıdaları kontrol etmek ve düzenlemekle ilgili veterinerlik hizmetleri,

ilçe yerel yönetimleri tarafından yürütülür.

Bu hizmetlerin yürütümünde, belediye meclisleriyle yürütme kurullarının görüş ve istekleri dikkate alınır ve hizmetler belediye ile işbirliği ve eşgüdüm esasları içinde yürütülür. Anlaşmazlık hallerinde son söz ilçe meclisidir. İlçe meclisinin kararına karşı il meclisine itiraz edilebilir. İl meclisinin kararına kadar ilçe meclisi kararı yürütülür. İl meclisinin kararı kesindir.

Kasabalarla Görev İlişkileri

Madde 162- Kasabalarda, 161'inci maddede sayılan hizmetleri yürütecek mühendis, doktor ve veteriner gibi uzman personelin olmaması durumunda, bu uzmanlık dallarıyla ilgili hizmetlerin, bir protokol ile ilçe yerel yönetimlerine devredilmesi zorunludur.

Devredilen görevlerle ilgili harcamaların %50'si ilgili belediyenin bütçesinden karşılanır.

Anlaşmazlık halinde il meclisi ilçe yerel yönetimiyle belediye arasında hakemlik yapar. İl meclisinin kararı, aksine bir yargı kararı olmadıkça yürürlükte kalır.

Yerel yönetim birimleri arasında protokolla hizmet devrine ilişkin hükümler saklıdır.

Belediye Görevlerinin İlçe Yerel Yönetimince Üstlenilmesi

Madde 163- Belediyelere yasalarla verilen bir görevin, o görev için gerekli personel ve kaynağın ayrılması ve yapılamaması durumunda, bu görev, ilçe meclisinin önerisi, il meclisinin görüşü ve bu dosyanın İçişleri Bakanlığı tarafından Danıştaya gönderilmesi üzerine, Danıştayın iki ay içinde vereceği kararla, ilçe yerel yönetimince üstlenilir.

Bu görevin yapılmasıyla ilgili harcamalar, merkezi yönetimden ilgili belediyeye gönderilen paylardan kesilerek ilçe yerel yönetimine gönderilecek paradan karşılanır.

İlgili belediye, görevin yapılması için gerekli parayı bütçesine koyar ve örgütü

de kurarsa, görev tekrar belediyece üstlenilir. Anlaşmazlık durumunda yukardaki karar mercilerine başvurulur.

3. İL YEREL YÖNETİMİNE İLİŞKİN DİĞER HAK, YETKİ, AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLAR

İl Yerel Yönetimlerinin Diğer Hak ve Yetkileri

Madde 164- İl yerel yönetimlerinin, bu Yasanın 22'inci maddesinde belirtilenlere ek olarak, diğer hak ve yetkileri şunlardır:

- a) İl, ilçe ve köy yerel yönetimleri ve ilçe ile köy yerel yönetimlerinin birbirleri arasındaki görev ve yetki uyumsuzluklarını çözmek,
- b) İlçe ve köy yerel yönetimlerinin aynı ve benzer görevlere ilişkin düzenleme ve uygulamalarında uyumu sağlamak,
- c) İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerince yürütülen tüm hizmetlere ilişkin konularda, il çapında bütünlüğü ve yasalara uygunluğu sağlamak amacıyla, politika, ilke, standart ve hedef belirlemek, bunları gözetmek ve denetlemek.

4. İL, İLÇE VE KÖY MECLİSLERİNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

İl, İlçe ve Köy Meclisi, Niteliği ve Oluşumu

Madde 165- İl yerel yönetiminin genel karar organı il meclisi; ilçe yerel yönetiminin genel karar organı ilçe meclisi ve köy yerel yönetiminin genel karar organı köy meclisidir. İl meclisinin başkanı vali, ilçe meclisinin başkanı kaymakam, köy meclisinin başkanı muhtardır.

İlçe meclisi, halk tarafından seçilecek üyelerle, bunların sayısı kadar, muhtarların kendi aralarından seçecekleri üyelerden ve ilçe sınırları içindeki belediyelerin başkanlarından oluşur. Köy sayısı seçilecek üye sayısından azsa muhtarların tümü ilçe meclisine üye olarak girer.

İl meclisi, ilçe meclislerinin doğrudan halk tarafından seçilmiş üyeleri arasından ilçe meclisi tarafından seçilecek üyelerle il merkezi belediye başkanından ve kaymakamlardan oluşur.

İlçe Meclisi İçin Seçilecek Üye Sayısı

Madde 166- Her ilçede, ilçe yerel yönetim meclisi için seçilecek üye sayısı aşağıdaki usule göre hesaplanır:

Son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre:

a) Nüfusu 25.000'e kadar olan ilçelerde	10
Nüfusu 25.001'den 50.000'e kadar olan ilçelerde	11
Nüfusu 50.001'den 75.000'e kadar olan ilçelerde	12
Nüfusu 75.001'den 100.000'e kadar olan ilçelerde	13
Nüfusu 100.001'den 200.000'e kadar olan ilçelerde	14
Nüfusu 200.001'den yukarı olan ilçelerde	15

asıl üyelik ve aynı miktarda yedek üyelik hesaplanır.

b) İlçe sınırları içindeki köylerin muhtarları, ilçe meclisinin seçilmiş üyelerinin sayısı kadar muhtarı, kendi aralarından, ilçe meclisine üye olarak seçerler,

Yerel yönetim seçimlerinin yapıldığı günden sonraki ilk hafta içinde, seçimden sorumlu yargıcın denetimi altında, köy muhtarları ilçe merkezinde toplanarak bu seçimi yaparlar.

c) İlçe sınırları içindeki (ilçe merkezi dahil) belediye başkanları, ilçe meclisinin doğal üyesidirler.

Seçimle ilgili diğer konular, yerel yönetim seçimleriyle ilgili yasa hükümlerine göre düzenlenir.

İl Meclisine Seçilecek Üyeler

Madde 167- İlçe meclisi, seçilmiş üyelerinin yarısını il meclisi üyesi olarak seçer. Bu seçimde buçuklar tama çıkarılır. Büyükşehir belediyesi sınırları içindeki ilçelerden il meclisine beşer üye seçilir.

İl merkezi belediye başkanı (büyükşehir örgütü olan yerlerde büyükşehir belediye başkanı) il meclisinin doğal üyesidir.

Kaymakamlar, oy hakkı olmaksızın il meclisine katılırlar.

Köy Meclisine Seçilecek Üyeler

Madde 168 - Son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu :

1.000'e kadar olan köylerde	10
1.001 - 2.000 arasında olan köylerde	12
2.000'den daha çok olan köylerde	14

meclis üyesi ve o kadar da yedek üye seçilir.

Üyeliğe Seçilebilme Koşulları

Madde 169- İlçe ve köy meclisine üye seçilebilmek için;

1) Yerel yönetimlere ilişkin seçim yasasında yazılı koşulları taşımak,

2) En az altı aydan beri o seçim çevresinde oturmak,

3) İl, ilçe ve köy yerel yönetimleriyle ilgili bir hizmetle bağıntılı olarak, bu yönetimlerle bir sözleşme yapmamış, bir yükümlülük altına girmemiş olmak ya da bu gibi kişi ve tüzelkişilerin ortağı ya da kefil olmamak, gerekir.

Köy okulunun müdürü, varsa din görevlilerinin ve o köyde sürekli görev yapan kamu iktisadi teşebbüsleri dışındaki personelin en kıdemlileri, oy hakkı olmaksızın köy meclisinin doğal üyesidirler.

Meclis Üyelerinin Sosyal Güvenlik Hakları

Madde 170- İl ve İlçe yerel yönetim meclisleri üyeleri, Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ya da BAĞ-KUR ile bağıntılı ise, primleri kendileri tarafından ödenmek üzere, bu bağlılıkları devam eder.

Bu üyelerden herhangi bir sosyal güvenlik sistemi içinde yer almayanlar, primlerini kendileri ödemek kaydıyla, Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgilendirilirler.

Meclis üyelerinin, kurumca ödenmesi gereken prim ve kesenekleri ilgili yerel yönetim birimleriyle karşılanır.

İl Meclisinin Diğer Görevleri

Madde 171- İl meclisinin, bu Yasanın 25'inci maddesinde sayılanlara ek olarak, diğer görevleri şunlardır.

a) İl ve ilçe yerel yönetimlerinin görev ve yetkilerine ilişkin ayrıcalıkların, kamu yararını gözeterek, devrine ilişkin sözleşmeyi kabul etmek,

b) Yasaların verdiği görevler dışında, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan ya da başka herhangi makamın il sınırları içinde görevlendirilmemiş olduğu, yasalarla yasaklanmamış ek bir görevin il ya da ilçe yerel yönetimince yapılmasına karar vermek,

c) İlin arazi kullanım ve köylerin yerleşim planını kabul etmek, arazi kullanım planını üst dereceli planlarla uyumu açısından incelenip onaylanmak üzere ilgili merkezi yönetim birimine göndermek, imara ilişkin yönetmelikler yapmak, il sınırları içindeki belediyelerce hazırlanan imar planlarının yasalara ve il arazi kullanım planına uygun olup olmadığını ve bu konudaki itirazları en geç bir ay içinde inceleyip karara bağlamak,

- c) İl içerisindeki köylerin ve yerleşim yerlerinin toplulaştırılmasına karar vermek,
- d) İl içinde, il çapındaki panayır, sergi ve fuar yer ve günlerini kararlaştırmak, ilan etmek,
- e) İl yerel yönetimi tarafından yapılan tesislerden gerekli olanlara isim vermek,
- f) İl ve ilçe yerel yönetimleri tarafından yürütülen hizmetler arasında uyum sağlamak amacıyla, il çapında politika, ilke, standart ve hedef belirlemek, düzenleyici, yasaklayıcı ve cezalandırıcı kararlar almak, bunları karar ve yönetmelikler halinde düzenlemek,
- g) İl ve ilçe sınırlarının değişiminde görüş bildirmek,
- ğ) Halkın düzen, sağlık ve esenliğinin korunmasına ve bu amaçla kurulan özel kolluk kuvvetinin kuruluş ve görevlerine ilişkin yönetmelik yapmak,
- h) Vali ile yürütme kurulu ya da il yerel yönetimiyle ilçe yerel yönetimi arasında ya da ilçe yerel yönetimlerinin kendi aralarında çıkabilecek uyuşmazlıklarda hakemlik ederek bunları çözümlmek,
- ı) İl yerel yönetimi bütçesinden ilçe yerel yönetimlerine ve köy muhtarlıklarına para ve araç-gereç yardımı yapmaya ilişkin objektif esas ve usulleri belirleyen bir yönetmelik yapmak,
- i) Toplu sözleşme ile ilgili ilçe meclisi ve il yürütme kurulu kararlarını onaylamak,
- j) il ve ilçe sınırlarını etkileyecek girişimlerde görüş bildirmek,
- k) Köyler ya da köylerle belediyeler arasındaki sınır uyuşmazlıkları hakkında, ilçe meclisinin görüşünü alarak karar vermek,
- l) İlçe meclislerinin kararlarına karşı yapılan itirazları inceleyip karara bağlamak.

İlçe Meclisinin Diğer Görevleri

Madde 172- İlçe meclisinin, bu Yasanın 25'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

- a) Köylerde kurulacak pazarların yer ve günlerini saptamak, ilan etmek,
- b) Belde sınırları dışında öğle tatilinin başlama ve bitiş saatini, yasaların verdiği yetki içinde, kuruluşlara ve faaliyet alanlarına göre belirlemek ve ilan etmek,
- c) İlçe sınırları içinde çöplerin ve sanayi artıklarının toplanma yerlerini belirlemek,
- ç) Köyler ya da köylerle belediyeler arası sınır uyuşmazlıkları konusunda görüşünü kararlaştırarak il meclisine sunmak,
- d) Köy muhtarı ile köy yürütme kurulu ya da köy yerel yönetimleri arasında çıkabilecek uyuşmazlıklarda hakemlik ederek bunları çözümlmek,

- e) Köy meclislerinin kararlarına karşı yapılacak itirazları karara bağlamak,
- f) İlçe yerel yönetimi tarafından yapılacak tesislere ad vermek,

Köy Meclisinin Diğer Görevleri

Madde 173- Köy meclisinin bu Yasanın 25'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

- a) Köy yerleşim planı hakkında görüş bildirmek,
- b) Köy tüzelkişiliğinin idari ve adli mercilerde temsilinin gerekli olduğu ve muhtarın ve bir mecliste birleşemeyecek yakınlarının karşı tarafta olduğu durumlarda, köy hukukunun korunması için ayrı bir temsilci seçmek ve bu temsilciye verilecek ücreti kararlaştırmak.

Meclis Toplantılarının Tarihi ve Süresi

Madde 174- İl meclisi mayıs ve kasım, ilçe meclisi nisan ve ekim, köy meclisi mart ve eylül aylarında yıllık olağan toplantılarını yaparlar. Toplantı süresi, il ve ilçe meclisi için 30'ar gün, köy meclisi için 7'şer gündür. Gündemdeki işler bitirilemezse bu süre bir hafta uzatılır. Köy meclisinin uzatma kararı ilçe yerel yönetimine gerekçesiyle birlikte bildirilir. İlde kasım, ilçede ekim, köyde eylül ayı toplantıları dönem başı toplantılarıdır.

5. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNDE YÜRÜTME KURULLARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

İl, İlçe ve Köy Yürütme Kurullarının Oluşması

Madde 175- İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinde, meclislerin kararlarını uygulamada ve kurumu yönetmede yürütme organının başı olan vali, kaymakam ve muhtara yardımcı olmak ve yürütmeye yönelik kararlar almak üzere il, ilçe ve köy yürütme kurulları oluşturulmuştur.

İl yürütme kurulu, vali dışında, il meclisinin, ilçe temsilcileri olan üyeleri arasından seçeceği beş üye ile beş daire başkanından, ilçe yürütme kurulu, ilçe meclisinin, belediye başkanları dışında, kendi üyeleri arasından seçtiği beş üye ile beş daire başkanından, köy yürütme kurulu, köy meclisinin kendi aralarından seçeceği üç üye ile doğal üyelerinden oluşur. Seçilen meclis üyesi kadar da yedek üye birlikte seçilir. Üyeler kendileri aday olabilecekleri gibi, siyasi parti grupları da aday gösterebilirler.

İl ve ilçe yerel yönetimlerinde Yürütme kuruluna girecek üyeler, genel sekreter (ilçede genel sekreter yoksa personel şube müdürü), muhasebe, bayındırlık, eğitim ve sağlık daire başkanı ve müdürleridir.

İl ve ilçe meclisleri, her dönem başı toplantısında, yürütme kurulu üyelerini, meclislerde üye bulunduran partilerin gücü oranında, gizli oyla seçerler.

İl yürütme kurulu üyelerinin, partilerin gücü oranında seçilme zorunluluğu dışında ayrı ayrı ilçelerden olması gereği de gözönünde tutulur. İlçe sayısı 5'ten az olan illerde nüfusu en çok olanlardan başlayarak, gerekli sayıdaki ilçelerden iki üye seçilir. Oyların eşitliği halinde ad çekmeye başvurulur, Her üye, en çok beş üye için oy kullanabilir.

Yürütme kurulları üyeliği dönem sonu toplantısına kadar sürer. Süreleri dolan üyeler yeniden seçilebilirler.

Asıl üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması durumunda, varsa aynı partiden en çok oy alandan başlayarak yedek üyeler vali, kaymakam ve muhtar tarafından davet edilir. Yedek üyelerin boşluğu dolduramaması durumunda meclisçe, eksik asıl ve yedek üyelikler için , yukarda belirtilen esaslar içinde seçim yapılır. Seçilenler kalan süreyi tamamlar.

İl Yürütme Kurulunun Diğer Görevleri

Madde 176- İl yürütme kurulunun, bu Yasanın 50'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

a) Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerlerde, umumun eğlenmesine, dinlenmesine, yiyip içmesine ve diğer medeni ihtiyaçlarının giderilmesine ait yerlerin ve benzerlerinin, meslek oda ve kuruluşlarının görüşlerini de alarak sınıflarını saptamak, bu gibi yerlerle diğer iş yerlerinin açılma, kapanma ve öğle tatili saatlerini belirlemek ve ilan etmek,

b) İhtiyaçların zorladığı acil durumlarda, bu yasanın 25'inci maddesinin d, e, g, ğ, h, i, l, n, o ve 171'inci maddesinin d, g, j, ve k bentlerinde yazılı konularda karar vermek, ilk toplantısında il meclisinin onayına sunmak.

c) Bakanlıklardan, diğer kamu kurum ve kuruluşlarından ve yerel yönetim birimlerinden devredilecek hizmetlerle ilgili protokolu incelemek, yapılmasına karar vermek,

ç) İl yerel yönetimleri personeli ile ilçe yerel yönetiminin birim başkanları ve yardımcılarının atanmasına, yer değiştirmesine ve diğer özlük işlerine ait kararları vermek,

- d) Özel öğretim kurumlarıyla pansiyonların açılmasına karar vermek,
- e) Deniz ulaşımına ilişkin tesislerin işletilmesi için gerçek ve tüzelkişilere izin vermek
- f) İl sınırları içinde yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzelkişilere izin vermek, bunların yer ve zamanlarını ve güzergahlarını belirlemek,
- g) İl sınırları içinde içmece, kaplıca, ılıca ve termal tedavi merkezleri işletilmesine izin vermek,
- ğ) Karada ve denizde su ürünleri üretme havuzları yapımına ve işletilmesine izin vermek,

İlçe Yürütme Kurulunun Diğer Görevleri

Madde 177- İlçe yürütme kurulunun bu Yasanın 50'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

- a) Belediye ve mücavir alan sınırları dışında kalan yerlerde, umumun eğlenmesine, dinlenmesine, yiyip içmesine ve diğer medeni ihtiyaçlarının giderilmesine ait işyerlerinin ve benzerlerinin açılışına izin vermek, bu gibi yerlerle diğer işyerlerinin açılma, kapanma ve öğle tatili saatlerine uyulmasını gözetmek ve denetlemek
- b) Birinci ve ikinci sınıf gayrisihhi müesseselerden il yerel yönetimi tarafından sorumluluğu ilçeye bırakılanların ve üçüncü sınıf gayrisihhi müesseselerin açılışına izin vermek, denetlemek,
- c) Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığı ile yapılacak yardımları kararlaştırmak,
- ç) Asker ailelerine yardımla ilgili kararları almak,
- d) Köylerde kurulacak pazar ve panayır yerleri ve günleri için izin vermek,
- e) Köyler ve belediyelerle ilçe yerel yönetimi arasında yapılacak hizmet devrine ilişkin protokolu onaylamak.
- f) Karada ve denizde yapımına izin verilen su ürünleri üretme havuzlarını denetlemek,
- g) İlçe yerel yönetiminin birim başkanları ve yardımcılarının dışındaki personelin atanmasına, yer değiştirmesine ve diğer özlük işlerine ait kararları vermek,
- ğ) İhtiyaçların zorladığı acil durumlarda, bu yasanın 25'inci maddesinin d, e, g, ğ, h, i, l, n, o, ve 177'nci maddesinin a, b, c, e, bentlerinde yazılı konularda karar vermek, ilk toplantısında ilçe meclisinin onayına sunmak.

Köy Yürütme Kurulunun Diğer Görevleri

Madde 178- Köy yürütme kurulunun bu Yasanın 50'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

- a) Asker ailelerine yardımla ilgili kararları almak, gerekirse ilçeden yardım istemek,
- b) Köylerde kurulacak pazar ve panayır yerleri ve günleri için ilçe yerel yönetimine öneri sunmak,
- c) Köy görevlilerini atamak.

6. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNDE BAŞKANLARA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

İl Yerel Yönetim Başkanının Diğer Görevleri

Madde 179- İl yerel yönetim başkanının, bu Yasanın 59'uncu maddesinde sayılanlara ek diğer görevleri şunlardır:

- a) İl, ilçe ve köy yerel yönetimlerinin ve bunlara bağlı birimlerin, işletmelerin, katıldıkları birliklerin, il bütünlüğü içinde birlik ve beraberliğini, uyumlu bir biçimde çalışmasını, bunların diğer kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet ve çalışmalarıyla işbirliğini ve eşgüdümünü, etkin ve verimli hizmet üretimini sağlamak, bu amaçla çalışmaları izlemek ve denetlemek,
- b) İl arazi kullanımı planının ve belediye sınırları dışındaki diğer yerleşim yerlerine ilişkin planların uygulanmasını izlemek, denetlemek ve gerçekleşmesini sağlayacak önlemler almak.

İlçe Yerel Yönetim Başkanının Diğer Görevleri

Madde 180- İlçe yerel yönetim başkanının, bu Yasanın 59'uncu maddesinde sayılanlara ek diğer görevleri şunlardır:

- a) İlçe sınırları içindeki köy yerel yönetimlerinin, ilçe bütünlüğü içinde birlik ve beraberliğini, biribirleriyle uyumlu bir biçimde çalışmasını, bunların ilçe yerel yönetim birimleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliğini ve eşgüdümünü, etkin ve verimli hizmet üretimini sağlamak, bu amaçla çalışmaları izlemek ve denetlemek,
- b) Belediye sınırları dışındaki yerleşim yerlerine ilişkin planları uygulamak, uygulanmasını izlemek, gerçekleştirmelerine destek sağlamak, denetlemek.

Köy Yerel Yönetim Başkanının (Muhtarın) Diğer Görevleri

Madde 181- Köy yerel yönetim başkanının (muhtarın), bu Yasanın 59'uncu maddesinde sayılanlara ek diğer görevleri şunlardır:

- a) İmece yükümlülerini çalıştırmak ve kayıtlarını tutmak,
- b) Evlenme işleriyle ilgili olarak, kendisine yasalarla verilen görevleri yapmak,
- c) Resmi ve özel kuruluşlar ile mahkemeler ve halk tarafından, yasalar gereği olarak istenen çeşitli belge ve bilgileri, gerekli araştırma ve soruşturmayı yaparak, geciktirmeden vermek, onaylanması gereken belgeleri onaylamak
- ç) Köyde oturanların kaydına mahsus bir defter tutmak, köydeki ölümleri, yasal süresi içinde nüfus idaresine bildirmek
- d) Yasalar gereğince yapması gereken resmi iş ve işlemlerle ilgili olarak, kişilerin can ve malını, dirlik ve düzeni ve doğayı koruyucu, yasa dışı eylemleri, zararları ve tehlikeleri durdurucu, azaltıcı ve önleyici uygulamalar yapmak, resmi görevlerle gelenlere yardım etmek, gereken durumlarda, acil önlemler alarak, ilgili birimlere ve kaymakama haber vermek,

Köy Muhtarının Ücreti

Madde 182- Köy muhtarlarına, 29.8.1977 günlü ve 2108 Sayılı Muhtar Ödenekleri ve Sosyal Güvenlik Kanunu ile sağlanan ödenekten ayrı olarak köy bütçesinden de, miktarını köy meclisinin belirlediği aylık ücret verilir.

Köy Muhtarının İzni

Madde 183- Köy muhtarına, köy yönetim kurulu kararıyla, yılda bir ayı geçmek üzere izin verilir. İznin kullanılacağı zaman, köyde yapılacak hizmetler dikkate alınarak kaymakamlıkça takdir edilir. Muhtara, köy yürütme kurulu üyelerinden muhtarın seçtiği kişi vekalet eder.

Acele durumlarda, muhtar, kaymakama bilgi vermek şartıyla, bir hafta süreyle köyden ayrılabilir. Bu izinlerin toplamının yılda üç haftayı geçmesi durumunda, fazlası yıllık izne sayılır. İzni bittiği halde görevi başına gelmeyen muhtara izinsiz geçen günlere ait ödenek ve ücreti ödenmez.

Muhtarın izinli ayrılması bir ayı geçerse, geçen süreye ait muhtarlık ücreti köy bütçesinden vekiline ödenir.

Köy Muhtarına Hastalık İzni

Madde 184- Köy muhtarına, hasta olması durumunda, resmi sağlık kuruluşu

raporuna dayanmak kaydıyla altı aya kadar izin verilir. Bu süre içinde muhtarın ödeneği kesilmez.

Köy Muhtarlığının Boşalması

Madde 185 - Köy muhtarlığına seçildikten sonra;

- a) Seçilme yeterliğini kaybeden,
- b) Görevini kötüye kullanmaktan hüküm giyen,
- c) Herhangi bir suçtan dolayı altı aydan çok hapse mahkum olan,
- ç) İzni bittiği halde, bir ay içinde özürsüz görevi başına dönmeyen ya da izinsiz ve özürsüz olarak bir aydan fazla görevini terkeden,

Muhtarların, kaymakamın başvurusu üzerine idari yargı kararıyla görevlerine son verilir ve görevle ilişkileri kesilir.

Köy muhtarlığı herhangi bir nedenle boşaldığında durum muhtar vekili ya da bu görevi yüklenen üye tarafından bir hafta içinde kaymakama ve ilçe seçim kurulu başkanlığına bildirilir.

Köy muhtarlığına meclisin asil ve yedek üyeleri içinden seçilecek hiç kimsenin kalmaması ya da muhtarlığı üstlenecek bir kimse bulunmaması durumunda, Kaymakam, köyden seçilme yeterliğine sahip bir kimseyi, yeni seçime kadar, muhtar vekili olarak atar.

Çalışma Raporu

Madde 186- İl yerel yönetiminde vali, ilçe yerel yönetiminde kaymakam, köy yönetiminde muhtar, her yıl dönem başı toplantısında meclislerine, yasalarla verilen görevlerin, meclis ve yürütme kurulu kararlarının ve bütçe ve programların uygulanmasına, yönetimin mali durumuna ilişkin bir çalışma raporu verir.

Vali tarafından düzenlenen il yerel yönetiminin çalışmalarına ilişkin raporun birer örneği, İçişleri Bakanlığına, Devlet Planlama Teşkilatına ve ilgili bakanlıklara gönderilir. Aynı raporun birer örneği de ilçe yerel yönetim başkanlarına verilir.

Kaymakam tarafından hazırlanan ilçe yerel yönetim raporu da il yerel yönetim başkanlığına ve köy muhtarlarına gönderilir.

Çalışma Raporunun Reddi

Madde 187- Vali, kaymakam ve muhtarların meclislerine sundukları çalışma raporları, meclisin 2/3 çoğunluğu ile yeterli görülmezse, köy meclisinin kararı, görüşme tutanakları ve valinin görüşüyle bir ay içinde idare mahkemesine; ilçe mecl-

lisinin kararı valinin görüşü ile, il meclisinin kararı doğrudan doğruya, görüşme tutanaklarıyla birlikte, bir ay içinde İçişleri Bakanlığına gönderilir.

İçişleri Bakanlığı, bu tür kararları, gerekirse yeterli görülmemeye nedenlerini denetleme elemanlarına inceletip kendi görüşlerini ekleyerek, en geç bir ay içinde Danıştay'a gönderir.

Yetkili idare mahkemesinin köy muhtarının düşmesine ilişkin kararı valilikçe uygulanır. İl ve ilçe yerel yönetim başkanı olarak vali ve kaymakamlarca hazırlanıp reddedilen raporlar hakkında Danıştayın üç ay içinde yetersizlik kararı vermesi durumunda İçişleri Bakanlığı, ilgisine göre vali ya da kaymakamın yerini değiştirir.

7. İL, İLÇE VE KÖY YEREL YÖNETİMLERİNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Örgüt Birimleri

Madde 188- İl ve ilçe yerel yönetim örgütünde, ilde daire başkanı, ilçede müdür olarak adlandırılmak üzere, aşağıda hizmet birimleri kurulur:

A. Ana hizmet birimleri

- (1) Eğitim,
- (2) Bayındırlık, İmar ve Ulaşım,
- (3) Sağlık ve Çevre,
- (4) Sosyal Yardım,
- (5) Tarım ve Ağaçlandırma,
- (6) Veteriner,
- (7) Kültür ve Turizm,
- (8) Sanayi ve Ticaret,
- (9) Gençlik ve Spor,
- (10) Kolluk ve İtfaiye.

B. Yardımcı hizmet birimleri

- (1) Teftiş Kurulu,
- (2) Hesap İşleri,
- (3) Personel ve Yazı İşleri,
- (4) Hukuk İşleri,
- (5) Araştırma, Planlama ve Koordinasyon,

- (6) Yerel Yönetimler,
- (7) Basın ve Halkla İlişkiler,

İl ve ilçe örgütlerine ait birimlerin kurulması, kaldırılması ya da birleştirilmele-ri, İçişleri Bakanlığınca düzenlenecek standart kadrolar gözönünde tutulmak koşu- luyla, il ya da ilçe meclislerinin kararıyla olur.

Köy Örgütü

Madde 189- Köyde kurulacak örgüt, İçişleri Bakanlığınca bir yönetmelikle sap- tanacak standart kadrolara uymak koşuluyla köy yönetim kurulu tarafından atana- cak personelden oluşur.

Her köyde, en azından bir köy katibi ile köy bekçisi (kolluk görevlisi) bulu- nur. Köy yönetimleri, köy görevlilerini, birden çok köy birleşmek suretiyle, ortak- laşa da tutabilirler.

Kolluk Örgütünün Kuruluş Ve Bağlılığı

Madde 190- Her bir köy ve ilçe yerel yönetiminde; belde ve mücavir alan sı- nırları dışındaki kırsal alan ve yerleşim yerlerinde, halkın yaşam düzenini, sağlığını ve huzurunu sağlamak ve korumakla yükümlü, bu kanunun ve diğer yasaların koyduğu yasakların ve bunlara dayanılarak alınan kararlarla hükmedilen cezaların yürütülmesiyle görevli, muhtara ve kaymakama bağlı bir kolluk örgütü kurulur.

Köylerde muhtara bağlı olarak çalışan bekçi ve korucular, ilçe kolluk örgütü- nün saptayacağı düzen içinde çalışırlar. Kaymakamın, gereken durumlarda, bu bekçi ve koruculara, acil durumlarda doğrudan doğruya, diğer zamanlarda muhta- ra bilgi vererek emretme yetkisi vardır.

Köy ve İlçe kolluk örgütlerinin çalışmalarında il çapında birlik, beraberlik ve bütünlüğü sağlamak, gereken durumlarda ortak çalışmalarını koordine etmek il yerel yönetiminin görevidir.

Vali, köy ve ilçe kolluk kuvvetlerinin çalışmalarını gözetir ve denetler.

Yangın Söndürme Örgütü

Madde 191- Her ilçe yerel yönetiminde, köy ve beldelerde halkın can ve malını yangın, su baskını ve benzer tehlikelere karşı korumak ve çıkan yangınları söndür- mek, doğal afetlerde devletin başkaca kuruluşlarına ve sivil savunma örgütlerine yar- dım etmek üzere özel üniformalı ve donanımlı yangın söndürme örgütleri bulunur.

Kendi olanakları ile bu örgütü kuramayan belediyelerin yangın söndürme konularındaki ihtiyaçları, bu yasanın 161 ve 162 nci maddelerindeki esaslar uyarınca ilçe yerel yönetimleri tarafından karşılanır.

Bu örgüt mensupları, görevlerin özelliği nedeniyle özel bir statüye bağlı olup işe alınmaları, görev kazaları karşısında sosyal güvenlik hakları, merkez kuruluşları ile ilişkileri ve benzeri konular İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir.

Bütçenin Hazırlanması

Madde 192- Yerel yönetimlerin başkanları tarafından hazırlatılan bütçe tasarısı, ilde ekim, ilçede eylül ve köyde ağustos ayı başında yürütme kurullarına verilir. Köy bütçesi eylülün, İlçe bütçesi, ekimin, il bütçesi de kasımın ilk haftası içinde kendi meclislerine sunulur.

İlçe ve Köy Yerel Yönetimlerinin Ceza Verme Yetkisi

Madde 193- İl yerel yönetimi tarafından, il halkının sağlık, huzur ve refahını ve genel olarak o alanın düzenini sağlamak amacıyla yapılan yönetmeliklere ya da, bunların çizdiği genel çerçeveye uygun olarak köy ve ilçe meclislerince ya da yürütme kurullarınca alınan kararlara ya da alınan önlemlere aykırı davranışta bulunanlara ceza uygulama yetkisi, yönetmelikte belirlenen esaslar içinde köy ya da ilçe yerel yönetimlerine aittir. İlçe yerel yönetimleri, valilik onayı ile, belirli ceza yetkilerini köy yönetimlerine devredebilirler.

Vali ve kaymakamlarla il ve ilçe genel sekreterleri, kendi görev alanlarında, cezayı gerektiren suçları işlediklerini gördükleri kişilere, bu yasada yazılı en az para ve beş güne kadar işyeri kapatma ve ticaret, sanat ya da meslekten alıkoyma cezalarını kendileri verebilirler. Köy muhtarı, sadece en az para cezasını kendisi verebilir.

K İ T A P

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ

1. KURULUŞ VE SINIR İŞLEMLERİ

Kuruluş

Madde 194- Son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusu 500.000'i aşmış olup yerleşim alanı genişleyen ve yönetim, ekonomi, turizm, kültür ve sanat etkinlikleri açısından gelişme gösteren il merkezi belediyeler, Bakanlar Kurulu Kararı ile büyükşehir belediyesine dönüştürülebilirler.

Bu Karar'la mevcut belediye sınırları içinde, halkın katılımı ve denetimi imkanları da gözönünde tutularak, ayrıca herbirinin nüfusu 200.000 den çok olmamak üzere birden çok semt belediyeleri oluşturulur.

Oluşturulacak semt belediyelerinin adları, sınırları ve kapsayacakları mahalleler Karar'a ek bir liste ve krokide gösterilir.

Semt belediyeleri, büyükşehir ve semt belediyelerinin bu kanunla öngörülen başkan ve meclis üyeleri ile ilgili seçimlerin sonuçlandığı tarihte tüzel kişilik kazanırlar.

Katılım Yolu İle Kuruluş

Madde 195- Diğer koşulları taşımakla birlikte 500.000 nüfusa ulaşamamış bir il merkezi belediyesi, varsa mücavir alan sınırları içindeki köylerin ve yerleşim yerleri il merkezine 10 km'den uzak olmayan belediyelerin katılmaları ile bu nüfusa erişmesi durumunda, büyük şehir belediyesine dönüştürülebilir. Bunun için katılacak köyler ve belediyelerin yetkili karar organlarının olumlu kararı aranır.

Köyler açısından yetkili karar organı, köy seçmen listesine kayıtlı seçmenler topluluğudur. Seçmenlerin bu konudaki kararı, il valisinin isteği üzerine ilgili Seçim Kurulu'nca yapılacak halk oylaması ile belirlenir.

Büyükşehir oluşumu için katılan köylerin ve belediyelerin tüzel kişilikleri, büyükşehir dönüşen belediyenin başkan ve meclis üyeleri seçiminin yapıp kesintiği tarihte sona erer.

Kuruluşla İlgili Özel Durumlar

Madde 196- Bir belediye büyükşehir belediyesine dönüştükten sonra, aynı il sınırları içinde olmak ve belediyenin sınırlarına en çok 10 km. mesafede bulunmak kaydıyla, o çevrede bulunan belediye veya köylerin büyükşehir belediyesine katıl-

maları, bir köy veya belediyenin bir diğer belediyeye katılmasına ilişkin olarak bu yasada yer alan esas ve usullere göre olur.

Çevre alan düzenlemesi, ekonomik gelişme, bütünleşme ve kamu yararı açısından yerel ortak ihtiyaçların büyükşehir belediyesi tarafından yürütülmesinin zorunlu görüldüğü durumlarda İçişleri Bakanlığının, Bayındırlık Bakanlığı ile Çevre Bakanlığının görüşlerine dayalı önerisi üzerine Bakanlar Kurulu'nca bu yerlerin büyükşehir katılmalarına karar verilebilir.

Katılan belediye ve köylerin, atanmış memur statüsündeki personeli dahil, tüm hak, alacak ve borçları katılımı izleyen takvim yılı başından itibaren katıldıkları büyükşehir devredilir ve tüzel kişilikleri sona erer.

Bir büyükşehir belediyesinin sınırlarına 10 km'den daha yakın olan köyler, nüfusları ne olursa olsun, belediye tüzel kişiliğine dönüştürülemezler. Bu konuda bu yasanın belediye kuruluşuna ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Nüfus ve alanca gelişmeler, sosyo ekonomik değişimler ve hizmet gerekleri büyükşehir belediyeleri içinde yeni belediyeler kurulmasını zorunlu kılar, yeni belediyelerin hangi sınırlar içinde ve hangi mahalleleri kapsayacak şekilde kurulacağı, büyükşehir belediye meclisinin kararı üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir.

Büyükşehir belediyelerinin sınırları, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Çevre Bakanlığının görüşlerine dayalı olarak, İçişleri Bakanlığınca değiştirilebilir.

Büyükşehir - Mücavir Alan İlişkisi

Madde 197- Büyükşehir sınırlarına bitişik bir alanda İmar Kanunu hükümlerince mücavir alan oluşturulmasının istenmesi halinde:

a) Bu alan iskan dışı bir alan ise, sınırlarının içinde bulunduğu köy veya belediyenin yetkili karar organının görüşü de alınarak,

b) Bu alan köy tüzel kişiliklerinin yerleşim alanlarını da içine almakta ise sözkonusu tüzel kişiliklerin yetkili karar organlarının rızası alınarak,

il meclisinin kararı ile, büyükşehir mücavir alanı haline getirilebilir.

Oluşturulan mücavir alan, sınırına bitişik olduğu semt belediyesinin mücavir alanı olur.

2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ İLE SEMT BELEDİYELERİ ARASINDA GÖREV VE YETKİ DAĞILIMI

Büyükşehir Belediyelerinin Görevleri

Madde 198- Büyükşehir belediyelerinin görevleri, büyükşehrin tümüne yaygın hizmetleri yürütmek, yasalarda belirtilmiş alt yapı yatırımlarını yapmak ve semt belediyelerinin çalışmalarında eşgüdüm, destek ve denetim ile büyükşehir bütününde esenliği ve düzeni sağlamaktır.

Bu amaçla, başka kanunlarda ayrıca farklı düzenlemeler getirilmiş olsun veya olmasın büyük şehir belediyeleri aşağıdaki görevleri yaparlar:

A. Bayındırlık ve İmar Görevleri

1) Varsa bölge ve çevre düzeni planlarıyla uyumlu olarak büyükşehir bütününde nazım ve uygulama imar planlarını yapmak, yaptırmak ve kabul etmek, bu planları gerektirdiğinde değiştirmek, büyükşehir bütünlüğünde uygulanacak imar yönetmeliğini yapmak,

2) Büyükşehir belediyesinin yapım, bakım ve yönetiminden sorumlu olduğu alanlarla, mülkiyeti ya da kullanım hakkı büyükşehir belediyesine ait alanlarda ve büyükşehir belediyesinin doğrudan ya da ortaklaşa yürüttüğü projelerle kent bütünlüğü içinde altyapı sistemlerini, ulaştırma ve trafik düzenini, kent silüetini ve çevresel koşulları etkileyecek boyuttaki büyük yapı projelerinde ruhsat işlemleri dahil tüm imar uygulamalarını yürütmek,

3) Semt belediyelerinin imar karar ve uygulamalarını mevzuata ve imar planlarına uygunluğu bakımından denetlemek,

4) Büyükşehir alanı içinde nazım imar planında belirtilecek anayollarla, bunlar için üst ve alt geçitleri, köprüleri, bunları birbirine bağlayan meydanları ve benzerleri ile büyükşehir belediyesinin sorumluluğundaki alanlarda sosyal konut, park, bahçe, yeşil alan, dinlenme, eğlence, kültür, sanat, spor tesisleri deniz, göl, akarsu kıyı düzenlemeleri, büyük çarşı, işyerleri ve benzerlerini yapmak, yaptırmak, işletmek, ve işlettirmek,

5) Benzer tesisleri ve hizmetleri, semt belediyelerinin alanlarında, bu belediyelerin isteği üzerine, işbirliği içinde yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek,

6) Büyükşehir belediyesinin hizmet bina ve tesislerini yapmak,

7) Büyükşehirin sorumluluğundaki meydan, park, bahçe, bulvar, cadde, tesis ve benzerlerine isim vermek,

- 8) Büyükşehir bütününde binalara numara vermek,
- 9) Büyükşehir alanı içinde veya mücavir alanlarda sanayi ve ticaret bölgeleri kurmak.
- 10) Düzenli kentleşmeyi sağlamak ve o yerde yaşayanların konut ihtiyacını karşılamak amacıyla arsa üretmek, toplu konut yapmak, satmak, kiralamak.

B. Toplu Taşıt ve Ulaşım Hizmetleri

- 1) Büyükşehir alanı içinde her türlü taşıma aracı ile toplu taşıma hizmetlerini yürütmek, bu amaçla gerekli her türlü yeraltı-yerüstü tesisini gerçekleştirmek, bunları işletmek, işlettmek,
- 2) Yolcu ve yük terminalleri, katlı otoparklar ve düzenli bir yolculuğu sağlayacak benzeri tesisleri yapmak, yaptırtmak, bunları işletmek, işlettmek
- 3) Büyükşehir belediye sınırları içinde Karayolları Trafik Kanunu hükümlerine göre araçların, sürücülerin ve yayaların trafik kurallarına uyup uymadıklarını denetlemek, karayolundan faydalananların trafik eğitimine yardımcı olmak, trafik kazalarında trafik kaza tespit tutanağı tutmak, şehir içinde daimi ya da zaman tahditli park yerleri belirlemek, hatalı park eden araçları kelepçelemek veya parka çekmek, trafik suçu işleyenler hakkında tutanak düzenlemek, para cezası vermek, trafik kazası neticesinde hastalanan ve yaralananların bakımlarını sağlayacak önlemleri almak, sürücü kursları, muayene ve gaz emisyon ölçüm istasyonları açmak, işletmek, işlettmek; gerektiğinde plaka sınırlamaları koymak; trafiğin rahat ve düzenli akışını sağlamak amacıyla araçlarla ilgili düzenleyici ve sınırlayıcı önlemler almak,
- 4) Kanunlarla büyükşehir belediyesine devredilmiş iskele, rıhtım, mendirek, barınak ve limanlar ile benzeri tesislerin bakım, onarım ve işletilmesini sağlamak, gerektiğinde bunları, ilgili bakanlığın izni ile yapmak, yaptırtmak, işletilmesini ve bakım ve onarımlarını sağlamak.

C. Su ve Kanalizasyon Hizmetleri

- 1) Büyükşehir alanı içinde içme, kullanma ve sanayi suyu sağlamak amacıyla gölet ve barajlar yapmak, yeraltı su kaynaklarından yararlanmak, bunlardan ve mevcut gölet ve barajlardan su sağlayacak toplama ve dağıtma tesisleriyle şebekeleri kurmak, işletmek, işlettmek,
- 2) Atık sularla yağmur sularının insan ve çevre sağlığına zarar vermeyecek biçimde arıtımını ve boşaltımını sağlamak amacıyla kanalizasyon, drenaj, arıtma ve benzeri tesisler kurmak, işletmek, işlettmek.

3) Kaynak suları ve arıtılmış sular için işleme tesisleri ve su istasyonları kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek.

Ç. Gaz Dağıtım Merkezi Isıtma Hizmetleri

Büyük şehir alanı içinde her çeşit gaz ve merkezden ısıtma tesisleri kurmak, dağıtım şebekelerini yapmak, tesisleri işletmek, işlettmek,

D. Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri

1) İnsan ve hayvanların sağlık hizmetleri için, hastane, sağlık ocağı, klinik, poliklinik ve dispanserler açmak, şehrin yoksul kesimlerinin bulunduğu yerlere gezece araçlarla sağlık hizmeti götürmek, ambulans hizmeti sağlamak,

2) Sahipsiz hayvanları toplamak, bunlar için bakım tesisi kurmak,

3) Çocuk yuvaları, bakımevleri, kimsesiz çocuklar için yetiştirme yurtları açmak, işletmek, işlettmek,

4) Yaşlılar ve özürlüler için huzurevleri, rehabilitasyon merkezleri, bakım evleri ve benzerlerini kurmak, işletmek, işlettmek,

E. Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor ile İlgili Hizmetler

1) 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek ve tüzel kişilere açma ve yönetme yetkisi verdiği eğitim kurumlarını bu Kanunda belirtilen esaslara göre kurmak, yapmak ve yönetmek, buralarda 657 sayılı Kanun hükümlerine bağlı olmaksızın, yasalarla saptanan ücret sınırları içinde belediye meclisinin belirleyeceği esaslara göre sözleşmeli personel istihdam etmek.

2) Çıraklık ve yaygın eğitim kurumları, rehberlik ve araştırma merkezleri, iş okulları, iş eğitim merkezleri, meslek ve beceri kazandırma kursları, öğrenciler için tamamlayıcı kurslar açmak, işletmek ve işlettmek,

3) Öğrenci yurtları yapmak, işletmek, işlettmek,

4) Kütüphane, konservatuar, tiyatro, sergi, kongre, kültür merkezleri ve benzeri tesisleri kurmak, işletmek, işlettmek,

5) Ulusal ve uluslararası sanat ve kültür etkinlikleri, festivaller ve benzerlerini düzenlemek,

6) Her tür spor tesisi, sporcu sağlık merkezi, gençlik merkezi ve kampı, hostel ve benzeri tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettmek,

7) Büyükşehir bütününde turizmi geliştirici çalışmalar yapmak.

F. Çevre Koruma, Çevre Sağlığı ve Esenlikle İlgili Hizmetler

1) Büyükşehir bütünlüğünde düzeni, halkın sağlık ve huzurunu sağlamak amacıyla yönetmelikler aracılığı ile emredici, yasaklayıcı kurallar koymak, yasaların verdiği yetkiler çerçevesinde bu amaçla cezaları belirlemek,

2) Çevre sağlığı ve korunmasını sağlamak, 1,2 ve 3 üncü sınıf gayri sıhhi müesseselerin açılış ve çalışmalarına ruhsat vermek, bunları denetlemek, bu konudaki yetki ve görevlerini gerektiğinde semt belediyelerine yürütme kurulu kararıyla devretmek, devredilen yetkileri aynı esas ve usule göre devralmak; kaloriferlerin faaliyete geçirilme zamanlarını ve ısı derecelerini belirlemek, bütün ısıtma araçlarının sağlık ve çevre şartlarına uygun olarak kullanılmasını sağlamak, bu konuda gerekli önlemleri almak, İl Hıfzısıhha Kurulu'nca belirlenen standartlara göre kömür sağlamak, sağlamak; kömür satış ruhsatları vermek, ruhsatsız veya standartlara aykırı olarak kömür getirenlere, satanlara, bu kömürleri kullanan apartmanların yöneticilerine, yöneticisi olmayan konut ve işyerlerinde kullananlara, uygulamak, bu kömürlere cezası ödeninceye kadar, kömürü taşıyan araca el koymak,

3) Yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek; her türlü gıda maddesi üreten ve satan yerleri denetlemek,

4) Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin büyükşehir alanı içinde taşınmasını, depolanmasını ve satışını düzenlemek, tehlike ve zararlarını önleyici kurallar koymak,

5) Çöplerin, sanayi ve tıbbi atıkların, her tür hafriyat, enkaz ve molozların toplanma ve dökülme yerlerini belirlemek, değerlendirilmesi ve imhası için tesis kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek,

6) Mezarlıklar tesis etmek ve yönetmek,

7) Toptancı halleri ve et kombinaları yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek,

8) Halkın alışverişine ayrılmış geçici pazarların, il bütünlüğü içinde günlerini belirlemek,

9) Büyükşehir alanı içinde yangınla mücadele ile ilgili düzenlemeleri yapmak, bunların uygulanmasını izlemek ve denetlemek, yangın söndürme örgütü kurmak, yönetmek,

10) Su baskınlarına, aşırı kar ve buzlanmanın yaratacağı tehlikelere karşı önlemler almak, erozyonu önleyici çalışmalar yapmak,

11) Büyükşehir bütününde sinek, sivrisinek ve her tür zararlılarla mücadele etmek,

12) Sivil savunma hizmetlerini yürütmek,

13) Büyükşehir bütününde doğal, tarihi ve kültürel çevrenin, varlıkların ve yapıların korunması ve geliştirilmesi için çalışmalar yapmak, hava ve su kirlenmesini önlemek.

Büyükşehir Belediyelerinin Hak ve Yetkileri

Madde 199- Büyükşehir belediyelerinin hak ve yetkileri şunlardır:

Büyükşehir belediyeleri;

a) Semt belediyeleri ile bu belediyelere bağlı kuruluşların çalışmalarını hukuka, büyükşehir nazım ve uygulama planı ilkelerine ve büyükşehir meclis kararlarına uygunluk açısından denetleme yetkisine sahiptirler. Denetleme, ilgili merciden istenen mülkiye müfettişi veya büyükşehir müfettişleri eliyle yürütülür. Bu amaçla konusuna göre en az büyükşehir daire başkanı ünvanına sahip yöneticiler de görevlendirilebilir. Denetim görevlilerinin ilçe belediyelerinden istedikleri her tür bilgi ve belgenin bu belediyelerce sağlanması zorunludur. Denetim sonunda semt belediyelerinin işlem ve uygulamalarında suç belirtisi varsa, dosya genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere Cumhuriyet Savcılığına iletilir.

Denetçilerin görevlendirilmeleri raporlarının incelenmesi ve dosya üzerinde işlem yapılmasına ilişkin kararlar büyükşehir yürütme kurulu tarafından verilir.

Denetim sonucunda büyükşehir meclisinin ilke kararlarına aykırı işlem ve uygulamalar saptanırsa, konu büyükşehir meclisinde görüşülür.

b) Bu yasa dışındaki yasaların verdiği ve görevli belediye belirtilmemiş olan belediye hizmetlerini yürütecek belediyeyi belirlerler. Bu yetki büyükşehir belediye meclisi tarafından kullanılır.

c) Semt belediyeleri arasında çıkacak anlaşmazlıkların çözümünde hakemlik eder. Bu amaçla verilen büyükşehir belediye meclisi kararlarına karşı ilgili belediyeler yönetsel yargıya başvurabilirler.

ç) Yönetmelikle belirlenecek ilkeler ve kurallar çerçevesinde semt belediyelerine araç-gereç, personel yardımı ve mali yardım yapabilirler.

d) Su kaynaklarının, kanalizasyon, arıtma, gaz ve benzeri hizmetlere ilişkin tesislerin bir kesiminin ve mezarlıkların büyük şehir sınırları dışında yapılması gerekirse, bunları koruma alanı kapsamına alarak, buralarda mücavir alana ilişkin imar uygulama yetkileri kullanabilirler.

e) Bu yasada verilmiş görevlerin yerine getirilmesi amacıyla gerekli kamulaştırmaları yapabilirler.

f) Kendi yapım işlerinde kullanılmak üzere, sınırları içindeki Devletin hüküm

ve tasarrufu altındaki yerlerde yasalar uyarınca taşocağı açarak, işletmek, bunlardan ve deniz, göl, akarsu ve derelerin kıyı ve yataklarındaki kumdan ücretsiz yararlanabilirler.

g) Büyükşehir bütününde reklam, ilan, afiş ve benzerlerinin asılacağı ve konulacağı yerleri belirler ve bunlar için izin verir.

ğ) Büyükşehir sınırları içinde kurulacak hafta pazarlarının gün ve yerlerini belirleme yetkisine sahiptir.

h) Büyükşehir belediyesi ve mücavir alanlarında doğalgaz dışında yakıt kullanan kaloriferlerin ve öteki ısınma araçlarının yakılma zamanlarını ve uygulanacak ısı derecelerini belirleyebilir.

ı) Gazilere ve parasal gücü zayıf kişilere toplu taşıma araçlarından ücretsiz ya da indirimli yararlanma olanağı sağlayabilir,

i) Bu yasa'da belediyeler için tanınmış olan diğer hak, yetki ve bağışıklıklardan yararlanır.

Semt Belediyelerinin Görev, Hak ve Yetkileri

Madde 200- Semt belediyelerinin hak ve yetkileri şunlardır:

a) Bir önceki maddede sayılan ve büyükşehir belediyesini sorumluluğuna bırakılan görev ve yetkiler dışında, bu Yasa'da belediyelere verilmiş olan görevlerde semt belediyeleri yetkili ve sorumludur.

b) Semt belediyeleri ayrıca, bu Yasa'da sayılan ortak nitelikli görevlerin, kanunda belirtilen sınırlar dışında kalan bölümlerini uygularlar.

c) Büyükşehir ve semt belediyelerinin ortak nitelikli görevlerinin nasıl yürütüleceği, İçişleri Bakanlığınca, bu Yasa'nın yürürlüğe girmesinden başlayarak üç ay içinde yapılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

ç) Semt belediyeleri, yapacakları yönetmeliklerde ve tüm uygulamalarında, yasaların yanında, büyükşehir belediyesince çıkarılmış yönetmeliklere ve büyükşehir bütününde uygulanmak üzere yetkisi içinde alınmış kararlara uymak zorundadırlar.

d) Semt belediyeleri, bu Yasa'da belediyeler için tanınmış olan tüm hak, yetki ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

Büyükşehir Belediyeleri ile Semt Belediyelerine Ait Ortak Yetkiler

Madde 201- Büyükşehir belediyeleri ile semt belediyelerinin ortak yetkileri şunlardır:

- a) Kendi sınırları içinde bulunan ve imar planları ile kamu hizmeti tesislerine ayrılmış Hazine tasarrufundaki tapulu arsa ve arazilerin, bilgileri dışında, satışlarının önlenmesi için tapudaki kayıtları üzerine satış yasağı koydurmak;
- b) Büyükşehir belediyesince yapılması veya işletilmesi kararlaştırılmış alt yapı tesislerini ortaklaşa yapmak veya işletmek;
- c) Birbirine ödünç araç, gereç ve malzeme vermek;
- ç) Mevcut nakit değerlerini milli bankalarda yatırıp nemalandırmak;
- d) Kendi gelirleri veya yurt içi kredilerle yapmayı başaramadıkları işlerde, teminat karşılığında, yabancı kurum ve kuruluşlarca hibe veya kredi anlaşma ve sözleşmeleri yapmak;
- e) Belediyelerini temsil edecek amblemi belirlemek;
- f) Resmi ve dini tören günlerinde, günün önem ve anlamına uygun etkinliklerde ve harcamalarda bulunmak.

3. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ORGANLARI

Ana Yetkililer

Madde 202- Büyükşehir belediyesinde;
genel karar organı büyükşehir belediye meclisi,
yürütme organı belediye yürütme kurulu,
yürütme ve yönetimin başı büyükşehir belediye başkanı'dır.

Büyükşehir Belediye Meclisi

Madde 203- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye başkanı ile semt belediyelerinin başkanlarından ve her semt belediyesinden katılacak belediye meclis üyelerinden oluşur.

Semt belediyelerinden katılacak toplam meclis üye sayısı (belediye başkanları dışında):

Nüfusu 750.000 e kadar olan belediyelerde	40
Nüfusu 750.001-1.000.000 arasında olan belediyelerde	50
Nüfusu 1.000.001-1.500.000 arasında olan belediyelerde	55
Nüfusu 1.500.001-2.000.000 arasında olan belediyelerde	60
Nüfusu 2.000.000-5.000.000 arasında olan belediyelerde	70
Nüfusu 5.000.001 den yukarı olan belediyelerde	80'dir.

Her semt belediyesinden katılacak üye sayısı, bu toplam sayıları geçmemek üzere semt belediyeleri meclislerinin üye sayılarına oranlanarak bulunur ve seçim kurulunca seçim öncesi çalışmalar sırasında ilan edilir.

Seçim sonrası büyükşehir belediye meclisine katılacak üyeler semt belediye meclisine siyasi partilerden veya bağımsızlardan seçilmiş üye sayılarına oranlanarak bulunur.

Bu belirlemelerde kesir sayılar dikkate alınmaz.

Büyükşehir belediye meclisine katılacak semt belediyeleri asil üye sayısı kadar da yedek üye seçilir.

Meclis üyelerinin belirlenmesine ilişkin ayrıntılı esaslar bir yönetmelikte gösterilir.

Büyükşehir belediye meclisine seçilen semt belediyesi meclis üyelerinin bu üyelikleri devam eder.

Büyükşehir ve semt belediye başkanları ile semt belediye meclisi üyelerinin seçimi yerel yönetim kuruluşlarının organlarının seçimine ilişkin özel kanunda yer alan esaslara göre olur. Semt belediye meclisi seçimlerinde her semt bir seçim çevresidir.

Büyükşehir belediye başkanı, belediye meclisinin de başkanı olup yerel yönetimler genel seçimlerinden sonra oluşan büyükşehir belediye meclisi ilk toplantısında büyükşehir belediye meclisi üyeleri arasından bir yıl süre ile görev yapmak üzere iki meclis başkan vekili seçer.

Mecliste yer alan siyasi parti grupları başkan vekilliği için aday gösterebilecekleri gibi bağımsız üyeler de aday olabilirler.

Bu seçimde en çok oy alan aday 1. başkan vekili, onu izleyen sayıda oy alan 2 nci başkan vekili olur.

Görev süresi dolan aday, yeni bir seçim söz konusu olunca yeniden aday olabilir ve seçilebilir.

Belediye başkanı meclis toplantılarına katılamadığı zamanlarda 1. başkan vekili, onun da bulunmaması halinde 2. başkan vekili başkan yerine başkanlık yapar.

Büyükşehir Belediye Meclisinin Diğer Yetkileri

Madde 204- Büyükşehir belediye meclisinin bu yasanın 25. maddesinde sayılan ortak görev ve yetkiler dışındaki görev ve yetkileri şunlardır:

1) Büyükşehir bütünü için nazım ve uygulama imar planlarını ve değişiklikleriyle imar yönetmeliklerini kabul etmek,

2) Yapımı büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan ana yolları, caddele-ri, meydanları ve benzerlerini nazım imar planında belirlemek,

3) Semt belediyelerinin denetimine ilişkin raporları, büyükşehir meclisinin sap-tadığı hizmet ilkeleri ve standartları bakımından görüşerek, değerlendirmek.

4) Büyükşehir belediye başkanı ile yürütme kurulu ya da büyükşehir belediyesi ile semt belediyeleri ya da semt belediyelerinin kendi aralarında, görev ve yetkile-riyle ilgili olarak çıkabilecek uyuşmazlıklarda hakemlik ederek bunları çözümlemek,

5) Büyükşehir belediyesiyle semt belediyelerinin hizmet ve görevlerinin yürü-tümü ile ilgili alım, satım, ihale, kamulaştırma ve benzeri uygulamalarda birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla hazırlanan yönetmelikleri görüşmek ve kabul et-mek,

6) Büyükşehir belediyesince yapılan bina ve tesislerden gerekenlere ad ver-mek, yaptığı tesislere ve yol, meydan, park gibi yerlere konulacak anıt, heykel, büst ve diğer benzeri sanat eserlerini saptamak,

7) Gazilerin ve parasal gücü zayıf yaşlı kişilerin toplu taşıma araçlarından para-sız yararlanmalarına ilişkin esas ve usulleri kararlaştırmak,

8) Büyükşehir bütününde geçerli olacak hizmet ilke ve standartlarını belirle-mek, büyükşehir alanı düzenini ve hemşehrilerin sağlık ve huzurunu sağlamak amacıyla emredici, yasaklayıcı, cezalandırıcı ve düzenleyici kuralları içeren yönet-melikleri görüşüp kabul etmek,

9) Çöplerin ve sanayi atıklarının toplanma yerlerini belirlemek,

10) Bu yasa dışındaki yasaların verdiği görevlerden bu Yasa'da yazılı olmayan-ların, görevin niteliğine göre, büyükşehir ya da semt belediyesince yapılmasına ka-rar vermek,

11) Bu yasa ve diğer yasalara uygun olarak, belirli yerlerin mücavir alan haline getirilmesine karar vermek,

12) Toplu konut ve organize sanayi bölgesi gibi kamu yararını ilgilendiren ve büyük alanları gerektiren yatırımlar için kamulaştırma kararı almak,

13) Bu yasada yazılı olmamakla birlikte, büyükşehir bütünlüğü içinde yürütül-mesi gereken ve büyükşehirin gelişmesine, görev ve hizmetlerinin daha iyi yürütül-mesine katkısı olabilecek girişimler hakkında görüşüp karar vermek,

14) Büyükşehir belediyesince ya da bağlı kuruluşlarınca yürütülmekte olan hizmetlerden özelleştirilmeleri ya da “yap-işlet-devret” modeliyle işletilmeleri uy-gun görülenleri saptamak, bunlarla ilgili statüleri ve ek ve değişiklikleri görüşerek kabul etmek,

- 15) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan ve diğer kanunlarda harç ve harcamalara katılma konusu olduğu belirtilmeyen hizmetler karşılığında alınması gerekli ücretlere ilişkin olarak yürütme kurulu tarafından hazırlanacak tarifeleri onaylamak
- 16) Toplu sözleşmeyi inceleyip kabul eden yürütme kurulu kararını onaylamak,
- 17) Yurt içi ve yurt dışı belediyelerle karşılıklı işbirliğinde bulunulmasına ve kardeş şehir ilişkisi kurulmasına karar vermek,
- 18) Semt belediyelerince verilen yeni mahalle kurulmasına ya da mahalle sınırlarının değiştirilmesine ilişkin kararları onaylamak, yeni mahallelere ad vermek,
- 19) Büyükşehir belediye sınırlarını da ilgilendiren sınır değişikliklerinde görüş bildirmek
- 20) Büyükşehir belediyesine ya da halkına kültürel, sanatsal ya da yönetsel açıdan büyük katkısı ya da şehrin ve halkın gelişmesine olumlu etkisi bulunan yerli ya da yabancı kişilere “onursal hemşerilik belgesi” vermek,
- 21) Yasalarla en az ve en çok tutarları belirlenmiş olan vergi, resim ve harçlara ilişkin tarifeleri düzenlemek,
- 22) Semt belediyeleri meclislerince kabul edilen yönetmelikleri, büyükşehir bütünlüğünü gözeterek incelemek, onaylamak,
- 23) Semt belediyelerinin gücünü aşan konularda yapılacak işlerle ilgili olarak semt belediyesiyle anlaşma sağlanamadığı durumlarda, kesin kararı vermek,

Büyükşehir Belediye Meclisinin Çalışma Esasları

Madde 205- Büyükşehir belediye meclisinin olağan toplantıları, her yılın mart, temmuz ve kasım aylarının ilk haftalarında başlar ve 15 işgünü geçmeyecek tarzda düzenlenip yürütülür.

Zaruret hallerinde süreler meclis başkanlığınca 7 gün daha uzatılabilir.

Büyükşehir belediye meclisinin yıllık ilk olağan ve dönembası toplantısı temmuz ayı toplantısıdır.

Belediye Meclisinin Belediye Başkanı İle İlişkileri

Madde 206- Büyükşehir belediye meclisinde 7 den fazla üye ile temsil edilmekte olan siyasi partiler, parti grubu oluşturabilirler. Parti gruplarına mecliste özel bölüm ve belediye binasında elverişli odalar ayrılması gözetilir.

Belediye meclis üyeleri birimlerin çalışmalarına karışamazlar; memurlara iş konularında doğrudan muhatap olamazlar. Belediyeye ilişkin her konuda belediye

başkanından bilgi ve belge isteyebilir; soru sorabilirler. Başkan gerekli açıklamaları doğrudan doğruya yapabileceği gibi birim başkanlarına da yaptırabilir.

Büyükşehir belediye başkanı, her dönem başı toplantısında meclise belediye meclis kararlarının uygulanmasına, belediyenin bir yıllık gelir gider durumuna, yapılmış ve yapılacak alt yapı çalışmalarına ilişkin bir çalışma raporu verir. Rapor meclis salt çoğunluğunun 2/3 oyu ile reddedilirse görüşme ve oylamaya ilişkin tutanak, il valisinin görüşü ile İçişleri Bakanlığının aracılığı ile Danıştaya intikal eder. Danıştay red kararını onaylarsa başkan başkanlıktan düşer.

Belediye Meclis Üyeliğinin Sona Ermesi

Madde 207- Büyükşehir veya semt belediye meclisi üyeliklerinden herhangi birinin sona ermesi halinde diğer meclisteki üyelik de sona erer; üyeliği sona eren üyenin yerine gelecek üye seçim mevzuatına göre belirlenir.

Büyükşehir Belediye Yürütme Kurulu

Madde 208- Belediye yürütme kurulu, kısmen karar ve kısmen yürütme organı olup büyükşehir belediye başkanının, başkan bulunmadığı hallerde Başkan vekilinin, veya genel sekreterin başkanlığında aşağıda belirtilmiş olan birim başkanları ile büyükşehir belediye meclisince seçilecek 7 meclis üyesinden oluşur.

Belediye yürütme kuruluna katılacak birim başkanları, belediyenin yazı, hesap, imar, fen, hukuk, personel ve bağlı kuruluşlar işleri'nden sorumlu birim başkanlarıdır.

Meclisçe seçilecek üyelerin mecliste grubu bulunan siyasi partilerin güçleri oranında seçilmeleri esas olup seçilen üyelerin herhangi bir sebeple bu görevden ayrılmaları halinde yerlerini almak üzere 7 de yedek üye seçilir.

Büyükşehir Belediye Yürütme Kurulunun Diğer Görev ve Yetkileri

Madde 209- Büyükşehir belediyesi yürütme kurulunun bu yasanın 50'inci maddesinde belirtilenler dışında diğer görev ve yetkileri şunlardır.

- a) Meclisçe kabul edilen yönetmelik esaslarına uygun olarak, semt belediyelerine para ve araç-gereç yardımı yapılmasına ilişkin kararları almak,
- b) Kanunda yazılı olmayan hangi tür girişimlerin büyükşehir belediyesinin görevleri arasına alınması gerektiğine dair önerilerini meclise sunmak,
- c) Büyükşehir belediyesinde ve semt belediyelerinde çalışan personel için Yüksek Disiplin Kurulu görevini yapmak.

- ç) Büyükşehir alanı içindeki iş yerlerinin açılma, kapanma ve öğle tatili saatlerini belirlemek ve ilan etmek,
- d) 2'inci ve 3'üncü sınıf gayrisihhi müesseselerin açılmasına izin vermek,
- e) Büyükşehir alanı içinde kurulacak pazar yerlerinin günlerini saptamak ve ilan etmek
- f) Toplu iş sözleşmelerinin inceleyip kabul etmek, meclisin onayına sunmak,
- g) Diğer kanunlarla yürütme kuruluna verilen görevlerle ya da meclisin karar yetkisini devrettiği konularla ilgili kararları almak.
- ğ) Semt belediyelerinin denetimini yapacak denetim elemanlarını belirlemek, bunların raporlarını görüşerek bu Yasa'nın 76'ncı maddesine göre gereğini yapmak,
- h) Semt belediyeleri meclislerinin kararlarını 30 gün içinde görüşerek, onaylamak veya semt belediye meclisinde tekrar görüşülmesini gerekçeli olarak istemek.
- ı) Belediye personelinin işe alınmasına, hizmet içinde geliştirilmesine, yükseltilmesine; gerektiğinde görev ve yer değiştirmesine, işten uzaklaştırılmasına ve diğer özlük işlerine ilişkin kararları almak,

Büyükşehir Belediye Başkanı

Madde 210- Büyükşehir belediye başkanının bu Yasanın 59'uncu maddesinde belirtilenler dışında diğer görevleri şunlardır:

- a) Semt belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesinde birlik ve beraberliği sağlamak; bu amaçla gerekli gördüğü denetimleri yapmak, yaptırmak
- b) Büyükşehir ve mücavir alan sınırları içinde nazım ve uygulama imar plânı ve yönetmeliklerinin uygulanmasını izlemek ve uyulmasını sağlayacak önlemler almak;
- c) Yasaların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görev alanına giren hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
- ç) Büyükşehir meclis üyelerine temsil görev ve yetkisi vermek

Büyükşehir Belediye Başkanının Özlük Hakları

Madde 211- Büyükşehir belediye başkanlarına bu Yasa'nın 39'uncu maddesinde büyük şehir belediye başkanı için öngörülmüş olan günlük birleşime katılma ödeneğinin 40 katını aşmayacak miktarda aylık ödenek verilir.

Büyükşehir belediye başkanına hizmete tahsisli konut sağlanır.

Bir sosyal güvenlik kuruluğu ile bağlılığı olan Büyükşehir belediye başkanları-
nın bu kuruluğu ile ilişkileri, kişi katkısı kendisinden kurum katkısı Belediyeden kar-
 ılanmak üzere devam eder; bir bağlantısı olmıyan belediye başkanı, öğrenim ve
hizmet yılları dikkate alınarak Emekli Sandığı ile irtibatlandırılır. Bu gibi durumlar-
da da kişi katkısı kendisinden, kurum katkısı belediyeden karşılanır.

Belediye başkanının rahatsızlığında Belediyenin sağlık servislerinden yeterince
yararlanması mümkün olmadığı hallerde tedavi ve ilaç yardımı sağlanır.

Büyükşehir Belediye Başkanı ve Yürütme Kurulu ile Semt Belediyeleri İlişkileri

Madde 212- B y k ehire bağlı semt belediye meclislerinin aldıkları kararlar;
yasalar, genel kamu yararı ve  ehrin bütünlüğüne uyum açılarından incelenmek
 zere büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Başkan bu kararları uygun gördü-
ė  servislere inceletir ve bir ayı geçmeyecek bir süre içinde büyükşehir yürütme
kurulunda görüşülerek, karar verilmesini sağlar. Kurulca onaylanmayan kararlar
gerekçesi ile birlikte semt belediye meclisinde tekrar g r   lmek üzere ilgili semt
belediye başkanlığına geri gönderir.

Bu karar, semt belediye meclisinde görüşülerek benimsenir veya kararda ısrar
edilmesi kararlaştırılır. Bu ikinci halde semt belediye başkanı konunun büyükşehir
belediye meclisinde g r   lmesini ister. Bu istek büyükşehir belediye meclisinin
yapacağı ilk olağan veya bu amaçla yapılabilecek olağanüstü toplantının gündemi-
ne alınır ve bir karara bağlanır.

Bu karar, gerek büyükşehir gerekse semt belediyesini bağlar.

İlgili semt belediye başkanı, büyükşehir belediye meclisi kararının yasalara ay-
kırı olduğu görüşünde ise meclis kararının iptali için Danı taya başvurabilir.

 zerinde uyuşmazlık bulunan semt belediye meclisi kararları, bir sonuca bağ-
lanıncaya kadar uygulanmaz.

Büyükşehir Belediye Başkan Vekilliği

Madde 213- Büyükşehir belediye başkanının izinli,  z rl , raporlu olarak hizmet-
ten veya görevli olarak şehirden, 3 i  günü a mamak üzere ayrı kalacağı günlerde,
başkanın bilgisi ve ortak sorumluluğu altında b y   ehir genel sekreteri görevi yürütür.

Söz konusu nedenlerle ayrılı  3 i  gününü açtığı takdirde büyükşehir belediye
meclisinin madde uyarınca bir yıl için seçtiği 1 inci ve onun da yokluğu halinde 2
nci ba kan vekili ba kana vekâlet eder.

Her iki halde de başkana vekâlet hususunda birimlere, semt belediye başkanlıklarına ve İl valiliğine bilgi verilir.

4. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRGÜTÜ

Büyükşehir Ana Hizmet Birimleri

Madde 214- Büyükşehir belediyesinde, üstlenilen hizmetleri yürütmek üzere ana hizmet birimleri ile yardımcı birimler kurulur.

Bu birimler bu Yasanın 12 nci maddesinde belirlenen genel esaslar uyarınca belediye meclisinin kararı ile kurulur. Birimlerin sayısında ve yapısında yapılması gereken değişiklikler de aynı usulle olur.

Birimler, büyükşehir belediye başkanının emrinde ve genel sekreterin yönetiminde daire başkanlığı, müdürlük, şeflik ve memurluklar'dan oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı gerekli gördüğü birimleri doğrudan kendisine bağlamaya ve bağlılıklarını değiştirmeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyelerinde, daire başkanlığı, belediyeye bağlı genel sekreterlik ve yardımcılıkları kadroları ile bağlı işletme ve genel müdürlüklerin kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, belediye başkanının önerisi ve büyükşehir belediye meclisinin onayı ile sözleşmeli personel çalıştırılabilir.

Eşgüdüm Komisyonları

Madde 215- Büyükşehir bütünlüğünde yerel kamu hizmetlerinin birlik ve beraberlik içinde dengeli, eşgüdümlü ve verimli olarak yürütölmelerini sağlamak üzere:

- İmar Koordinasyon Kurulu,
- Altyapı Koordinasyon Merkezi, ve
- Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur.

Bu kuruluşlarda belediye personeli, ikinci görev verilmek suretiyle çalıştırılabilir.

Bu kuruluşların yapılanma esasları,görev ve yetkileri ile çalışma esas ve usulleri belediye meclislerince kabul edilecek yönetmeliklerle düzenlenir.

Semt Belediyelerinde Örgütlenme

Madde 216- Semt belediyelerinde hizmet birimlerinin oluşturulması belediyelerin tabi olduğı esaslara bağlıdır.

5. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ İLE İLGİLİ DİĞER HÜKÜMLER

Belediye sınırları içindeki Hazine Arazilerinin Devri ve Değerlendirilmesi

Madde 217- Hızlı şehirleşme, kırsal kesimlerden yoğun göç etkisi ve gecekondulaşmanın artması ile karşı karşıya bulunan büyükşehirlerin sınırları ve mücavir alanları içindeki Hazine hüküm ve tasarrufu altındaki tapulu tapusuz taşınmazlar ancak gecekondulaşmanın önlenmesi amacına dönük değerlendirmelerde ve belli bir süre içinde kullanılmak üzere, sınırlandırılarak ücretsiz büyükşehir belediyelerine devredilir.

Büyükşehir belediyeleri devraldıkları bu yerleri öncelikle alt yaptırımları gerçekleştirerek sosyal konut yapımına elverişli hale getirirler.

Büyükşehir ve mücavir alan sınırları içinde Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyet veya tasarrufunda bulunan benzer taşınmazlar hakkında da yukarıdaki fıkralar uyarınca işlem yapılır.

K İ 4 A P

BELEDİYE YÖNETİMİ

BELEDİYE YÖNETİMİ

1. KURULUŞ VE SINIR İŞLEMLERİ

Kuruluş Şartları

Madde 218- Bir belde belediyesi kurulması için;

a)Belediye kurulmasını isteyen yerleşim yeri veya yerlerin toplam nüfusunun 3.000'in üzerinde olması,

b)Birden fazla yerleşim yerinin birleşerek belediye kurulmasını istemeleri durumunda bunların her birinin uzaklıklarının 5.000 metreyi aşmaması,

c) Bir belediyeye bağlı kısım veya kısımların ayrılarak bir belediye kurmak istemeleri halinde, ayrılacakları belediyenin nüfusunun 3.000'in altına düşmemesi,

ç) Belediyeyi oluşturacak yerleşim yerleri arasında coğrafi bütünlük ve ulaşım olanakları bulunması,

d) Beldenin ekonomik durumunun kurulacak belediye için yeterli mali kaynağı sağlamaya elverişli olması, gereklidir.

Kuruluş Usulü

Madde 219- Belde belediyesi kurulabilmesi için;

a) Köy meclisinin bir kararla veya seçmenlerin çoğunluğunun yazılı olarak o yerin en büyük mülkiye amirine başvurmaları,

b) Başvuruda belediye kurulmasını gerektiren nedenleri belirtmeleri,

c) Belediye kurulması için gerekli bazı yönetsel işlemlerin mali yükümlülüğünü üstlenmeyi kabul etmeleri gerekir.

İl valisi, ekonomik ve sosyal gelişmesi açısından gerekli görürse, bir yerde belediye kurulması işlemini, kendisi de başlatabilir.

Belediye kurulması işleminin başlatılması üzerine valilikçe bir değerlendirme komisyonu oluşturulur. Komisyon, kurulacak belediyenin bir önceki maddede sayılan şartlara sahip olmadığını yerinde inceler ve görüşünü, sınır krokisi de ekleyerek, bir raporla valiliğe bildirir. Vali bu rapordaki değerlendirmeyi dikkate alarak, istemi kabul veya reddeder.

Vali isteği kabule değer bulursa, istekte bulunan yerleşim yerindeki seçmenlerin görüşünü belirlemek üzere oylama yapılmasını ilgili seçim kurulu'ndan ister.

Seçim kurulu, en çok 30 gün içinde ilgili seçmenleri, önceden belirlenip, ilan edilecek yerde oy vermeye davet eder. Oylama sonucu bir tutanakla valiliğe bildirilir.

Oylamada çoğunluğun belediye kurulmasını istememesi durumunda, istek reddedilmiş sayılır, işlem sona erer. Çoğunluğun belediye kurulmasından yana oy kullanması durumunda valilik il meclisinin görüşünü alır, kendi görüşünü de ekleyerek dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderir. Bakanlık uygun bulursa, Bakanın ve Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanının onayı ile belediye kurulur.

Belediyelerin Birleşmesi

Madde 220- Kuruluş yerleri bakımından birbirine yakın belediyeler birleşerek yeni bir belediye oluşturabilirler.

Bunun için:

a) Birleşmek isteyen beldeler arasındaki uzaklığın, bir beldenin yerleşim alanı sınırlarından öteki beldenin yerleşim alanı sınırına kadar, 5000 metreden çok olmaması;

b) İlgili belde belediye meclislerinin, üye tam sayılarının salt çoğunluğu ile birleşme kararı almaları, gerekir.

Bu yolda istekleri bulunan belediyelerin başkanları il valisine başvururlar. Vali bir önceki maddeye göre oluşturacağı inceleme kuruluna isteği inceletir. Kurulun raporu olumlu olduğu takdirde vali isteği, kendi görüşünü de belirterek, İçişleri Bakanlığına iletir. Bakanlıkça uygun bulunduğu takdirde ortak kararname ile yeni belediye oluşturulur.

Kararnamede yeni belediyenin adının ne olacağı ve birleşen belediyelerin tek bir tüzel kişiliğe dönüşmelerini sağlayacak organ seçimlerinin hangi tarihte yapılacağı da belirtilir.

Belediyeye Katılma

Madde 221- Bir belediye çevresinde bulunan yerleşim yerleri sözkonusu belediyeye katılabilirler. Katılma aşağıda belirtilen yollarla olabilir:

a) Köylerin veya köy parçalarının bir belediyeye katılma istekleri il valiliğine yapılır. Başvuru sahiplerinin bu konudaki isteklerinin o yerdeki seçmen hemşehri-lerin çoğunluğunun iradesini yansıtip yansıtmadığını anlamak üzere ilgili seçim kurulu aracılığı ile halk oylaması yaptırılır. Sonuç olumlu olursa istek hem ayrılmak istenilen köy muhtarlığına, hem de katılmak istenen belediye başkanlığına iletir-

lır. Muhtarlık ve başkanlık isteği meclislerine aktararak görüşlerini alır ve valiliğe bildirir. Valilik bu konuda görüşünü de belirterek dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderir. Bakanlığın isteği uygun görmesi halinde Bakan olur'u ile katılma gerçekleştirilir. İstek köyden gelmişse köyün tüzel kişiliğinin ne zaman sona ereceği Bakanlık kararında belirtilir.

b) Bir beldenin tamamının bir başka belediyeye katılmak istemesi durumunda bu isteğin belediye meclis kararına bağlı olarak ilgili belde başkanlığınca il valiliğine yapılması gerekir. İstek valilikçe katılmak istenen belediye başkanlığı aracılığı ile belediye meclisine iletilir. Meclis kararı olumlu olursa seçmenlerin iradesinin belirlenmesi için ilgili seçim kurulu aracılığı ile halk oylaması yaptırılır. Sonuç olumlu olursa valilik bu konuda görüşünü de belirterek dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderir. Bakanlığın uygun görmesi halinde ortak kararname ile katılma gerçekleştirilir.

Katılan beldenin tüzel kişiliğinin ne zaman sona ereceği kararnamede belirtilir.

c) Bir beldenin bir kısmının bağlı olduğu belediyeden ayrılarak başka bir belediyeye katılmayı istemesi durumunda, istek valiliğe yapılır. İstek valilikçe ayrılmak istenen belediye başkanlığı ile bağlanılmak istenilen belediye başkanlığına iletilir. Başkanlıklar, meclislerinin görüşlerini alarak valiliğe bildirirler. Görüşlerin her ikisinin olumlu olması halinde valilik, görüşünü de ekleyerek dosyayı İçişleri Bakanlığına gönderir. Bakanlık katılmayı uygun görürse, Bakan oluru ile katılma gerçekleştirilir.

Kasaba ve Şehir Belediyelerine Dönüşme

Madde 222- Doğum, göç, belediyelerin katılması ve birleşmesi gibi nedenlerle nüfusu 5.000'in üzerine çıkan belde belediyesi, kasaba belediyesine, nüfusu 25.000'in üzerine çıkan kasaba belediyesi şehir belediyesine dönüşür.

Beldelerin Sınır İşlemleri

Madde 223- Köy yerel yönetimi iken belde belediyesi kurulan yerlerin tescilli sınırları yeni belediyenin de sınırını oluşturur.

Belde belediyesine dönüşen köylerin kayıtlı sınırları ve varsa krokileri belediyenin kuruluş dosyasında yer alır.

Kuruluş sırasında tescilli sınırı olmayan ve civar köyler yönetim kurullarınca onaylanmayan veya uyuşmazlıkları bulunduğu kaydı düşülen köyler açısından öncelikle bu uyuşmazlığın giderilmesi gerekir. Bu konuda köylerin sınır uyuşmazlıklarının

çözümü ile ilgili olarak bu yasanın 142'nci maddesinde yer alan hükümler uygulanır.

Bir yerde yeni bir belediye oluşturulduğu zaman sınırları da öncelikle belirlenir.

Belde, kasaba veya şehir belediyeleri ile çevrelerindeki köy veya başka belediyelerle sonradan sınır anlaşmazlıkları ortaya çıkması durumlarında da bir üst fıkra-da zikredilen hükümler uyarınca işlem yapılır.

Aralarında sınır uyuşmazlığı çıkan köy ve belediyeler aynı ilin ayrı ilçelerine bağlı ise her iki ilçe yerel yönetim yürütme kurullarının görüşü alınarak uyuşmazlık il yerel yönetimi yürütme kurulunca çözülür.

Aralarında sınır uyuşmazlığı çıkan köy ve belediyeler ayrı ayrı illere bağlı iseler konu İl İdaresi Kanunu hükümlerince sonuçlandırılır. Bu durumda il ve ilçe idare kurullarının yerine il ve ilçe yerel yönetimleri yürütme kurullarının kararları alınır.

Belediye sınırları, birleşme, katılma nedenleri dışında tespit edildikleri ve kesinlik kazandıkları tarih üzerinden 5 yıl geçmedikçe değiştirilemezler.

Belediyelerin Mücavir Alan İlişkileri

Madde 224- Belediyelerle sınır komşusu bulunan veya belediyelerle sınırdaş olmamakla beraber belediyelerle bağlantısı bulunan ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 45 nci maddesi uyarınca mücavir alan sayılan yerlerde ilgili belediyenin imar düzeni uygulanır. Mücavir alanlar için çeşitli yasalarla belediyelere tanınmış yetkiler devam eder.

Belediyelerin mücavir alanı statüsünde olan yerler, bu yerlerde oturanların çoğunluğunun istemesi halinde, öncelikle belediye yerleşim yerlerine katılır.

Belediye Kuruluş ve Sınır İşlemlerine İlişkin Ortak Hükümler

Madde 225- Belediye kuruluşu, katılma, halk oylaması yaptırılması, sınır tespit ve uyuşmazlıkları için komisyon oluşturulması, yerinde inceleme yapılması ve kararların uygulanması gibi işlemlerin gerektirdiği giderler istekte bulunan kişi veya kuruluşlarca, kamu kuruluşlarının yapmakla yükümlü oldukları diğer iş ve işlemlerin giderleri bu kuruluşlarca karşılanır.

Belediyelere Ad Verilmesi, Adlarının ve Merkezlerinin Değiştirilmesi

Madde 226- Belediye kurulurken, öneri dosyasında belediyeye verilmek istenen ad da yer alır. Verilmek istenen adın başka belediyelerin adları ile karışması durumunda il meclisinin görüşünü alarak, belediyenin adı, İçişleri Bakanlığı'na belirlenir.

Bir belde adının değiştirilmek istenmesi halinde, ilgili belediye meclisinin önerisi gözönünde tutularak yukarıdaki fıkra uyarınca işlem yapılır.

Doğal afet ve benzeri nedenlerle bir belediye yerleşim yerinin değiştirilmesi gerektiğinde bu değişiklik ilgili belediye meclisinin kararı gözönünde tutularak il valisinin onayı ile yapılır.

Belediyelerde Mahalle Kurulması, Kaldırılması, Adlandırılması, Yönetimi

Madde 227- Belediye sınırları içinde belli bir sayıyı aşan nüfusun oturduğu ve ya belirli bir alanı kapsayan yerlerde hemşehrilerin, özel yasasında belirlenmiş hizmetlerini görmek ve belediye irtibat bürosu olarak görev yapmak üzere mahalle'ler oluşturulur.

Mahalle, devlet ve belediye hizmetlerinde yardımcı bir kuruluştur.

Mahalle yönetimi, seçimle belirlenen muhtar ve mahalle yönetim kurulunun görev ve sorumluluğundadır.

Mahalle de halk katılımını özendirmek ve kolaylaştırmak amacıyla uygun komisyonlar oluşturulur. Komisyonların çalışmaları mahalle yönetimi aracılığı ile belediye tarafından desteklenir.

Mahalle kurulması, adlandırılması, gerektiğinde kaldırılması, muhtar ve yönetim kurulu üyelerinin seçilme esasları ile görev, yetki, hak ve sorumlulukları, mülki idare ve bu yasada belirtilenler dışında belediye ile ilişkileri özel yasasında düzenlenir.

Belediye Tüzel Kişiliğinin Sona Ermesi

Madde 228- Kurulma işlemi yeni tamamlanmış bir belde belediyesinin kuruluşunun yetkili yargı merciince iptal edilmesi, yerleşim yerinin yer sarsıntısı, büyük yangın, baraj gölü altında kalma gibi nedenlerle fiilen ortadan kalkması durumunda bir belediyenin tüzel kişiliği de sona erer.

Tüzel kişiliği sona eren belediye yerel yönetiminin yeni durumu il valiliğince saptanır.

Bölüme İlişkin Ayrıntıların Yönetmelikle Düzenlenmesi

Madde 229- Kuruluş, katılma, sınır işlemleri, mücavir alanla ilişkiler, belediyelere ad verilmesi, gibi konularda beldeler için yukarıdaki maddelerde saptanmış esas ve usuller kasaba ve şehir belediyeleri için de geçerli olup bu Bölüm'e ilişkin ayrıntılı hususlar İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

2. BELEDİYELERİN GÖREVLERİ

Genel Görevler

Madde 230-

a) Şehir ve kasaba belediyelerinin genel olarak görevleri yetkili bulundukları hizmet alanları içinde yaşayan halkın ortak yerel ihtiyaçlarını karşılamak, yerleşim yerlerini huzur ve sağlık içinde yaşanır ortama kavuşturmak ve gelecek kuşaklara sosyal, kültürel, ekonomik açılardan mutluluk verecek bir kentsel miras bırakmaktır.

b) Belde belediyelerinin genel olarak görevleri, şehir ve kasaba belediyeleri için düşünülen görevleri yapabilecek bir düzeye gelmeyi sağlamaktır.

c) Şehir, kasaba ve belde belediyeleri bu görevlerini sınırları içinde bulundukları il ve ilçe yerel yönetimleri ile sürekli işbirliği ve karşılıklı yardımlaşma anlayışı içinde yerine getirirler.

Şehir Belediyelerinin Görevleri

Madde 231- Şehir belediyelerinin görevleri, hizmet gruplarına göre, şunlardır:

A) Şehirlerinin gelişmesinin yönlendirilmesine, imara ve bayındırlığa ilişkin görevler:

1- Şehirlerinin sağlıklı büyümesi ve gelişmesiyle ilgili ana esasları belirlemek ve bu esasları, ilin arazi kullanım planı bütünlüğüne bağlı kalarak, nazım ve uygulama imar planları haline dönüştürmek; beş yıllık imar programları hazırlamak, İmar Yasası ile imara ilişkin başkaca yasaların verdiği görevleri yerine getirmek,

2- Şehirlerindeki nüfus artışlarını ve başka yerlerden göç olaylarını değerlendirerek şehirselleşme alanlarını belirlemek, bu alanlarda toplu konut yapımı için gerekli arsa ve arazi stokunu sağlamak; buralarda alt yapıyı yapmak;

3- Yapılaşmanın ve şehirselleşmenin düzenli yürütülmesi için yasaların verdiği yetki içinde konulan emredici kurallara uymayanlara karşı öngörülen ceza yaptırımlarını uygulamak;

4- Kullanılmaları ve içinde barınması tehlike yaratır hale gelmiş yapıları belirleyerek tehlikelerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak, gerektiği durumlarda yıktırmak;

5- Şehirlerin meydan, bulvar, cadde ve sokaklarını, alt ve üst geçitlerini, varsa yer altı ulaşım kanallarını, köprülerini, park ve yeşil alanlarını, imar plan ve programlarına uygun olarak düzenlemek veya yaptırmak; bakım ve onarımlarını sağlayarak sürekli kullanılır halde bulundurmak;

6- Belediye sınırları içinde, gerek belediye yönetimince yapılmış, gerekse başka kuruluşlarla yapılmış olup ta yasalar gereği belediyelere devredilmiş liman, barınak, rıhtım, iskele ve benzeri donanım ve tesislerin bakımını sağlamak, bu yerleri işletmek veya işlettirmek;

7- Belediyenin kendi hizmetlerini yürütmek için ihtiyaç duyduğu bina ve yapıları yapmak ve sürekli bakımlarını sağlamak;

8- Meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak isim ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara vermek.

B) Ulaşım hizmetlerine ilişkin görevler:

1- Şehirde toplu ulaşım ve taşıma ihtiyacını karşılamak amacıyla çeşitli taşıma araçlarıyla toplu taşıma yapmak, yaptırmak; yapacaklara ruhsat vermek;

2- Yolcu ve yük terminalleri, gerektiği yerlerde yeraltı, yerüstü veya çok katlı otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek;

3- Şehir içi ve mücavir alan ulaşım ve trafik planlamasını yapmak, kent trafiğini yönetmek ve denetlemek, Trafik Yasası'nın kolluk güçlerine verdiği yetkileri kullanmak, şehir içi toplu taşıma araçlarının izleyecekleri yolları ve kuralları belirlemek; ilgili meslek kuruluşları ile işbirliği yaparak toplu taşıma araçlarında yolcu bilet ücretlerini saptamak.

C) Çevre sağlığı ve temizlik hizmetlerine ilişkin görevler:

1- Şehrin genel temizliğini sağlamak, çöpleri toplamak veya toplatmak, toplanan çöpleri çevre sağlığı şartlarına uygun olarak imha etmek, çöplerin değerlendirilmesi için tesisler kurmak veya kurdurmak ve işletilmesini sağlamak,

2- Vasıflı ve yeterli içme suyu, kullanım amacına uygun kalitede kullanma ve endüstri suyu sağlamak için gerekli dağıtım şebeke ve tesislerini yapmak, yaptırmak, bunlar bakım, onarım ve işletilmelerini sağlamak,

3- Pis suların ve atıkların uzaklaştırılmasına ilişkin kanalizasyon, fosseptik, arıtma tesisleri yapmak, işletmek veya işlettirmek;

4- Kaloriferlerin faaliyete geçirilme zamanlarını ve ısı derecelerini tespit etmek; ısıtmada doğalgaz kullanımını özendirici önlemler almak; kalitesiz kömürün yakacak olarak kullanılmasını, şehire sokulmasını yasaklamak ve önlemek, kaliteli kömür getirilmesini sağlamak,

5- Şehir ve mücavir alan sınırları içinde kurulacak sağlığa aykırı tesislere açılış ve çalışma ruhsat vermek;

- 6- Mezarlık yerlerini tespit ve tesis etmek, işletmek, sürekli bakımlı bulundurmak;
- 7- Salgın ve bulaşıcı hastalıkların önüne geçmek için gerekli önlemleri almak; fenni ve sağlığa uygun mezbaha-kesim yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek.

Ç- Esenlik ve kamu düzenine ilişkin görevler:

- 1- Şehir halkının sağlık, huzur ve güvenliğini, şehrin düzenini sağlamak amacıyla yasaların verdiği yetki içinde emirler vermek, yasaklar koymak ve uygulamak, bu emir ve yasaklara aykırı hareketleri görülenleri cezalandırmak;
- 2- Herkesin kullanmasına açık olan yerlerde yayaların gelip geçmesine, taşıt araçlarının işlemesine engel olacak, geçenlere zarar verecek veya tehlike yaratacak şeyleri kaldırmak veya kaldırtmak;
- 3- Yangına karşı önleyici tedbirler almak, yangın söndürme örgütü kurmak, girilip çıkılması herkese açık yerlerde, fabrika ve sanayi kuruluşlarında, işyerlerinde yangına karşı bulundurulması gerekli araç ve gereçleri belirleyip ilan etmek ve denetlemek,
- 4- Akaryakıt, patlayıcı ve parlayıcı madde depoları ve satış yerleri yapmak, yaptırmak satış yerlerinde bu maddelerden önceden kararlaştırılan belirli miktar üzerinde bulundurulmamasını gözetmek, aykırı durumlarda, kapatma dahil, yaptırımlar uygulamak;
- 5- Meydan, yol, cadde ve benzeri yerlerin geçici olarak kullanılmalarına veya işgal edilmelerine izin vermek, izinsiz işgalleri menetmek, seyyar satıcıların ancak belirli yerlerde ve belirli şartlar altında satış yapmalarını sağlamak;
- 6- İşyerlerinin açılış - kapanış ve çalışma koşullarını belirlemek, uymayanlar hakkında yaptırımlar uygulamak; günlük çalışma saatlerini tespit etmek;
- 7- Bu amaçla ayrılan yerlerden başka yerlere ilan, reklam, afiş ve benzerlerinin asılmasını, konulmasını ve yapıştırılmasını, yazı yazılmasını önlemek ve kaldırmak; bu yerlerde ücret karşılığında ilan yapılmasına izin vermek,
- 8- Su baskınlarını önleyici önlemler almak.

D- Eğitim hizmetleri ile ilgili görevler:

- 1-Şehirde okul öncesi eğitime, ilk ve ortadereceli ve mesleki öğretim kurumlarına, özel eğitime muhtaç çocukların eğitim ve öğretimine, yaygın eğitime, çıraklık okulları, pratik meslek kursları ve başkaca yetiştirici kurslara ilişkin arsa ve binaları sağlamak, onarımlarını yapmak, donatmak,

2- 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek ve tüzel kişilere açma ve yönetme yetkisi verdiği eğitim kurumlarını bu Kanunda belirtilen esaslara göre kurmak, yapmak ve yönetmek, buralarda 657 sayılı Kanun hükümlerine bağlı olmaksızın, yasalarla saptanan ücret sınırları içinde, belediye meclisinin belirleyeceği esaslara göre sözleşmeli personel istihdam etmek,

3- Gerekli durumlarda öğrenci yurtları açmak, ya da açılmasını özendirmek, özel eğitim ve öğretim kurumlarının açılmasına izin vermek, işletmek veya işlettilmek;

4- Muhtaç öğrencilere karşılıklı ya da karşılıksız burs veya kredi vermek ve benzeri yardımlarda bulunmak.

E- Kültür hizmetleri ile ilgili görevler:

1- Şehir kütüphanesi kurmak, yönetmek, semt ve çocuk kitaplıkları açmak, il kütüphanesi açılmasına yardımcı olmak;

2- Şehirdeki tarihi, turistik ve kültürel değerlerin korunması için gerekli önlemleri almak, il yerel yönetimi ile işbirliği halinde bunları tanıtmak ve değerlendirmek;

3- Belediye tiyatrosu, konservatuvar, müze ve başkaca kültür tesisleri açmak, olanakları elvermiyorsa il ve ilçe yerel yönetimi ile birlikte açılmasına çaba harcamak;

4- Ulusal ve yerel özellikleri içeren sanat, müzik ve oyun grupları oluşturmak, gerektirdiği yerlerde bu konuda il ve ilçe yerel yönetimi ile işbirliği yaparak gerçekleştirmek, her türlü sanatsal çalışmaları özendirip desteklemek;

5- Halkın genel kültürüne katkıda bulunabilecek veya şehrin kültürel varlıklarını tanıtıcı yayınlar yapmak, festivaller, anma törenleri şenlikler, sergiler ve yarışmalar düzenlemek, etkinliklerde bulunmak.

F- Sağlık ve sosyal yardımla ilgili görevler:

1- Kendi olanaklarıyla, olmadığı durumlarda il ve ilçe yerel yönetimi ile işbirliği veya ortaklık kurarak, hastahane, sağlık merkezi, sağlık ocağı, ilk yardım merkezi, doğumevi, ana ve çocuk sağlığı istasyonu,, fuhuşla bulaşan hastalıklar ve benzerlerinin tedavisi ile ilgili sağlık tesisleri, laboratuvarlar yapmak, donanımlarını sağlamak;

2- Uygun nitelikte yeraltı su kaynaklarının bulunduğu şehirlerde özel yasa hükümleri saklı kalmak üzere, il ilçe yerel yönetimi ile işbirliği de yaparak, içmece,

kaplıca, ılıca ve termal tedavi merkezleri kurmak, kurulmasına ve işletilmesine izin vermek, gerekiyorsa hamam yapmak, yaptırmak;

3- Huzurevleri, sığınma evleri, rehabilitasyon merkezleri kurmak ve yönetmek; kurulmasına öncülük ve yardım etmek,

4- Çocuk yuvaları, kreş ve gündüz bakımevleri kurmak, kurulmasına öncülük ve yardım etmek,

5- Dilencileri dilenmekten alıkoyacak önlemler almak, belirli bakım yerlerinde barındırıp iş ve meslek sahibi yapmaya gayret etmek;

6- Her yaş ve cinste, muhtaç duruma düşmüş kimselere maddi yardım sağlamak, kazaya ve doğal afete uğrayıp yardıma muhtaç hale gelenleri koruyup gözetmek;

7- Yasalarla parasal yardım yapmakla yükümlü kılındıkları sosyal yardımlaşma ve dayanışma kuruluşlarına katkıda bulunmak.

G- Ekonomi, ticaret ve tüketicinin korunması ile ilgili görevler:

1- Toptancı ve perakendeci halleri kurmak, kurdurmak, semt pazaryerleri yapmak;

2- Gerekli görüldüğünde belediye fırınları ve ekmek fabrikaları kurmak, kurdurmak;

3- Yakacak pazarları ve depoları yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek;

4- Hayvan pazar ve panayırıları kurmak, kurdurmak, işletilmelerini sağlamak;

5- Varsa kaynak sularını şişeleme tesisleri kurmak, kurdurmak, işletilmelerini sağlamak;

6- Üretime dönük, kaynak ve istihdam yaratıcı, üretimi değerlendirici ve şehir halkına yararlı özel ve kamu girişimlerini desteklemek, özendirmek,

7- Tüketicuyu korumaya ilişkin yasaların uygulanmasını sağlamak;

8- İl çapında halkın boş zamanlarını değerlendirmek ve gelirini yükseltmek amacı ile il ve ilçe yerel yönetimince girişilmiş çalışmalara yardımcı olmak, katkıda bulunmak;

9- Turistik özellikler taşıyan yerlerde şehrin turistik niteliklerinin tanıtılması, geliştirilmesi için çabalar harcamak, bu alanda il ve ilçe yerel yönetimleri ile işbirliği yapmak, birlik kurmak, danışma ve turizm büroları açmak;

10- Gerektiği yerlerde tarım, hayvancılık ve ormancılık alanlarında il ve ilçe yerel yönetimleri ile işbirliği yaparak gelişmeyi sağlayıcı destek hizmetleri sağlamak.

H- Sporla ilgili görevler:

1- Her yaşta hemşehrilerin ve özellikle gençlerin bedensel, fiziksel yeteneklerini geliştirici jimnastik ve spor faaliyetleri ile ilgili açık ve kapalı spor saha ve salonları, yüzme havuzları, yürüyüş yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, bu konularda il ve ilçe yerel yönetimleri ile işbirliği yapmak;

2- Gençlerin boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik tesisleri yapmak, yapılmalarına yardımcı olmak, izcilik ve benzeri çalışmalara katkıda bulunmak;

3- Şehir adına futbol, basketbol, güreş, yüzme, atıcılık, bisiklet ve benzeri dallarda amatör takımlar oluşturmak, bunlar için tesisler yapmak, donatmak; oyunculara, antrenör ve yardımcı elemanlara, yapılacak sözleşmeler uyarınca ücret ödemek.

Kasaba Belediyelerinin Görevleri

Madde 232- Kasaba belediyeleri, mali kaynaklarına, kasabanın özelliklerine bağlı olarak, 231'inci maddede şehir belediyeleri için sıralanmış görevlerden gerekli gördüklerini, belediye meclislerince belirlenecek öncelik sırasına göre, yerine getirirler.

Belde Belediyelerinin Görevleri

Madde 233- Bu yasanın 161'inci maddesinde yer alan ve bu tür belediyelerde ilçe yerel yönetimleri tarafından yürütölmeleri veya üstlenölmeleri öngörölen görevler haröç olmak üzere, belde belediyeleri mali kaynaklarına ve beldenin özelliklerine bağılı olarak, 231'inci maddede şehir belediyeleri için sıralanmış görevlerden uygun gördüklerini, belediye meclislerince belirlenecek öncelik sırasına göre, yerine getirirler.

3. BELEDİYELERİN HAK, YETKİ, AYRICALIK ve BAĞIŞIKLIKLARI

Belediyelerin Hak, Yetki, Ayrıcalık ve Bağışıklıklar

Madde 234- Belde, kasaba ve şehir belediyeleri bu yasanın 22 ve 23'ncü maddelerinde yer alan hak, yetki, ayrıcalık ve bağışıklıklara sahiptirler.

4. BELEDİYELERİN ORGANLARI

4.1 BELEDİYE MECLİSLERİNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Belediye Meclislerinin Niteliğı ve Oluşumu

Madde 235- Belediye yerel yönetimlerinin genel karar organı olan belediye

meclisleri, belediye başkanları ile seçmenler tarafından seçilecek üyeler ve bunların yarısı kadar, mahalle muhtarlarının kendi aralarından seçecekleri üyelerden oluşur. Mahalle sayısı seçilecek üye sayısından az ise mahalle muhtarlarının tümü ilçe meclisine üye olarak katılır.

Belediye Meclislerine Seçilecek Üye Sayısı

Madde 236-Belediye meclislerine seçilecek üye sayısı aşağıdaki usule hesaplanır:

a) Son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre;

Beldelerde	10
Nüfusu 5.001-10.000 arasında olan kasabalarda	12
Nüfusu 10.001-17.000 arasında olan kasabalarda	16
Nüfusu 17.001-25.000 arasında olan kasabalarda	20
Nüfusu 25.001-40.000 arasında olan şehirlerde	24
Nüfusu 40.001-60.000 arasında olan şehirlerde	28
Nüfusu 60.001-100.000 arasında olan şehirlerde	34
Nüfusu 100.001- den yukarı olan şehirlerde	40

asıl üyelik ve aynı miktarda yedek üyelik hesaplanır.

b) Belediye sınırları içindeki mahalle muhtarları, belediye meclisi için belirlenmiş üye sayısının yarısı kadar muhtarı belediye meclisine üye olarak seçerler.

Bu seçim, seçim işlerini yürüten yargıcın denetimi altında, belediye organ seçimlerinin yapıldığı günden sonraki 10 gün içinde, yapılır.

c) Seçimle ilgili diğer konular, yerel yönetim seçimleriyle ilgili yasa hükümlerine göre düzenlenir.

Üyeliğe Seçilebilme Koşulları:

Madde 237- Belediye meclisine üye seçilebilmek için:

- a) Yerel yönetimlere ilişkin seçim yasasında yazılı koşulları taşımak,
- b) Belediye sınırları içinde hizmet üstlenmiş bulunmak veya en az 6 aydan beri o seçim çevresinde oturmakta olmak;
- c) İlgili belediye ile herhangi bir hizmetle bağıntılı olarak, bu yönetimle bir sözleşme yapmamış, bir yükümlülük altına girmemiş olmak ya da bu gibi kişi ve tüzel kişilerin ortağı ya da kefil olmamak, gerekir.

Belediye Meclislerinin Diğer Görevleri

Madde 238- Belediye meclisleri, bu yasanın 25'nci maddesinde sayılan görevlere ek olarak şu görevleri de yaparlar:

a) Belediyeye katılma, belediye ile birleşme, belediye sınırlarında değişiklik, bir yerin mücavir alan olarak kabulü veya mücavir alan olmaktan çıkarılması, mahalle kurulması, mahallelere ad verilmesi, sokaklara ad veya numara verilmesi konularında karar vermek,

b) İşçi statüsünde bulunan personelle yapılan toplu sözleşme taslaklarını inceleyip karara bağlamak;

c) Belediyece yapılacak tesislerden gerekenlere ad vermek, belediye başkanlığı ile ortak görüş halinde belediyenin temsili gereken yurt içi ve yurt dışı toplantılarda belediyeyi temsil edecek üyeleri belirlemek.

Belediye Meclislerinin Toplantılarına İlişkin Esaslar

Madde 239- Belediye meclisleri yılın şubat, haziran ve ekim aylarında yıllık olağan toplantılarını yaparlar. Toplantı süresi belde belediyelerinde en çok her defasında 15, kasaba ve şehirlerde 30 gündür. Gündemdeki işler bu süreler içinde bitirilemezse toplantı bir 7 gün uzatılabilir.

Meclis, zorunluluk doğarsa, bu sürelerin resmi tatil ve hafta tatiline rastlayan günlerinde de çalışmasına devam edebilir.

Bu esas meclisin, bu yasanın Birinci Kitabının 26'nci maddesinde sözü edilen olağan üstü toplantıları için de geçerlidir.

Toplantının gündemi ile başlama ve bitiş tarihleri hakkında mülki amire bilgi verilir.

Belde belediye meclislerinde dörtten, kasaba ve şehirlerde altıdan fazla üyesi bulunan siyasi partiler, belediye meclislerinde parti grubu oluşturabilir.

Parti gruplarına, olanaklar elverdiği ölçüde belediye binasında odalar ve sekreterya tahsis edilir.

Belediye Meclis Başkanlığı ve Divan

Madde 240- Meclisin başkanı belediye başkanıdır. Meclis, yerel yönetim genel seçimlerini izleyen ilk ve her dönembaşı toplantısında meclis üyeleri arasından iki başkan vekili seçer. Seçilenlerden en çok oy alan birinci, onu izleyen sayıda oy alan ikinci başkan vekili olur. Meclis ayrıca iki asıl ve iki yedek katip seçer.

Başkan ve 2 katip meclis başkanlık divanını oluşturur.

Belediye başkanı herhangi bir nedenle meclise başkanlık edemediği durumlarda birinci başkan, onun da yokluğunda ikinci başkan divana başkanlık eder.

Divan meclis görüşmelerinin gündem uyarınca ve düzen içinde açılıp yönetilmesini ve sonuçlandırılmasını sağlar.

Belediye meclisleri açısından dönem başı toplantısı Haziran ayı toplantısıdır.

Meclis Üyelerinin Sosyal Güvenlik Hakları

Madde 241- Belediye meclis üyelerinin birleşime katılma ödeneği, yolluk, izin gibi mali özlük hakları yanında sosyal güvenlikten yararlanma hakları da vardır.

Bu hak, meclis üyelerinin herhangi bir sosyal güvenlik sistemi içinde yer alıp almamalarına göre biçimlenir.

Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu veya BAĞ-KUR'la bağıntılı meclis üyelerinin bu bağlıkları, devam eder.

Herhangi bir sosyal sigorta sistemi içinde yer almayan meclis üyeleri Sosyal Sigortalar Kurumu'na sigortalı olmanın gerektirdiği yükümlülükler içinde bu Kurumla ilgilendirilirler. Bağlı olduğu kurumca ödenmesi gereken primler, belediye meclis üyeleri açısından belediyece karşılanır.

Meclisin Çalışma Esasları İle İlgili Ayrıntıların Yönetmelikle Düzenlenmesi

Madde 242- Mecliste birleşim ve oturumların nasıl açılıp kapanacağı, görüşmelerin nasıl yürütüleceği, görüşmeler sonunda oylamanın nasıl yapılacağı, kararların nasıl alınacağı, tutanakların nasıl düzenleneceği ve bu Bölümle ilgili hususlar İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak bir Yönetmelikte ayrıntıları ile gösterilir.

4.2 BELEDİYELERİN YÜRÜTME KURULLARINA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Belediye Yürütme Kurullarının Oluşması

Madde 243- Belediyelerde, kurumu yönetmede ve meclis kararlarını uygulamada yürütmenin başı olan belediye başkanına yardımcı olmak ve yasaların belirlendiği konularda kararlar almak üzere belediye yürütme kurulları oluşturulur.

Belediye başkanı bu kurulun başkanı olup onların dışında,

a) Belde belediyesi yürütme kurulu, belediye meclisi üyelerinden seçilecek 3 üye ile belediye hizmet birimlerinin en üst görevlisi 3 birim amirinden;

b) Kasaba belediyesi yürütme kurulu, belediye meclisi üyelerinden seçilecek 4 üye ile belediye hizmet birimlerinin en üst görevlisi 4 birim amirinden,

c) Şehir belediyesi yürütme kurulu, belediye meclisi üyelerinden seçilecek 5 üye ile belediye hizmet birimlerinin en üst görevlisi 5 birim amirinden, oluşur.

Söz konusu birimler, sırasıyla belediyenin Yazı İşleri'nden, Hesap İşlerinden, Fen ve İmar İşlerinden varsa Hukuk İşlerinden ve Sağlık hizmetlerinden sorumlu birimlerdir.

Yürütme Kurulu'nda meclisçe görevlendirilecek üyeler, genel seçimden sonra yapılan ilk toplantıda, daha sonra da dönem başı toplantılarında, meclislerde üye bulunduran siyasi partilerin gücü oranında gizli oyla seçilirler.

Asıl üye sayısı kadar da yedek üye seçilir. Üyeler şahsen aday olabilecekleri gibi siyasi parti grupları da aday gösterebilirler.

Seçim oylamasında her meclis üyesi asıl ve yedek üye sayısı kadar adaya oy verebilir. Oyların eşitliği halinde ad çekmeye başvurulur.

Dönem başında seçilen üyelerin süresi ertesi dönem başına kadar devam eder. Süreleri dolan üyeler yeniden seçilebilirler.

Asıl üyeliğin herhangi bir nedenle boşalması durumunda, varsa aynı partiden en çok oy alandan başlayarak yedek üye belediye başkanınca kurula davet edilir. Yedeklerin de getirilmesine rağmen seçilmiş üyeliklerdeki boşluk giderilemezse belediye meclisince eksik asıl ve yedek üyelikler için yukarıda belirtilen esaslar içinde seçim yapılır. Seçilenler kalan süreyi tamamlar.

Yürütme Kurullarının Diğer Görevleri

Madde 244- Belediye yürütme kurulları bu Yasanın 50'nci maddesinde belirtilen ortak görevler dışında aşağıdaki görevleri de yaparlar:

a) Belediye personelinin işe alınmasına, hizmet içinde geliştirilmesine, yükseltilmesine, gerektiğinde görev ve yer değiştirmesine, işten uzaklaştırılmasına ve özlük işlerine ilişkin kararlar almak,

b) Belediye yerel yönetimi ile başkaca kurum ve kuruluşlar arasında ortaklaşa ve işbirliği halinde yürütülmesi kararlaştırılan işlerin uygulanma esaslarını belirlemek,

c) Belediye sınırları içinde, halkın eğlenmesine, dinlenmesine, yiyip içmesine ve diğer medeni ihtiyaçlarının giderilmesine ait yerlerin ve benzerlerinin sınıflarını saptamak, bu gibi yerlerle diğer iş yerlerinin açılma, kapanma ve öğle tatili saatlerini belirlemek,

ç) Belediye hizmetleri için gerekli motorlu veya motorsuz taşıt araçlarının alınmasını kararlaştırmak,

d) Sayılan görevlerden başka bu yasa da yer almamış olup ta, diğer yasalarla meclislere verilmiş olan görevleri, meclisin toplantı halinde olmadığı zamanlarda görüşerek karara bağlamak.

4.3 BELEDİYELERDE BAŞKANLARA İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

Başkanların Diğer Görevleri

Madde 245- Belediye başkanları bu Yasanın 59'uncu maddesinde belirtilen ortak görevler dışında aşağıdaki görevleri de yaparlar:

a) Yönetimlere bağlı birimlerin, işletmelerin, katıldıkları birlik ve ortaklıkların birlik ve beraberliğini, uyumlu biçimde çalışmalarını, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının hizmet ve çalışmaları ile işbirliğini ve eşgüdümünü, etkin ve verimli hizmet üretimini sağlamak, bu amaçla çalışmaları izlemek ve denetlemek,

b) İl arazi kullanımı planı ile belediye imar ve uygulama planlarının uyum içinde gerçekleştirilmesini sağlayıcı önlemler almak.

Belediye Başkanlarının Aylık Ödeneği

Madde 246- Belediye başkanlarına, bu yasanın 39'ncu maddesinde öngörölmüş günlük birleşime katılma ödeneğinin 30 katını aşmayacak miktarda aylık ödenek verilir.

Ödenecek miktarı her yıl belediye bütçesinin hazırlanması sırasında ilgili belediye meclisi kararlaştırır ve bütçede karşılığı ödenek konulur.

Kesin zorunluluk olmadıkça mali yıl içinde aylık ödenekte değişiklik yapılmaz.

Belediye Başkanlarının İzinleri

Madde 247- Belediye başkanları, belediye meclislerinin bilgisi altında yılda 1 ay izin kullanabilirler. İzni kullanma zamanını belirleme hakkı belediye başkanına aittir. Ancak bu zamanın belediye meclislerinin toplanma zamanına denk gelmesine dikkat edilir.

Özüre dayalı acele ve zorunlu hallerde belediye başkanı bir haftayı aşmamak üzere kendi takdiri ile izin yapabilir.

Her ne suretle olursa olsun izinli ayrılıştan ve göreve dönüşten ilgili mülki âmirliğe bilgi verilir.

Başkanın yokluğunda yerine vekalet edecek üyeye, vekâlet ödeneği ödenir.

Başkanın hizmet görmesini engelleyecek rahatsızlığı halinde altı aya kadar izinli sayılabilir. İzinli saymaya, resmi sağlık kuruluşu raporuna dayanmak kaydıyla belediye meclisi yetkilidir. Bu süre içinde başkana aylık ödenek verilmeye

devam edilir. Başkanın ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin tedavi ve ilaç giderleri Devlet memurları için uygulanan esaslar içinde belediye bütçesinden karşılanır.

Belediye Başkanlarının Yollukları

Madde 248- Belediye başkanı veya vekilinin görevle ilgili olarak belediye sınırları dışına çıkması halinde, şehir belediye başkanlarına 1.derece, kasaba belediye başkanlarına 2.derece, belde belediye başkanlarına 3.derece Devlet memuruna ödenen miktarda yol gideri ve gündelik ödenir.

Belediye başkanı veya vekilinin yurt dışına yapacağı görev gezilerinde de aynı esas uygulanır.

Yurt dışı geziler için meclisin bilgilendirilmesi ve izninin alınması gerekir. Gerek yurt içi, gerekse yurt dışı görev gezilerinin gidiş ve dönüş tarihlerinden en büyük mülkiye âmirine bilgi verilir.

Belediye Başkanlarının Sosyal Güvenlikleri

Madde 249- Belediye başkanları aşağıda belirtilen esaslar içinde sosyal güvenliğe sahiptirler:

Başkanlığa yeni seçilenler, T.C. Emekli Sandığı, sosyal Sigortalar Kurumu veya BAĞ-KUR'la bağıntılı iseler seçilmelerini izleyen 2 ay içinde, ilgili bulundukları sosyal güvenlik kuruluşlarına başvurup emekli keseneklerini veya sigorta primlerini ödemeleri, kesenek karşılıkları veya işveren hissesi sigorta primleri belediye yönetimince karşılanmak kaydıyla emeklilik veya sigortalılık haklarından yararlanırlar.

BAĞ-KUR yasasına göre prim ödemekte iken belediye başkanlığına seçilenler, primleri kendilerince ödenmek kaydıyla, bu kurumla olan ilişkilerini devam ettirebilecekleri gibi Emekli Sandığı veya Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgilendirilmelerini de isteyebilirler.

Sosyal güvenlik kurumlarının birinden emekli maaşı almakta iken başkanlığa seçilenlerin emekli maaşları kesilmez.

Başkanlıktan Çekilme

Madde 250- Belediye başkanları, kendi istekleri ile, başkanlıktan çekilebilirler. Çekilme isteği belediyenin bağlı olduğu en büyük mülkiye âmirliğine yapılır ve ayrıca meclis başkan vekiline bildirilir.

Çekilme, isteğin mülkiye âmirliğine yapılmasının üzerinden 3 gün geçmekle yürürlüğe girer.

Mülkiye âmirliği, çekilme durumundan seçim kuruluna bilgi verir.

Belediye Başkanlığının Sona Ermesi

Madde 251- Belediye başkanlığına seçildikten sonra, ölüm dışında:

- a) Seçilme yeterliğini kaybeden,
 - b) Görevini kötüye kullanmaktan hapse mahkum olan,
 - c) İzinsiz veya kabul edilebilir bir özüre dayanmaksızın görevini kesintisiz 20 gün veya bir yılda 30 günden fazla terkederek,
 - ç) Görevine devama engel bir sakatlığa veya hastalığa uğrayan ve altı ay süreklilikli sağlık raporu sonunda görev yapmaya engel hastalık veya sakatlıklarının devam ettiği yetkili sağlık kurulunca saptanan,
- belediye başkanlarının görevi sona erer.

Görevin sona erdiğine, ölüm dışında il valisinin başvurusu üzerine, belde ve kasaba belediye başkanları için bölge idare mahkemeleri, Şehir belediye başkanları için İçişleri Bakanlığı aracılığı ile, Danıştay ilgili Dairesi karar verir.

Görevi sona eren belediye başkanının yerine görevi geçici olarak belediye başkan vekili üstlenir.

Belediye Başkan Vekilliği

Madde 252- Belediye başkanı; izinli, özürlü, raporlu veya görevle en az 3 gün süreyle belediye sınırları dışında bulunduğu durumlarda kendisine vekalet etmek üzere, her yılın ocak ayında, meclis üyeleri arasından birisini belediye başkan vekili olarak seçer.

Seçimden meclis 1. Başkan vekiline ve en büyük mülkiye âmirliğine bilgi verilir.

Ölüm, istifa görevden uzaklaştırma veya başka nedenlerle belediye başkanlığının boşalması halinde başkan vekili, görevi üstlenmekle birlikte belediye meclisini olağanüstü toplantıya çağırır. Yeni seçim yapıp sonuç alınıncaya kadar görevi yürütmek üzere belediye meclis üyeleri arasından bir başkan vekili seçilir.

Belediye başkanlığı ile belediye meclisinin yedek üyeler de dahil, aynı zamanda boşalması halinde ise, yeni seçim yapıncaya ve belediye başkanı görevine başlayıncaya kadar belde ve kasaba belediyelerinde ilçenin en büyük mülkiye

amiri, şehirlerde il valisi, belediye başkanı seçilme niteliklerine sahip kimseler arasından bir kişiyi geçici olarak başkan vekili olarak görevlendirir.

Başkanlık Seçiminin Dönem Bitmeden Yenilenmesi

Madde 253- Belediye başkanlığının dönem bitmeden önce herhangi bir nedenle boşalması halinde belediye başkan vekili, durumu yetkili seçim kurulu başkanlığına bildirir.

Belediye başkanlığının meclis ile birlikte boşalması halinde bu bildirim, mahallin en büyük mülki âmiri tarafından yapılır.

Bildirim üzerine yerel yönetim seçimleri ile ilgili özel yasa uyarınca belirlenmiş zamanda, kalan süreyi tamamlamak amacıyla yeni seçime gidilir.

Yerel yönetim genel seçimlerinin sonuçlanmasına rağmen bir belediye başkanının tutanağına yapılan itirazlar nedeniyle görevine başlayamaması halinde belediye meclisinin yapması gereken ilk toplantı çağrısı beldelerde ilçe ve kasabalarda kaymakam, şehirlerde vali tarafından meclis toplantıya çağrılır ve bu toplantıda meclis üyeleri arasından seçilecek iki başkan vekilinden 1 nci başkan vekili, başkanlık seçimi sonuçlanıncaya kadar geçici olarak görevi üstlenir.

Belediye Başkanının Meclisle İlişkileri

Madde 254- Belediye başkanı belediye meclisinin de başkanı olarak meclisi temsil etme yetkisine sahiptir.

Başkan ayrıca meclisçe alınmış kararları uygulamak, meclis üyelerinin soru ve gensorularını cevaplamak ve dönem başında, bir yıllık çalışmaları hakkında meclise bir rapor vermekle de yükümlüdür.

Bir yıllık hizmet dönemi sırasında belediye meclisinin aldığı kararların uygulanmasına ve sonuçlarına, belediyenin bir yıllık gelir-gider durumuna, yapılmış ve yapılması planlanmış yatırımlara ilişkin bu rapor mecliste görüşülür ve oylanır.

Meclis üye tam sayısının 2/3'ü tarafından raporun reddedilmesi durumunda, görüşmeleri içeren tutanak meclisin o birleşimini yürüten divan tarafından düzenlenerek o yerin en büyük mülkiye âmirinin aracılığı ile İçişleri Bakanlığına ve Bakanlıkça da Danıştaya gönderilir. Dosyaya, ilgili mülki âmirliğin görüşü de eklenir.

Danıştay ilgili dairesinin, raporu reddeden meclis kararını yerinde bulması halinde belediye başkanı, başkanlıktan düşer.

5. BELEDİYE ÖRGÜTÜNE İLİŞKİN DİĞER HÜKÜMLER

5.1 GENEL ÖRGÜT YAPISI

Genel Kural

Madde 255- Belediyeler; görevleri, büyüklükleri ve özelliklerine göre hemşehrilere etkili ve verimli bir biçimde ve ölçüde hizmet götürülmesine sağlayacak bir örgüt oluştururlar. Gerekli görülecek örgüt birimlerinin kurulması, İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak standart kadrolar gözönünde tutulmak koşuluyla ilgili belediyelerin meclislerinin kararıyla olur.

Hizmet Birimleri

Madde 256- Hizmet gerekleri dikkate alınarak belediyelerde şu hizmet birimleri bulunur:

A. Beldelerde:

- 1- Yazı ve Personel İşleri Şefliği,
- 2- Hesap ve Saymanlık İşleri Şefliği,
- 3- Teknik İşler Şefliği,
- 4- Sağlık ve Sosyal Yardım İşleri Şefliği,
- 5- Eğitim, Kültür, Turizm ve Spor işleri Şefliği,
- 6- Esenlik Hizmetleri Şefliği.

B. Kasabalarda:

- 1- Yazı ve Personel İşleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 2- Hesap ve Saymanlık İşleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 3- Bayındırlık, İmar ve Teknik İşler Amirliği veya Müdürlüğü,
- 4- Sağlık, Çevre Sağlığı ve Sosyal Yardım İşleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 5- Eğitim, Kültür, Turizm ve Spor İşleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 6- Esenlik ve Temizlik Hizmetleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 7- Belediye Avukatlığı veya Hukuk İşleri Amirliği veya Müdürlüğü,
- 8- Basın ve Halkla İlişkiler Amirliği

C- Şehirlerde:

- 1- Yazı ve Personel İşleri Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,
- 2- Hesap ve Saymanlık, İşleri Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,
- 3- Bayındırlık, İmar ve Teknik İşler Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,

- 4- Sağlık, Çevre Sağlığı ve Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,
- 5- Eğitim, Kültür, Turizm ve Spor İşleri Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,
- 6- Esenlik ve Temizlik Hizmetleri İşleri Müdürlüğü veya Daire Başkanlığı,
- 7- Hukuk İşleri Müdürlüğü ,
- 8- Teftiş İşleri Müdürlüğü,
- 9- Araştırma, Planlama ve Koordinasyon İşleri Müdürlüğü
- 10- Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Belediyeler, İçişleri Bakanlığının hazırlayacağı standart örgüt yapısı ve kadrolara göre bu birim isimlerinde değişiklik yapabilecekleri gibi bu birimlerden gerek duymadıklarını kurmayabilirler, kendi durumlarına uygun başka birimler de oluşturabilirler.

5.2 BELEDİYE GENEL SEKRETERLİĞİ

Belediye Genel Sekreterliği

Madde 257- Şehir belediye hizmetlerinin yürütülmesinde belediye başkanına yardımcı ve ona karşı sorumlu olmak üzere belediye genel sekreteri bulunur.

Genel sekreterlik kadroya dayalı bir görev olup 65'nci maddede belirtilmiş yüksek eğitim görmüş ve yöneticilik alanında deneyime sahip kimseler arasında belediye başkanınca atanır.

Belediye genel sekreterinin emrinde kasabalarda birden, şehirlerde üçten fazla olmamak üzere genel sekreter yardımcıları görevlendirilebilir.

Genel sekreter, belediye hizmet birimlerini doğrudan doğruya kendisine bağlayabileceği gibi yardımcılarının eşgüdümüyle de yürütebilir.

Belediye Personeli

Madde 258- Belediye hizmetleri, belediye personeli eliyle yürütülür. Belediye personel rejimi, Belediye Personel Yasası ile düzenlenir.

Uzmanlığı gerektirip te belediyede birimi bulunmayan hizmetler, "hizmet alımı" esasları içinde ücretle başka kişi ve kuruluşlara yaptırılabilir.

Belediyeler ile bunların kurdukları müessese işletmelerdeki kadrolu ve sözleşmeli personel kendi kuruluşları dışında esas görevlerini aksatmaması ve başkan veya yetki vereceği âmirlerin uygun görmesi koşuluyla:

- 1- Akademik kuruluşlarda öğretim üyeliği veya görevliliği,
- 2- Bilimsel veya mesleki seminer, sempozyum, panel, forum, kurs ve benzer toplantılarda konuşma yapmak,

3- Bilirkişilik ve hakemlik gibi görevler, dışında ek görev üstlenemezler.

5.3 YANGIN SÖNDÜRME ÖRGÜTÜ

Kuruluşu ve Niteliği

Madde 259- Şehir ve kasaba belediyelerinde halkın can ve malını yangın, su baskını ve benzer tehlikelere karşı korumak ve çıkan yangınları söndürmek, doğal afetlerde devletin başkaca kuruluşlarına ve sivil savunma örgütlerine yardım etmek üzere özel üniformalı ve donanımlı yangın söndürme örgütleri bulunur.

Kendi olanakları ile bu örgütü kuramayan kasaba ve belde belediyelerinin yangın söndürme konularındaki ihtiyaçları, bu yasanın 161 ve 162'nci maddeleri uyarınca, ilçe yerel yönetimince karşılanır.

SON VE GEÇİCİ HÜKÜMLER

Nüfusu 500'den Az Olan Köyler

Madde 260 - Nüfusu 500'den az olan köylerde de, ilke olarak, bu kanun uygulanır. Bu tür köylerde bu kanunun hangi hükümlerinin uygulanacağı, kaymakamların da görüşleri alınarak, il yerel yönetim meclisince düzenlenecek bir yönetmelikle belirlenir.

Geçici Maddeler

Geçici Madde 1 - İl ve ilçe örgütleri, bir yıl içinde, bu kanuna göre yeniden düzenlenir.

Geçici Madde 2- Bu yasa ile oluşturulması öngörülen ilçe yerel yönetimleri, bu yasada ilçelerin kurulması için öngörülen ölçütlere uymayan ilçelerde kurulmaz. Bu ilçelerde yerel kamu hizmetlerinden il yerel yönetimi sorumludur. İl yerel yönetimi bu amaçla bu tür ilçelerde şube örgütü kurar.

Geçici Madde 3 - Bu Yasanın çeşitli maddelerinde düzenlenmesi öngörülen yönetmelikler, Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak bir yıl içinde çıkarılır. Bu düzenlemeler yapıncaya kadar, eski tüzük ve yönetmeliklerin bu Yasaya aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam edilir.

Geçici Madde 4 - İl ve ilçe yerel yönetimleri, bu Yasanın yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak altı ay içinde kendi yönetmeliklerini yaparlar. Bakanlıkların çıkardığı yönetmeliklere dayalı olan yönetmeliklerini de, o yönetmeliklerin yayını tarihinden başlayarak üç ay içinde çıkarırlar.

Geçici Madde 5- Belediyelerin ve büyükşehir belediyelerinin özel hukuk hükümlerine göre kurdukları şirketler ve bu tür şirketlerdeki belediye payları bu Yasa'nın yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde satılarak veya başka yollarla tasfiye edilir.

Geçici Madde 6- Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte var olan büyükşehir belediyelerindeki ilçe ve alt kademe belediyeleri semt belediyelerine dönüşür ve taşındıkları isim ona göre değiştirilir.

Nüfusları bu Yasa'nın 194'üncü maddesindeki nüfus ölçütünü aşan ilçe/alt kademe belediyeleri büyükşehir belediye meclislerinin, bu Yasa'nın yürürlüğe girmesini izleyen 3 ay içinde alacakları ve Bakanlar Kurulunca onaylanacak kararlar ile nüfusları 200.000'i aşmayacak şekilde yeni semt belediyelerine dönüştürülür. Oluşturulan semt belediyelerine yeni adlar verilir.

Oluşturulacak semt belediyelerinde başkan ve meclis üyeliği seçimleri Bakanlar Kurulunca belirlenecek tarihte yapılır.

Semt belediyelerine bölüştürülen ilçe veya alt kademe belediyelerinden hangi araç, gereç, taşınmaz mal ve personelin yeni belediyelere verileceği ilgili büyükşehir belediye başkanlığı ile bölüşümü yapacak belediye başkanlığınca seçimden önce ortaklaşa belirlenir.

Bölüşüme tâbi ilçe/alt kademe belediyesinin çeşitli kurumlara kanunlardan kaynaklanan borçları varsa bunlar da nüfusları dikkate alınarak yeni oluşturulan semt belediyelerine dağıtılır.

Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar

Madde 261 - (1) 13 Mart 1913 Tarihli İl Özel İdaresi Kanunu

(2) 1580 sayılı Belediye Kanunu

(3) 3030 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanunu

(4) 442 sayılı Köy Kanunu

(5) Bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluş ve görevlerine ilişkin kanunların bu yasaya aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 262 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer

Yürütme

Madde 263 - Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

**BAKANLIKLARIN KURULUŞ VE GÖREV ESASLARI HAKKINDAKİ 3046
SAYILI KANUNA BİR EK MADDE VE BİR GEÇİCİ EK MADDE EKLENMESİ
HAKKINDA KANUN TASARISI TASLAĞI**

Madde 1- Bakanlıkların Kuruluş ve Görev Esasları Hakkındaki 27.9.1984 Tarih ve 3046 Sayılı Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir:

Bakanlıkların Temel Hizmet ve Görev Alanları

Ek Madde 1- Bakanlıkların görevleri aşağıda sayılan temel ilkeler gözönünde bulundurularak saptanır:

a) Bölgesel ya da ulusal düzeyde koordinasyonu gerektiren ve ili aşan ölçekte yapılması gereken hizmetleri yürütmek, yönetmek, yerel nitelikli kamu görevlerini, 3723 sayılı kanunla onaylanması kabul edilen ve Bakanlar Kurulunun 3.10.1992 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan kararıyla onaylanan “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı”nda belirlenen ilkeler doğrultusunda uygun yerel yönetim birimlerine bırakmak,

b) Bakanlığın temel sorumluluğunda bulunmakla birlikte yerel yönetimlere bırakılan yerel nitelikli hizmetlerin, Türkiye ölçeğinde uyumlu bir biçimde uygulanmasını sağlamak üzere, genel politikasını ve bu politikaya uygun standartlarını; idarenin birlik ve bütünlüğünü, toplum yararının korunmasını ve yerel gereksinimlerin gereği gibi karşılanması zorunluluğunu gözönünde tutarak, objektif hukuk normları halinde hazırlamak,

c) Bakanlığın temel sorumluluğunda olan ve yerel yönetimlerce yürütülen tüm hizmetlerle ilgili olarak;

1) Yerel yönetimlerden bilgi istemek, bunları değerlendirmek, hizmete ilişkin inceleme ve araştırmalar yapmak, bunların sonuçlarından tüm ilgilileri yararlandırmak, standartların hazırlanmasında bunlardan yararlanmak,

2) Hizmetin gelişmesini sağlayacak destek ve eğitim hizmetleri vermek, yol göstermek, özendirmek, yardım etmek,

3) Gereksinim-kaynak dengesini gözeterek makro düzeyde yatırım planlaması yapmak, ülke çapında öncelik sırasını saptayarak, genel bütçeden ayrılacak ödenekleri, kurulacak bir mali denge sistemine uygun olarak ilgili yerel yönetim birimlerine objektif kurallar içinde dağıtmak,

4) Genel politika ve standartlara ve hukuka uygunluğu sağlamak amacıyla yerel yönetimlerce yürütülen hizmetleri izlemek, denetlemek, denetleme sonucunda hukuka aykırı davranışlar saptanırsa bunları yargıya iletmek.

Yerel yönetimlere ilişkin kanunlarda yer alan ve yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılan görev ve hizmetler için bakanlıklar ayrıca bir örgüt kurup harcama yapamaz, o görev ve hizmetin ilgili yerel yönetimlerce etkin bir biçimde yapılabilmesi için gereken yardım ve desteği sağlar.

Madde 2- Bakanlıkların Kuruluş ve Görev esasları Hakkındaki 27.9.1984 Tarih ve 3046 Sayılı Kanuna aşağıdaki ek geçici madde eklenmiştir:

Ek Geçici Madde 1- Bu kanunun yayınlanması tarihinden başlayarak 6 ay içinde bakanlıkların kuruluş ve görevlerine ilişkin kanunlarda, Ek Madde-1'de ve aşağıda belirtilen ilkeler doğrultusunda şu değişiklikler yapılacaktır:

a) Bakanlıkların kuruluş ve görevlerine ilişkin yasalarda, halen kendi sorumluluk alanları içinde bulunanlardan;

1) Ek Madde 1'de belirtilen sınırlar dışında kalan,

2) Yerel yönetimlere ilişkin kanunlarda yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılan, hizmetlerin yürütme ve yönetme sorumluluğu yerel yönetimlere bırakılır ve kanunda buna göre gerekli değişiklikler yapılır.

b) Yerel yönetimlerin sorumluluğuna bırakılan görev ve hizmetlere ilişkin bakanlık örgütleri, personeli, araç ve gereçleri, malzemeleri ve benzer her türlü kaynağı ilgili yerel yönetim birimlerine devredilir.

Yürürlük

Madde 3- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 4- Bu Kanun Bakanlar Kurulu tarafından yürütülür.